SOME PAGES IN THE ORIGINAL CONTAIN FLAWS AND OTHER DEFECTS WHICH APPEAR ON THE FILM

COPYRIGHT STATEMENT

గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతి, రాళ్లభండి

గణకరంజని

మదరాసు, 1912

Record no. 536

Gōpālakṛṣṇayyasidthānti,

Rāḷlabhaṇḍi

Gaṇakarañjani

Madarāsu, 1912

Record no. 536

Bibliographic Record Target

గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతి, రాళ్లభండి.

గణకరంజని / రాళ్లభండి గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతిగారిచే రచింపబడినది.- 1. కూర్పు.- మదరాసు : శ్యామరాజముద్రాక్షరశాల, 1912.

140 p. ;22 cm.

Record no. 536

Gōpālakr̥ṣṇayyasidthānti, Rāḷlabhaṇḍi.

Gaṇakarañjani / Rāḷlabhaṇḍi Gōpālakr̥ṣṇayyasidthāntigāricē racimpabaḍinadi.- 1. kūrpu.- Madarāsu : Śyāmarājamudrākṣaraśāla, 1912.

140 p. ;22 cm.

Record no. 536

18069

18969

శ్రీ

శ్రీగోపాలకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలకును, నూతనాభ్యాసకులకును,
అత్యంతోపయుక్తంబగునటుల
సిద్ధాంతశాస్త్రానుసారసంగ్రహంబుగా
నావల్లరచియింపఁబడిన

గణకరంజని

ఈగ్రంథము,
బ్రహ్మశ్రీ మక్కిపాటి- వెంకటరమణయ్యసిద్ధాంతి,
సుబ్బరాయ సిద్ధాంతిగార్ల ప్రియశిష్యులగు,
వంగోలు తా॥ తమ్మవరం కాపరస్తులు
బ్రహ్మశ్రీ రాళ్ళభండి-గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతి గారిచే[illegible]ంపబడి
యం. వెంకటాచల ముదలియారిచే.

శ్యామరాజముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రించి ప్రకటింపఁబడియె.

మొదటికూర్పు ప్రతులు ౧౪౦౦

మదరాసు ౧౯౧౬.

వెల ౧-౦-౦.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామజయం.

గణకరంజని.

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణంచతుర్భుజం।
ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥
జయతిజగతఃప్రసూతిర్విశ్వాత్మా సహజభూషణంనభసః।
ధృతకనకసదృశదశశత మయూఖమాలార్చితస్సవితా॥ ౧॥
ప్రథమమునికథితమవితథ మవలోక్య గ్రంథవిస్తరస్యార్థం।
నాతిలఘువిపులరచనా హ్యతిరుచిరా స్పష్టమభిధాతుం॥ ౨॥

గురువందనం.

శ్లో॥ వందేనిరంతరమహం మక్కపాటి కులాగ్రణేః।
వేంకటరమణసిద్ధాంతేః శ్రైవర్ణస్యపదద్వయం॥

గ్రంథకర్తృవంశావళిః.

శ్లో॥ శ్రీమత్తమ్మవరాఖ్యాన నగరేనివసన్సదా।
శ్రీరామచంద్రపాదార విందభ్రమరతుల్యకః॥
శిలాశకటవంశాఢ్యో జ్యోతిశ్శాస్త్రనిధిర్విధుః।
రామాంబాకుప్పయ్యనామ్నోఃపి శ్రోత్రేస్సేవాపరాయణః॥

శ్లో॥ శ్రీరాజలక్ష్మీవిద్యాత్త స్వాంచా[illegible]కవిచారణః।
గోపాలకృష్ణనామాసౌ జాతోవిద్వన్మనోహరః॥
సూర్యసిద్ధాంతపదకాన్యాలోక్యైవ ముహుర్ముహుః।
బాలానాంసుఖబోధాయా కరోద్గణకరంజనీం॥

శకసాధనం.

శ్లో॥ షష్టి౬౦త్రియమైః౨౩గుణితం వ్యపగతసంవత్సరేణసమ్మిశ్రం।
నవగగనాబ్ధి౪౦౯సమేతం శకనృపకాలం విజానీయాత్॥

తా॥ ౬౦ పెట్టుకొని ౨౩ టగుణించి ప్రభవాదిగత సంవత్సరములసంఖ్యను ౪౦౯టిని కలియకూడితే శకకాలమవును.

కలిగతాబ్ధ్రువానయనము.

శ్లో॥ అశీతి౮౦ష్షష్టి౬౦గుణితాః గజోర్వీప౧౬౮సమన్వితాః।
ప్రభవాద్యబ్దసంయుక్తాః భవేయుఃకలివత్సరాః॥

తా॥ ఆశీతి ౮౦ పెట్టుకొని ౬౦టగుణించి ౧౬౮నికూడి ప్రభవాదిగతసంవత్సరాలనుకూడితేను కల్యాది గతాబ్దములగును॥

కరణాబ్దసాధనం॥

శ్లో॥ అంకాద్రీందుగుణై ౩౧౭౯ ర్హీనం శకాబ్దమితికథ్యతే।
గజవేదశరాంబోధి ౪౫౪౮ హీనం తత్కరణాబ్దకం॥

తా॥ కల్యాదిగతాబ్దములలో ౩౧౭౯ తీసినశాలివాహనశకమగును. ఆకల్యాదిగతాబ్దములలో ౪౫౪౮ తీయబడినశేషముకరణాబ్దములగును. వీటినేధ్రువాబ్దములని యెరుంగవలయును.

సావనద్యుగణానయనము.

శ్లో॥ ధ్రువాబ్దోర్క౧౨గుణో మాసయుక్త్రిఘ్నో రసా౬బ్ధిరయుక్
శూన్యాద్రి ౭౦ లబ్ధమానుయుక్సుర ౩౩౦ లబ్ధోధిమాసయుక్॥

ఖత్రి ౩౦ఘ్నాస్తిథియుక్తో౽ధరుద్ర ౧౧ఘ్నాం వహ్నిఖాద్రిభిః
౭౦౩। లబ్ధక్షయదినోనోఢ్యశ్చేత్ శుక్రవారాదికందినం। వర్జ
యేద్వ్యర్థయేదేకం వారోనాయాతిచేత్తదా॥

తా॥ ధ్రువాబ్దములను ౧౨టగుణించి ఇష్టమాసపర్యంతం గతమాసములుకూడి మూడుప్రతులుగా పెట్టుకొని క్రిందిప్రతిలో ౮౬ కూడి ౭౦ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధమును ౧౧౮ను రెండవపైప్రతిలోకూడి ౩౩టపాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధము అధిమాసములు. ఆఅధిమాసములను మొదటిప్రతిలోకూడి ౩౦టగుణించి గతతిధులుకూడి దానిని రెండుప్రతులుగావుంచి క్రిందిప్రతిని ౧౧టగుణించి ౭౦౩టభాగించగా వచ్చినలబ్ధము క్షయతిథులు. అక్షయతిథులు పైప్రతిలోతీసివేసిన శుక్రవారాదిసావన ద్యుగణమగును. ఈఆహర్గణమును ౭టభాగించగా మిగిలినశేషము శుక్రవారాదిగా వారమగును. వారము సరిపోనియెడల ద్యుగణములో వకటి కూర్చినను లేక ఒకటినిశోధించియైనను వారమును సరిచేసికొనవలయును.

ఒకానొకసమయమందు ద్యుగణమందు రెండు కూర్చటముకాని రెండు తీసివెయ్యటముకాని సంభవించును. గనుక తెలియుము.

శ్లో॥ అధిమాసాత్పూర్వమాసే అధిమాసేతదైవచ।
లబ్ధాధిమాసేచైకోనం సంయుక్తం పరరాశిగే॥

తా॥ అధిమాసముకంటే పూర్వమాసమందుకాని అధిమాసమందుకొని వర్తమాన అధిమాసంఖ్య యొక్కపైనయడల అధిమాససంఖ్యయందు ఒకటితీసివేసి పూర్వోక్తప్రకారము ఆహర్గణము సాధించేది.

మధ్యగ్రహసాధనం.

సూర్యస్య.

శ్లో॥ ద్యుగణేద్విస్థేవిశ్వ౧౩ఘ్నే గుణాభ్రనవ(౯౦౩)భాజితః।
భాగాదిద్యుగణేశోధ్యః శుక్రక్షే మధ్యమోరవిః॥
శరభూపాద్వ్యక్షగుణాః౧౧-౧౬-౪౭-౩౫వేఃపూర్వధ్రువో
భవేత్। త్రిగుణాబ్ధాబ్ధితిధ్యాప్తా లిప్తాశోధ్యారవిభవేత్।
గత్యర్ధయోజనాహన్యే ద్విలిప్తాభాస్కరంహృత్యజేత్॥

తా॥ ద్యుగణము రెండుప్రతులుగావుంచి, క్రిందిప్రతిని౧౩టగుణించి ౯౦౩ టభాగించగా వచ్చినభాగాదిని పైద్యుగణములో శోధిస్తేను భాగాదిసూర్యుడున్ను బుధశుక్రులాదురు, పూర్వధ్రువాలు ౧౧-౧౬-౫౨-౩ కూడేది కరణాబ్దాలు ౩ట గుణించి ౧౫౪౮టభాగించగా వచ్చినలిప్తాది తీసివేసేది. గతిని ౪ంటగుణించి ౮౦౩ భాగించగా వచ్చినవిలిప్తలుశోధిస్తేను మధ్యసూర్యుడగును.

చంద్రస్య.

శ్లో॥ విశ్వ౧౩ఘ్నోద్యుగణోద్విష్ఠః వేదాచల౭౪హృతాంశఃఫలం ।
భాగాదియుక్తద్యుగణోశ్శైలాద్రియుగరూప౧౪౭౭హృత్ ।
అంశాదియుక్సదామధ్య చంద్రోభవతిసర్వదా । రుద్రాష్టాం
గాబ్ధివసురాశి ౧౧-౮-౪౬-౩౩ పూర్వధ్రువయుతస్సదా ।
త్రిగుణాబ్దా వేద౪భక్తా విలిప్తాశ్శోధితేశశీ ।
గత్యధ్వయోజనాహన్యే ఖాష్టరాంహృద్వికలోనితాః॥

తా॥ ద్యుగణమును ౧౩టగుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి-క్రిందిప్రతి ౭౪ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిన్ని ద్యుగణమును ౧౪౭౭ట భాగించగా రాబడిన భాగాదినిన్ని ౧౩టగుణించిన ద్యుగణములోకూడితేను అంశాదిగా చంద్రుడగును. పూర్వధ్రువము ౧౧-౮-౪౬-౩౩కూడేది కరణాబ్దాలు ౩టగుణించి ౪టభాగించగా రాబడినవిలిప్తలుశోధించేది చంద్రునిమధ్యగతి యీదేశముకు అధ్వయోజనాలు ౫౧౦గనుక ౪ంటగుణించి ౮౦ంటభాగించగా రాబడినలిప్తలు తీసివేసితే మధ్య చంద్రుడగును.

చంద్రోచ్చకు.

శ్లో॥ నందైకగుతశైక్ష్మ౧౯౧ద్యుగుణాదవాప్తంభాగాదిలిప్తాదిఫలై
క్యముచ్చం । పూర్వధ్రువాద్వ్యసప్తేందు తారారాఖ్యా ౨-౧౭
౨౭-౧౨ యుక్సధాబుధైః । త్రిగుణాబ్దారసాంకా ౯౬ ప్తా
లిప్తాశోధ్యాచ్చలోచ్చకం । గత్యధ్వయోజనాహన్యే విలిప్తా
ఖాష్టహృత్యజేత్ ॥

తా॥ ద్యుగణమును రెండుప్రతులుగా ఉంచుకొని మొదటిప్రతి ౯టభాగించినభాగాదినిన్ని కింద్రిప్రతి ౬౧భాగించిన లిప్తాదినిన్ని కూడితేను భాగాది చంద్రోచ్చయగును పూర్వధ్రువము ౨-౧౭-౨౭-౧౨ కూడేది. త్రిగుణాబ్దాలు ౯౬టిచేత భాగించగా వచ్చినలిప్తవిలిప్తలు శోధించేది.

రాహువునకు.

శ్లో॥ త్రినిఘ్నాద్ద్యుపిండా ద్విధాలిప్తికాద్యాః ।
యుతార్ధీశతా ౧౦౦౮ ప్తాస్తమస్యాంశకాద్యాః॥

శ్లో॥ గగనాక్షిఖరామాశ్చ విలిప్తాఃపుష్కరాంకితాః ౦-౨-౩౦-౦
స్వధ్రువేణవియుక్తోసౌ మధ్యరాహుస్ఫుటోభవేత్ ।
త్రిగుణాబ్దాఃఖాబ్ధితత్త్వా౨౫౮౦హృతాభాగాదియోజయేత్ ।
గత్యధ్వయోజనాహన్యై విలిప్తాఖాష్టలంవ్యాత్త్యజేత్॥
కల్యబ్దాషష్టికృత్యూనా శ్శేషాంనక్షత్రసంగుణాత్ ।
ఖపంచదస్త్రై౨౫౦రాప్తోనా లిప్తాద్యంతుతమోభవేత్॥

తా॥ ద్యుగుణమును ౩టగుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి మొదటిప్రతిలిప్తాదినిన్ని రెండోప్రతి ౧౦౧౮టి భాగించగా రాబడిన భాగాదినిన్ని కూడితేను రాహువగును. పూర్వధ్రువము ౦-౨-౩౦-౦లో శోధించేది త్రిగుణాబ్దాలు ౨౫౮౦టిచాత భాగించగా వచ్చిన భాగాదికూడేది దేశాంతరసంస్కారగసంస్కారంచేసేది. కల్యాద్యబ్దాలు ౩౬౦౦ట్లో శోధించి శేషము ౨౭ట గుణించి ౨౫౦టిచాత భాగించగా వచ్చినవి విలిప్తలను శోధిస్తేను రాహువగును.

కుజసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండోక్షి౨భక్తోద్విధా చంద్రనేత్రా ౨౧ భ్రవేదారంప్త
భాగాదిలిప్తాదియుక్తఃద్యుపిండార్ధపవాంశకాద్యఃకుజస్స్యాత్
వ్యోమాక౯నఖషడ్వేదాః కుజస్యాయంధ్రువస్సదా ౦-౧౨-
౨౦-౮౬। త్రిగుణాబ్దాఃఖ బాణాగ్నిశరై౫౩౫౦ భాగాది

హృద్యుతే। గత్యధ్వయోజనాహన్యే విలిప్తాఃఖాష్టర౦హృ
త్యజేత్ । కల్యబ్దోనాష్టషష్టికృత్యా ౩౬౦౦ శేషామనుహ
తా౧౪ హృతాః। తత్వేందవో కృతాలిప్తా ప్రయోజ్యం
మధ్యమోకుజః॥

తా॥ ద్యుగుణము ౨టభాగించి రెండు ప్రతులుగావుంచి రెంటో ప్రతి ౪౦ టభాగించిన లిప్తాదినిన్ని పైప్రతి ౨౧టి భాగించిన భాగాదినిన్ని ౨ట భాగించిన ద్యుగుణములో కూడితేను కుజుడగును. పూర్వధ్రువము ౦-౧౨-౨౦-౪౬ కూడేది. కరణాబ్దాలు ౩టగుణించి ౫౩౫ంట భాగించిన భాగాదికూడేది. మధ్యగతి ౪ంట గుణించి ౭ంటభాగించగా రాబడినవిలిప్తలు శోధించేది.

కల్యాదిగతాబ్దాలలో ౩౬౦౦తీసి ౧౪టగుణించి ౧౨౫టభాగించిన లిప్తాది కూడితే దృక్సంస్కారమధ్య కుజుడగును.

బుధసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండశ్చతురఘ్నో లవాదిః ద్యుపిండాద్రసఘ్నాచ్ఛరర్త్వా
౬౫ హృతాశ్చైశ్చంసౌమ్యః॥ బుధస్యతు గిరీంద్వర్క౬ నిగ
మాబ్ధియుతేవచ ౭-౧-౧౨-౪౪ త్రిగుణాబ్దాష్టనాగాద్రి౭౮౮
భక్తాభాగాది యుగ్వృద్ధైః॥ గత్యద్వయోజనాహన్యే విలిప్తాః
ఖాష్ట హృత్యజేత్॥

తా॥ ద్యుగుణము నాలుగింట గుణించిన భాగాదినిన్ని ద్యుగుణమును ౬చే గుణించి ౬౫టభాగించిన భాగాదినిన్ని కూడితేను బుధుడగును. పూర్వధ్రువము ౭-౧-౧౨-౪౪కూడేది త్రిగుణాబ్దాలు ౭౮౮ట భాగించిన భాగాదికూడేదిగతి సంస్కారంచేసేది.

గురుసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండోశరనిఘ్నో కళాద్యం గురుస్స్యాద్ద్యు పిండాత్ఖ
శైలా ౭౦ ప్తలిప్తైఃవిహీనః। గురోఃపంచాష్టతర్కేందునఖాః

౫-౮-౧౬-౨౦ పు ర్వధ్రువో భ వేత్ । త్రిగుణాబ్దాబ్ధ్యర్క ౧౨౪ భక్తాలిప్తాద్యోజ్యం గురోస్సదా । గత్యధ్వయోజనాహన్యే విలిప్తాః ఖాష్టరం హృత్యజేత్ । కల్యాద్యూనా షష్టికృత్యా ౩౬౦౦ శేషార్కైః ౧౨ నిఘ్న భాజితాః। పంచార్కైః ౧౨౫ లి ప్తదృక్కర్మ శోధ్యావాచస్పతిభ వేత్॥

తా॥ దుగణము ౫టగుణించిన లిప్తాదినిన్ని ద్యుగుణమును ౩౦ంటభాగించగా వచ్చినలిప్తాదినితీసివేస్తేను లిప్తాది బృహస్పతియగును. పూర్వధ్రువము ౫-౮-౧౬-౨౦కూడేది. త్రిగుణాబ్దాలు ౧౨౪టభాగించిన లిప్తవిలిప్తలుకూడేది. దేశాంతరసంస్కారంచేశేది. కలిగతాబ్దాలలో ౩౬౦౦తీసిన శేషమును ౧౨టగుణించి ౧౨౫ట భాగించగా వచ్చినలిప్తాదితీస్తేను బృహస్పతియగును.

శుక్రసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండోష్టఘ్న గుణోద్యద్విధా చేంద్రిశ్నయంచ ద్విషష్ఠా ౬౨ ప్తభాగాదిలిప్తాదియుక్తః । కవేఃపూర్వధ్రువయుతారుద్రాంకానవమూర్ఛనాః ౧౧-౯-౯-౨౧ త్రిగుణాబ్దాగ్నివ స్వాంకశశాంకైర్భాజితంఫలం । అంశాదికంవిషిప్తాంతంతుకుర్యాద్దేశాంతరంహితత్ । కల్యాద్యూనా షష్టికృత్యో ౩౬౦౦ చ్ఛేషాన్నేత్రాబ్ధిర౨ నిఘ్నకృత్ । పంచార్కా౧౨౫ప్తాశులిప్తాది శోధ్యాభృగ్వాశు శీఘ్రకం॥

తా॥ ద్యుగుణమును ౮టగుణించి రెండు ప్రతులుగావుంచి మొదటిప్రతిని ౫టభాగించినభాగాదినిన్ని క్రిందిప్రతిని ౬౨భాగించిన లిప్తాదినిన్ని కూడినశుక్రుడగును పూర్వధ్రువము ౧౧-౯-౯-౨౧కూడేది త్రిగుణాబ్దములను ౧౯౮౩టభాగించిన భాగాదితీశేది. దేశాంతరసంస్కారంచేశేది కల్యాద్యబ్దాలలో ౩౬౦౦తీసి ౪౨టగుణించి ౧౨౫ట భాగించిన లిప్తాదితీసివేస్తేను శుక్రశీఘ్రమగును.

శనిసాధనం.

శ్లో॥ ద్వినిఘ్నాద్యుపిండాత్కలాద్యంశనిస్స్యాత్।
ద్యుపిండాష్టతిథ్యా ౧౫౮ప్త యుక్తాత్కలాద్యం॥

శ్లో॥ గుణాష్టీందు నవాంబోధిర్రసర్గామా ౩-౧౮-౪౯-౩౬ స్తత
శ్చనిః। త్రిగుణాబ్దాఃఖనాగాక్షి ౨౮౦హృతా లిప్తాదియుక్
శనిః। గత్యధ్వయోజనాహాన్యే విలిప్తాఖాష్ట ౮౦ హృత్య
జేత్ । కల్యాబ్దాషష్టికృత్యోనా ౩౬౦౦ చ్ఛేషంరసకరై ౨౬
హృతః। పంచాక్షాప్తా ౧౨౫కలాద్యుక్తా రాశ్యాదిశ్చని
రీరితః॥

తా॥ ద్యుగణమును ౭టు గుణించిన లిప్తాదినిన్ని ద్యుగణము ౧౫౮టు భాగించినలిప్తాదినిన్ని కూడితేను లిప్తాదిశనియగును. పూర్వధ్రువము ౩-౧౮-౪౯-౩౬ కూడేది త్రిగుణాబ్దాలు ౨౮౦టభాగించగా రాబడిన లిప్తవిలిప్తలు కూడేది. దేశాంతర సంస్కారంచేశేది. కల్యాద్యబ్దాలలో ౩౬౦౦తీశివేశి శేషము ౨౬ట గుణించి౧౨౫తో భాగాహరించగా వచ్చినలిప్తవిలిప్తలు కూడితేను మధ్యశనియగును.

సంస్కారనిర్ణయః.

శ్లో॥ కర్తవ్యాఃపంచసంస్కారాః మధ్యఖేటేషుసర్వదా ।
పూర్వధ్రువఃప్రథమతః త్రిగుణాబ్దమతఃపరం ।
దేశాంతరం బీజఫలంబాహోః ఫలమితిక్రమాత్ ॥

తా॥ మధ్యగ్రహమందు ౫సంస్కారములు చాయతగినది.

(౧) పూర్వధృవం (౨) త్రిగుణాబ్దం (౩) దేశాంతరం (౪) దృక్సంస్కారం (౫) భుజాఫలసంస్కారంబు.

శ్లో॥ చంద్రోచ్చస్యతదారాహో చంద్రార్కగ్రహణాదిషు ।
ఆవస్యకత్వాత్కర్తవ్యం నతిథ్యానయనాదిషు॥ అనేన్యాయం॥

౫. భుజాఫలసంస్కారః.

శ్లో॥ పంచతుర్రామై౩౬౫ మునిదేత్ర౨౭యోశ్చశైలాష్టకైర్
శ్చ౬౮౭గజాష్టబిశ్చ౮౮ దంతాగ్నివేదై౪౩౩౨కృతనేత్రబా
హుభిః ౨౨౪రసతుర్లాత్రైః ౧౦౭౬క్రమేణ॥

శ్లో॥ సూర్యబాహుఫలంసర్వం గ్రహాణాంహారకైః పృథక్ ।
విభజ్యలబ్ధంలిప్తాది కుర్యాత్సూర్య స్ఫుటోక్తవత్ ॥

తా॥ సూర్యునకు ౩౬౫ట చంద్రునకు ౨౭ట కుజునకు ౬౮౭ట బుధునకు ౮౮ట గురునకు ౪౩౩౨ట శుక్రునకు ౨౨౫ట శనికి ౧౦౭౬౬టను సూర్యునిభుజాఫలమును భాగించగా వచ్చిన లిప్తవిలిప్తలు సూర్యునిలోకూడితే అందరు గ్రహాలకుకూడేది. సూర్యునకుతీసివేస్తే అందరుగ్రహాలకుతీసేది.

పూర్వధ్రువ చక్రం.

గ్ర	రాశి	భా	లిప్త	విలిప్త	—
ర	౧౧	౧౬	౫౨	౩	కూడేది
చ	౧౧	౭	౪౬	౩౩	ధనం
కు	౦	౧౨	౨౮	౪౬	ధనం
బు	౭	౧	౧౨	౪౪	ధనం
గు	౫	౯	౧౬	౨౦	ధనం
శు	౧౧	౯	౯	౨౧	ధనం
శ	౩	౧౭	౪౯	౩౬	ధనం
రా	౦	౨	౩౦	౦	తీసేది
కే	౨	౧౭	౨౭	౧౨	ధనం

త్రిగుణాబ్ద సంస్కార చక్రం.

గ్ర	హారం	భా	లిప్త	విలిప్తలు	—
ర	౧౫౪	౦	౦	…	శోధ్యం
చ	౪	౦	లిప్త	…	…
కు	౬౩౬౦	భా	…	…	కూడేది
బు	౭౭౭	౦	…	…	శోధ్యం
గు	౧౨౪	౦	…	…	కూడేది
శు	౧౯౮౩	భా	…	…	…
శ	౨౭౮	౦	…	…	…
రా	౨౬౪౦	భా	…	…	…
కే	౯౬	౦	…	…	శోధ్యం

దేశాంతర సంస్కార చక్రం.

గ్ర	గతులు	అ	హ	విలిప్త	—
ర	౫౯-౮	౪౦	౮౦	౨౯	తీసేది
చ	౭౯౦-౩౫	౪౦	౮౦	౩౯౫	...
కు	౩౧-౨౬	౪౦	౮౦	౧౫	శోధ్యం
బు	౨౪౫-౩౭	౪౦	౮౦	౧౨౭	...
గు	౫-౦	౪౦	౮౦	౭	...
శు	౯౩-౮	౪౦	౮౦	౪౫	...
శ	౨-౦	౪౦	౮౦	౧	...
రా	౩-౧౧	౪౦	౮౦	౧	కూడేది
కే	౬-౪౧	౪౦	౮౦	౨	శోధ్యం

దృక్సంస్కార చక్రం.

గ్రహ	గు	భాగ	లిప్తా	గ్ర	గు	హారం	లిప్తా	గ్ర	గు	హారం	లిప్తా
ర	౦	౦	౦	బు	౦	౧	౦	శ	౨౮	౧౨౫	ధనం
చ	౧౧	౫౯౦	ఋణం	గు	౧౨	౧౨౫	ఋణం	రా	౨౭	౨౫౦	ఋణం
కు	౧౭	౧౨౫	ధనం	శు	౪౨	౧౨౫	...	కే	౧౧	౧౨౫	...

*

భుజాఫల చక్రం.				మందోచ్చలు.					మందోచ్చాబ్ద సంస్కార చక్రం.		
గ్రహం	ఫలం	ధన	ఋ	గ్ర	రా	భా	లి	విలి	గ్ర	మందోచ్చాబ్ద	లి	ఋ
ర	౩౬౫	ధన	...	ర	౨	౧౭	౧౬	౩౬	ర	౫౧౭	...	...
చ	౨౭	...	...	చ	౦	౦	౦	౦	చ	౦	...	—
కు	౬౯౭	ఋ	శో	కు	౪	౧౦		౨౦	కు	౯౨౦	...	..
బు	౯౨	...	...	బు	౭	౧౦	౨౭	౩౩	బు	౫౪౪	...	...
గు	౪౩౩౨	...	...	గు	౫	౨౯	౨౦	౨౪	గు	౨౨౭	...	...
శు	౨౨౪	...	...	శు	౨	౧౯	౫౧	౧౨	శు	౩౭౪	...	...
శ	౧౦౭౬౬	...	...	శ	౭	౨౬	౩౭	౩౨	శ	౫౧౨౯	...	...
రా	౦	౦	౦	రా	౦	౦	౦	౦	రా	౦	...	—
ఉ	౧	౦	౦	ఉ	౦	౦	౦	౦	ఉ	౦	...	—

రవ్యా విగ్రహములకు మధ్యగతులు.

శ్లో॥ లిప్తావిలిప్తా స్సూర్యస్య గతిర్నవశరా ౫౯ గజాః ౮। చంద్రస్య
శూన్యనందాశ్వి ౭౯౦ విషయాగ్నయ ౩౫ పవచ। అంగార
కస్యచక్షోణీ వహ్నయోం ౩౧ గాశ్వినో ౨౬ గతిః। జ్ఞస్యబాణ
జినా ౨౪౫ దంతా ౩౨ గురోః పంచనభ ౪౫ - ౦ స్తథా
శుక్రస్యాంగనవా ౯౬ ష్టౌచ ౮ సూర్యజస్యాన్త్వియత్।
షడ్బ్యావేద ౬౪౧ విధోచ్చస్యరావహోర్వహ్నయ ౩ ఈశ్వ
రాః౧౧॥ కేతురేవంగతిః ప్రోక్తాః పూర్వాచార్యైర్మహర్షిభిః॥

రవ్యాది గ్రహములకు ఇవి మధ్యగతులు. స్ఫుటగ్రహములకు అష్టవిధగతులుం
గలవు. వాటి వివరము చెప్పుచున్నాను.

అష్టవిధగతులు.

శ్లో॥ వక్రానువక్రా వికలామందామందతరాసమా।
తధాశీఘ్రాతిశీఘ్రాఖ్యా గ్రహాణామష్టధాగతిః॥

అ॥ వక్రా- వక్రమనిన్ని, అనువక్రా - వక్రారంభమనిన్ని, వికలా - వక్రత్యాగమనిన్ని, మందా-మందమనిన్ని, మందతరా-అతిమందమనిన్ని, సమా- సమమనిన్ని. తథా - ఆప్రకారముగానే, శీఘ్రా-శీఘ్రమనిన్ని, అతిశీఘ్రా-అతిశీఘ్రమనిన్ని, అష్టవిధా-ఎనిమిదివిధములయిన, గతి-గతులని, జ్ఞేయా- తెలియదగినది.

ఋజ్వీయందు.

శ్లో॥ తత్రాతిశీఘ్రశీఘ్రాఖ్యా మందామందతరాసమా।
ఋజ్వీతిపంచధాజ్ఞేయా యావక్రాసానువక్రితా।
తత్తద్గతివశాన్నిత్యం యథాధృక్తుల్యతాం గ్రహాః।
ప్రయాంతితత్ప్రవక్ష్యామి స్ఫుటీకరణమాదరాత్॥

అ॥ రుజ్వీతి-రుజ్వీయందు, తత్ర-ఆప్రకారముగానే, అతిశీఘ్రా-అతిశీఘ్రమనిన్ని, శీఘ్రాఖ్యా - శీఘ్రమనిన్ని, మందా - అతిమందమనిన్ని, మందతరా - మందతరమునిన్ని, సమా - సమమనిన్ని, పంచధా - అయిదు విధములయినగతి జ్ఞానము, జ్ఞేయా - తెలియతగినది, యావక్రా - వక్రమందున్న, ఆసానువక్రితా - ఋజ్వీయందున్న, తత్తత్-ఆయాయాగతివశాత్, గతివశం-వల్లనుంచిన్ని, నిత్యం-యెల్లప్పుడును, గ్రహాః-గ్రహములు, దృక్తుల్యతాం-దృక్తుల్యత్వము, యథా-యేప్రకారము, ప్రయాంతి-పొందుచున్నారో, తత్-ఆప్రకారముగాను, స్ఫుటీకణం-స్ఫుటీకణమును, ఆదరాత్-పొందుచున్నారని, ప్రవక్ష్యామి-చెప్పుచున్నాను.

అష్టవిధగతుల సులభోపాయము.

శ్లో॥ సూర్యముక్తాదుదీర్యంతే శీఘ్రగాశ్చద్వితీయకే।
సమంతృతీయకేయాంతి మందగత్యాశ్చతుర్థకే।
వక్రపంచమషష్ఠేర్కే అతివక్రోష్టసప్తమే।
నవమేదశమేవాపి ఏతేషాంకుటిలాగతిః।
ఏకాదశేద్వాదశేవా శీఘ్రాశీఘ్రతరాక్రమాత్॥

అ॥ సూర్యునితోకూడిన గ్రహం, అస్తమయం, సూర్యునివిడిస్తే ఉదయం, ౨ తావునశీఘ్రగతి 3 తావునసమగతి, ౪ తావునమందగతి, ౫ స్తంభగతి, ౬ వక్రం, ౭ వక్రం, ౮ అతివక్రం, ౯ ఋజుగతి, ౧౦ కుటిలగతి, ౧౧ శీఘ్రగతి, ౧౨ అతిశీఘ్రగతిఅని తెలిసేది.

శ్లో॥ వక్రగామీసదారాహు, శ్శీఘ్రగౌచంద్రభాస్కరౌ ।
క్రూరవక్రామహాక్రూరా సౌమ్యవక్రా స్తుశోధనాః॥

రాహు కేతువులకు యెప్పటికిన్ని వక్రగ్రహాలు, చంద్రసూర్యులకు వక్రగతి లేదు. రుజూగతిగలవారు.

శ్లో॥ మధ్యాహ్నాత్పూర్వజన్మాని ఘటీత్వహారర్ధశోధితే ।
మధ్యాహ్నాత్పరతోజన్మ ఘటికావిఘటీషుచ ।
దినార్ధశోధితంశేష మేష్యకాలయుతాయుతం॥

అ॥ మధ్యాహ్నంలోపల జననమైనవారికి జన్మకాలఘడియలు అహరర్ధ లోశోధిస్తేను గతకాల ఘడియాలగును.

శ్లో॥ గతగమ్యేష్టనాడిఘ్నా గతిషష్టివిభాజితా ।
ఫలేనహీనయుక్తాచే ద్గ్రహాస్తాత్కాలికోభవేత్ ।
రాహోర్వ్యత్యయమేవంచ ఇతిశాస్త్రేషుసమ్మతం॥

అ॥ గతఏష్య సంబంధముయిన ఇష్టకాలఘడియలను మధ్యగ్రహ విషయమై మధ్యగతులచేతనున్ను, స్ఫుటగ్రహవిషయమై, స్ఫుటగతులచేతనున్ను గుణించి ౬౦టభాగించగా లబ్ధలిప్తాదినిగతమైతే తీసేది. ఏష్యమైతేకూడితేను తాత్కాలిక గ్రహములగును. వక్రగతిఅయినప్పుడు గతమైతేకూడి యేష్యమైతే శోధించేది.

అథమందోచ్చాని.

శ్లో॥ ద్వ్యగేందు నృపచంద్రాహ్వా ౨-౧౭-౧౬-౩౮ స్సూర్యమంద
ధృవ స్తథా । కుజస్యవేదదిక్షైత్ర నఖాః ౪-౧౦-౨-౨౦ సో
మసుతస్యతు । శైలాశాతారకాదేవా ౭-౧౦-౨౭-౩౩
స్స్యాన్మందోచ్చధృవ స్తథా । పంచేందు దృజ్ఞఖజినాః ౫-
౨౧-౨౦-౨౪ గురోర్మందోచ్చకధ్రువః । ద్వ్యంకేందుబాణ
ర్ధరవయః ౨-౧౯-౫౧-౧౨ శుక్రమాందధృవోభవేత్ ।
సప్తాంగాశ్వితురంగాగ్ని దంతా ౭-౬-౩౭-౩౨ స్సూర్య
సుతస్యతు॥ అర్థంస్పష్టం.

అథ మందోచ్చాబ్ద సంస్కారః.

శ్లో॥ శైలేందుబాణై ౫౧౭ ర్గగనాష్టనందై ౯౮౦ కృతాబ్ధిబాణై
౫౪౪ ర్నగయనాశ్వినై త్రై ౨౨౭ ర్యుగాద్రిరామై ౩౭౪ ర్గజ
భానుబాణై ౫౧౨౮ రబ్దాత్ఫలంస్వోచ్చ కలాసుయుంజాత్ ॥

అ॥ ధృవాబ్దాలుపెట్టుకొని రవికి ౫౧౭ కు౯౮౦ బు౫౪౪ గు౨౨౭ శు౩౭౪ శని౫౧౨౮ట అబ్దాలనుభాగించగా వచ్చినలిప్తవిలిప్తలు వారివారికికూడితేను రవి-కు-బు-గు-శు-శనికి స్ఫుటమందోచ్చలగును. యీమందోచ్చలవలన మాందస్ఫుటం చేసేది.

శ్లో॥ కార్తాంతికేంద్రచంద్రస్యాన్వ్యం భారద్వాజసగోత్రిణాం।
గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతీ మధ్యాధ్యాయో మయాకృతః॥

ఇతి బ్రహ్మశ్రీ మక్కపాటి వెంకటరమణయ్య సిద్ధాంతి సుబ్బరాయ
సిద్ధాంతిగారి ప్రియశిష్య, రాళ్ళబండి. గోపాలకృష్ణ
సిద్ధాంతివిరచితే మధ్యాధ్యాయః ప్రథమః॥

స్ఫుటాధ్యాయః.

ప్రారంభః.

శ్లో॥ అగజాననపద్మార్కం గజాననమహర్నిశం।
అనేకదంతంభక్తానా మేకదంతముపాస్మహే॥

శ్లో॥ స్వోచ్చంగ్రహోనంకేంద్రంస్యా త్తత్వదేవిషమేగతః।
యుగ్మేగమ్యోభుజోమాందే భుజత్రిభోనకోటిజం॥

అ॥ స్వకీయోచ్చమైన మాందములోను గ్రహమునుశోధించిన మందకేంద్రమగును. ఆకేంద్రము ఓజపదమగుచుండగా గతభుజయనిన్ని, యుగ్మపదమగుచుండగా ఏష్యభుజయని తెలిసేది. భుజను ముందు చెప్పబోయ్యేప్రకారము సాధించి భుజను 3 రాసులయందు శోధించిన కోటియగును.

భుజాసాధనక్రమం.

శ్లో॥ కేంద్రే త్రిభాల్పే తు తదేవ బాహుస్త్రిభోర్ధ్వకే చక్రదళాద్విశోధ్యం
షడ్భాదికే షడ్రహితం భుజస్స్యాన్నవాధికం చేద్భగణాద్విశోధ్యం॥

అ॥ గ్రహమును తమతమ మందోచ్చలో తియ్యగా మిగిలిన శేషము కేంద్రమగును. ఆ కేంద్రము 3 రాసులవరకు ఓజపదం, 3 రాసులకుపైన ౬ రాసులవరకు యుగ్మపదం, ౬ రాసులకుపైన ౯ రాసులవరకు ఓజపదమనియు, ౯ రాసులకుపైన ౧౨ రాసులవరకు యుగ్మపదమనియు, ఎరుగనగును. అందు ఓజపదమందు గతభుజ యగును. యుగ్మపదమందు ఏష్యభుజయగును. యీప్రకారము మందభుజసాధించి భుజను 3 రాసులలో తీసిన కోటియగును. మందభుజయనగా కేంద్రము 3 రాసులకంటె తక్కువైనయడల ఆదేభుజయగును. 3 రాసులకు అధికమైన ౬ రాసులలో రాస్యాదిగా శోధించగా శేషంభుజయగును. మఱియు ఆ కేంద్రము ౬ రాసులకు అధికమైన ౬ రాసులలో రాస్యాదిగా శోధించగా శేషంభుజయగును. మరియు ఆ కేంద్రము ౬ రాసులకు అధికమై ౯ రాసులలోగా వున్నయడల దానిలో ౬ రాసులు శోధించగా మిగిలినది భుజయగును. కేంద్రము ౯ రాసులకు అధికమైతే ౧౨ రాసులలో శోధించినది భుజయగును. యీభుజను 3 రాసులలో శోధించిన కోటియగును, యిటుల భుజకోట్లుసాధించుక్రమము.

ప్రత్యక్షం.

రవి ౧-౨-3-౪౧ మాందం ౨-౧౭-౧౭-౨3 కేంద్రము ౦-౨౪-౧3-౪౨ ఇది 3 రాసులలోగా వున్నందున ఇదేభుజయగును. ఓజపదమగుటచేత గతభుజ ౦-౨౪-౧3-౪౨ యీభుజను 3 రాసులలోశోధించిన కోటియగును ౨-౫-౪౬-౧౮ ఇటులసాధించేది.

మాందస్ఫుటసాధనం.

శ్లో॥ భాగాదిఖాధృతి౧౮౦వి శోధ్యఫలేనహత్వా ।
భాగాదిశూన్యరిపు ౬౦ భాజితలబ్ధలిప్తా ।
పూర్వోఫలేయుత భుజజ్యావిభాగమేతి ।
భేదస్యహారరవిజాంత భుజాఫలంస్యాత్ ॥

అ॥ భుజరాశిభాగలుచేసి ౧౮౦ట్లో భాగాదిని తీసిన శేషమును ఫలమని గుర్తెరిగి, ఆఫలభాగలిప్తాదిని భుజరాశిభాగలుచేసిన భాగలిప్త విలిప్తలుచేత చతుర్వృత్తిన్యాయానగాని నవప్రతిన్యాయానగానిగుణించి కేంద్రప్రతిలిప్తాదిని ౬౦టి భాగించిపైనకూడి పైప్రతి ౬౦టభాగించి భాగలయ్యందుండు ప్రతిలోకు-డితేను భుజజ్యాయగును. ఆభుజజ్యను వారివారి ఛేదములుచాతభాగిస్తేను భుజాఫలంవచ్చును

మధ్యభేదాలు.

శ్లో॥ సూర్యో యుగాగ్ని ప్రతిభాగ్యృహ ౮౫౩౮ చంద్ర నేత్ర అంకా
క్ష్వంకసోమ౯౯౧ కుజదంతిషుదం తె౮౫౮ సౌమ్యాః। సప్తా
గ్ని సోమకర౩౧౩౭ గీష్పతినా ఖఖాంకరూపస్య ౯౯౦౦ దైత్య
గురు విక్రమఖాగ్ని పుత్ర ౫౩౦౩ మందస్యబంధుశుభ చక్షుశ
శాంక౧౭౯౮ లబ్ధాభేదస్య మధ్యమసుధీమునయో వదంతి॥

అ॥ సూర్యునకు ౮౫౩౮ చం౯౯౧ కుజ౫౮ బుధ౧౩౭ గురు౯౦౦ శుక్ర౩౦౩ శనికి౧౭౯౮ ఇవి మధ్యభేదాలు.

భేదస్యభుజాఫల వశాత్ స్ఫుటభేదమాహ.

శ్లో॥ భాస్కరాదశ ౧౦ చంద్రస్య ఏకనేత్ర ౨౧ కుజస్యచ। వాజ్మంత్రి
౫౨ బుధపుత్రాక్షి ౨౫ గురుశత్రృధనం ౨౬ భృగుః। వ్యోమ
౧౨ మందస్తుబంధ్వగ్ని ౩౮ భుజజ్యావిహృతంఫలం। మధ్య
భేదవిధానంతు స్ఫుటభేదమిహోచ్యతే ॥

అ॥ రవికి౧౦ చ౨౧ కు౫౨ బు౨౫ గు౨౬. శు౧౨ శనికి ౩౮ట భుజజ్యను భాగ
హరించగా వచ్చినలబ్ధమును తమతమమధ్యభేధములలో శోధించిన శేషము స్ఫుట
భేదములగును.

మాందస్ఫుట పదకముల సాధనంబు.

భాగాదిఖాధృతి విశోధ్య అనింన్ని స్ఫుటబేధసాధనంబు.

భేదము॥ సూర్యాయుగాగ్నిప్రతిబింబగృహ సూర్యునికి౮౫౩౮మధ్యబేధము.

శ్లో॥ భాస్కరాద్దశ చంద్రస్య ఏకనేత్ర అనిన్యాయం ॥

అ॥ భుజజ్యను ౧౦ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధంసూర్యునికిన్ని భుజజ్య ౨౧ట
భాగించగావచ్చినలబ్ధంచంద్రునికిన్ని దీనిని భేదములలో శోధిస్తెస్ఫుట భేదములగును.
తిరుగా యీ భేదమునకు కోటిజ్యా సంస్కారంచేస్తె, కాని స్ఫుటభేదము
లేదు. గనుక భుజజ్యను స్ఫుటభేదములో నెకొన్నిచ్చి సంస్కారముచేయవలయును.

అందుకు శాస్త్రం సూర్యునికి.

శ్లో॥ ఖాదిశూన్యేందుపర్యంతం సర్వంస్వంభేదసంస్కృతం।
తదాదిఖాక్షిపర్యంతం భేదార్ధంతుయుతస్యచ।
తదాగ్నిఖాగ్నిపర్యంతం త్రిబాజితఫలంయుతం।
తదాదిఖాబ్ధిరంఖాక్షాది ౫౦పర్యంతందా స్తిమేవచ।
తదాదికోటిషష్ఠాంశం ఋణంకుర్యాచ్చభేదకం ॥

బుధునకు.

శ్లో॥ కోటిజ్యా చంద్రసంస్కారాం ద్వాదశాంతంచ సంస్కరేత్ ।
ఖాదిశూన్యాగ్ని తెంవర్గ స్తుభాగాస్తు ధనసంజ్ఞికాః ।
తథాధికే రుణంకుర్యాత్ భేధమ్రుజ్యా ఫలంస్మృతం॥

అ॥ కేంద్రము సున్న మొదలుకొని ౯ భాగలవరకు భేదములో కోటిజ్యను అంతకూడేది ౧౦ భాగము మొదలుకొని ౧౯ భాగమువరకు సగమున్ను ౨౦ భాగము మొదలుకొని ౨౯ భాగమువరకు కోటిజ్యలో మూడవంతున్ను భేదములోకూడేది.

౩౦ భాగము మొదలుకొని ౪౯ భాగమువరకు భుజజ్యసంస్కరించిన భేదమే స్ఫుటభేదము. ౫౦ మొదలుకొని ౯౦ భాగములవరకు కోటిజ్యలో ౬ అంగుల భేదములో తీసివేసిన భేదలంతభాగిస్తే స్ఫుటభేదమగును. కోటిజ్యను చంద్రునివలె ౧౨౦ భాగించగా వచ్చినలబ్ధము ౩ భాగములవరకు భేదములో ధనమున్ను ఆపైని రుణమున్ను చాయావలసినది.

ప్రత్యక్షం.

౧	భు	౧౭౯	కోటిజ్య	౬౯-౩౧	భేదం	౪౫౮౫-౩౧	సర్వం.
౧౦	భు	౧౭౦౦	కోటి	౬౬-౪౩	భేదం	౪౩౯౭-౪౩	సగం.
౨౦	భు	౩౨౦౦	కోటి	౬౨-౧౬	భేదం	౪౨౩౪-౫౮	మూ.
౩౦	భు	౪౫౦౦	కోటి	౫౭-౧౨	భేదం	౪౦౮౪-౦	లేదు.
౪౦	భు	౫౬౦౨	కోటి	౫౦-౩౭	భేదం	౩౯౩౭-౦	లేదు.
౫౦	భు	౬౫౦౦	కోటి	౪౨-౪౩	భేదం	౩౮౭౭-౦	కీ.ము.
౬౦	భు	౭౨౦౦	కోటి	౩౩-౩౬	భేదం	౩౮౦౯-౦	కీ.ము.
౭౦	భు	౭౭౦౦	కోటి	౨౩-౪౫	భేదం	౩౭౬౬-౦	కీ.ము.
౮౦	భు	౮౦౦౦	కోటి	౧౨-౬	భేదం	౩౭-౩౨	కీ.ము.
౯౦	భు	౮౧౦౦౦	కోటి	౦-౧	భేదం	౫౭౨౪-౦	కీ.ము.

చంద్రునికి యీప్రకారము.

అ॥ అస్ఫుటభేదంచాతను భుజజ్యనుభాగహరించగా వచ్చినభాగాది భుజాఫలమగును. ఆభుజాఫలము కేంద్రము మేషాదిఅయినా ధనమున్ను తులాదిఆయునా రుణమున్ను చేసేది.

భుజాఫలసంస్కారం కోటిఫలసంస్కారం చేయుక్రమము.

శ్లో॥ భుజాఫలంధనర్ణంస్యాత్ మేషజూకాదికేంద్రగే ।
కోటిజ్యాదిఫలంకేంద్రే స్వర్ణంకర్కిమృగాదిగే॥

అ॥ కేంద్రము ౬ రాసులలోగానుండెనా మేషాది అనితెలిసేది. ౬ రాసులకుపైన ౧౨ రాసులకులోగానుండెనా తులాదిఅని తెలిసేది. మేషాది కేంద్రమైన

భుజాఫలంధనము గనుకకూడేది. తులాదికేంద్రమైన భుజాఫలము రుణము గనుక గ్రహములలో తీసేది.

కోటికేంద్రము ౩ రాసులు మొదలుకొని ౯ రాసులవరకు కర్క్యాదికేంద్రము ౯ రాసులు మొదలుకొని ౩ రాసులవరకు మకరాదికర్క్యాది అయినగతిఫలం ధనం. మకరాదిఅయినగతి ఫలంరుణముఅని తెలియవలయును.

ప్రత్యక్షం.

కేంద్రము ౦-౨౮-౧౩-౮౨ అదే భుజ ౦-౨౮-౧౩-౮౨ కోటి ౨-౯-౮౬-౧౭ భుజభాగాది ౨౮టెనిమిదంట్లో శోధించినశేషము ౧౯౯-౮౬న్ను భుజభాగాది౨౮-౧౩టను ఫలము౧౯౫-౬౬టను చతుర్వృత్తిన్యాయానగుణించగా ప్రతి౩౭౭ ౨౦న్ని ౨ప్రతి౧౧౦౮న్ను ౩ప్రతి౨౦౧౯న్ను ౪ప్రతి౪౯౭న్ని ౬౦ట భాగించిన లబ్ధం౯న్ని పైప్రతిలోకూడిమధ్యయుతంచేసితే ౩౧౨౭ అయును. ఇది౬౦టభాగించగా వచ్చిన లబ్ధం౫౨-౭ ఇది పైభాగలప్రతిలో కూడితేను ౩౭౭౨-౭ ఇది భుజజ్యయగును. యీభుజజ్యను పెట్టుకొని సూర్యునికి ౧౦టభాగించగా వచ్చినలబ్ధము ౩౨౨న్ను సూర్యునిభేదము ౪౯౩౪ లోను ౩౨౨ శోధించిన ౪౧౯౭ స్ఫుటభేదమాయను. ముందు చెప్పబోయ్యేప్రకారంచేయగా రాబడినకోటిజ్య ౬౦-౩౨వచ్చెను. సూర్యునికియిందులో ౬అంశం౧౦-౯న్ను కేంద్రము ౩౦భాగములకు తక్కువగావున్నందు వల్లధనము గనుకస్ఫుటభేదముకు ౬౧౫౭ట్లోకూడగా ౪౧౬౭ స్ఫుటభేదమాయను. దీనిచాతమభుజజ్యయగు ౩౭౭౨-౭టిని పాల్గొన్నలబ్ధంభాగలు ౦ సున్నానుశేషం ౬౦ట గుణించినది ౨౨౬౩౭ యీ స్ఫుటభేదంచాత పాలుగొన్నలబ్ధం లిప్తలు ౯౮౧న్ను శేషం౧౩౦౮౬న్ను ౬౦టగుణించి స్ఫుటభేదంచాత పాలుగొన్నలబ్ధం విలిప్తలు౧౭ అయును. యీభాగాది౦-౫౮-౧౭న్ను సూర్యుడుమేషాదిగానకూడగా స్ఫుటసూర్యుడురాశ్యాది ౧-౨౩-౫౭-౬ అయును.

కోటిజ్యాదిఫలసాధనం.

శ్లో॥ కోటిభాగాదిరామేందు ౧౩భక్తాభాగాదిజంఫలం।
సప్తేందు౧౭హీనభాగాది స్థాప్యాకోటిత్రయోదశా।
అంశభాగాదిగుణితా షష్ట్యా౬౦ ప్తఫలయుక్సదా।
కోటిజ్యభేదభక్తంతు లబ్ధంగతిఫలంభవేత్॥

అ॥ కోటిరాశ్యాది భాగలనుచేసి ౧౩ట భాగించగా వచ్చినభాగాదిని ౧౭ భాగలలో శోధించిన శేషభాగాదులచాతను కోటిత్రయోదశాంశభాగాదిని చతుర్వృత్తిన్యాయానగుణించి ౬౦టభాగించి మధ్యయుతంచేసి ౬౦టభాగించి పైభాగములప్రతిలోనుకూడితేను కోటిజ్యయగును. ఆకోటిజ్యను వారివారిభేదములచాత

భాగిస్తేను గతిఫలంవచ్చును. ఆ గతిఫలమును కేంద్రము, కర్క్యాది, మకరాది, గుర్తెరిగి మధ్యగతులలో సంస్కరిస్తేను స్ఫుటగతులగును, ఎట్లనగా కర్క్యాదియైతే మధ్యగతిలో తీసిన స్ఫుటగతియగును. యీప్రకారము అందరికిమాందస్ఫుటగతు లేర్పడును.

భేదాలు.

శ్లో॥ సూర్యస్యభాగ్ని ౩౦ చంద్రస్య కళానిధి౧కుజస్యచ।
లాభో౧౧బుధస్యపంచేందు ౧౫గురుఃఖాబ్ధిశశీ౧౪౦భృగుః।
పంచాగ్ని ౩౫శనివేశాబ్ధి నయ నైతరభేదకాఃస్మృతాః।
కోటిజ్యాభేదభక్తాస్యు ర్లిప్తాగతిఫలంభవేత్॥

ప్రత్యక్షం.

కోటి౭-౫-౪౬-౧౭ భాగలుచేస్తే౬౫ఆయను ఇది౧౩టుభాగిస్తే భాగాది ౫-౩-౩౩వచ్చెను. యీత్రయోదశాంశభాగాది ౧౭టిలో శోధించిన శేషము ౧౧-౫౬-౨౭ఆయెను. ఇది౧౧-౫౭టిని చతుర్వృత్తిన్యాయాన పెట్టుకొని త్రయోదశాంశభాగాపైయగు ౫-౪టునుగుణించి ౬౦టుభాగించి క్రమముగాకూడితేను కోటిజ్య ౬౦-౩౭వచ్చెను. ఇదిసూర్యభేదమగు ౩౦టపాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధంలిప్తలు౨న్ను విలిప్తలు౧౧న్ని కేంద్రము మకరాదిగనుక సూర్యునిగతియగు ౫౯-౮టిలో ౨-౧గతిఫలంశోధించగా స్ఫుటగతి౫౭-౭ఆయును.

పూర్వోక్తప్రకారము సులభముగామాందఫలకములువచ్చు ఉదాహరణము వ్రాయుచున్నాను.

ప్రత్యక్షం.

భుజభాగాదిని ౧౫౦టిలో శోధించగా మిగిలిన శేష భాగాదిచాలను భుజభాగాదిగుణించి భాగలుగాక మిగిలిన అన్నిస్థానములు ౬౦టభాగించి పైనకూడితే భుజజ్యయగును. యీభుజజ్యను స్ఫుటభేదములచాత భాగించగా వచ్చినభాగాది వారివారిమాంద భుజాఫలమౌలగును.

భేదములు॥ రవికి౪౫౩౪ చంద్రునికి౧౯౯౧ కుజునికి౭౫౭ బుధునికి౭౧౩౭ గురువుకు౧౯౦౦ శుక్రునకు౫౩౦౩ శనికి౧౭౯౪ ఇవిమధ్యభేదములు:

భుజజ్యను పెట్టుకొని సూర్యునకు౧౦టు చంద్రునకు౭౧టు కుజునకు౫౭టు బుధునకు౭౫టు గురునకు౭౬టు శుక్రునకు౧౭టు శనికి౪టు భుజజ్యనుభాగించగా వచ్చినలబ్ధం వారివారిమధ్యభేదములలోవుచ్చితే స్ఫుటభేదములగును. యీస్ఫుటభేదములచాతభాగించగా వచ్చినలబ్ధఫలం మాందఫలకఫలమగును.

స్ఫుటగతిః.

కోటిభాగాదిని ౧౭౬టభాగించగా వచ్చినభాగాది ౧౭౬టిలోతీసివేయగా మిగిలినభాగాదిచాతను కోటిత్రయోదశాంశభాగాదిని చతుష్పృథిన్యాయాన గుణించి క్రిందిప్రతులు ౬౦టభాగించిపైనకూడితేను కోటిజ్యయగును. యీకోటిజ్యను సూర్యునకు౩౦ట చంద్రునకు ౧ట కుజునకు ౧౦ట బుధునకు ౧౫ట గురువుకు ౧౮౦ట శుక్రునకు ౩౫ట శనికి౭౮౪టభాగించగా లిప్తాదు వారివారిమందగతి ఫలంబులగును. యీమందగతిఫలం, కర్కాది, మకరాదిని తెలిసి ధనరుణాలుచేసేది. యీప్రకారంచేస్తే గ్రహాలుమాందస్ఫుటాలగుదురు॥

అయనాంశసాధనంబు.

శ్లో॥ కల్యాద్యబ్దాష్షష్టి ౬౦క్షోనితంతత్ ।
అశాంశోనాషష్టి భక్తాయనాంశాః॥

అ॥ కల్యాద్యబ్దాలలోను ౩౬౦౦శోధించగా మిగిలినశేషమును రెండుప్రతులుగావుంచి క్రిందిప్రతి ౧౦టభాగించగా వచ్చినలిప్తాదిని పైప్రతిలోతీసివేసి ౬౦టభాగిస్తేను భాగాదిఅయనాంశలగును.

సులభోపాయముగా అయనాంశసాధనం.

చరసాధనము.

శ్లో॥ భూలోచనాబ్ధ్యూన ౪౨౧ శకేంద్రకాల ।
స్త్రీఘ్నోవియత్ఖాశ్వి ౨౦౦హృతాయనాంశాః॥
నఖఘ్నావిషువచ్ఛాయా స్వాక్షాంగశోనాహిమధ్యమా ।
త్రిభాజితఫలంచాంత్యా చరజ్యాస్యాత్ స్వదేశజా॥

అ॥ స్వదేశవిషువఛాయా ౩-౩౬ న్నా ౨౦టగుణిస్తేఆదిచరమగునును. ఆదిచరమును ౫టభాగిస్తేలబ్ధం. ఆదిచరములో శోధిస్తేను మధ్యచరమగును. ఆదిచరమును ౩టభాగిస్తే అంత్యచరమగును. ఇవిసగంచేస్తే చరార్ధములగును.

చరాలు.

శ్లో॥ కరశైలా౭౨వసుకరా ౨౮వేదాక్షీచ ౨౪చరఖ్యక్రమాత్॥

చరఖండాలు.

శ్లో॥ షడ్రామ౩౬గోశ్వినో౨౯ర్కాచ్ఛ౧౨చరఖండానివాత్రయీ॥

అహస్సుసాధనము.

శ్లో॥ సాయనాంశార్కకేంద్రస్య భుజస్సధ్యచరైర్హతం ।
ఖండాదాదిచరేష్వైవ గుణయేత్తద్యథాక్రమాత్॥

ఏకేనాదిచరంక్షిప్త్వా అధోమధ్యేనసంగుణాత్ ।
ఆదిమధ్యచరంక్షిప్త్వా ద్వయంచాంత్యేనసంగుణాత్ ॥
షష్ట్యాషష్ట్యాఃఖరామైశ్చ భక్తలబ్ధంతతోర్ధ్వయుక్ ।
భాగాదిశేషంహిత్వాతు సర్వంషష్ట్యావిభాజయేత్ ॥
లబ్ధంరాశిస్థానయుతం రాశీచరవినాడికాః ।
ఉత్తరంచచరంయామ్యం శోధ్యంయామచరామయోః ।
తద్దినేదినమానంస్యాత్ షష్ట్యాశోధ్యంతుశర్వరి ॥'

అ॥ స్ఫుటరవిలో అయనాంశలుకూడగా సాయనరవియగును. ఆసాయన రవిని పూర్వోక్తప్రకారము భుజసాధించగా ఆభుజ రాశిస్థానము సున్నావున్నయడల కిందిభాగలిప్తాదులను ఆదిచరముచాత ప్రత్యేకముగా రాశ్యాదిగుణించవలెను. మఱియు రాశిస్థానముఒకటివున్నయాడల రాశిస్థానమందు ఆదిచరంవుంచి మధ్యచరంచాత భాగాదినిప్రత్యేకముగా గుణించవలసినది. ఆభుజరాశిస్థానము రెండువున్నయడల ఆరాశిస్థానమందు ఆదిమధ్యచరాలురెండుకూడి రాశిస్థానమందుంచి ఆభుజభాగాదులుఅంత్యచరంచాతగుణించి విలిప్తలు౬౦టభాగించి భాగలలోకూడి భాగలను 3౦టభాగించగా వచ్చినలబ్ధం. రాశిస్థానమందు చరఖండములయందు కలపగా చరవినాడులగును. ఆచరవినాడికలు ౬౦టభాగించగావచ్చిన లబ్ధం, ఘడియలు శేషమువిఘడియలగును. యీఘడియావిఘడియలు సాయనరవి ౬ రాసులలోగావున్నయడల మేషాదిగనుక ధనమనియరుగు. సాయనరవి ౬ రాసులకుపైన ౧౨ రాసులలోగావున్నయడల తులాదిఘుట్కముంగుండును గనుకఅప్పుడుయామ్యమనిచెప్పబడును. సౌమ్యాయనమైన పైఘడియవిఘడియలు 3౦లోకూడేది. యామ్యాయనమైన ఘడియవిఘడియలు 3౦ట్లోశోధిస్తే అహఃప్రమాణమగును. అహఃప్రమాణమును సఖంచేస్తే దినార్ధయాగును. అహఃప్రమాణము ౬౦ట్లోశోధిస్తే రాత్రిప్రమాణము.

సూర్యాదిగ్రహములకు అందరికి అహస్సుసాధనం.

శ్లో॥ గ్రహోదయప్రాణహతా ఖఖాష్టైకో౧౮౦౦ధృతాగతిః ।
చక్రాసవో౨౧౬౦౦లబ్ధయుతాఃస్వాహోరాత్రాసవస్మృతాః॥

అ॥ గతిః-స్ఫుటగతి,(గ్రహోదయప్రాణహతా)గ్రహ-గ్రహములయొక్క, ఉదయ-లగ్నంయొక్క, ప్రాణా-ప్రాణకాలములచాతను, హతా-గుణించి, ఖఖాష్టైకః-౧౮౦౦టిచాతను, ధృతాః-భాగించగావచ్చినలబ్ధము, చక్రాసవః-చక్రాసువులగు ౨౧౬౦౦టియందు, అసవః-అసువులు, యుతాః-కూడితేను, స్వ-స్వకీయమైనటువంటి, అహోరాత్రాసవః-అహోరాత్రాసువులు, ఇవి౩౬౦టభాగిస్తేను అహోరాత్రప్రమాణము సూర్యుడుమొదలుకొని శనివరకుఅగును.

ప్ర త్య క్షం.

సూర్యస్ఫుటగతి౬౧-౨౬ చంద్రస్ఫుటగతి౮౦౦-౧౬ సింహలగ్నప్రమాణము ౩౩౦విలిప్తలు ఇవి౬టగుణిస్తే అసువులు౧౯౮౦ యీఅసువువచ్చినలబ్ధం సూర్యునికి ౬౪-౩౫ చంద్రునికి౮౬౦-౧౬. చంద్రాసువులకు ౨౧౬౦౦టియందుకూడి ౩౬౦ట భాగిస్తే సూర్యునికి౬౦-౧౧ చంద్రునికి౬౨-౩౭ అహోరాత్రప్రమాణములగును. కుజాదులకు యీలాగిపూర్వమువలనే గ్రహములలో అయనాంశలుకూడి చరార్థములవల్ల ఫలమునుసాధించి సూర్యునికివలెనే అహస్సుసాధించవచ్చును.

తి థి సా ధ న ము.

శ్లో॥ వ్యర్కేందుభాగాభక్తాస్స్యుః స్థిథయఃకరచంద్రమాః౧౨।
గతగతమ్యాశ్చషష్టిఘ్నా భుక్త్యంతురభుతకర్ణవ్యాత్।
విభాజితఫలందాహ్యా దినార్ధేవియుతాయుతః॥

అ॥ స్ఫుటసూర్యునిచంద్రునిలో శోధించగావ్యర్కేందనబడును, ఆవ్యర్కేందునుభాగలుచేసి ౧౨టభాగిస్తె లబ్ధంగతతిథులగును. ఆశేషం౩౬ తక్కువాయనా గతతిథియనియు, ఎక్కువాయనా ఏష్యమనియుఐగేది. గతమాయనా౬౦టగుణించి తిరుగా ౬౦టగుణించి చంద్రగతిలో సూర్యగతితీసివేసిన లిప్తలచాతభాగిస్తె ఘుడియవిఘుడియలొచ్చును. ఏష్యమాయనా ౧౨ట్లో శోధించి లిప్తలుచేసి వ్యర్కేందుగతి ౬౦టిచాతభాగిస్తె ఘుడియ విఘుడియలు రాబడును. అవి అహర్దలోగతమైతే శోధించేది. ఏష్యమైతేకూడేది. తిథిఘుడియలు విఘుడియలగును.

న క్ష త్ర సా ధ న ము.

శ్లో॥ చంద్రభాగకలాస్త్రిఘ్నా భానిశూన్యాబ్ధిరంభాజితా।
గతగమ్యాశ్చషష్టిం౬ఘ్నా వహ్ని౩ఘ్నాశశిభుక్తిహృతాత్।
ఫలానినాడికాద్యంస్యా ద్దినార్ధేసంస్కృతాభవేత్॥

అ॥ స్ఫుటచంద్రుని భాగలుచేసి ఆభాగలిప్తవిలిప్తలు ౩టగుణించి ౪౦ట భాగిస్తేలబ్ధం గతనక్షత్రములు శేషం౧౦౦టికిలో గాగతం. అపైన ఏష్యంఅనితెలుసుకొని గతమైతే అట్లాగె లిప్తలుచేసేది. ఏష్యమైతె ౪౦ట్లోశోధించి ౬౦ట గుణించి లిప్తలుకూడితెవిలిప్తలగును. ఇదిచంద్రస్ఫుటగతిని ౩టగుణించిభాగించగా ఘుడియ విఘుడియలురాబడును. అవిఅహర్దలో గతఏష్యములెరిగి సంస్కరించేది.

యో గ సా ధ న ము.

శ్లో॥ రవిచంద్రయోగభాగా లిప్తాస్త్రి౩ఘ్నాఖాబ్ధిరం భాజితాని యోగాస్స్యుః। గతవేష్యషష్టిహతా గతియుక్తాః త్రిఘ్న భాజితాచ్చనాడ్యాది। దినదళ వియుతాఽయుతాః సంస్కృత్యాదేష్యగమ్య సంజ్ఞాది॥

ఆ॥ స్ఫుటసూర్యుని స్ఫుటచంద్రునికూడి భాగలుచేసి భాగలిప్తవిలిప్తలు ౩టుగుణించి ౪౦౦టభాగిస్తే యోగంవచ్చును. నక్షత్రమువలెనే గతవిష్యములెరిగి సూర్యచంద్రగతులుకూడి ౩టుగుణించిభాగించగా రాబడివలబ్ధఘటికాదిని గత విష్యములెరిగి అహర్గణలో సంస్కరించేది.

సాధారణసంవత్సర జ్యేష్ఠశు౧౨ ఆదివారం.

స్ఫురవి౨-౪-౨౬-౨౭ గ౫౬-౫౯. స్ఫుటచ ౬-౨౯-౫-౩౭ గ౭౨౮-౫౪ వ్య త్యేకేండు ౪-౨౦-౩-౧౧ గ౬౫౩-౫౭ వ్యత్యేకేండు భాగలుచాయగా,౧౪౦ దీనిని ౧౨౦టుభాగించగా లబ్ధం౧౧విష్యంగా ద్వాదశివచ్చును.

శేషం౮౦టిని ౧౨౦టిలోతీసివేయగా మిగిలినదిలిప్తాదితీసికొనుగా భాగాది ౩-౨౦-౪౯దీనినివిలిప్తలుచాయగా ౧౨౦౪౯దీనివిష్యకేండుగతి౬౮౦టభాగించగా ౧౧-౫౪దీనిని విలిప్తలుచాయ ౬౫౪టనిచేభాగించగా ఘడియవిఘడియ ౧౭-౨౫ రాబడును. దీనిని అహస్సు౧౬-౧౭ యందుకూడగా౩౪-౪౩ తిథిఘడియలు రాబ డును. యీప్రకారకే నక్షత్రముకు యోగముకుగతిని ౬౦౦టభాగించిన లిప్తవిలిప్తలు చాతభాగిస్తేను నక్షత్రఘడియాది యోగఘటికాది రాబడును.

కరణసాధనము.

శ్లో॥ తిథిశ్చద్విగుణీకృత్వా గతమేకోహరేద్ధ్రువం।
ఏష్యద్విమునిభాగాశ్చ శేషంబవగణానితు।
పూర్వాపరతిథిస్యూక్తం తదర్థంఘటికాదిమం॥

ఆ॥ కరణముకు కావలసిన తిథినిద్విగుణించి గతతిథిఅయినా ఒకటితగ్గించే ది. ఏష్యతిథిఅయినా౨తగ్గించేది. ౭టభాగించగా మిగిలినశేషముబవాదికరణముగు ను, ఆతిథిఘడియలు పూర్వతిథిఘడియలుకూడి సఘంచేస్తేను కరణఘడియలగును. ౬౦టికిహెచ్చుగావుండెనా ౬౦తోసివేసిమిగలావున్నది సఘంచేసివేసేది. తిథిఘడి యలు అహస్సుకులోపుగావుండెనా ఆప్రకారకే కరణఘడియలువేసేది.

శ్లో॥ కరణాన్యథకృష్ణేతు చతుర్దశ్యుత్తరేదలే।
శకునీదశేపూర్వార్ధే చతుష్పాదుత్తరేదలే।
నాగవస్యాచ్ఛుక్లపక్షే కింస్తుఘ్నంప్రతిపద్యలేః॥

ఆ॥ చతుర్దశిఉత్తరార్ధమందు శకునికరణమున్ను, అమావాస్యయొక్క పూ ర్వార్ధమందు చతుష్పాత్కరణమున్ను, ఉత్తరార్ధమంతు నాగవమున్ను, శుక్లప్రతి పత్తుయొక్కయా, కింస్తుఘ్నముఉన్ను యువిస్థిరకరణాలు వీటికిగణితములేదు.

						శుక్లపక్షం.					కృష్ణపక్షం.				
సం	పూ	ఉ	సం	పూ	ఉత్త	తిథి	రా	భా	కర	కర	తిథి	రా	భా	కర	కర
౧	కిం	బవ	౧	బా	కౌలవ	౧	౦	౧౨	కి	బ	౧	౬	౧౨	బా	కౌ
౨	బా	కౌ	౨	తై	గరజి	౨	౦	౨౪	బా	కౌ	౨	౬	౨౪	తై	గర
౩	తై	గ	౩	వగ	భద్ర	౩	౧	౬	తై	గ	౩	౭	౬	వన	భ
౪	వన	భ	౪	బవ	బాలవ	౪	౧	౧౮	వ	భ	౪	౭	౧౮	బవ	బా
౫	బవ	బా	౫	కౌ	తైతలు	౫	౨	౦	బ	బా	౫	౮	౦	కౌ	తై
౬	కౌ	తై	౬	గర	వగజి	౬	౨	౧౨	కౌ	తై	౬	౮	౧౨	గర	వన
౭	గర	వ	౭	భ	బవ	౭	౨	౨౪	గ	వ	౭	౮	౨౪	భ	బవ
౮	భ	బ	౮	బా	కౌలవ	౮	౩	౬	భ	బ	౮	౯	౬	బా	కౌ
౯	బా	కౌ	౯	తై	గరజి	౯	౩	౧౮	బా	కౌ	౯	౯	౧౮	తై	గర
౧౦	తై	గ	౧౦	వన	భద్ర	౧౦	౪	౦	తై	గ	౧౦	౧౦	౦	వన	భ
౧౧	వన	భ	౧౧	బవ	బాలవ	౧౧	౪	౧౨	వ	భ	౧౧	౧౧	౧౨	బవ	బా
౧౨	బవ	బా	౧౨	కౌ	తైతలు	౧౨	౪	౨౪	బ	బా	౧౨	౧౦	౨౪	కౌ	తై
౧౩	కౌ	తై	౧౩	గర	వనజి	౧౩	౫	౬	కౌ	తై	౧౩	౧౧	౬	గర	వన
౧౪	గర	వ	౧౪	భ	శకుని	౧౪	౫	౧౮	గ	వ	౧౪	౧౧	౧౮	భ	శకు
౧౫	భ	బ	౩౦	చ	నాగవం	౧౫	౬	౦	భ	బ	౧౫	౧౨	౦	చ	నా
	౩౦ ఘటి	౩౦ ఘటి		౩౦ ఘటి	౩౦ఘటిలో [illegible]	ఈప్రకారం వ్యక్తేందును చూచి కరణములు వేసుకోవచ్చును. ఈ రాశ్యాదిసంఖ్యలకు సమానముగా వుండెనా ౧ సంఖ్య కరణములు. ధృవాలకు హెచ్చుగావుండెనా ౨సంఖ్యకరణములు.									

తిథినక్షత్రాదులు ఏష్యము తెచ్చుక్రమము.

శ్లో॥ ఖతర్కా స్తిథినక్షత్ర పరిమాణకలాహతాః ।
తయోగకాభ్యావిభక్తాశ్చే దేష్యనాడీవినాడికాః॥

అ॥ తిథిపరిమాణము ౭౨౦న్ని నక్షత్రపరిమాణము ౮౦౦న్ను యోగపరిమాణము౮౦౦న్ను ఒంటగుణించి తిథికివ్యక్తేందుగతిచాతనున్ను నక్షత్రమునకుచంద్రగతిచాతనున్ను యోగమునకు సూర్యచంద్రగతులుకూడిన గతులుచాత భాగిస్తేను లబ్ధము ఏష్యఘటికాదులవును.

తిథితప్పకు.

శ్లో॥ యద్దినస్యతుపూర్వేద్యుః పరేద్యుఘటికాయుతం ।
తదర్ధంతద్దినంనాడ్యో తిథిరుక్షస్యయోగకే ॥

తా॥ తిథికినక్షత్రమునకు, యోగమునకు, పూర్వతిథిఘడియలు అపరతిథిఘడియలుకూడి సగంచేసిన మధ్యతిథియొక్క ఘటికాదులు నక్షత్రయోగఘటికాదులగును.

విషధ్రువాల గుణకాలు.					
అశ్విని-౫౦	భరణి-౨౪	కృత్తి-౩౦	రోహి-౪౦	మృగ-౧౪	ఆర్ద్ర-౨౧
౪౦౦౦౦	౧౯౨౦౦	౨౪౦౦౦	౩౨౦౦౦	౧౧౨౦౦	౧౬౮౦౦
పున-౩౦	పుష్య-౨౦	ఆశ్లే-౩౨	మఖ-౩౦	పుబ్బ-౨౦	ఉత్త-౧౮
౨౪౦౦౦	౧౬౦౦౦	౨౫౬౦౦	౨౪౦౦౦	౧౬౦౦౦	౧౪౪౦౦
హస్త-౨౧	చిత్త-౨౦	స్వాతి-౧౪	విశాఖ-౧౪	అనూ-౧౦	జ్యేష్ఠ-౧౪
౧౬౮౦౦	౧౬౦౦౦	౧౧౨౦౦	౧౧౨౦౦	౮౦౦౦	౧౧౨౦౦
మూల-౫౬	పూ।షా-౨౪	ఉ।షా-౨౦	శ్రవ-౧౦	ధనిష్ఠ-౧౦	శత-౧౮
౪౪౮౦౦	౧౯౨౦౦	౧౬౦౦౦	౮౦౦౦	౮౦౦౦	౧౪౪౦౦
పూ।భా-౧౬	ఉ।భా-౨౪	రేవతి-౩౦			
౧౨౮౦౦	౧౯౨౦౦	౨౪౦౦౦			

విషధ్రువాలు.

శ్లో॥ మృగక్షేస్వాతివైశాఖే జ్యేష్ఠేచైవచతుర్దశ౧౪ ।
కృత్తికామఖరేవత్యాం త్రింశద్దస్తుపునర్వసు౩౦ ।

శ్లో॥ అనూరాధాధనిష్ఠాచ శ్రవణందశమం౧౦తథా।
మూలాషట్పన్న౫౬మాశ్లేషా ద్వాత్రింశ౩౨త్త్వారరోహిణీ౪౦।
పూర్వాభాద్రంతుషోడశ్యం౧౬ అశ్విన్యాంపన్న౫౦మేవచ।
ఆర్ద్రహ స్తనక్షత్రే ఏకవింశతి౨౧నాడికాః।
ఉత్తరాశతతారాచ అష్టాదశ౧౮మిదంశృణు।
భరణీచోత్తరాభాద్రా పూర్వాషాఢాత్రియష్టకం౨౪।
పుష్యపుబ్బాచచిత్తాచ ఉత్తరాషాఢవింశతిః॥ అర్ధస్పష్టం॥
విషధ్రువఃఖఖాష్టఘ్నా శశిభుక్తివిభాజితాః। నాడ్యాదికంతు
పూర్వర్క్షే యోజయేద్విషనాడికాః॥ యింకొకపద్ధతి॥
ఖాంగాచ్ఛాద్యంపూర్వరుక్షం వర్తమానోడునాసహ।
విషప్రమాణనిఘ్నంతు షష్ట్యాప్తంపూర్వతోపియుక్॥

ఆ॥ పూర్వనక్షత్రము ౬౦ట్లోశోధించి వర్తమాననక్షత్రముకూడితే నక్షత్రాద్యంతమగును. ఆనక్షత్రాద్యంతమును ఆనక్షత్రవిషప్రమాణ ఘడియలచాత గుణించి ౬౦టభాగించివచ్చిన ఘటికాదిపూర్వనక్షత్రములో కూడేది.

శ్లో॥ షష్టిర్గతాచేద్దివసేప్రవర్తతే అహర్గతంచేన్నిశిపూర్వవాసరే।
ఖాంగశ్చాహస్తునగతం పూర్వస్మిన్దివసేదివిరాత్రిత్యాజ్యం
వేదయుక్తం నిశిత్యక్తవిశేషకం। నక్షత్రాద్యంతుతిథ్యంశం
త్యాజ్యమానంభవేదిదం॥

ఆ॥ పూర్వనక్షత్రములో కూడిన మొత్తములో ౬౦న్ని పోయినట్టాయనా ఆదినమందు పగలున్ను అహస్సుపోయినా పూర్వరాత్రిన్ని ౬౦న్ని అహఃప్రమాణమున్ను పోయినట్టాయనా ఆదినంరాత్రిన్ని త్యాజ్యమగును. ౬౦న్ని అహఃప్రమాణమున్ను పోకపోయినా పూర్వరోజుదినమందు త్యాజ్యం. రాత్రిత్యాజ్యములో ౪ కూడి రాత్రిప్రమాణముతీశివేస్తేను శేషత్యాజ్యమగును. నక్షత్రాద్యంతమును౧౫కు భాగిస్తేను త్యాజ్యప్రమాణమగును.

అమృతధ్రువ సాధనము.

శ్లో॥ అశ్వినీవిష్టధ్రువో హీనతోమృతధ్రువస్యాద్విధోర్ధ్రువస్తుస
ర్వధారక౧౨సంయుతోభవేత్।అసురేర్క౧౨శోధితేఖలేషు
శేషశేషువై సంభవంతివేదబాహు౨౪సంయుతేషుధ్రువాః॥

అ॥ అశ్విని ఐదవధ్రువంలోంచి తీసిన అశ్వనికి అమృతధ్రువం. మృగశిరధ్రువము లోంచి ౧౦ కూడితే అమృతధ్రువం. మూలానక్షత్రములో ౧౭ శోధించిన అమృతధ్రువము గును. కడమ నక్షత్రాలకు ధ్రువాలులో ౨౪ కూడితేను అమృతధ్రువములగును.

వారత్యాజ్యం రాహుకాలము.

శ్లో॥ విధుస్సౌరిర్భృగుసుత జ్ఞజీవో భౌమభాస్కరాః ।
త్రిపాదత్రీణివృద్ధిస్స్యా ద్రాహుకాలముదాహృతం॥

అ॥ సోమవారం౩౹౪ శనివారం౭౭౪ శుక్రవారం ౧౦౹ బుధవారం౧౨ గురు వారం౧౮౹౪ మంగళవారం౨౨౹౪ ఆదివారం౨౬౹ యీవారములందు యీఘడియల మీదట ౪ఘడియలు రాహుకాలత్యాజ్యము.

లగ్నత్యాజ్యము.

శ్లో॥ అజవృషభధనుః కన్యకాదౌ భుజంగః । ఝషమకరకుళీరే వృశ్చికాంతేచరాహుః । మిధునఘటతులానాం సింహమధ్యేతు గృధః । సకలమునిమతంస్యా త్సర్వకార్యేషువర్జ్యం॥

అ॥ మేష-వృషభ-ధనుః కన్యాలగ్నములకు మొదలఘడియ భుజంగమనే టిత్యాజ్యం. మిధున-కటక-వృశ్చిక-మకరలగ్నములకు ఆఖరునఆరఘడియ రాహు త్యాజ్యము. మిధున-కుంభ-తులా-సింహలగ్నములకు వీట్లసగభాగమున గృధ్రమ నేడిత్యాజ్యము సమస్తకర్మలకుకూడదు.

ధ్రువసాధనము.

శ్లో॥ ఇష్టాపూర్వనవాంశకాదశ౧౦హతా త్ర్యాప్తాలనాద్యాధ్రువాః॥

అ॥ నక్షత్రగతపాదాలు౧౦౦టగుణించి ౩టభాగిస్తే ధ్రువభాగలగును. శేషం ౬౦టగుణించి ౩టభాగిస్తేలిప్తలగును॥ ప్రత్యక్షం॥ మూలానక్షత్రం౧తియ్య పాద మునకు గతపాదాలు౭౪న్ను ౧౦టగుణిస్తే ౭౪౦న్ని ౩టభాగిస్తే లబ్ధం ౨౪౬-౪౦ ఇదిరాశ్యాదిచేస్తే ౮పాదధ్రువం రా౮-౬-౪౦-౦ రాబడును.

రవ్యాదిగ్రహములకు నక్షత్రపాద ప్రవేశానయనము.

శ్లో॥ ధ్రువస్యహీనం ఖుచరేష్యమాణం గ్రహస్యహీనం ధ్రువయాతిసౌంజ్ఞా । తయోర్వివరలిప్తా స్వగతివిభక్తా వారాద్యహార్తే నగతైష్యయోజ్యం॥

అ॥ గ్రహము ధ్రువముకంటెతక్కువాయనా ఏష్యప్రవేశము. గ్రహముధ్రు వముకంటె యెక్కువాయనాగతంగనుక ధ్రువములోగ్రహాన్ని కాని గ్రహంలో ధ్రువ ము కానితీసివేసి ౬౦టగుణించి లిప్తలుకూడి వారివారిస్ఫుటిగతులుచాత భాగిస్తేను వారంవచ్చును. శేషం౬౦టగుణించి స్ఫుటిగతిచాతభాగిస్తే ఘడియలు శేషం౬౦ట

గుణించిన గతిచాతభాగిస్తే విఘడియలు ఇవిఆహారర్ధలో గతఏష్యము లెరిగి సంస్కరించేది. చారప్రవేశమగును.

శ్లో॥ భాగాదిఖచరస్త్రిరేఘ్నా ఖవేదారం ప్తస్తుభాదికః ।
భగతస్తుఖవేదరంఘ్నా గుణా౩ప్తోరాశిసంజ్ఞకః॥
కార్త్తాంతికేంద్రంచంద్రస్యా ద్భారద్వాజసగోత్రిణా ।
గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతి ష్ఫుటాధ్యాయోమయాకృతా॥

ఇతి బ్రంహ్మశ్రీ, మక్కపాటి. వెంకటరమణసిద్ధాంతి సుబ్బరాయసిద్ధాంతి
ప్రియశిష్య, రాళ్లభండి. గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతి విరచితే
గణరంజినీ స్ఫుటాధ్యాయ స్తృతీయః.

కుజాదుల స్ఫుట,

ప్రారంభః.

శీఘ్రములు తెలిసేక్రమం.

శ్లో॥ కుజజీవశనినాంతు రవిశ్శీఘ్రోచ్చనామకం ।
జ్ఞశుక్రయోర్మధ్యరవి గ్రహాతౌశీఘ్రసంయుతౌ॥

అ॥ కుజగురుశనులకు సూర్యుడుశీఘ్రోచ్చానున్న శుక్రబుధులకు సూర్యుడెమధ్యగ్రహామున్న బుధశుక్రులు శీఘ్రోచ్చలున్న అగును.

కేంద్ర సాధనము.

శ్లో॥ గ్రహోనశ్శీఘ్రుంచలకేంద్రనామకం షడ్భాదికంచక్రవిశోధితం
చ। మేషాదికేంద్రేధనజాభుజజ్యాతులాదిగేఅర్ణత్రిభోనకోటిః॥

అ॥ గ్రహమును శీఘ్రకేంద్రములో శోధించిన చలకేంద్రమునకును ఆకేంద్రము మేషాదిరాసులలోగా మేషాదికేంద్రంధనభుజకేంద్రము ౬రాసులపైగా తులాదికేంద్రం యీ భుజజ్యఅని తెలిసి మాందభుజప్రకారము భుజసాధించి భుజరాశ్యాదిని ౩రాసులలోశోధిస్తే కోటియగును.

శ్లో॥ కేంద్రత్రిభాల్పేతుతదేవబాహుస్త్రిభోర్ధ్వకేచక్రదళాద్విశోధ్యం।
షడ్భాధికేషడ్రహితంభుజస్యాన్నవాధికంచేద్భగణాద్విశోధ్యం॥

అధజ్యా ఖండాజీవనిర్ణయం.

శ్లో॥ జీవాస్స్వర్ధాష్టల-౩౦ సప్తాంశా ౬-౦।
యుగార౪-౦ లిప్తాస్థితాస్ఫుటాః॥

అ॥ కేంద్రము రాశిస్థానముసున్నావుండెనా ప్రధమజీవ ౭-౩౦ కేంద్రము రాశిస్థానము ఒకటివుండెనా రెండోజీవ ౬-౦వున్నది. కేంద్రము రాశిస్థానం రెండు వుండెనా మూడోజీవయగు ౪-౦ యీప్రకారము అవశ్యమైనజీవను వుంచుకునేది.

స్ఫుటజీవసాధనలక్షణం.

శ్లో॥ విభుక్తాంశాద్విగుణ్యాంశా శ్చతుఘ్నాంశశ్చఊనితేః॥

అ॥ కేంద్రమువలన ప్రథమ జీవఅయినపుడు భాగలు యన్నిఅగుచున్నవో ఆభాగలు ౧జీవయగు ౭-౩౦లోతీసిన మానసస్ఫుటజీవయగును. కేంద్రమువలన ౨జీవఅయినపుడు సప్తాంశాఅని౬-౦జీవయిచ్చి ద్విగుణ్యాంశశ్చఅనిరాశి క్రిందిభాగలుద్విగుణించితీసివేస్తెను రెండోస్ఫుటజీవయగును. కేంద్రము ౩జీవసంభవించిన కాలమందు ౩జీవయగు ౪-౦లో కేంద్రభాగలు (చతుఘ్నాంశశ్చఊనితైః) అని క్రిందిభాగాదులటగుణించి ౪-౦లో౧పుచ్చుకొని ౩-౬౦పెట్టుకొని దీనియందుతీసిన స్ఫుటజీవయగును. భుజకోట్లును జీవలుసాధించేది.

భుజజ్యాకోటిజ్యాసాధనం.

శ్లో॥ జీవలిప్తవిలిప్తఘ్నాం భాగలిప్తచతుష్టతిం।
మధ్యోజ్యం షష్టి౬౦షష్ట్యాప్తం షష్ట్యాప్తంక్రమశోన్వితం॥

అ॥ భుజకుగాని కోటికిగాని ఇష్టజీవనుసాధించి, కేంద్రముయొక్క భుజకోట్లనుసాధించుకొని భుజకోటులరాశిస్థానమువలన జీవచేసుకొని జీవభాగలిప్తవిలిప్తలను కోటిభాగలిప్తవిలిప్తలను చతుష్టతిన్యాయానపెట్టుకొని వారివారి భాగలిప్తలచాతగుణించి ౬౦టభాగించిపైనకూడి మధ్యయుతంచేసి ౬౦టభాగించి భాగస్థానములోకూడి ౬౦టభాగించి రాశిస్థానముందున్న సంఖ్యయందుకూడేది.

శ్లో॥ రాశిస్థానంచశూన్యంచ్చే చూన్యమేవవినిక్షిపేత్।
రాశిరేకంత్రిభిరుక్తం ద్వారాశౌపంచభిర్యుతా॥

అ॥ భుజరాశ్యాదిగాని. కోటిరాశ్యాదిగాని సున్నాఅయినకాలమందు వచ్చినఫలములోనే సున్నాకూడేది. రాశిరేకంత్రిభిర్యుక్తమని రాశిస్థానమందు ౧ వుండెనా వకటిన్ని౩న్నూకూడితె నాలుఅయను. అనాలున్నుఫలమున్నువెరశి చేయునేది. (ద్వారాశౌపంచభిర్యుతం) అని రాశిస్థానమందు ౨వున్నప్పుడు ౫కూడగారేడగును, యీ౭న్ను రాశిస్థానసంఖ్యయందుకూడినదిఫలమున్ను మొత్తమగును.

అధ ప్రక్షేపకము.

శ్లో॥ అధప్రక్షేపకంవక్ష్యే వికలాలిప్తసంయుతం ।
కలాంశభాగసంయుక్తం రాశిభాగసమన్వితం ।
సర్వంషష్ట్యావిభాగేన బుద్ధిమాంద్యవిచక్షణః॥

ఆ॥ రాశిని భాగలలోకూడేది భాగలను లిప్తలలోకూడేది లిప్తలను విలిప్తలలోకూడి ౬౦ టయొత్తివేస్తేను భుజజ్యకోటిజ్యలు అగును.

అధకుజాదినాం భుజాఫలసాధనార్థం మధ్యభేదము.

శ్లో॥ కుజమాందస్ఫుటభేదా షష్టి౬౦ భాజితకర్ణయోః ।
బుధస్యసర్వదారూప లోచనం౨౧ శీఘ్రకర్ణయోః ।
గురుమాందస్ఫుటభేదో యుగవేదశరహృతాఃఫలం ।
వ్యాసోశుక్రస్యరుద్రాంశాః౧౧ శీఘ్రకర్ణముదాహృతం ।
శనిమాందస్ఫుటభేదో షోడశాం౧౬ భాజితాత్ఫలం ।
లిప్తాదిభుజకోటిజ్యే సంస్కారేస్ఫుటకర్ణయోః॥

ఆ॥ కుజుని మాందస్ఫుటభేదమును ౬౦ టభాగించగా లబ్ధం. లిప్తవిలిప్తలు కుజశీఘ్రకర్ణయగును. బుధునికి ౨౧ శీఘ్రకర్ణబృహస్పతికి మాందస్ఫుటభేదమును ౫౪౪ టభాగించిన లబ్ధలిప్తాదిగురుశీఘ్రభేదం. శుక్రునికి ౧౧ లిప్తలుశీఘ్రభేదం. శనికి మాందస్ఫుటభేదము ౧౬ టభాగించగా లిప్తాదిశనిశీఘ్రభేదమగును. యీశీఘ్రభేదములలోను భుజజ్యకోటిజ్య సంస్కారములుచేసిన స్ఫుటశీఘ్రభేదములు.

శీఘ్రభేదానాం స్ఫుటీకరణము.

శ్లో॥ ఏతేకుజాదీనాంబాహు జాద్వ్యంశయుతాస్సర్వే ।
కోటిజ్యాభిస్సహితా వియుతాస్తే స్ఫుటతరాఇమెచ్ఛేదాః॥

ఆ॥ కుజాది పంచగ్రహములకు భుజను రెండింటభాగించి భేదంలో కూడేది. కోటిజ్యను కూడడముగాని తీసివెయ్యడముగానిచేస్తే స్ఫుటభేదమగును॥

కోటిజ్యాసంస్కారము.

శ్లో॥ ధనకోటిజ్యాచేద్వ్యుతమృణ కోటియదీహవియుతంస్యాత్ ।
ధనరుణాఖ్యానమునిశంజ్ఞేయం కేంద్రాదోజయుగ్మసంస్థాశ్చ ।
కుజబాహుజ్యాష్టాంశ యుతాఇమెస్ఫుటచ్ఛేదాః॥

ఆ॥ కోటిజ్యను కేంద్రము 3 రాసులలోగాధనకోటి. 3 పైన౬ టివరకు రుణకోటి. ౬టికిపైన౯ టివరకురుణకోటి. ౯టికిపైన ౧౨ రాసులవరకు ధనకోటి. ధనకోటి

అయిన భేదంలో కూడేది. ఋణకోటిఅయిన భేదంలో శోధిస్తే స్ఫుటశీఘ్ర భేదమగును. భుజునికిమాత్రం భుజాఫలంతు భాగించగా లిప్తాదికూడేది. స్ఫుటభేదమగును.

శీఘ్రభుజాఫల సంస్కారం.

శ్లో॥ లిప్తీకృతబాహుజ్యా స్ఫుటశీఘ్రభేద భాజితేఫలం।
భాగాద్యంధనమృణమేవ తులాజస్థితానకేంద్రాచ్ఛని॥

అ॥ భుజజ్యభాగాదిని ౬౦ట గుణించి లిప్తలుకూడి తిరుగా ౬౦తుగుణించి విలిప్తలుకూడి భేదం ౬౦టగుణించి విలిప్తలుకూడిన శీఘ్రభేదంచాతను భాగించగావచ్చినభాగాదిఫలం భుజాఫలమగును. ఆభుజాఫలము శీఘ్రకేంద్రము మేషాది అయినా మందసంస్కారగ్రహములో కూడేది తులాద్యకేంద్రమైయినా మంద సంస్కారగ్రహములో శోధించేది. స్ఫుటమగును.

కుజాదీనాం శీఘ్రస్ఫుటగతిసాధనం.

శ్లో॥ వ్యాసంశీఘ్రఫలాంశాకర్ణ౧౨ భాగోనగ్రహశీఘ్రయోః।
గత్యంతరఘ్నాచ్ఛేదాప్తం త్యక్త్వాశీఘ్రగతేగతిః।
యధాఫలమనల్పంచె వక్రభుక్తిర్విపర్యయాత్॥

అ॥ శీఘ్రభుజాఫలం ౧౨టిపాలుగొన్నలబ్ధం మధ్యవ్యాసలో శోధించి తను శీఘ్రగతిలోను మందస్ఫుటగతితీసిన కేంద్రగతియగును. శీఘ్రకర్ణఫలంతీసిన వ్యాసంచాతను చతుర్వృత్తివ్యాసాన గుణించి తమతమ శీఘ్రభేదంచాత పాలుగొన్న లబ్ధం శీఘ్రగతిలో శోధిస్తేను స్ఫుటగతిఅవును. అటుగాక ఫలంశీఘ్రగతికంటె అధికమాయనా ఆఫలంలో శీఘ్రగతతీస్తేను అదివక్రగతియగును.

క్రాంతిసాధనము.

శ్లో॥ భుజజ్యాశాస్త్రతురగ౭౬ భాజితాలబ్ధమేనచ।
త్రిణ్యబ్ధియుగ౪౪౩ హీనంతు జ్యాభక్తాంశాదిక్రాంతిషు॥

అ॥ భుజజ్యను ౭౬టిచాత భాగించినలబ్ధం. ౪౪౩ట్లో తీసివేయ్యగామిగిలిన శేషంచాతను భుజజ్యభాగిస్తేను అంశాదిక్రాంతియగును.

విక్షేపసాధనము.

శ్లో॥ భుజజ్యాలోచనంరూప శూన్యేందు౧౦౧౨ భాజితాత్ఫలం।
లబ్ధమష్టాగ్ని౩౮ శోధ్యంచ భుజహృత్కలవిక్షేపం॥

అ॥ మందభుజజ్య ౧౦౧౨టిచాత భాగించగా వచ్చినలబ్ధం ౩౮ట్లో తీసివేయగా మిగిలినశేషంచాతను భుజజ్యనుభాగించగా వచ్చినలిప్తాది చంద్రాదులకు విక్షేపమగును.

అ॥ కుజాదులస్ఫుటగతిసాధనం స్ఫుటాధ్యాయం చెప్పినప్రకారం వచ్చును.

శ్లో॥ కోటిభాగాదిరామేందు భక్తాభాగాదిజంఫలం॥

అని రెండుశ్లోకములచాతను స్ఫుటగతిసాధనము చెప్పియున్నాను, ఆప్రకారము యిక్కడ చేసుకొనవలయును. కుజాదులయొందశీఘ్రసంస్కారముల రెంటిచాతను స్ఫుటముగుచున్నారు.

శ్లో॥ తారాగ్రహాణ్క్షయోశ్శీఘ్ర శీఘ్రోచ్చమితరేగ్రహాః॥

అ॥ కుజగురుశనులకు సూర్యుడుశీఘ్రోచ్చ. బుధశుక్రునకుసూర్యుడు గ్రహాంతముర శీఘ్రోచ్చం॥

పూర్వమర్యాదను భుజకోట్లుఎరిగి సాధించుకొనుటకుముందు మందోచ్చలు తెలుపుచున్నాను.

శ్లో॥ నవరవయః౧౭౯ ఖరాకృతయః౨౨౦ ఖనగభువః౧౭౦ అసీతిః౮౦ అభ్రభజిగాః ౨౪౦॥

అ॥ ౪౪-౯-౦-౦ బు౭-౧౦-౦-౦ గు౫-౨౦-౦-౦ శు౨-౨౦-౦-౦ శ౮-౦-౦-౦ లోగడ కుజాదులస్ఫుటములోజివఇచ్చి స్ఫుటములోచెప్పినప్రకారం ఇక్కడమంద స్ఫుటము చేస్తున్నాము. పూర్వము చెప్పినప్రకారం. భుజకోట్లు సాధించుకునేది.

కుజజీవశనులకు వ్యాసాంశసాధనం.

శ్లో॥ కుజజీవశనిభేదా యుగాగ్ని౩ నగతాహతాః। తిథి౧౫శైలతుర్ఖ వ్యాసామూచనే౭౦ శా.౧౧జ్ఞశుక్రయోః॥

కుజాదులకు మధ్యభేదాలు.

శ్లో॥ శరవేదాః౪౫ఖఖేందవః౧౦౦ ద్వ్యంకా౯౨ఖదంతా౩౨౦ ఛేదాస్స్యుః త్రిరసా౬౩భేదాస్స్యుః కోటిసంస్కృతాః॥

అ॥ కు౪౫ బు౧౦౦ గు౯౨ శు౩౨౦ శ౬౩ యీప్రకారంగము కుజాదులభేదాలలో వారివారి మందకోటిజ్యార్ధము ధనమైనకూడెది ఋణమైతేతీసైను కుజాదులకు మందస్ఫుటభేదాలు. సూర్యచంద్రులవలెనే మందకర్మ కుజాదులకుచేస్తే మంద స్ఫుటగతులున్నఅగును.

కుజజీవశనులకు వ్యాసాలసాధనం.

శ్లో॥ కుజజీవశనిచ్ఛేధా యుగాగ్నినగతాహతాః॥

అ॥ అని కుజజీవశనిభేదాయుగా౪న్న ౩నగతా౭హతాఃఅని కుజునికి ౪టు గురువుకు౩టశనికి౭టు వారివారిమందస్ఫుటభేదాలుగుణించి తిథి౧౫శైల౭తుర్ఖ౬వ్యాసాఃఅని కుజునికి౧౫టు గురువుకు౭టను శనికి౬టనుభాగించవలెను. మూచనే౭౦శా౧౧జ్ఞశుక్రయోఃఅని బు౭౦శు౧౧.

అ॥ కుజజీవశనులకు వారివారి మందకోట్యర్థ సంస్కృతభేదాలు అంగాగ కునికి౪౮టను గురువుకు౩౭టను శనికి౭౭టను గుణించి కుజునికి౧౪౪టను గురువుకు౯౭టను శనికి౭౮టు పాలుగొన్నలబ్ధాలు వారివారివ్యాసాలగును. బుధశుక్రులకు ఇవివ్యాసాలు.

శ్లో॥ తద్దోస్త్రిజ్యంశయుతాశ్శీఘ్ర చేదాఃకోట్యర్థసంస్కృతాః॥

అ॥ మాందస్ఫుటగ్రహములో తమతమ శీఘ్రోచ్చలుతీసి, కేంద్రమేర్పరచి భుజకోట్లుసాధించి భుజజ్యాకోటిజ్యలు తెచ్చుకొని వారివారిభుజజ్యను ౩టు పాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధం వారివారివ్యాసాలలో కూడి తమతమకోటిజ్యను అంతానుధనమైతేకూడి రుణమైతేశోధిస్తేను వారివారిశీఘ్రభేదాలు అవును. (2) శీఘ్రభుజజ్యనుపూర్వమర్యాదను శీఘ్రభేదాన పాలుగొనగావచ్చిన శీఘ్రభుజాఫలమవును. అది ధనరుణాలుయెరిగి మాందసంస్కారగ్రహములో సంస్కరిస్తేస్ఫుటమగును.

స్ఫుటగతిసాధనము.

శ్లో॥ వ్యాసంశీఘ్రఫలాంశార్క౧౨ భాగోనం గ్రహశీఘ్రయోః।
గత్యంతరఘ్నాచ్ఛేదాప్తం త్యక్త్వాశీఘ్రగతేర్గతిః॥

అ॥ శీఘ్రభుజా ఫలము ౧౨టు పాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధంతమతమ వ్యాసాలలోతీసి తమతమశీఘ్రగతిలోను మందసంస్కారగతితీసి దానిని శీఘ్రఫలం ౧౨టు పాలుగొన్నలబ్ధంతీసిన వ్యాసంచాత చతుష్పరిమాణగుణించి మధ్యాయుతం చేసిమానమెక్కించి తమతమ శీఘ్రంభేదంచాతను పాలుగొన్నలబ్ధం తమశీఘ్రోచ్చగతిలోతీసివేస్తేను స్ఫుటగతియగును. ఫలం శీఘ్రగతికంటె అధికమాయెనా ఆఫలంలో శీఘ్రగతితీస్తేను అదివక్రగతియగును. దీనికి అంతరంశలను గనుక మరి వకవిధముగా స్ఫుటగతిని సాధించుచున్నాము.

శ్లో॥ మందగత్యూనితాశ్శీఘ్ర భుక్త్వావ్యాసహతాహృతాః।
శీఘ్రచ్ఛేదేనతల్లబ్ధం ఫలంభాగ్యోదశాహతా।
చతుఘ్నంచనఖైరాప్తం త్యక్త్వాశీఘ్రగతేర్గతిః।
యదాఫలమనల్పంచేద్వక్రభుక్తిర్విపర్యయాత్॥

అ॥ మందస్ఫుటగతిని తమతమశీఘ్రగతిలోతీసి తమవ్యాసానగుణించి శీఘ్రభేదంచాతను పాలుగొనగావచ్చినలబ్ధం శీఘ్రభుజాఫలం రాశ్యాదిచేసిజీవకువలెనే భోగ్యఖండంస్ఫుటంచేసి యీభోగ్యఖండంచాతను మనుపటిఫలం చతుష్పరిమితి

వ్యాసాన గుణించి మధ్యయుతం చేసి మానక్కుంచి అదిమీద కూడి అది రెటగుణించి ౧౨ట పాలుగొన్న లబ్ధం లిప్తాదిఫలం శీఘ్రగతిలో తీసివేసిన స్ఫుటగతియగును. యీ ఫలముఫలమధికమై శీఘ్రగతిలో పోక పాయనా ఫలంలో శీఘ్రగతి శోధిస్తేను వక్రగతియగును.

శుక్రశనిస్ఫుటములు ప్రత్యక్షం.

గ్రహాంమధ్యరవి ౪-౭-౩౨-౦ శీఘ్రోచ్చ శుక్రుడు ౧౧-౭-౧౦.౯ మాందోచ్చ౨-౨౦-౦-౦ మందకేంద్రం ౧-౧౭-౩౨-౦ భుజజ్య౭-౫౮ కోటిజ్య౫-౨౭ ధనం గనుక అర్ధించి మందచేదంలో ధనరుణములకు రెరిగి సంస్కారిస్తేను కోట్యర్ధసంస్కృత చేదం ౩౨-౪౪ పూర్వమర్యాదను యీ చేదాన పాలుగొన్నలబ్ధం రుణ భుజాఫలము౧-౬-౩౩ ఇది తీసిన మందస్ఫుట శుక్రుడు౪-౬-౨౭-౨౭ శుక్రునికిరవి గ్రహంగనుక రవిగతి౫౯-౮న్ని కోటిజ్యచాతగుణించి మందచేదంచాత పాలుగొన్న లబ్ధము ౦-౫౯న్ని ధనకోటి గనుక రుణమునితీసిన మాందస్ఫుటగతి౫౮-౯ మాందస్ఫుట శుక్రునిలోను శీఘ్రోచ్చతీసిన శీఘ్రకేంద్రము ౪-౨౭-౩౮-౧౮ దీనికి భుజజ్య ౪-౧౨ రూకోటి జ్య౭-౦ వ్యాసం౧౧ భుజజ్యను౩ట పాలుగొన్నలబ్ధం౧-౨౪ ఇది వ్యాసంలో కూడిన౧౨-౨౪ ఇందులో రుణకోటి గనుక కోటిజ్యనుశోధించిన శీఘ్రచేదం౫-౨౪ భుజజ్యనుయీ చేదాన పాలుగొన్నలబ్ధం భుజాఫలరాశ్యాది ౧-౧౬-౭౧-౧౦ ఇది తీసిన శీఘ్రస్ఫుటశుక్రః ౨-౧౯-౩౪-౧౭ శీఘ్రగతి౯౬-౮ మందస్ఫుట గతితీసిన కేంద్రగతి౩౭-౫౯ ఇది శుక్రమధ్యవ్యాసాన ౧౧టగుణించి శీఘ్రచేదాన పాలుగొన్నలబ్ధం౭౫-౩౪ శీఘ్రఫలరాశ్యాది ౧-౧౬-౫౧-౧౦ ఇదిరాశిస్థానం ౧టి గనుక స్ఫుటఖండం౩-౧౩ ఇందుచాత౭౫-౩౪న్ని చతుర్వృత్తివ్యాసానగుణించి మధ్యయుతంచేసి మానక్కుంచి మీదకూడిఅదిరెటగుణించి ౧౭ట పాలుగొన్నలబ్ధం ౭౭-౧౦ ఇదిశీఘ్రగతి ౯౬-౮లోతీసిన స్ఫుటగతి౩౮-౫౮న్ని అయను.

శనిస్ఫుటం॥ శని౨-౦-౪౯-౪౯ శీఘ్రం౪-౭-౩౨-౦ మాందం౮-౦-౦-౦ మందకేంద్రం ౬-౦-౪౯-౪౯ ధనభుజజ్యం-౭ రుణకోటిజ్య౮-౭ కోట్యర్ధసంస్కృత చేదం ౫౮-౫౬ ధనభుజాఫలము ౦-౭-౭ మందస్ఫుటశని ౨-౦-౫౬-౫౬ రుణకోటిఫలం ౦-౧౬ మాందస్ఫుటగతి౨-౧౬ మందచేదం౫౮-౫౬న్ని ౭టగుణించి ౬టపాలుగొన్న వ్యాసం౬౮-౪౫ శీఘ్రకేంద్రము౯-౨౩-౨౪-౫౬న్ని ధనభుజజ్య ౭-౩౧ ధనకోటి జ్య౩-౧౭ శీఘ్రచేదం౭౪-౨౮ భుజాఫలం౦-౩-౧౩ స్ఫుటశని ౨-౭-౦-౯ గత్యంతర కేంద్రగతి ౫౬-౫౨ ఇది మధ్యవ్యాసంచాతగుణించి శీఘ్రచేదంచాత పాలుగొన్న

లబ్ధము ౭౨-౨౭ ఇది శీఘ్రభుజాఫలం రాశ్యాదిగాను చేసి సాధించిన స్ఫుటఖండం ౪-౨౪ట గుణించి మాననుక్రించి తిరుగా ౪ట గుణించి ౧౬ట పాలుగొన్న లబ్ధం లిప్తాదిఫలము ౭౪-౬ ఇది శీఘ్రగతిలో తీసిన స్ఫుటగతి ౫-౧ ఇదే క్రమము.

ఇంకొక విధాయకముగా స్ఫుటము శీఘ్రమాందపదకములవలన స్ఫుటమున్ను కేంద్రసాధనము జేయు క్రమముచెప్పుచున్నాను.

లఘూపాయస్ఫుటం.

శ్లో॥ గ్రహంమృదూచ్చాద్ధ ధనంచలోచ్చా త్సక్త్వావశేషం కిధ
యం త్రికేంద్రం । షడ్భాధికె చక్రదళేవిశ్లిష్టేనె త్రిభ్యోధికెచక్ర
దళాచ్యుతస్యాత్ । మాందోభుజశ్శీఘ్రభుజ స్తుకేంద్రేషడ్భా
ధికెమండలతచ్యుతస్యాత్ ॥

అ॥ గ్రహమును మందోచ్చలోకాని శీఘ్రోచ్చలోకాని తీసిన కేంద్రము గును అది మాందకేంద్రమాయనా ౩ రాసులలోగా అదేభుజ౩కిపైన ౬రాసులలో శోధించినది భుజ౬కిపైన ౯ రాసులవరకు ౬రాసులు తీసివేసినదిభుజ ౯కిపైన ౧౨ రాసులలోతీసివేసిన మాందభుజయగును. శీఘ్రముకు ౬రాసులలోగా అదేభుజ ౬ రాసులకుపైన ౧౨రాసులలోతీసినది శీఘ్రభుజయగును.

మాందశీఘ్రపదకసాధనం.

శ్లో॥ తద్బాహుభాగాః పవనై ౯ ర్విభక్తా మాందేచశీఘ్రేంచ ఫలం
పదస్యాత్ । శిష్టంతదేష్యాం త్తర నిఘ్నమద్యై ౯ ౯ విభాజ
యేదా ప్తఫలంక్రమేణ । గతేపదే స్మిన్స్వమృణంవిదధ్యాద్గం
మ్యెపదేతత్పదకాధికోనే॥

అ॥ మాందశీఘ్రభుజలను భాగలుచేసి ౯టభాగించివలబ్ధం, మాందశీఘ్రపదక ములగును శేషమును, లిప్తలను, పదకాంతరంచాతగుణించి ౯టభాగించగావచ్చిన ఫలము పతకమందు ధనాంతరమైతేకూడేది. రుణాంతరమైతెతీసిన స్ఫుటపతకమగు ను అదేభుజాఫలమని తెలిసేది.

భుజాఫల సంస్కారం.

శ్లో॥ కలాదికంబాహుఫలంసమేతంమృదూన్భవంశ్శైఘ్రసమన్వితంచ।
క్రమేణకుర్యాద్గగనేచరేషు మేషాదికేంద్రేస్వమృణంతులాదౌ ॥

అ॥ భుజాఫలములిప్తలు గనుక ౬౦టభాగించి భాగాదిఫలం శీఘ్రమూంద సంస్కారగ్రహములయందు మేషాదికేంద్రమాయినా ధనమనికూడేది. తులాదికేంద్రమాయినా ఋణమనితీసివేసేది.

ఇతరులకు అందరికిరవిభుజాఫల సంస్కారంచేసి స్ఫుటంచాయవలయును.

శ్లో॥ భుజాఫలకలాభానో ర్భాజితాశ్శైలలోచనైః।
ఫలంకలాసుమధ్యేందో సంస్కుర్యాతి గ్రహ స్త్రివత్॥

అ॥ యీప్రకారము సూర్యచంద్రులకు మాందసంస్కారమువలన స్ఫుటగ్రహములగుదురు.

కుజాదులస్ఫుటం.

శ్లో॥ కుజాదికానాంతుపరిస్ఫుటత్వం మధ్యేవిధాయాసుఫలార్థమాదా। తత్రైవమాందస్యఫలస్యచార్ధం మధ్యేపునర్మాందఫలంసమస్తం। శైఘ్రంఫలంసర్వ మిహైవకుర్యా దేవంకృతేతేఖచరాస్ఫుటాస్యుః॥

తా॥ కుజాదిపంచగ్రహములకు శీఘ్రఫలార్థసంస్కారం మొదటనున్న మాందార్థసంస్కారము౨ పర్యాయమున్న 3 పర్యాయం మాందఫలం యావత్తున్న మధ్యగ్రహమందు సంస్కరించి ర శీఘ్రసంస్కారము సంస్కరించితే కుజాదులు స్ఫుటమగుదురు.

మాందగతి సాధనము.

శ్లో॥ మధ్యేగతిస్తత్పద కాంతరఘ్నో। శరైర్గిర్విభక్తా వికలాః ఫలంతత్। స్వర్ణంగతౌకర్కిమృగాదికేంద్రే। కుర్యాదియం మందగతిప్రదిష్టాత్॥

అ॥ మందస్ఫుటమునకు మధ్యగతులం పదకాంతరముచాత గుణించి ౫౦ట భాగించగా వచ్చిన లబ్ధము ఫలం కటకాదికేంద్రమైతే గతిలోకూడేది మకరాదికేంద్రమయితే మధ్యగతిలో తీసిన స్ఫుటగతియగును.

కుజాదుల శీఘ్రగతిసాధనం.

శ్లో॥ స్వమందగత్యాసుచలోచ్చభుక్తిం। తాంతద్విధఃకేంద్రగతిం వదంతి స్తైషాంగతైష్యాంత్తర నిఘ్నమర్థేణ ౫౧ ర్విభాజనమే దాప్తఫలంవిలిప్తాఃకుర్యాద్ధనర్ణంనిజమందభుక్తౌ। ద్గంవ్యే పదేతత్పదకాధికోనే స్ఫుటాగతిస్యాదధికేతుశోధ్యా। తదం తరంవక్రగతిప్రవిష్టాః॥

ఆ॥ మాంధస్ఫుటగతిని శీఘ్రోచ్చగతిలో శోధించిన కేంద్రగతియగును ఆ కేంద్రగతి శీఘ్రపదకాంతరంచాత గుణించి ౫౧-ట భాగించగా వచ్చినలిప్తాది మాందస్ఫుటగతియందు ధనాంతరమైతే ధనమున్ను రుణాంతరమైతే రుణమున్ను చేసిన స్ఫుటగతి యగును ఫలంలో శీఘ్రగతిపోయిన వక్రగతియని యెరుంగుము.

రవిమాంద పదకాలు.	చంద్రమాంద పదకాలు.	కుజమాంద పదకాలు.
౧ - ౧౨ - అ - ౧౧	౧. ౨౭ - అ - ౨౬	౧. ౬౧ - అ - ౬౧
౨ - ౨౩ - అ - ౧౧	౨. ౫౩ - అ - ౨౬	౨. ౧౨౩ - అ - ౬౦
౩ - ౩౪ - అ - ౧౧	౩. ౭౯ - అ - ౨౫	౩. ౧౮౩ - అ - ౫౮
౪ - ౪౫ - అ - ౧౧	౪. ౧౦౪ - అ - ౨౪	౪. ౨౪౧ - అ - ౫౭
౫ - ౫౬ - అ - ౧౦	౫. ౧౨౮ - అ - ౨౪	౫. ౨౯౮ - అ - ౫౩
౬ - ౬౬ - అ - ౧౦	౬. ౧౫౨ - అ - ౨౧	౬. ౩౫౧ - అ - ౫౩
౭ - ౭౬ - అ - ౯	౭. ౧౭౪ - అ - ౨౧	౭. ౪౦౨ - అ - ౪౭
౮ - ౮౫ - అ - ౮	౮. ౧౯౫ - అ - ౧౯	౮. ౪౪౯ - అ - ౪౫
౯ - ౯౩ - అ - ౭	౯. ౨౧౪ - అ - ౧౮	౯. ౪౯౪ - అ - ౪౦
౧౦ - ౧౦౦ - అ - ౭	౧౦. ౨౩౨ - అ - ౧౬	౧౦. ౫౩౪ - అ - ౩౬
౧౧ - ౧౦౭ - అ - ౬	౧౧. ౨౪౮ - అ - ౧౪	౧౧. ౫౭౦ - అ - ౩౨
౧౨ - ౧౧౩ - అ - ౫	౧౨. ౨౬౨ - అ - ౧౨	౧౨. ౬౦౨ - అ - ౨౭
౧౩ - ౧౧౮ - అ - ౫	౧౩. ౨౭౪ - అ - ౧౦	౧౩. ౬౨౯ - అ - ౨౨
౧౪ - ౧౨౩ - అ - ౩	౧౪. ౨౮౪ - అ - ౮	౧౪. ౬౫౧ - అ - ౧౮
౧౫ - ౧౨౬ - అ - ౨	౧౫. ౨౯౨ - అ - ౬	౧౫. ౬౬౯ - అ - ౧౨
౧౬ - ౧౨౮ - అ - ౨	౧౬. ౨౯౮ - అ - ౫	౧౬. ౬౮౧ - అ - ౮
౧౭ - ౧౩౦ - అ - ౧	౧౭. ౩౦౧ - అ - ౨	౧౭. ౬౮౯ - అ - ౩
౧౮ - ౧౩౧ - అ - ౦	౧౮. ౩౦౩ - అ - ౦	౧౮. ౬౯౨ - అ - ౦

రవి చంద్ర కుజమాంద పదకాలు సంపూర్ణం.

ధనశ్రేఢి పదకములు.

౧- ౧౧౮-ధ-౧౧౮
౨- ౨౩౬-ధ-౧౧౮
౩- ౩౫౪-ధ-౧౧౭
౪- ౪౭౧-ధ-౧౧౭
౫- ౫౮౦-ధ-౧౧౬
౬- ౭౦౪-ధ-౧౧౫
౭- ౮౧౯-ధ-౧౧౪
౮- ౯౩౩-ధ-౧౧౩
౯-౧౦౪౬-ధ-౧౧౧
౧౦-౧౧౫౭-ధ-౧౧౧
౧౧-౧౨౬౮-ధ-౧౦౮
౧౨-౧౩౭౬-ధ-౧౦౬
౧౩-౧౪౮౨-ధ-౧౦౩
౧౪-౧౫౮౫-ధ-౧౦౨
౧౫-౧౬౮౭-ధ- ౯౬
౧౬-౧౭౮౩-ధ- ౯౫
౧౭-౧౮౭౯-ధ- ౯౧
౧౮-౧౯౬౮-ధ- ౮౫
౧౯-౨౦౫౪-ధ- ౮౦
౨౦-౨౧౩౪-ధ- ౭౪
౨౧-౨౨౦౮-ధ- ౬౪
౨౨-౨౨౭౨-ధ- ౫౬
౨౩-౨౩౨౮-ధ- ౪౬
౨౪-౨౩౭౪-ధ- ౨౯
౨౫-౨౪౦౩-ధ- ౧౧
౨౬-౨౪౧౬-ఋ- ౭
౨౭-౨౪౦౯-ఋ- ౩౬
౨౮-౨౩౭౩-ఋ- ౭౦
౨౯-౨౩౦౩-ఋ-౧౧౨
౩౦-౨౧౯౧-ఋ-౧౭౧
౩౧-౨౦౨౦-ఋ-౨౩౮
౩౨-౧౭౮౨-ఋ-౩౧౭
౩౩-౧౪౬౫-ఋ-౪౧౭
౩౪-౧౦౪౮-ఋ-౪౯౬
౩౫ ౫౫౨-ఋ-౫౫౨
౩౬- ౦-ఋ- ౦

ఋణమాంద పదకములు.

౧- ౨౫-ధ- ౨౪
౨- ౪౯-ధ- ౨౪
౩- ౭౩-ధ- ౨౩
౪- ౯౬-ధ- ౨౨
౫- ౧౧౮-ధ- ౨౧
౬- ౧౩౯-ధ- ౧౯
౭- ౧౫౮-ధ- ౧౮
౮- ౧౭౬-ధ- ౧౭
౯- ౧౯౩-ధ- ౧౫
౧౦- ౨౦౮-ధ- ౧౪
౧౧- ౨౨౨-ధ- ౧౨
౧౨- ౨౩౪-ధ- ౧౦
౧౩- ౨౪౪-ధ- ౮
౧౪- ౨౫౨-ధ- ౭
౧౫- ౨౫౯-ధ- ౫
౧౬- ౨౬౪-ధ- ౩
౧౭- ౨౬౭-ధ- ౧
౧౮- ౨౬౮-ధ- ౦

ఋణశ్రేఢి పదకములు.

౧- ౮౧-ధ- ౮౦
౨- ౧౬౧-ధ- ౮౦
౩- ౨౪౧-ధ- ౮౦
౪- ౩౨౧-ధ- ౭౮
౫- ౩౯౯-ధ- ౭౭
౬- ౪౭౯-ధ- ౭౬
౭- ౫౫౨-ధ- ౭౫
౮- ౬౨౭-ధ- ౭౨
౯- ౬౯౯-ధ- ౭౦
౧౦- ౭౬౯-ధ- ౬౮
౧౧- ౮౩౭-ధ- ౬౫
౧౨- ౯౦౨-ధ- ౬౨
౧౩- ౯౬౪-ధ- ౫౮
౧౪-౧౦౨౨-ధ- ౫౪
౧౫-౧౦౭౬-ధ- ౪౯
౧౬-౧౧౨౫-ధ- ౪౫
౧౭-౧౧౭౦-ధ- ౩౯
౧౮-౧౨౦౯-ధ- ౩౨
౧౯-౧౨౪౧-ధ- ౨౫
౨౦-౧౨౬౬-ధ- ౧౮
౨౧-౧౨౮౪-ధ- ౭
౨౨-౧౨౯౧-ఋ- ౧
౨౩-౧౨౯౦-ఋ- ౧౨
౨౪-౧౨౭౮-ఋ- ౨౬
౨౫-౧౨౫౨-ఋ- ౩౮
౨౬-౧౨౧౪-ఋ- ౫౩
౨౭-౧౧౬౧-ఋ- ౬౯
౨౮-౧౦౯౨-ఋ- ౮౪
౨౯-౧౦౦౮-ఋ-౧౦౧
౩౦- ౯౦౭-ఋ-౧౧౯
౩౧- ౭౮౮-ఋ-౧౩౪
౩౨- ౬౫౪-ఋ-౧౪౮
౩౩- ౫౦౬-ఋ-౧౬౧
౩౪- ౩౪౫-ఋ-౧౭౦
౩౫- ౧౭౫-ఋ-౧౭౫
౩౬- ౦-ఋ- ౦

... ...

గురుమాందపదకములు

౧- ౨౭-అ-౨౭
౨- ౫౪-అ-౨౭
౩- ౮౧-అ-౨౬
౪-౧౦౭-అ౨౪
౫-౧౩౧-అ౨౪
౬-౧౫౫-అ-౨౨
౭-౧౭౭-అ-౨౧
౮-౧౯౮ అ-౨౦
౯-౨౧౮-అ-౧౮
౧౦-౨౩౬-అ-౧౬
౧౧-౨౫౨-అ-౧౪
౧౨-౨౬౬-అ-౧౨
౧౩-౨౭౮-అ-౧౦
౧౪-౨౮౮-అ- ౮
౧౫-౨౯౬-అ- ౫
౧౬-౩౦౧-అ- ౪
౧౭-౩౦౫-అ- ౧
౧౮-౩౦౬-అ- ౦

గురుశీఘ్ర పదకములు.

౧- ౪౯-అ-౪౯
౨- ౯౮-అ-౪౮
౩-౧౪౬-అ-౪౮
౪-౧౯౪-అ-౪౮
౫-౨౪౨-అ-౪౭
౬-౨౮౯-అ-౪౭
౭-౩౩౬-అ-౪౪
౮-౩౮౦-అ-౪౧
౯-౪౨౧-అ-౪౦
౧౦-౪౬౧-అ ౩౮
౧౧-౪౯౯-అ-౩౬
౧౨-౫౩౫-అ-౩౩
౧౩-౫౬౮-అ-౩౦
౧౪-౫౯౮-అ-౨౬
౧౫-౬౨౪-అ-౨౨
౧౬-౬౪౬-అ-౧౮
౧౭-౬౬౪-అ-౧౪
౧౮-౬౭౮-అ- ౯
౧౯-౬౮౭-అ- ౪
౨౦-౬౯౧ రు- ౧
౨౧-౬౯౦-రు- ౭
౨౨-౬౮౩-రు-౧౩
౨౩-౬౭౦-రు-౧౯
౨౪-౬౫౧-రు-౨౬
౨౫-౬౨౫-రు-౩౧
౨౬-౫౯౪-రు-౩౮
౨౭-౫౫౬-రు-౪౪
౨౮-౫౧౨-రు-౫౦
౨౯-౪౬౨-రు-౫౫
౩౦-౪౦౭-రు-౬౧
౩౧-౩౪౬-రు-౬౪
౩౨-౨౮౨-రు-౬౭
౩౩-౨౧౫-రు-౭౧
౩౪-౧౪౪-రు-౭౨
౩౫- ౭౨-రు-౭౨
౩౬- ౦-రు- ౦

శుక్రమాందపదకములు

౧-౧౦-అ-౧౦
౨-౨౦-అ- ౯
౩-౨౯-అ- ౯
౪-౩౮-అ- ౯
౫-౪౭-అ- ౮
౬-౫౫-అ- ౮
౭-౬౩-అ- ౭
౮-౭౦-అ- ౬
౯-౭౬-అ- ౬
౧౦-౮౨-అ- ౫
౧౧-౮౭-అ- ౫
౧౨-౯౨-అ- ౪
౧౩-౯౬-అ- ౩
౧౪-౯౯-అ- ౩
౧౫-౧౦౨-అ- ౨
౧౬-౧౦౪-అ- ౧
౧౭-౧౦౫-అ- ౦
౧౮-౧౦౫-అ- ౦

శుక్రశీఘ్ర పదకములు.

౧- ౧౨౬-అ-౧౨౬
౨- ౨౫౨-అ-౧౨౬
౩. ౩౭౮-అ-౧౨౫
౪- ౫౦౩-అ-౧౨౫
౫- ౬౨౮-అ-౧౨౪
౬- ౭౫౩-=-౧౨౩
౭- ౮౭౭-=-౧౨౨
౮-౧౦౦౦-=-౧౨౨
౯-౧౧౨౨-=-౧౨౨
౧౦-౧౨౪౪-=-౧౨౦
౧౧-౧౩౬౪-=- ౧౧౯
౧౨-౧౪౮౩-=-౧౧౭
౧౩-౧౬౦౦-=- ౧౧౫
౧౪-౧౭౧౫-=- ౧౧౨
౧౫-౧౮౨౭-=-౧౧౧
౧౬-౧౯౩౮-=-౧౦౭
౧౭-౨౦౪౫-=-౧౦౬

౧౮-౨౧౫౧-=- ౯౯
౧౯-౨౨౫౦-=- ౯౮
౨౦-౨౩౪౮-=- ౯౧
౨౧-౨౪౩౯-=- ౮౪
౨౨-౨౫౨౩-=- ౭౭
౨౩-౨౬౦౦-=- ౬౭
౨౪-౨౬౬౭-=- ౫౪
౨౫-౨౭౨౧-=- ౪౦
౨౬-౨౭౬౧-=- ౨౨
౨౭-౨౭౮౩-ఋ- ౬
౨౮-౨౭౭౭-ఋ- ౩౯
౨౯-౨౭౩౮-ఋ- ౮౧
౩౦-౨౬౫౭-ఋ-౧౪౯
౩౧-౨౫౦౮-ఋ-౨౩౧
౩౨-౨౨౭౭-ఋ-౩౪౧
౩౩-౧౯౩౪-ఋ-౪౯౭
౩౪-౧౪౩౭-ఋ-౬౬౦
౩౫- ౭౭౭-ఋ-౭౭౭
౩౬- ౦-ఋ- ౦

కనిష్ఠాంద పదకములు.

౧- ౪౧-ఆ-౪౦
౨- ౮౧-=-౩౯
౩-౧౨౦-=-౩౯
౪-౧౫౯-=-౩౭
౫-౧౯౬-=-౩౬
౬-౨౩౨-=-౩౩
౭-౨౬౫-=-౩౨
౮-౨౯౭-=-౩౦
౯-౩౨౭-=-౨౬
౧౦-౩౫౩-=-౨౪
౧౧-౩౭౭-=-౨౨

౧౨-౩౯౯-=-౧౮
౧౩-౪౧౭-=-౧౫
౧౪-౪౩౨-=-౧౨
౧౫-౪౪౪-=- ౮
౧౬-౪౫౨-=- ౬
౧౭-౪౫౮-=- ౨
౧౮-౪౬౦-=- ౦

కనీల్ఘుపదకములు.

౧· ౩౦-ఆ-౨౯
౨- ౫౯-=-౨౯
౩- ౮౮-=-౨౮
౪-౧౧౬-=-౨౮
౫-౧౪౪-=-౨౮
౬-౧౭౨-=-౨౬
౭-౧౯౮-=-౨౬
౮-౨౨౪-=-౨౪
౯-౨౪౮-=-౨౩
౧౦-౨౭౧-=-౨౧
౧౧-౨౯౨-=-౨౦
౧౨-౩౧౨-=-౧౭
౧౩-౩౨౯-=-౧౫
౧౪-౩౪౪-=-౧౩
౧౫-౩౫౭-=-౧౦
౧౬-౩౬౭-=- ౮
౧౭-౩౭౫-=- ౫
౧౮-౩౮౦-=- ౨
౧౯-౩౮౨-ఋ- ౦
౨౦-౩౮౨-ఋ- ౪
౨౧-౩౭౮-ఋ- ౭
౨౨-౩౭౧-ఋ-౧౦
౨౩-౩౬౧-ఋ-౧౩

౨౪-౩౪౮-ఋ-౧౭
౨౫-౩౩౧-ఋ-౧౯
౨౬-౩౧౨-ఋ-౨౨
౨౭-౨౯౦-ఋ-౨౫
౨౮-౨౬౫-ఋ-౨౭
౨౯-౨౩౮-ఋ-౩౦
౩౦-౨౦౮-ఋ-౩౨
౩౧-౧౭౬-ఋ-౩౩
౩౨-౧౪౭-ఋ ౩౫
౩౩-౧౦౮-ఋ-౩౫
౩౪- ౭౩-ఋ-౩౬
౩౫- ౩౭-ఋ-౩౭
౩౬- ౦-ఋ- ౦

రవిచంద్రక్రాంతిపదక

౧- ౧౨౨-ఆ-౧౨౧
౨-౨౪౫-=-౧౧౯
౩- ౩౬౨-=-౧౧౭
౪- ౪౭౯-=-౧౧౪
౫- ౫౯౩-=-౧౧౦
౬- ౭౦౩-=-౧౦౫
౭- ౮౦౮-=-౧౦౦
౮- ౯౦౮-=- ౯౪
౯-౧౦౦౨-=- ౮౬
౧౦-౧౦౮౮-=- ౭౯
౧౧-౧౧౬౭-=- ౭౧
౧౨-౧౨౩౮-=- ౫౧
౧౩-౧౨౯౭-=- ౫౧
౧౪-౧౩౪౭-=- ౪౧
౧౫-౧౩౮౮-=- ౨౮
౧౬-౧౪౧౬-=- ౧౮
౧౭-౧౪౩౪-=- ౬
౧౮-౧౪౪౦-ఋ- ౦

విక్షేపపదకములు.	౬-౧౩౫-=-౨౦	౧౩-౨౪౫-=- ౯
	౭-౧౫౫-=-౧౯	౧౪-౨౫౪-=- ౭
౧- ౨౪-అ-౨౩	౮-౧౭౪-=-౧౭	౧౫-౨౬౧-=- ౫
౨- ౪౭.=-౨౩	౯-౧౯౧-=-౧౬	౧౬-౨౬౬-=- ౩
౩- ౭౦-=-౨౨	౧౦-౨౦౭-=-౧౪	౧౭-౨౬౯-=- ౧
౪- ౯౨-=-౨౨	౧౧-౨౨౧-=-౧౩	౧౮-౨౭౦-=- ౦
౫-౧౧౪-=-౨౧	౧౨-౨౩౪-=-౧౧	... ...

కుజ, బుధ, గురు, శుక్ర, శని, విక్షేప పదకములు సంపూర్ణము.

పాతాధ్యాయం.

శ్లో॥ జయతిజగతః ప్రసూతి విశ్వాత్మాసహజ భూషణంనభసః ।
ధృతకనకసదృశదశశతనుయూఖమాలార్చితస్సవితా ॥

వ్యతిపాత ఉత్పత్తి.

శ్లో॥ వృద్ధియోగేవ్యతీపాతో బ్రహ్మయోగేతువైధృతిః ।
వృద్ధియోగవ్యతిపసంజ్ఞే బ్రహ్మయోగేతువై ప్రతః ॥

పాత అసంభవకాలం.

శ్లో॥ మిథునేకటకేవాపి ధనుర్మకరయోరవి ।
రవేఃస్థితేఃక్రాంత్రిసామ్యం నభవేత్పాతసంభవః ॥
శ్లో॥ తులాకన్యేగతేరాహూ రవౌచాపమృగేవృషౌ ।
యమకర్కటకేవాపి నైవపాతస్యసంభవః ॥

అ॥ మిథున కటక ధనస్సు మకర మాసములయందు పాతాభావము రాహు తులా కన్యలయందుండగా పాతాభావము.

అనాయంశ సాధనం.

శ్లో॥ భూలోచనాబ్ధ్యూన ౪౨౧ శకేంద్రకాలః ।
స్త్రి 3 ఘ్నావియత్త్వాశ్వి ౨౦౦ హృతాయనాంశాః ॥

అ॥ శాలివాహన శకములో ౪౨౧ తీసి 3 - టు గుణించి ౨౦౦ - భాగిస్తే అయనాంశలౌచ్చును.

దిక్కుల వివరం.

శ్లో॥ మేషాదిరుత్తర దిశాయమదిక్తులాది ।
కర్కాదియామ్య మయనంమకరాదిసౌంజ్ఞం ॥

అ॥ మేషాది ఉత్తరదిక్కు తులాది దక్షిణదిక్కు కర్కాది దక్షిణాయనం మకరాది ఉత్తరాయణం.

అయనాది ప్రయోజనం.

శ్లో॥ అయనాభ్యాంక్రాంతిగతోః ప్రయోజనమిహోదితం ।
దిగ్భ్యాముదగ్దక్షిణాభ్యాం క్రాంతీనాంతుప్రయోజనం ॥

అ॥ అయనములకు క్రాంతిగతిన్ని, దిక్కులకు క్రాంతులగతి ప్రయోజనం.

క్రాంతి విక్షేపముల సాధనం.

శ్లో॥ స్ఫుటగ్రహాభానుశశాంకరాహుగతిర్లిఖేధ్భాగ యనాంశ యుక్తే । రాహూనచంద్రేచలకేంద్రవిక్షిపెభుజేకృతేస్యాత్రిభిరూనకోటిః ॥

అ॥ స్ఫుటగ్రహములను సూర్యచంద్రరాహువులను వారివారిస్ఫుటగతులను లిఖించుకొని భాగాది అయనాంశలు ముగ్గురిలోకూడి సూర్యచంద్రక్రాంతులు సాధించేది చంద్రునిలో రాహువును వ్యవకలించి కేంద్రమువలన విక్షేపమును సాధించతగ్గది. రాహూన చంద్రకేంద్రమును అయనాంశయుత సూర్యచంద్రులను భుజసాధించి ఆ భుజను 3 రాసులలో వ్యవకలితైను కోటియగును యీ ప్రకారం భుజకోట్లు సాధించవలెను.

భుజజ్య సాధనక్రమం.

శ్లో॥ భాగాదిఖాద్భ్రతి ౧౮౦ విశోధ్యఫలేనహత్వా భాగాదిశూన్యరిపు ౬౦ భాజితలబ్ధలిప్తః । పూర్వేఫలేయుతభుజజ్య విభాగమేతి । ఛేదస్యహారరవిజాంతభుజాఫలంస్యాత్ ॥

డీనికి తాత్పర్యము స్ఫుటాధ్యాయములో వ్రాసియున్నది కనుగొనుడు.

కోటిజ్యసాధనం.

శ్లో॥ కోటిభాగాదిరామేందు ౧౩ భక్తాభాగాదిజంఫలం సప్తేందు ౧౭ హీనభాగాదిస్యాకోటి త్రయోదశా అంశభాగాది

గుణితాపష్ట్యా ౬౦ ప్తఫలయుక్సదా । కోటిజ్యాఛేదభక్తం
తులబ్ధంగతిఫలంభవేత్ ।

ఈ శ్లోకార్థము స్ఫుటాధ్యాయములో వ్రాసియున్నాము కోటిజ్య రాబడును
కోటిజ్య ఛేదంచాత భాగిస్తే గతిఫలం వచ్చును.

క్రాంతిసాధనం.

శ్లో॥ భుజజ్యకా స్త్రతురగ ౭౬ భాజితాలబ్ధమేవచ త్రీణ్యబ్ధియుగ
౪౪౩ హీనంతుజ్యాభక్తాంశాదిక్రాంతిషు ॥

అ॥ సూర్యచంద్రాదుల భుజజ్యను ౭౬ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధం ౪౪౩-
ట్లో తీసివేయగా మిగిలిన శేషంచేతను భుజజ్య భాగిస్తే అంశాదిక్రాంతియగును.

విక్షేపసాధనం.

శ్లో॥ భుజజ్యలోచనంరూప శూన్యేందు ౧౦౧౨ ర్భాజితాత్ఫలం।
లబ్ధమష్టాగ్ని ౩౮ శోధ్యంచ భుజహృత్కలవిక్షిపం ॥

అ॥ పాతోనకేంద్రభుజజ్య ౧౦౧౨ చాత పాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధం ౩౮-
ట్లో శోధించగా మిగిలినశేషంచాతను భుజజ్యభాగించగా లిప్తాదిగా చంద్రాదు
లకు విక్షేపంవచ్చును.

క్రాంతి విక్షేపాంతర సాధనం.

శ్లో॥ ఏకస్సప్తదశా ౧౭౧ క్రాంతిశూన్యనందాష్ట ౮౯౦ విక్షిపాః।
మధ్యేఛేదాభుజజ్యాప్తా చతుశ్శత ౪౦౦. శతం ౧౦౦ త్యజే
త్ కోటిజ్యాఛేదభక్తాస్స్యుః క్రాంతిర్విక్షేపఅంతరాః ॥

అ॥ క్రాంత్యంతరములకుమధ్య ఛేదం ౧౭౧ న్ని విక్షేపాంతరములకుమధ్య
ఛేదం ౮౯౦ న్ని ఇవి మధ్యఛేదములు భుజజ్యను ౪౦౦ ట భాగించగా వచ్చిన
లిప్తవిలిప్తలు క్రాంతిమధ్య ఛేదమగు ౧౭౧ట తీసివేసేది. భుజజ్యను ౧౦౦టచేత
భాగించి విక్షేపమధ్య ఛేదమగు ౮౯౦ ట తీసివేసి కోటిజ్యను ఈస్ఫుటచేసముచేత
భాగించగా విక్షేపాంతరమున్ను భుజజ్యను ఛేదంచేత భాగించగా క్రాంతి అంత
రము వచ్చును.

దిక్కులవివరం.

శ్లో॥ సూర్యేందువిక్షేప పదంలిఖిత్వా విక్షేపచంద్రేకది శిపదం
యుక్ । భిన్నేదిశేక్షేపవిహీనచంద్రే । సూర్యేందుసామ్యే
భవతీచదృష్ట్యా ॥

అ॥ సూర్యచంద్ర విక్షేపములు తెలుసుకొని విక్షేపచంద్రులు ఏకదిక్కులాయెనా పదకములుకూడేది. భిన్నదిక్కులాయెనా చంద్రునిలో విక్షేపంతీసేది విక్షేపములో చంద్రక్రాంతి లోయెనా అద్విభగ్నవపాత సంస్కారము వ్యత్యయము సూర్యచంద్రులు క్రాంతిసామ్యమున చూచేది.

అధఘటికా సాధనం.

శ్లో॥ అర్కోనవాహిమరశ్మ్యోర్వా పదంవాదధికేగతం తచ్ఛేషం
పంచభాగాప్తం సప్తాంశోనంగతాగతం క్రాంతిసామ్యస్యకా
లస్య ఇష్టనాడీవినాడికాః ॥

అ॥ సూర్యునిక్రాంతిగాని చంద్రునిక్రాంతిగాని ఏది అధికముగాకలదో దానిలో తక్కువదాన్ని శోధించి ఆశేషమును అయిదింటభాగించగా వచ్చినలబ్ధమును 2 ట భాగించి అందులోనే తీసివేసిన గతాగతసంబంధమైన క్రాంతి సామ్యకాల ఇష్టఘడియలు వచ్చును.

ఇష్టకాలగ్రహసాధనం.

శ్లో॥ గతైష్యఘటికాసంఖ్యా గ్రహాణాంగతినిఘ్నతా ।
షష్ట్యాప్తలబ్ధంసూర్యేందు సంస్కారేతద్విపర్యయా ॥

అ॥ గతఏష్యసంబంధమైన ఘడియలు గ్రహములయొక్క గతిచాతను గుణించి ౬౦ టు భాగించిన లబ్ధంసూర్యచంద్రులలో గతఏష్యములెరింగి సంస్కరించేది రాహువుకున్వ్యయము ఈప్రకారంచేసి క్రాంతిసామ్యములు చేసేది.

గతఏష్యం.

శ్లో॥ క్రాంత్త్రిరిర్విధోరోజపదాధికేగతే క్రాంత్త్రిర్దినేశస్యగతైష్య
పాతకి । యుగ్మాదికేష్యేచగతాగతంచ క్రాంతీచసామ్యేభ
వతీచదృష్ట్యా ॥

అ॥ ఓజపద చంద్రక్రాంతి సూర్యక్రాంతికంటె అధికమాయెనా పాత గతం ఓజపదమందున్న చంద్రక్రాంతి సూర్యక్రాంతికన్నా తక్కువాయెనా పాత ఏష్యం. యుగ్మపదమందున్న చంద్రక్రాంతి సూర్యక్రాంతికంటె అధికమాయెనా పాతఏష్యం తక్కువాయెనా గతమునియెరిగేది.

క్రాంతిగతి సాధనం.

శ్లో॥ క్రాంత్యంత్తరసంఖ్యగతింహతంచ
షష్ట్యాప్తకృత్యేటపృథక్పృథస్యాత్ ॥

అ॥ క్రాంత్యంత్తరంచాతమ సూర్యచంద్ర స్ఫుటగతులను గుణించి ౬౦ ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధం వేరవేరె సూర్యచంద్రక్రాంతి గతులగును.

శ్లో॥ రాహుర్గతిర్వినశశిగతీచ క్షేపాంతరేసంఖ్యహతాంవ్యాతంచ
విక్షేపచంద్రేకదిశీయుతాచ్చ శశీగతిర్భానువిహీనమాప్తం॥

అ॥ చంద్రగతిలో రాహుగతి తీసివేసి విక్షేపాంతరంచాతను చతుర్వ్రతిన్యాయానగుణించి ౬౦ ట భాగించగా విక్షేపగతివచ్చును. విక్షేపమున్నా చంద్రుడున్న ఏకదిక్కులాయనా రెండుగతులుకూడేది భిన్నదిక్కులాయెనా శోధించిన ఫలమగును.

రవి చంద్రబింబసాధనం.

శ్లో॥ ఏకాదశ ౧౧ దశా ౧౦ భ్యస్తారవీంద్వోర్భుక్తిలిప్తికాః।
నఖై ౨౦ సప్తనవయమై ౨౪౭ ర్భక్తామానకలాస్తయోః ॥

అ॥ సూర్యగతిని ౧౧ ట చంద్రగతిని ౨౦ ట గుణించి ౧౦ ట ౨౪౭ ట భాగించిన లబ్ధం సూర్యబింబకలాది చంద్రబింబకలాదియగును.

సులభోపాయం.

శ్లో॥ షడ్భ్య ౬ స్తత్కాలగత్యర్ధం రవేర్బింబస్యసాధనం। చంద్ర
భుక్తిర్దశ ౧౦ యుతం తత్వా ౨౫ ప్తం విధుబింబజః ॥

పాతానయనం.

శ్లో॥ గత్యంత్త ౧ రేణఫలితంయదివష్టివర్గం ౩౬౦౦ చ్ఛేదంకృతాప్త
ఫలితంస్థితిఅర్ధనాడ్యః। వారాదిసాజ్ఞగతనాడిముసంస్కారేణ
ద్విఘ్నోనయుక్తిస్థితిదళంస్పృశమోక్షసాంజ్ఞ ॥

అ॥ శుద్ధచంద్రక్రాంతిగతిల్లో సూర్యక్రాంతిగతి తీసివేసి ౬౦ట గుణించి విలిప్తలుకూడితే అది ఫలము: ఆ ఫలమును ౩౬౦౦ట భాగించగా సాధ్యాదిస్థిత్యర్థ రాబకును అహూరర్ధయందు గతఏష్యక్రాంతి సామ్యఘుడియలు సంస్కరించితే అది మధ్యకాలం ఆకాలమును రెండుప్రతులుగావుంచి ౧ ప్రతిలో స్థితి తీసివేసితే స్పర్శకాలం రెండవప్రతిలో కూడితే నిర్గమనకాలమగును.

ఇంకొకవిధాయకముగా స్థిత్యర్థసాధనం.

శ్లో॥ బింబయోగదళంషష్టి తాడితంహారభాజితం ।
స్థిత్యర్ధస్స్యాన్మధ్యకాలసహితం వియుతంచతతు ॥

అ॥ సూర్యచంద్రబింబములు ౨ న్నుకూడి అర్ధిస్తే బింబయోగార్ధం ఈ మానయోగార్ధమును ౬౦ట గుణించి హారంచాత భాగించగా స్థిత్యర్ధం.

పాతకాల నిరూపణం.

శ్లో॥ ఖాబ్ధిమాతగ్ర ౭౮౦ ఘటికాపరేపాతప్రవేశకే ।
నిర్గమేమను ౧౮ సంఖ్యాచ పాతభ్రమణమేవచ ॥

అ॥ పాతప్రవేశంమొదలుకొని ౭౮౦ ఘుడియలకు కించితు ఎచ్చుతక్కువగా పాతపుట్టును పాతప్రవేశకాలంమొదలుకొని ౧౮ ఘుడియలకు నిర్గమకాలమేర్పడును, ఈ క్రమమునకు విశేషం హెచ్చుతక్కువలు యెప్పటికిన్ని రానేరదు క్రాంతిమండల కిరణములవల్లనుంచిన్ని వ్యత్రపైత్రపలు పుట్టుచున్నది.

శ్లో॥ సూచ్యాగ్రేణసుతీక్ష్ణేన యావద్భిద్యేతి తేతథా ।
రక్తబిందుశ్చపృష్టశ్చ తావత్కాలస్తునిర్ణయః ॥

శ్లో॥ కార్తాంతికేంద్రంచంద్రస్యా ద్భారద్వాజసగోత్రిణా ।
గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతి పాతాధ్యాయోమయాకృతా ॥

ఇతి బ్రహ్మశ్రీ మక్కపాటి వెంకటరమణయ్య సిద్ధాంతి అష్టాదశ సిద్ధాంతివేత్తా బ్రహ్మశ్రీ సుబ్బరాయసిద్ధాంతి ప్రియశిష్య రాళ్ళబండి గోపాలకృష్ణయ్య సిద్ధాంతి విరచితే పాతాధ్యాయశ్చతుర్థః. ... ...

సులభముగా సూర్యాది సప్తగ్రహములను మాంద
పకములుచేయు ఉదాహరణము చెప్పుచున్నాను.

శ్లో॥ భాగాదిఖాధృతి ౧౮౦ విశోధ్యపలేనహత్వా భాగాదిశూ
న్యరిపు ౬౦ భాజితలబ్ధిప్రర్త । పూర్వేఫలే యుతభుజజ్య
విభాగమేతి ఛేదస్యహారరవిజాంతాభుజాఫలంస్యాత్ ॥

అ॥ చేయుక్రమము మాందస్ఫుటాధ్యాయములో చెప్పియున్నాను సూర్యా
దిసప్తగ్రహములకున్ను మాందపదకములు చేయుటకున్ను క్రాంతివిక్షేపపదకము
లుచేయుటకు సులభముగా ఉదాహరణ మిచ్చుచున్నాను.

మాందపదకముల సాధనం.

భుజరాస్యాది ౦, ౧౦, ౦, ౦, భాగలో ౧౦ న్ని ౧౮౦ ట శోధించగా ౧౭౦ న్ని భాగాదియగు ౧౦ ట గుణించగా ౧౭౦౦ భుజజ్య ఆయెను. కుజునికి మధ్యచేదం ౭౫౮ న్ని భుజజ్యను ౯౨ ట భాగించి చేదములో శోధించిన ౭౩౯ ౬ స్ఫుటచేదము దీనిచేతను భాగించగావచ్చిన భాగాది ౨, ౩, ౩౦, న్ని కుజునికి ౧౦ దో పతకఫలమాయెను. ఈ భుజజ్యను యెవరివారి స్ఫుటచేదములుచాత భాంచగా అందరికి ౧౦ దో పతకఫలమగును. బుధునకు భుజజ్య ౧౭౦౦ మధ్యచేదం ౨౧౩౭ భుజజ్య ౨౫ ట భాగించగా రాబడిన ౬౮ న్ని మధ్యచేదములో తీవచగా ౨౦౬౯ స్ఫుటచేదం దీనిచాత భాగించిన భాగాది ౦, ౪౯, ౧౬ ఇది బుధుని ౧౦ దో పతకము.

క్రాంతికి.

ఈ భుజజ్య ౧౭౦౦ న్ను ౭౬ ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధం ౨౨, ౨౨, ౮, ఇది ౪౪౩ ట శోధించగా నిలచినశేషం ౪౨౦, ౩౮, భుజజ్యను లిప్తలుచేసి భాగించిన భాగాది ౪, ౨, ౫౦, ఇది ౧౦ క్రాంతిపతకం. ఈ భుజజ్య ౧౭౦౦ న్ను ౧౦౧౨ ట భాగించగా వచ్చినది ౧, ౩౯ న్ని ౩౮ ట శోధించగా ౩౬ ౨౧ దీని చాత భుజజ్యను భాగించగా లిప్తాదిఫలం ౪౭, ౫౦, ఇది ౧౦ టో పతకవిక్షేప పతకమగును.

గణకరంజని పాతధ్యాయః, స్ఫుటతిథ్యాః.

శ్రీ రస్తు.

ఉపకరణాధ్యాయః

ప్రారంభః.

అధిమాసక్షయ మాసోత్పత్తి.

శ్లో॥ విశ్వఘ్న ౧౩ తిగ్మకరపర్యయవర్జితేషు చాంద్రేషుశీతమహ
నస్త్వధిమాసకాస్స్యుః। చాంద్రీమాసూర్యభగణైక్యముడుభ్ర
మానంకృత్వాథశోధమనయూహమచైవ శేషం ॥

అ॥ చంద్రభగణ రవిభగణాత్రయోదశ ౧౩ గుణితా శోధ్యశేషం మహాయుగే అధిమాసాభవంతి. రవిభగణ యుక్తచాంద్రతిథి ఉభయచక్రభ్రమణాని శోధ్యశేషం యుగే తిథిక్షయాభవంతి ఏవంచాంద్రమాసకాతిథిక్షయాభవంతి.

చంద్రభగణములయందు ౧౩ టి గుణించిన రవిభగణాలు శోధిస్తేను మహాయుగమునకుగాని కల్పాదికిగాని అధిమాసాలు అగును చాంద్రతిథులయందు రవిభగణములుకూడి సూర్యచంద్ర చక్రభ్రమణాలును శోధించగా శేషం క్షయతిథు లగుచున్నది.

కేంద్ర దినాది.

శ్లో॥ యామండలాంతర మితిగ్రహయోర్ద్వయోస్స్యాత్త్యేకోభ
యోరపితయోర్యుగయోగసంఖ్యా । నీచోచ్చపర్యయ నభ
శ్చరమండలానాం విశ్లేషజా స్తదిహ కేంద్రజపర్యయాస్స్యుః ॥

వ్యా॥ ద్వయోర్గ్రహయోర్భగణాంతసంఖ్యా యావతీయుగే తయోర్గ్రహయోస్తావంతో యోగాభవంతి తద్యోగసంఖ్యాయా యుగభూదివసాభాజ్యాః। లబ్ధందినానియావంతి తావద్భిర్దినైస్తయోర్గ్రహయోః। పునర్యోగోభవంతి ॥ స్వశీఘ్రభగణేభ్యోగ్రహాణాంస్వభగణాశ్శోధ్యాస్తశేషాయుగేస్వశీఘ్రకేంద్రభగణాస్స్యుః। తైఃస్వశీఘ్రకేంద్రభగణైః భూదివసాభాజ్యాః లబ్ధంస్వకీయ్యకేంద్రదినానిభవంతి ॥

ప్రసంగాద్గ్రహణ ఉచ్యతే.

శ్లో॥ ఆదిత్యరాహూ భగణైక్యద్వినిఘ్నౌ తాంచ బ్రహ్మాది పర్వగణ
కోపియుగేభవంతి । తత్సంఖ్యభూదివసభాజ్యభవంతిలబ్ధం ।
పర్వాణిసావనదినానిభవంతితస్మాత్ ॥

వ్యా॥ యుగేరవిరాహుభగణైక్యంద్విఘ్నంయుగ బ్రహ్మోణిపర్వగణ
కోపిభవతి । తత్సంఖ్యయాభూదివసభాజ్యా లబ్ధంసావనదినానిభ
వంతితావద్భిస్తావద్భిర్దినైర్మహుర్మహుగ్రహణాసంభావనాజ్ఞా
తవ్యా తస్మాద్యావంతి పర్వాణినోభవంతి గ్రహణాన్య పితావంతి
భవంతి ఇత్యేవంకథమిత్యుక్తే । కానిచిత్సూర్యగ్రహణానిరాత్రౌ
కానిచి । తోస్మగ్రహణానిదివా స్వదేశగణకైర్గణనయాజ్ఞాత
వ్యాని । స్వదేశక్షితిజాదధస్థితదేశేషుదృశ్యంతే ॥ స్వదేశజ్ఞైయి
స్తద్గ్రహణైసహసంఖ్యాస్త్వేవ ॥

అ॥ రవిరాహుభగణములుకూడి రెండింట గుణించగా బ్రహ్మాదిపర్వగణ
సంఖ్యయగును ఆపర్వగణ సంఖ్యనుభూదివసములుచేత భాగించగా లబ్దం సావనదిన
ములగును ఇన్ని పర్వదినములని ఇన్నిపర్వములని తెలిసేది.

గణకగంజని ఉపకరణాధ్యాయః, స్మృతియ్యాః,

శ్రీరస్తు.

గ్రహయుద్ధాధ్యాయః

ప్రారంభః.

యోగకాలసాధనం.

శ్లో॥ నాల్పభుక్తిగ్రహోభాగా శీఘ్రగత్యాగ్రహాంశకే । అధికేంతర
యోగస్య భూతనామగతంభవేత్ ॥ హీనేగమ్యెభావినామ
గతగమ్యేనసాధయేత్ । ఉభయోర్వక్రగౌరల్ప గత్యేరస్యాధి
కేగతిః । గ్రహాశ్చేద్యధికాయోగో గమ్యోర్హీనేగతంభవేత్ ॥

ఏకో వక్రీద్వయోస్సవ్యగత్యోర్భాగగ్రహాధికే । ఉభయోర్వ్య
గగతయో ర్గమ్యేభాగాదివక్రిణా ॥

౧. అ॥ ఇద్దరుగ్రహములలో అల్పగతిగల గ్రహము భాగాది అల్పముగావుండి
గొప్పగతిగల గ్రహము భాగాది అధికముగా వున్నయెడల ఇది భూతకాల
మని యెరిగేది.

౨. సవ్యగతిగల ఆరెండుగ్రహములలో అల్పగతిగల గ్రహముకంటె శీఘ్రగతి
గల గ్రహము అధికమైనయెడల ఆరెంటియొక్క యోగము గతమనియు
తక్కువైనయెడల గమ్యమనియు తెలియవలయును.

3. ఆరెండుగ్రహములు వక్రించియుంటె అల్పగతిగల గ్రహముకంటె అధికగతి
గల గ్రహము అధికమైనయెడల ఆరెంటియొక్క యోగము గమ్యమనియు
తక్కువైనయెడల గతమనియు యెరుగుము.

౪. ఒకగ్రహము వక్రించియున్నప్పుడు సవ్యగతిగల గ్రహము అధికమై ఆరెం
టియొక్క యోగము గతమనియు వక్రగ్రహాధికమైనయెడల గమ్యమని
యు నెరుగవలెను. ఇట్లుస్థూలముగా యోగకాలము నిశ్చయించేది.

సమసూత్రస్థిత సమయసాధనం.

శ్లో॥ యుత్యాభిన్నదిశోర్గత్యోరంతరేణైవదిక్త్రయోః ।
గ్రహాంతరదినానిస్యుః స్తేస్సమామనుపాతతః ॥

అ॥ రెండుగ్రహములయొక్క అంతరభాగాది లిప్తలుచేసి తమతమ స్ఫుట
గతులచే ప్రత్యేకప్రత్యేకముగా గుణించి సవ్యగతికలవారైనను వక్రగతికలవా
రైనను ఉభయగత్యంతరంచాత ప్రత్యేకప్రత్యేకముగా భాగించగా వచ్చినలబ్ధము
దినాదిగతమో గమ్యమో యెరుగవలయును.

౨. రెండుగ్రహములు వక్రించియున్న ఉభయుల గత్యంతరంచాత భాగిం
చవలయును.

3. ఒకరు వక్రించియుండి ఒకరు ఋజుగతికలవారయ్యేని ఆ రెండు
గ్రహములయొక్క స్ఫుటగతి యోగముచేత భాగించవలెను. ఇట్లు భాగించగా
రాబడిన లిప్తాదికమును సవ్యగతులగు ఆ గ్రహములయొక్క యోగము గతమైన
యెడల ఆయాగ్రహములలో వారిలిప్తాదికమును త్రిపచవలెను గమ్యమైనయెడల
కలపవలెను.

దినానిఫల సాధనం.

శ్లో॥ దినానిఫలసాధ్యంచ స్ఫుటగత్యేనగుణ్యతాం । షష్టి ౬౦ భక్తా గతఫలం శోధ్యామేష్యస్సయుక్సదా ॥ వక్రగ్రహోఫలంలిప్తా గతగమ్యేయుతావియుక్ । ఏకోవక్రీరుజుగతీలిప్తాది గతగమ్యతాం । యుక్తాశోధ్యాదికంకుర్యా దేష్యవ్యత్యయమేవహి ॥

ఆ॥ ఈ దినాది ఫలము చాతను వారివారి స్ఫుటగతులు గుణించి ౬౦-ట భాగించగావచ్చిన లబ్ధలిప్తాదిగతమైతె శోధించేది ఏష్యమైతెకూడితేను సమకల గ్రహాలగుదురు.

౨. ఇద్దరు గ్రహములు వక్రించియున్న లబ్ధలిప్తాదిని గతమైతె కూడేది ఏష్యమైతె శోధించిన సమకలలగుదురు.

3. ఒకరు వక్రించి ఒకరు గ్రహాయు రుజుగతి గలవారైరేని లబ్ధలిప్తాదికముగతమైతేను రుజుగతిగల గ్రహమందు శోధించేది వక్రగతిగల గ్రహమందుకూడేది ఇట్లు సమకలలగుదురు.

అథబింబ సాధనం.

శ్లో॥ అంగా ౬ నీశా ౧౧ నఖా ౨౦ సూర్యా ౧౨ ద్వినేత్రా ౨౨ దశతాడితాః। స్వశీఘ్రఛేదదిగ్భోగ హృతాబింబానిభూసుతాత్॥

ఆ॥ పూర్వము చెప్పబడిన ప్రకారము యోగదిక్జ్ఞానమును తెలుసుకొని - ఆయోగదినములయొక్క శీఘ్రకేంద్ర స్ఫుటశీఘ్రఛేదంచేతను కుజునికి ౬౦-న్ని బుధునకు ౧౧౦-న్ని గురునకు ౨౦౦-న్ను శుక్రునికి ౧౨౦-న్ని శనికి ౨౨౦న్ని వారి వారి శీఘ్రఛేదములచేత భాగిస్తేను లబ్ధలిప్తాదిక బింబాలగును.

విక్షేపసాధనం.

పాతలు. కృత ౪ యమ ౨ వసు ౮ రస ౬ దశకా ౧౦ దశా ౧౦ - హతాశ్చపాతాంశాః ॥

ఆ॥ కు ౧-౧౦ బు ౦-౨౦ గు ౨-౨౦ శు ౨-౦ శ ౩-౧౦ రాశ్యాదిపాతలు.

ఛే దా లు.

శ్లో॥ శరవేదాహాః ౪౫ ఖఖేందవః ౧౦౦ ద్వ్యంకాః ౯౨ ఖదంతాః ౩౨౦ త్రిరసా ౬౩ ఛేదాఃకోట్యర్థసంస్కృతాః ॥

అ॥ కు-౪౫ బు-౧౦౦ గు-౬౭ శు-౩౭౦ శని-౬౩ ఇవి మధ్యభేదాలు వీటికి కోట్యర్ధ సంస్కృతంచేస్తే స్ఫుటభేదములగును.

మాందాలు.

శ్లో॥ నరవయః ౧౮౯ ఖాకృతయః ౨౨౦ ఖనగభువః ౧౭౦-
అశీతి ౮౦ అక్షిజినః ౨౪౦ ఇవిమాందరాశ్యాదిచేశేది.

విక్షేపసాధనం.

శ్లో॥ మందస్ఫుటస్స్వపాతోనా గ్రహాచ్ఛీఘ్రాజ్ఞిశుక్రయోః ।
భుజస్సూర్యా ౧౭ నృపా ౧౬ నందా ౯ గజా ౮ రస ౬ -
హతాత్క్రమాత్ ॥ మధ్యవిక్షేపలిప్తాస్స్యుః స్వస్వవ్యాసేనసం
గుణా । స్వశీఘ్రభేదభక్తాస్స్యు స్ఫుటవిక్షేపలిప్తికాః । తత్ర
కేంద్రేపరార్ధేపి భుజాదక్షిణవిక్షిపః పూర్వార్ధభుజకేంద్రస్థే
విక్షేపోఉత్తరస్యచ ॥

అ॥ ఇష్టదినములకు పూర్వముచెప్పిన ప్రకారము యోగకాలిక దినమునకు మాందస్ఫుటంచేసిన కుజాదులను ఇష్టకాలంచేతను మాందస్ఫుటగతిని గుణించి ౬౦-టు భాగించిన లబ్ధముగతలిప్తదినాదిచేత తాత్కాలించి ఇష్టదినమునకు తాత్కాలించిన మాందకుజ బుధ శనైశ్చరులకు స్వకీయ్యమైన పాతలో శోధింపబడిన కేంద్రం దమును సాధించి జీవసాధించి అభుజజ్యనను కుజుని ౧౭-టను గురునికి ౯-టను శనికి ౬-టను గుణించితేను గుణించబడిన రాశిలిప్తలు వారివారికి మధ్య విక్షేప లిప్తాదియగును. ఇష్టకాలము తెచ్చిన బుధ శీఘ్రోచ్చకున్ను శుక్ర శీఘ్రోచ్చ కున్ను మాంధస్ఫుట ఫలాంశలు వ్యత్యస్తముగా సంస్కరించవలెను. స్వకీయ్యపాత నుతీసి ఆ కేంద్రముయొక్క దిశనిగు త్తెరిగి భుజవల్లనుంచి స్ఫుటజీవను సాధించి అభుజజ్యను బుధునికి ౧౬-టను శుక్రునకు ౮-టను గుణించితేను రాశ్యాదికలాది అని బుధ శుక్రులకు మధ్యవిక్షేపములగును.

శ్లో॥ మధ్యవిక్షేపలిప్తాస్తాకుజాద్యావ్యాసతాడితాః ।
శీఘ్రభేదవ్యాతాస్పష్టా స్వనాణాఖ్యాదక్షిణోత్తరాః ॥

అ॥ పూర్వము కుజాదులకు తేబడిన మధ్యవిక్షేపములు వారివారి వ్యాసల చేత గుణించి వారివారి శీఘ్రభేదములచేత భాగిస్తెను లబ్ధలిప్తాది స్ఫుటవిక్షేపము

లగును కేంద్ర ముత్తరార్ధ భుజ అయిన దక్షిణ విక్షేపమున్ను పూర్వార్ధభుజ అయిన ఉత్తర విక్షేపమున్ను తెలియవలయును.

శ్లో॥ విక్షేపయోస్సమదిశో రంతరంభింనయోర్యుతిః ।
బింబాంతరేలఘున్యస్మిం చేద్ధామానార్ధయోగతః ॥

అ॥ కుజాదులకు స్ఫుటవిక్షేపములు అనగా ఉభయవిక్షేపములు ఏకదిక్కులైన అంతరించేది భిన్నదిక్కులైన కూడేది తాత్కాలిక గ్రహములయొక్క అంతర లిప్తాదికములైన బింబాంతరమని తెలియనగును. బింబాంతరంలో విక్షేపం పోకపోయనా యుద్ధంలేదు. బింబాంతరంలో విక్షేపంపోయనా యుద్ధంకలదు.

శ్లో॥ భౌమాదీనాయదాయద్వ ద్యోగకాలశ్చ భేదతః ।
విమర్దకాలఘటికా హ్యధికస్యచతుష్టయం ॥

అ॥ గుజాదులకు యెప్పుడైనాసేమి యోగకాల భేదములవల్లనుంచిన్ని విమర్దకాల ఘడియలు నాలుగింటికి హెచ్చుగావుండును.

శ్లో॥ మందామరేజ్యభూపుత్ర సూర్యశుక్రేందుజేందవః
ఉపర్యుపర్యధోధస్థా ॥

అ॥ అని కుజాదులు పరస్పరయోగములందు బుధుడు అధసుడు బుధునికి ఉపరిభాగమందు శుక్రుడు అతనికి ఉపరి అంగారకుడు అతనికిపైన గురుడు అతనికిపైన శని యీప్రకారంగా మండలములు కలవు యీకారణముచేత అధస్థిత గ్రహమువలన యుద్ధము గ్రహణమువలెనుగా నేరును.

స్థిత్యర్థ సాధనం.

శ్లో॥ బింబాంతరకృతంప్రోర్ధ్వ్య మానైక్యార్ధకృతేఃపదం
షష్టిఘ్నంనమదిగ్భుక్త్యో రంతరాప్తంస్థితేఃపదం॥

అ॥ గ్రహణములవలెనే బింబాంతర వర్గములో విక్షేపవర్గము శోధించి మూలముగొని ఆమూలమును గ్రహములయొక్క భుక్త్యంతరముల చేతను భాగించగావచ్చిన కలాది స్థిత్యర్ధయగును. ఒకరు వక్రించియుండిన కాలమందు ఆమూలమును ౬౦ గుణించి భుక్తియోగంచేత భాగించగావచ్చిన కలాదివక్రకాల స్థిత్యర్ధయగు అయుకాద గ్రహణములవలెనే సంస్కారస్థిత స్పర్శ మోక్షము లగును.

శ్లో॥ షడ్భష్టాంగుళయష్టగ్రే దృశ్యస్థ్యాదంశకాంగుళం ।
దిస్పృత్తుపరిదా ప్రాచీ వలనాగ్రేతతోపరా ॥

అ॥ బింబాంతరలిప్తలకు ౬౦-ట భాగిస్తే లబ్ధం అంగుళాదియగును.

౧. బింబాంతరము మానైక్యార్ధ తుల్యమాయెనా ఉల్లేఖమను పేరుగలది.

౨. మానైక్యార్ధముకంటె బింబాంతరము అల్పముగాని అధికముగాని అయనా అంశూయుద్ధమని పేరు గలదగును.

౩. మానైక్యార్ధముకంటె బింబాంతరము ౬౦-ట లిప్తలకు అధికమాయెనా అపసవ్య యుద్ధమనే పేరుగలదగును. అందరు ఉత్తర దిక్స్థులు జయించినవారు దక్షిణదిక్స్థులు ఓడినవారు శుక్రుడు దక్షిణమందుకూడా జయముకలవాడైయుండును.

సిద్ధాంత శాస్త్రోక్త ప్రకారము యుద్ధలక్షణములకు గల
సులభోపాయంబిందు పొందుపరచెదను.

శ్లో॥ భేదోల్లేఖాంశుమర్దాఖ్యా మపసవ్యస్తథాపరః ।
తతో యోగోభవేదేషా మేకాంశకసమాపనాత్ ॥
కుసుతాదీనాంయుద్ధం నిగద్యతేన్యోన్యయుక్తానాం ॥

అ॥ ఇది రవిచంద్రులకు సంగతంబు కుజాదులకు మాత్రమె సంభవించును కుజాదులు ఒకరు ఒకరుకూడితె యుద్ధము కలుగును. 'అన్యోన్యయుక్తానాం' అనగా కుజాదులు ఉభయులయొక్క రాశిభాగలిప్తాదులు సమానముగా వుండె కాలము యుద్ధము కల్గును. యుద్ధమనగా ఊర్ధ్వస్థితబింబమును ఉభస్థితబింబము కప్పబడడము యుద్ధము.

సిద్ధాంతమందు యుద్ధము ౫ - విధములు.

శ్లో॥ ఉల్లేఖంతారకాస్పర్శ భేదోభేదఃప్రకీర్త్యతే । యుద్ధమంశు విమర్దాఖ్యా మంశుయోగపరస్పరం ॥ అంశాదూనేపసవ్యాఖ్యంయుద్ధమేకోత్రచేదణుః సమాగమోంశాదధికే । భవతశ్చేద్బలాన్వితౌ॥ మయా అంశూవిమర్దకూటంచ భేదం ఉల్లేఖనస్తథా । అపసవ్యంపంచవిధంయుద్ధలక్షణమీరితం॥

అ॥ ౧. అంశూవిమర్దయుద్ధం. ౨. కూటయుద్ధం. ౩. భేదయుద్ధం.

౪. ఉల్లేఖనయుద్ధము. ౫. అపసవ్యయుద్ధము అయిదువిధంబుల పేర్లు కలవు.

౧శ్లో॥ మానయోగార్థమిత్యేత ద్బింబాంతరమల్పకే।
విస్తారేంశూవిమర్దాఖ్యం అంశుయుద్ధమితిజగుః ॥

అ॥ మానయోగార్థముకంటె బింబాంతరము స్వల్పాధికమగుచో అంశూ విమర్దయుద్ధమని తెలియవలయును.

౨ కూటయుద్ధం. శ్లో॥ సంగతగ్రహబింబేద్వే స్వల్పాధికసమన్వితే।
కూటయుద్ధంవిజానియ్యా జయాపజయవిూరితం ॥

అ॥ సంగతగ్రహబింబ ద్వయమునకు స్వల్పమును వివరత్వమును కలిగినచో కూటయుద్ధమని తెలియవలయును.

3 భేదవిషయం.శ్లో॥ ఉభయోర్బింబమాభా దేబెదనామానికధ్యత్ ॥

అ॥ నొకబింబము మరియొక బింబము కప్పుచో భేదయుద్ధము.

౪ ఉల్లేఖనవిషయం. శ్లో॥ గ్రహస్పర్శతునం ప్రాప్తైనుల్లేఖనమితి బజగుః॥

అ॥ గ్రహస్పర్శ కలిగిన మాత్రముచో ఉల్లేఘనమని యనదగు.

౪ స్పర్శమనగా. శ్లో॥ మానయోగార్థ మిత్యేతబింబాంతరసమా॥
యదినుల్లేఖనమితిఖ్యాతో జయాపజయమీరయేత్ ॥

అ॥ స్పర్శమనగా రెండు బింబముల మానయోగార్థమున్న బింబాంతరమున్న సమంబులైయుండుట ఉల్లెఘన మనియునెరింగి ఉల్లెఘనము సాధించుటకు లంబన అవనతి స్థిత్యర్థలనెరింగి యుండవలయు.

అపసవ్యగ్రహణం, శ్లో॥ ఏకగ్రహేరల్పబింబె ద్వయోర్బింబాధికై
ర్య్వతేబింభాంతరంఏకభాగేహినెయదిచష్ంభవే అపసవ్యమితి
ఖ్యాతోజయాపజయమీరయేత్ ॥

అ॥ నొక బింబమల్పమును మరియొక బింబమధికంబునునై యుభయ బింబాంతర మొకభాగకు లోబడియున్నచో అపసవ్యయుద్ధమని తెలియవలయును.

చతురంగ బలలక్షణం.

సూర్యసిద్ధాంతే శ్లో॥ అత్రాద్యాశ్చక్రికయూ ద్వపబాహుయుతేదిదం
బాణభాణంత్రిబజ్యాజ్యాఘ్నోషాకణాచాభం ప్రథితగతిరథం

భీజసైన్యాదినాథం భాస్వత్ప్రాతధ్వజాఢ్యందుర్గతనతభటం బింబకుంభత్రప్రభావం యుద్ధంసన్నద్ధకాలే భవతిననుసితౌ లోగ్రహాణాగ్రహాణాం॥

సులభమార్గం.

శ్లో॥ అక్షాయనాంశాద్దృక్కర్మగజోహాయనసమూహాజం విక్షేపం బాణానామంస్యా ధనుష్టంకారత్రిజ్యాంయోః । మందకర్ణ శీఘ్రకర్ణౌచాపాంస్యాన్స్ఫుటభుక్తి మధ్యగమనమాహ్నా తి భీజసం స్కారమేవచ సేనాధిపతినామాని పాతధ్వజమితీరితం ద్యుగ తప్రాజ్ఞతంచైవ ప్రత్యజ్ఞతముదీరితంసమూహావిరభటుషు చంద్రమండలమేవచ అపవర్తితయోదూరవ్యాసస్యాయోజ నానిచ ఘనగోళాకారబింభస్వస్వస్థౌల్యాదిమేవచ భీభత్సా దిరదోపతే ప్రకాశేబలపరాక్రమె ॥

అ॥ ఇట్టి యుద్ధంబునందు గ్రహంబులకు నక్షాయనదృక్కర్మంబులు గజతు రగంబులును విక్షేపంబులు బాణంబులును త్రిజ్యాధనుష్టంకారమును మందశీఘ్ర క ర్ణాలుచాపములును స్ఫుటభుక్తులు రథగమనములును బీజసంస్కారమును సేనాధి పతులును. పాతధ్వజములును ద్యుగతప్రాజ్ఞత ప్రత్యజ్ఞములు వీరభటులును చంద్రమండలాపవర్తిత యనేకయోజన వ్యాసాన్విత ఘనగోళాకార స్వస్వబింబ స్థౌల్యములు భీభత్సాదిర సోపేతములైన బలపరాక్రమాది ప్రాభవములునై వెలయు నని ఎరుంగునది.

జయాపజయ నిర్ణయక్రమము.

శ్లో॥ యుద్ధభాజివియోగవృత్తచరయో ర్విశ్లేష్యయోరంతరం స్వాంశోమ్యనబలేక్షయంచయమదిక్సంధ్యస్యకుర్యాద్యవేత్ ॥

శ్లో॥ గ్రహాయుద్ధతుసంప్రాప్తే గోళేఉత్తరదక్షిణా అంతరేభయ విరబస్యా ఉత్తరస్థోపియోగ్రహః స్థూలబింబోజయంనీధం ద క్షిణస్థోల్పబింబచ అపదాజయమిత్యాహుః ద్వయోసంభవతి భృగుః ఉదక్స్థో దీప్తిమాంస్థూలోజయీయామ్యోపియోబలి యుక్తోప్యదక్షిణస్థోపి భాత్తక్రాయుక్తోజయా ॥

శ్లో॥ పాశ్చాత్యజయునతరక్త్వాం దక్షిణదిక్స్థజయాశుక్రః ॥

అ॥ ఇట్టి సంభవించు యుద్ధమందు గోళమందుత్తర దక్షిణోత్తరములుగల యుభయబింబములలో నుత్తరమందున్నవానికి స్థూలబింబునకు జయంబును దక్షిణమునకు యల్పబింబునకు నపజయంబును కల్గును శుక్రుడు స్థూలబింబుడుగాన తరుచుగా యుద్ధమున్న రెండు దిక్కులందు సహితము జయమున్ను కలుగును అపసవ్య యుద్ధమందు మాత్రము ఏదిక్కునందున్నను స్వల్పబింబుడె యోడినవాడగును అస్తంగతసమాగమములందును కూటయుద్ధములందును స్థానాదిబలంబులు సామ్యములై ఏదిక్కునవున్నను గ్రహంబులకు జయాపజయంబులు సంభవించవు. ఇట్టి యుద్ధంబున జయాపజయంబులొందిన గ్రహంబులకు బలునిర్ణయ మార్గంబు తెల్పెద.

అ॥ ఇట్టి యుద్ధము కలిగిన యుద్ధరి కేర్పడిన స్థానాదిదృగంతము వర్తైన బలరూపాదులలో హెచ్చునందు తక్కువను వ్యవకలించిన శేషమును బిరూపాదుల జేసి వాటిని తద్గ్రహవిక్షేపాంతర లిప్తలచేత భాగించగా నేర్పడిన లబ్దమును నుత్తరదిక్కునమంతు గ్రహంబునకు కూడునదియు దక్షిణదిగ్రహంబునందు వ్యవకలించునదియు విక్షేపాంతరమునగా నుభయవిక్షేపము లేకదిక్కైన కూర్చునదియు భిన్నదిక్కైనచో వ్యవకలించునదియు ఇట్లుచేయగా విక్షేపాంతర మేర్పడును. త్రిజ్యకంటె చలకర్ణ మధికముకలవాని బింబమల్పమగును. చలకర్ణము తక్కువ కలవాని బింబము స్థూలముగవుండునని ఎరిగేది.

జయాపజయనిర్ణయలగుమార్గం.

శ్లో॥ రాశ్యంశసమానగోచరె ఉభయగ్రహశీఘ్రకేంద్రయోయుగ ర
భాగాదిషుసంస్థితాయదిదశ ౧౦ భాగాల్పసు శీఘ్రకేంద్రచ॥

అ॥ ఇట్టి యుద్ధంబునందు జయాపజయనిర్ణయోపమార్గంబు కష్టతరంబని యెంచివరాహమిహిరాచార్య మతంబగు సకల జనోపయోగ స్థూలమార్గంబొకటి చెప్పబూనెదను, అదెట్లనగా సమానములైన రాశ్యంశాగులుగల ఉభయ గ్రహంబులందు విస్తారకిరణుండు జయించును ఎట్లనగా ౪ భాగలు మొదలుకొని ౧౦ భాగలకులోబడిన శీఘ్రకేంద్రములుగల గ్రహంబు విస్తారకిరణుండనబడును అట్టివాడు ఉత్తర దిక్స్థుండని యరుగును ఇందు జయించిన గ్రహముయొక్క ఫలదుండు. ఓడినవానిగతి చెప్పనేల ఆయినను సామ్యము. ఓడినవానికేగతియు వంగినవానికి వంగినట్టులుం వంగినవాని క్రింద మరివంగిన పట్టులు లభ్యముగాక యున్నవి. యిందు కావలసిన తని శుక్రస్ఫుటో దాహరణము 3౦ గణితంలో కుజాదుల స్ఫుటంలో స్ఫుటాధ్యాయంలో వ్రాశియున్నది.

ఇతి బ్రహ్మశ్రీ మక్కపాటి వెంకటరమణయ్య సిద్ధాంతి సుబ్బరాయ
సిద్ధాంతి ప్రియశిష్య రాళ్లభండిగోపాలకృష్ణయ్య సిద్ధాంతి విరచితే
గ్రహయుద్ధాధ్యాయ సమాప్తః.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః.

ఆ ర్య భ ట శా స్త్ర ము.

ప్రా ర ం భః.

శ్లో॥ నత్వాంకృత్వాగణేశాయ విఘ్నవిధ్వంసకారిణే ।
నిర్విఘ్నకృతిసాధ్యాయ కమలాపతయేనమః ॥
అవ్యక్తమవ్యయంశాంతం నితాంతంయోగినాంప్రియం ।
సర్వానందస్వరూపంయ తద్వందేబ్రహ్మసర్వగం ॥
మోహాంధకారమగ్నానాం జనానాంజ్ఞానరశ్మిభిః ।
కృతయుద్ధరణంయేన తంవామిశివభాస్కరం ॥

మహాయుగస్య రవ్యాదిగ్రహాణాం చంద్రోచ్చపాతయోశ్చానాహ.

శ్లో॥ దంతాబ్ధయోయుతహతా ౪౩౨౦౦౦౦ యుగవత్సరాస్యుః।
సూర్యజ్ఞశుక్రభగణాదిత తత్సమాకాః । తావంతఏవకుజజీవ
శనైశ్చరాణాం । శీఘ్రాఖ్యతుంగభగణాగణకైర్నిరుక్తా ॥

శ్లో॥ చంద్రస్యషడ్గుణ సురేషునగాద్రిబాణా ౫౭౭౫౩౩౩౬ భౌ
మస్యఆకృతిగజాంగ నరాశ్విదస్రాః ౨౨౯౬౮౨౪ ప్రాలేయ
రశ్మితనయస్యచశీఘ్రకేంద్రంఅభ్రాక్షఖాద్రిగుణనంద తురంగ
చంద్రా ౧౭౯౩౭౦౨౦ జీవస్యసాగరయమాశ్వికృతాంగరా
మా ౩౬౪౨౨౪ శీఘ్రోచ్చషడ్ద్వయ మితభృగునందస్యవ
స్వష్టరామయమనేత్రఖపర్వతాశ్చ ౭౦౨౨౩౮౮ మంద
స్యసాగరరసేషు రసాబ్ధిచంద్రాః ౧౪౬౫౬౪ పాతస్యషడ్ద్వి
యమదంతమయావిలోమాః ౨౩౨౨౨౬ ఇందోర్మృదూచ్చ
ముఖచంద్రకరాష్టదిక్పృతాః ౪౮౮౨౧౯ మహాయుగేవా
భగణాభవంతి ॥

తాత్పర్యం॥ రవిః - ౪౩౨౦౦౦౦. చంద్రస్య - ౫౭౭౫౩౩౩౬. కుజస్య - ౨౨౯౬౮౨౪. బుధశీఘ్రస్య - ౧౭౯౩౭౦౨౦. గురోః - ౩౬౪౨౨౪. శుక్రశీఘ్రస్య - ౭౦౨౨౩౮౮. శనిః - ౧౪౬౫౬౪. రాహు - ౨౩౨౨౨౬. చంద్రోచ్చస్య - ౪౮౮౨౧౯. సూర్యాదిగ్రహములకును చంద్రోచ్చమునకు రాహువునకును పైనచెప్పబడిన సంఖ్యలు వారివారి మహాయుగ భగణసంఖ్యలుగా నెరుంగనగును.

మహాయుగ అధిమాసక్షయ తిథయోశ్చాహ.

శ్లో॥ అంగామరానలనవేషుభువాధిమాసాః ౧౫౯౩౩౩౬ ।
ఖాష్టేషుపక్షవసుఖేషుయమాక్షనేత్రాః ౨౫౦౮౨౫౮౦ ॥

తా॥ మహాయుగ అధిమాసాః - ౧౫౯౩౩౩౬. మహాయుగ తిథిక్షయాః - ౨౫౦౮౨౫౮౦.

శ్లో॥ వ్యోమామ్బరాక్షిపంచశిషయేషుభువోయుతఘ్నాః ౧౫౫౫౨౦౦౦౦౦
ప్రోక్తంయుతేకేఽదివసాంభగుణాస్స్వరభ్రవసుఖాంబరఖాభ్ర
వహ్న్యవ్యోమాంగశీతకిరణాదివసాహిమాంశోః ।
౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦ ॥

తా॥ రవిభాగా ఏవాదిదవసా - ౧౫౫౫౨౦౦౦౦౦. మహాయుగ చాంద్రదివసాః - ౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦.

శ్లో॥ వ్యోమాభ్రబాణతురగక్షితినందశైల । ష్వాబ్ధిభృచ్ఛిలీముఖ
భువః ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦ క్షితివాసరాస్స్యుః । పూర్ణాభ్రసా
యకతురంగమరామనేత్రద్వ్యష్టేషు శీతకిరణాభ ఇతి భ్రమా
స్స్యుః ౧౫౮౨౨౩౭౫౦౦ ॥

తా॥ భూదినములు - ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦. మహాయుగమందు జ్యోతిశ్చక్రభ్రమణము కలిగినటువంటి భూభగణాః - ౧౫౮౨౨౩౭౫౦౦. ఇవే నక్షత్రోదయాలు

శ్లో॥ ఏతేష్వయస్స్వభగణోరహితేషు శేషంయత్స్యాత్తజ్జగురహర్ని
చయం ఖగస్యతిథ్యాంశు శీతకరయోర్భగణాంతరం యత్త
చ్చాంద్రమాసనిచయం ప్రవదంతితజ్జ్ఞాః ॥

తా॥ భూదినములయందు గ్రహభగణములు శోధించగా గ్రహమునకు సావన దినంబులగును. భూదినములయందు సూర్యభగణములు శోధించగా సూర్యసావన దినంబులగును, మహాయుగ సూర్యోదయములు భూదినములని తెలియవలయును.

ద్యు గ ణ సా ధ న ము.

శ్లో॥ నవాద్రిచంద్రానల ౩౧౭౯ సంయుతో భవేశా కశ్శిలిశాబ్ద గణోగతశ్శకలిః । దివాకరఘ్నో గతమాససంయుతో పృథక్కృతాసంగుణితోధిమాసకః । సూర్యస్యమాసాప్త ఫలాధిమాసయుక్ । ఖవహ్నినిఘ్నస్థిథి భిస్సమన్వితః పునఃపృథక్త్వేర్గుణీతస్థిథిక్షయైః । నిశాకరాహైనసమ్యాతత్ఫలావమైః వివర్జితో ర్కాదుదయాదవాగణః ॥ భవంతియం భార్గవవారపూర్వతః । సపవలంకావిషయేకిలేగణతః ॥

తా॥ శాలివాహనశకమందు ౩౧౭౯ - కూడితేను కల్యాదిగతాబ్దములగును. యిష్టకాలమునకు (అహర్గణముసు సాధించుక్రమము) కల్యాది గతసంవత్సరములను మాససంఖ్యయగు ౧౨ - చేతనుగుణించి చైత్రాదిగతమాసములుకూడి అనగా అధికమాసం పుట్టినసంవత్సరం ఆలెక్కలోకూడి రెండుప్రతులుగా పెట్టుకొని క్రింది ప్రతిని మహాయుగాదిమాసంఖ్యాచే గుణించి మహాయుగ సౌరమాససంఖ్యాచే భాగించగా రాబడినలబ్ధమే అధికమాసములు. వీటిని పై ప్రతియందుకూడితె శుద్ధమాసములగుచున్నవి, వాటిని మాసతిథిసంఖ్యయగు ముప్పదిచే గుణించి శుక్లప్రతిపత్తు మొదలు ఇష్టతిథివరకునగు గతతిథులనుచేర్చి రెండుప్రతులుగా పెట్టుకొని క్రింది ప్రతిని మహాయుగావమ తిథిసంఖ్యచేగుణించి మహాయుగ చాంద్రమాసదినసంఖ్యచే భాగించగా వచ్చినలబ్ధము క్షయతిథులు వీటిని పైప్రతిలోతీసివేసితే నిలచెడు శుద్ధతిథి సమూహమె అహర్గణమగును. ఇదియె సూర్యసావనాహర్గణము దీనిని ఏడింట భాగించగా రాబడిన శేషము శుక్రవారాదిగా లెక్కించిన ఇష్టదినవారము వచ్చును. ఒకానొకసమయమందు ఒకటిని చేర్చడముగాని ఒకటిని తగ్గించడము కలుగును. ఈద్యుగణమునలన రాబడినగ్రహములు 'భార్గవవార పూర్వతః' అని చెప్పినకారణంచేతను లోగడివారమునకు రాబడినగ్రహములగుదురు, వారము సరిచూచుకొని ఒకటిని ద్యుగణములో తగ్గించుకొని తీసుకొనివచ్చేటి గ్రహములు సరిరావలెను.

ద్యుగణసాధన ప్రత్యక్షం.

తా॥ సాధారణసంవత్సర ఆశ్వీజ శు॥ ౧ శనివారం, శకం ౧౮౩౨ కల్యాది ౫౦౧౧ ఆర్యభట సిద్ధాంతశాస్త్రప్రకారం కల్యాది ౫౦౧౧ టికి, మాససంఖ్య

యను ౧౨-టను గుణించగా ౬౦౧౩౨ గతమాసాలు ౬-చేర్చగా ౬౦౧౩౮ దీనిని రెండుప్రతులుగావుంచి క్రింది ప్రతిని అధిమాసాలను ౧౫౯౩౩౩౬-టను గుణించగా ౯౫౮౨౦౦౪౦౩౬౮ దీనిని సూర్యమాసాలను అనగా ౪౩౨౦౦౦౦-ను, ౧౨-టను, గుణించగా సూర్యమాసాలు ౫౧౮౪౦౦౦౦ చేత భాగించగా రాబడినలబ్ధము అధిమాసాలు ౧౮౪౮ పైప్రతిలోకూడగా ౬౧౯౮౬ దీనిని ౩౦-టచే గుణించి గతతిథులు కూడగా ౧౮౫౯౫౮౪ దీనిని రెండుప్రతులుగావుంచి క్రిందిప్రతిని క్షయతిథులను ౨౫౦౮౨౫౮౦-టు గుణించగా అయినట్టిది ౪౬౬౪౦౭౫౪౫౦౩౧౬౮ చాంద్రతిథులను ౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦-టిచేత భాగించగా క్షయతిథులు ౨౯౦౯౭ పైప్రతిలో శోధించిన ఆర్యభటసమ్మతసిద్ధాంత శుక్రవారాదిద్యుగణం ౧౮౩౦౪౮౭,

అథమధ్యగ్రహానయనంకథ్యతే.

శ్లో॥ ద్యుగణాన్స్వస్వభగణైర్గుణితాద్యుగభూదినైః।
భక్తాల్లబ్ధస్యసూర్యాది భగణాదిగ్రహోభవేత్ ॥ శశాంకక-
తుంగేభవనత్రయంక్షిపేత్తమస్యవద్భంభగణాద్విశోధయేత్ ॥

తా॥ పైనచెప్పబడిన కల్యాద్యహర్గణమును సూర్యాదిగ్రహములకు చెప్పబడిన మహాయుగ భగణములచేత గుణించి మహాయుగోక్త కువాసరములచేతభాగించగా వచ్చినలబ్ధము భగణములగును శేషం ౧౨-టు గుణించి కువాసరములచేత భాగించిన లబ్ధంరాసులు శేషం ౩౦-టు ౬౦-టు ౬౦-టు గుణించి కువాసరములచేత భాగించి భాగలు లిప్తలువిలిప్తలు క్రమముగా రాబడును భగణాలువిడిచి చంద్రోచ్చరాశ్యాదిలో ౩-రాసులుకూడితే చంద్రోచ్చయగును పాతలో ఆరు రాసులు కూడి చక్రశోధనచేసితే రాహువగు ద్యుగణం ౧౮౩౦౪౮౭-టిని ౪౩౨౦౦౦౦ చేత గుణించగా ౭౯౦౭౭౦౩౮౪౦౦౦౦ దీనిని కువాసరములను ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦-టిచేత భాగించగా లబ్ధం భగణాలు ౫౦౧౧ శేషం ౧౨-టు గుణించి కువాసరములచేత భాగించగా రాశ్యాదిరవి ౫, ౨౪, ౧౨, ౨౫ ఉదయాదిగ్రహంగనుక మధ్యగతియగు ౫౯, ౮-టు నాలుగోవంతు కలుపగా గతి ౫, ౨౪, ౨౬, ౪౩ దేశాంతర సంస్కారము ౦, ౯ శోధించగా ఈగ్రహము ఆదివారంనాటి సూర్యోదయ కాలిక గతిశోధించగా రవి ౫, ౨౩, ౨౭, ౩౬ గురువునకు ద్యుగణం ౧౮౩౦౪౮౭-టిన్ని ౩౬౪౨౨౪-టు గుణించగా ౬౬౬౭౦౭౨౯౭౦౮౮ కువాసరములచేత భాగించగా భగణాదిగురువు. ౪౨౨, ౬, ౮, ౩౭, ౩౪ ఉదయాది సంస్కారం చేయగా ౬, ౮, ౨౪, ౪౯ దేశాంతర సంస్కారం గురువు గురు ౬, ౮, ౩౪, ౪౭.

నులలో పాయమునకై గుణకములు హారములు జంత్రీ చూపించుచున్నాము, ద్యుగణముల జంత్రీ ప్రతిసంవత్సరం ద్యుగణమునుబట్టి యేర్పరచనగు హారముల జంత్రికి యెప్పటికి మార్పు లేదు. ప్రత్యక్షం ద్యు ౧౮౩౦౪౮౮.

హారముల జంత్రీ.

౧-కి,	౧౮౩౦౪౮౮	౧-కి,	౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦
౨-కి,	౩౬౬౦౯౭౬	౨-కి,	౩౧౫౫౮౩౫౦౦౦
౩-కి,	౫౪౯౧౪౬౪	౩-కి,	౪౭౩౩౭౫౨౫౦౦
౪-కి,	౭౩౨౧౯౫౨	౪-కి,	౬౩౧౧౬౭౦౦౦౦
౫-కి,	౯౧౫౨౪౪౦	౫-కి,	౭౮౮౯౫౮౭౫౦౦
౬-కి,	౧౦౯౮౨౯౨౮	౬-కి,	౯౪౬౭౫౦౫౦౦౦
౭-కి,	౧౨౮౧౩౪౧౬	౭-కి,	౧౧౦౪౫౪౨౨౫౦౦
౮-కి,	౧౪౬౪౩౯౦౪	౮-కి,	౧౨౬౨౩౩౪౦౦౦౦
౯-కి,	౧౬౪౭౪౩౯౨	౯-కి,	౧౪౨౦౧౨౫౭౫౦౦
ఈసంఖ్యలనుబట్టి పెంచుకునేది ద్యుగణములకుమాత్రం ప్రతి సంవత్సరం యేర్పరచుకునేది.		ఈసంఖ్యలనుబట్టి భాగించుకునేది, కువాసరములు ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦ యెప్పటికి మార్పు లేదు.	

కల్యాద్యబ్ద సంస్కారం.

శ్లో॥ గోఘ్నై కగుణయుక్స్యాకదిగ్ఘ్న ౧౦ ణాభాస్కరాదయః ద్వత్థాం గాంకైః ౯౬౫౨ ఖనందాంగై ౬౯౦ రబ్ధిశైలైః ౨౫౪ - కుపంచభిః ౫౧ గజాఽకాబ్ధిభి ౪౯౮ రగ్నఙప్తాశ ౧౬౩ ఖఖాద్రైః ౭౦౦ శ్రుతఖేందుభిః ౧౭౪ ఖేంద్రైరాప్తం ౧౪౦ విదూచ్చస్య లిప్తాద్యంసూర్యసమ్మతం జ్ఞశీఘ్రంశుక్రజ భామేషు యుతిర్జ్యాదన్యేషుశోధయేత్ । భచక్రాదధికంయాంతి చక్రాద్విగుణశోధయేత్ ॥

టీ॥ కల్యాదిగతాబ్దములను ౧౦-ట గుణించి సూర్యునకు ౯౬౫౨ చంద్రునకు ౬౯౦ కుజస్య ౨౫౪ బుధశీఘ్రం ౫౧ గురుః ౪౯౮ శుక్రశీఘ్రం ౧౬౩ శనిః

౫౦౦ రాహుః ౧౭౪ చంద్రోచ్చకు ౧౪౦ ఈ భాగహారములచేత భాగించగా వచ్చిన కలాదిఫలము సూర్యచంద్ర చంద్రోచ్చగురుశుక్రశీఘ్ర చక్రశుద్ధ చంద్ర పాతాదిషు శోధ్యమున్ను భౌమబుధశీఘ్ర శౌరిషుయోజ్యం చేయతగినది ఈ సంస్కారము ఆర్యభటసిద్ధాంతోక్త గ్రహములకు చేసినను సూర్యసిద్ధాంతోక్త తుల్యమగుచున్నారు నక్షత్ర చక్రముకంటె కల్యాది అధికమైనను కల్యాది ద్విగుణించి శోధించి సంస్కారం చేయవలెను.

గ్రహాలు	రవి.	చంద్ర.	కుజ.	బుధ.	గురు.	శుక్ర.	శని.	రాహు.	ఉచ్చ.
హారము	౯౬౫౨	౬౯౦	౨౫౪	౫౧	౪౯౮	౧౬౩	౫౦౦	౧౭౪	౧౪౦
ఫలం.	౫, ౧౧	౭౨	౧౯౭	౯౮౨	౧౦౦	౩౦౭	౧౦౦	౨౮౮	౩౫౭౭
...	...	౩౭	౧౭	౩౩	౩౬	౨౫	౧౩	౦	౫౫

సంస్కారచక్రము.

గ్రహాలు	రవి.	చంద్ర.	కుజ.	బుధ.	గురు.	శుక్ర.	శని.	రాహు	ఉచ్చ.
[illegible]	౫, ౨౭	౮, ౧	౫, ౨౧	౨, ౧	౬, ౬	౫, ౦	౦, ౧౦	౧, ౨	౭, ౫
	౨౧	౨౯	౨౭	౧౭	౫౪	౩౮	౧౬	౮	౫౨
	౩౨	౨౪	౩౮	౩౨	౧	౭	౨౦	౬	౦

దృక్సిద్ధ సంస్కారక్రమం.

శ్లో॥ శాకేనఖాబ్ధిరహితే శశినోక్షదస్రై ౨౫ స్తతుంగతః కృత
శివై ౧౧౪ స్తమసషడంకైః ౯౬ శైలాబ్ధిభిస్సురగురోః ౪౭
గుణితేశితోచ్చశోధ్యం త్రిపంచకుభిః ౧౫౩ అభ్రశరాక్షి
౨౫౦ భక్తైస్తంబెరమాంబుధి ౪౮ హతేక్షితినందనస్యసూ
ర్యాత్మజస్యగుణితాంవసునీరధి స్వర్భాన్వోర్యమాగ్నివేద ౪౩౦ ని
ఘ్నాతేవిధధీతలబ్ధంశితాంశు సూనుచలతుంగకలానువిద్భిః ॥

ఇంకొకసంస్కారం దృక్కుకలదు.

శ్లో॥ కల్పాబ్దాశ్శిఖిషట్కృతిహీనా వసుశూన్యనాగశర ౫౮౦౮
భక్తాత్ శేషేద్విబాణ ౩౬౦౦ శక్రైః ౧౪౫౨ పదంభుజా

ద్వాద్విసంగుణితాః శశిసూర్య ౧౭౧ హృతాల్లబ్ధం భాగాది ఫలంభుజాఫలవత్ రుణధనమర్ధే ధ్రువయోశ్చార్యా దృక్స మోభవతి॥

అ॥ కల్యబ్దాలలో ౩౬౦౦ తీసిన శేషము ౪౮౦౮ టికి పైన అయిన కాల ముందు ౪౮౦౮ ట భాగించగా మిగిలిన శేషమును ౧౭౪౭ వరకు ఓజపదమని అంతకుపైన యుగ్మపదమని అనే న్యాయంచాతను తెలుసుకొని శేష సంఖ్యను ద్విగుణించి ౧౭౧ ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిఫలమును భుజా ఫలమువలె వనగా ఓజపదమందు ధనము యుగ్మపదమందు రుణమున్ను అయా దృక్సంస్కార ఫలములో చాయవలసినది యీ సంస్కారము కల్యాది ౯౮౦౮ అయిన పిమ్మట పుట్టుచున్నది.

యీదృక్సంస్కారము చేసుకొని స్ఫుటమును చేయవలయును యీసంస్కారము అన్ని సిద్ధాంతుకారులు వ్రాసియున్నారు. కల్యాద్యబ్దాః ఖఖరసగుణై అనే న్యాయం చెల్లుచున్నది. గుణకములు హారములు ఛేదము.

దేశాంతర సంస్కారవిషయం.

శ్లో॥ క్రమేణలంకోజ్జయనీహిమాచలే । భవంతిపూర్వాపరవర్తనేష్వమీ । దేశాంతరేష్వస్మిన్ సంస్కృతాతధా । సాక్షాత్ లంకోదయప్రాక్సదాశ్రమే॥

అ॥ యీ ఉభయపట్నములకు సమసూత్రములుగావుండే మధ్యను వుండే లంకా ఉజ్జయిని కురుక్షేత్రం హిమవత్పర్వతం యీపట్టణములు సమసూత్రములుగా వుండినందున యీపట్నములకు ప్రాక్పశ్చిమములయందుండువారలు దేశాంతరసంస్కారంచాయవలయును. లంకాపట్నముకు ప్రత్యక్షముగాను ప్రాగ్భాగమందు సూర్యోదయము అవుచున్నది.

శ్లో॥ ఖఖామరా 3300 వేష్టనయోజనోభువోనఖా శరాభ్రక్షితి ౧౦౫౦ యోశ్యవిస్తృతిః। దివాకరఘ్నంఫలకర్ణభాజితం స్ఫుటం మహాగోళకవేష్టనంభవేత్॥

అ॥ యీశాస్త్రమందు భూపరిధియోజనాలు 3300 భూ మధ్యమందు సూచింపబడ్డటువంటి భూవ్యాసగాని భూపరిధిగాని యోజనాలు ౧౦౫౦ యీ

యోజన సంఖ్యను ౧౨ ట గుణించి స్వదేశ విషువత్కర్ణంచాత భాగించగా వచ్చిన లబ్ధం స్ఫుటపరిధియగును.

శ్లో॥ భూమధ్యరేఖావిషయేస్వపట్టణే । దపస్థితంతిర్యగవే త్తియోజనైః । స్వకీయ్యతత్రత్యఫలాంశకాంశ । ఖఖామరఘ్నం విభజేత్షష్ఠ్యగ్రైః॥

అ॥ అస్ఫుటపరిధిని ౩౩౦౦ ట గుణించి ౩౬౦ ట భాగించగా లబ్ధం తమ తమపట్టణములకు మధ్య యోజనాలగును. అవి కర్ణగతస్థిత యోజనములని తెలియుము ఆ భూరేఖలయందు వుండబడే పట్టణములయొక్క అక్షాంశలున్ను తన స్వదేశపట్టణముయొక్క అక్షాంశలున్ను అనగా తనదేశ అక్షాంశలయొక్క అంతరము భూపరిధియోజనములచాత గుణించి ౩౬౦ ట భాగించినలబ్ధము భూరేఖానుసారంవల్ల నుండిన్ని స్వదేశపట్టణములకు ప్రత్యక్షంగాను పూర్వాపరములయందుండబడే యోజనములగు మన్నవి.

శ్లో॥ ఫలమత్రతిరమయావర్గదా యోజనానాం । పదమాశుద్ధామత్స్యార్ధయోరంతరంస్యాత్ గ్రహగతిహతమేతత్ స్వేష్టభూవృత్తభక్తం ధనమృణమపరైర్ద్యోర్లిప్తికా దిక్షమాధాత్ ॥

అ॥ ఆయోజనవర్గమును పూర్వపుందు తెబడిన కర్ణవర్గమును శోధించి మూలముచేసుకునిన స్వదేశీయ్యయోజనములగును ఆయోజనములచాతను గ్రహములయొక్క మధ్యగతులు గుణించి స్ఫుట భూపరిధి యోజనములచాత భాగిస్తేను కలాదిఫలము రాబడును ఆఫలము పూర్వాపరములయందుండే వారలు అనగా తూర్పుయందుండెవారు శోధించేది పశ్చిమమందుండేవారు కూడవలసినది. యీప్రకారం దేశాంతర సంస్కారంచేస్తేను స్వదేశ మధ్యగ్రహములగుదురు.

ఇతి శ్రీమత్సిద్ధాంతసారే మధ్యాధ్యాయః ప్రథమః.

స్ఫుటాధ్యాయం.

సూర్యసిద్ధాంతశాస్త్రప్రకారం క్రమజీవలు వ్యుత్క్రమజీవలకు శ్లోకములు పూర్వమే వ్రాసియున్నాను అవిచూచుకొనేది.
ఆచక్రము యిక్కడ చూపించుచున్నాను.

క్రమవ్యుత్క్రమ జీవల చక్రము.

సంఖ్య.	జీవలు.	అంతరాలు.	సంఖ్య.	జీవలు.	అంతరాలు.	సంఖ్య	వ్యుత్క్రమ జీవాలు.	అంతరాలు	సంఖ్య.	వ్యుత్క్రమ జీవాలు.	సంఖ్య.
౦	౨౨౫	౨౨౪	౧౩	౨౫౮౫	౧౪౩	౧	౭	౨౨	౧౩	౧౧౭౧	౧౭౪
౨	౪౪౯	౨౨౨	౧౪	౨౭౨౮	౧౩౧	౨	౨౯	౩౭	౧౪	౧౩౪౫	౧౮౩
౩	౬౭౧	౨౧౯	౧౫	౨౮౫౯	౧౧౯	౩	౬౬	౫౧	౧౫	౧౫౨౮	౧౯౧
౪	౮౯౦	౨౧౫	౧౬	౨౯౭౮	౧౦౬	౪	౧౧౭	౬౫	౧౬	౧౭౧౯	౧౯౯
౫	౧౧౦౫	౨౧౦	౧౭	౩౦౮౪	౯౩	౫	౧౮౨	౭౯	౧౭	౧౯౧౮	౨౦౫
౬	౧౩౧౫	౨౦౫	౧౮	౩౧౭౭	౭౯	౬	౨౬౧	౯౩	౧౮	౨౧౨౩	౨౧౦
౭	౧౫౨౦	౧౯౯	౧౯	౩౨౫౬	౬౫	౭	౩౫౪	౧౦౬	౧౯	౨౩౩౩	౨౧౫
౮	౧౭౧౯	౧౯౧	౨౦	౩౩౨౧	౫౧	౮	౪౬౦	౧౧౯	౨౦	౨౫౪౮	౨౧౯
౯	౧౯౧౦	౧౮౩	౨౧	౩౩౭౨	౩౭	౯	౫౭౯	౧౩౧	౨౧	౨౭౬౭	౨౨౨
౧౦	౨౦౯౩	౧౭౪	౨౨	౩౪౦౯	౨౨	౧౦	౭౧౦	౧౪౩	౨౨	౨౯౮౯	౨౨౪
౧౧	౨౨౬౭	౧౬౪	౨౩	౩౪౩౧	౧౫	౧౧	౮౫౩	౧౫౪	౨౩	౩౨౧౩	౨౨౫
౧౨	౨౪౩౧	౧౫౪	౨౪	౩౪౩౮	౭	౧౨	౧౦౦౭	౧౬౪	౨౪	౩౪౩౮	౦

భుజజ్యాలు.

౧ వ ౬౦|౦ ఆ
౨ వ ౧౨౦|౦ ఆ
౩ వ ౧౮౦. ఆ
౪ వ ౨౩౯|౫ ఆ
౫ వ ౨౯౯|౪౦ ఆ
౬ వ ౩౫౯|౨౪ ఆ
౭ వ ౪౧౯|౮ ఆ
౮ వ ౪౭౮|౩౬ ఆ
౯ వ ౫౩౭|౪౮ ఆ
౧౦ వ ౫౯౭|౦ ఆ
౧౧ వ ౬౫౬|౧౨ ఆ
౧౨ వ ౭౧౪|౪౮ ఆ
౧౩ వ ౭౭౩|౧౨ ఆ
౧౪ వ ౮౩౧|౩౬ ఆ
౧౫ వ ౮౯౦|౦ ఆ
౧౬ వ ౯౪౭|౨౦ ఆ
౧౭ వ ౧౦౦౪|౨౦ ఆ
౧౮ వ ౧౦౬౨|౦ ఆ
౧౯ వ ౧౧౧౯|౦ ఆ
౨౦ వ ౧౧౭౫|౦ ఆ
౨౧ వ ౧౨౩౧|౦ ఆ
౨౨ వ ౧౨౮౭|౦ ఆ
౨౩ వ ౧౩౪౨|౨౦ ఆ
౨౪ వ ౧౩౯౭|౦ ఆ
౨౫ వ ౧౪౫౧|౪౦ ఆ
౨౬ వ ౧౫౦౬|౨౦ ఆ
౨౭ వ ౧౫౫౯|౪౮ ఆ
౨౮ వ ౧౬౧౨|౫౨ ఆ
౨౯ వ ౧౬౬౫|౫౬ ఆ
౩౦ వ ౧౭౧౯|౪౦
౩౧ వ ౧౭౬౯|౫౬ ఆ
౩౨ వ ౧౮౨౦|౫౨ ఆ
౩౩ వ ౧౮౭౧|౪౮ ఆ
౩౪ వ ౧౯౨౨|౧౨
౩౫ వ ౧౯౭౧|౦
౩౬ వ ౨౦౧౯|౪౮
౩౭ వ ౨౦౬౮|౪౬
౩౮ వ ౨౧౧౬|౧౨
౩౯ వ ౨౧౬౨|౩౬
౪౦ వ ౨౨౦౫|౦
౪౧ వ ౨౨౫౫|౨౪
౪౨ వ ౨౨౯౯|౪౮
౪౩ వ ౨౩౪౨|౩౨
౪౪ వ ౨౩౮౭|౧౬
౪౫ వ ౨౪౩౧|౦
౪౬ వ ౨౪౭౨|౪
౪౭ వ ౨౫౧౩|౮
౪౮ వ ౨౫౫౪|౧౨
౪౯ వ ౨౫౯౪|౩౨
౫౦ వ ౨౬౩౨|౪౦
౫౧ వ ౨౬౭౦|౪౮
౫౨ వ ౨౭౦౮|౫౬
౫౩ వ ౨౭౪౫|౨౮
౫౪ వ ౨౭౮౦|౨౪
౫౫ వ ౨౮౧౫|౨౦
౫౬ వ ౨౮౫౦|౧౬
౫౭ వ ౨౮౮౨|౪౮
౫౮ వ ౨౯౧౪|౩౨
౫౯ వ ౨౯౪౬|౧౬
౬౦ వ ౨౯౭౮|౦
౬౧ వ ౩౦౦౬|౩౬
౬౨ వ ౩౦౩౪|౩౨
౬౩ వ ౩౦౬౨|౪౮
౬౪ వ ౩౦౯౦|౧౨
౬౫ వ ౩౧౧౫|౦
౬౬ వ ౩౧౩౯|౪౮
౬౭ వ ౩౧౬౪|౩౬
౬౮ వ ౩౧౮౭|౧౨
౬౯ వ ౩౨౦౮|౩౬
౭౦ వ ౩౨౨౯|౪౦
౭౧ వ ౩౨౫౦|౪౪
౭౨ వ ౩౨౬౯|౦
౭౩ వ ౩౨౮౬|౨౦
౭౪ వ ౩౩౦౩|౪౦
౭౫ వ ౩౩౨౧|౦
౭౬ వ ౩౩౩౪|౩౬
౭౭ వ ౩౩౪౮|౧౨
౭౮ వ ౩౩౬౧|౪౮
౭౯ వ ౩౩౭౪|౨౮
౮౦ వ ౩౩౮౪|౨౦
౮౧ వ ౩౩౯౪|౧౨
౮౨ వ ౩౪౦౪|౪
౮౩ వ ౩౪౧౧|౫౬
౮౪ వ ౩౪౧౭|౪౮
౮౫ వ ౩౪౨౩|౪౦
౮౬ వ ౩౪౨౯|౩౨
౮౭ వ ౩౪౩౨|౨౪
౮౮ వ ౩౪౩౪|౧౬
౮౯ వ ౩౪౩౬|౮
౯౦ వ ౩౪౩౮|౦

అ॥ పూర్వమందు చెప్పబడిన మధ్యగ్రహములు స్వకీయమగుమైన శీఘ్రోచ్చమందోచ్చలవల్లనుంచిన్ని గ్రహములు భాగాది అధికముపుచుండగాను ప్రాగ్భాగముకు ఆకర్షించబడుచున్నారు.

అమందోచ్చ శీఘ్రోచ్చలవల్లనుంచిన్ని గ్రహములు భాగాల్పమగుచుండగాను ప్రత్యగ్భాగముకు ఆకర్షింపబడుచున్నారు,

స్వమంద కేంద్ర స్వశీఘ్ర కేంద్రములవల్లనుంచిన్ని ప్రత్యాహమున్నా రాబడిన భాగాదిఫలంవల్లనుంచిన్ని గ్రహములు స్ఫుటమగుచున్నారు. అనగా నీచోచ్చలవల్లనుంచిన్ని గ్రహములు ఉచ్చస్థానమందు మధ్యగ్రహమే స్ఫుటగ్రహము మధ్యస్థానమందనగా మిధునాంతమందు పూర్ణమయి తదాది నీచయగు కన్యాంతమందు మధ్యగ్రహమే స్ఫుటగ్రహమయి ధనురంతమందు స్ఫుటగ్రహము పూర్ణఫలము జెంది తదాది మీనాంతమందు మధ్యగ్రహమే స్ఫుటగ్రహమగును గతివిషయమును ఉచ్చనీచలవల్లనుంచి కర్కాటాదిమకరాదులయందు మధ్యగతియె స్ఫుటగతి అయి తదాదిమధ్యస్థానములయిన నీచోచ్చములయందు పూర్ణమగును. యిందువిషయమయి ౨౪ జ్యాలు ఉత్పత్తి ప్రతిరాశి ఒకటింటికి ౮ జీవలు అని తెలిసేది. 3 రాసులకు ౨౪ జీవలు ఏర్పడినవి. 3 రాశిజీవలు త్రిజ్య అనే పేరు గలదు. అది వ్యాసార్థమనిపించుకొనును. ఇది భూవ్యాసా అనే పేరుగలదు.

త్రిజ్యావర్గం రవిమాందం.

శ్లో॥ కృతాబ్ధివస్వంకశశివసేశ్వరాః ౧౧౮౧౯౮౪౪ ప్రమాణము
క్తంత్రిభయాచవర్గం । జినాంశజీవా ౨౪ నగగోగుణేందవో । దివాకరోచ్చంభుజగాచలాంశాః॥

అ॥ త్రిజ్యావర్గం ౧౧౮౧౯౮౪౪ ప్రాంతిభాగలు ౨౪ తద్జీవా ౧౩౯౮ సూర్యస్యమందోచ్చా ౨|౧౮|౦|౦.

కేంద్రసాధనము.

శ్లో॥ గ్రహంమృదూచ్చేన । చలోచ్చకోనంగ్రహేణ కేంద్రంకథితంతదాహ్వాయం । త్రిభిఃస్త్రిభిఃకేంద్రగ్రహైఃక్రమాద్దయుగ్మయుగ్మా భుజకోటిసంజ్ఞితే॥

అ॥ తనఇష్టగ్రహమును మందోచ్చలో శోధించిన రాశ్యాదికము మాంద కేంద్రము తెలిసేది॥స్వకియ్యౌకుయిన శీఘ్రోచ్చవల్లనుంచిన్ని ఇష్టగ్రహమును శోధిస్తేను అది సీఘ్రకేంద్రమునకును మాందశీఘ్రకేంద్రములవల్లనుంచిన్ని ప్రతి రాశిత్రయంపాదము తెలిసేది అవి నాల్గుపాదములు అనగా ఓజయుగ్మక్రమము అది భుజఓజపాదముగు చుండగా కోటియుగ్మపాదము యప్పటికి ప్రథమతృతియ్యాపాదములు భుజఅనిన్ని ద్వితియ్యాచతుర్ధపాదములు కోటిఅని తెలిసేది.

బుజకోట్లుసాధము.

శ్లో॥ త్రిభాధికేచక్రదళాద్విశోధితే షడూనితేచక్రదళాధికేసతి । సవాధికేస్మిం పతితేభమండలా ద్భుజీకృతం శేషముశంత్రితద్విధః॥

అ॥ కేంద్రము 3 రాసులలోపల అదె భుజ 3 రాసులకుపయిన ౬ రాసులలో శోధించినది భుజ ౬ రాసులకుపయిన ౬ రాసులో శోధించినది భుజ ౯ పైన ౧౨ రాసులలో తీసినది భుజ ను 3 రాసులలో శోధిస్తే కోటియగును.

భుజజ్యాసాధనం.

శ్లో॥ కలీకృతేతత్రశరాబ్ధిబాహుభిః ౨౨౫ హృతేగతజ్యాసుగణేన జాయతే । గతాగతజ్యాంతరనిఘ్నశేషకా । దిషుద్విదస్రా ౨౨౫ ప్తసమన్వితాస్మృతాః॥

అ॥ కేంద్రముకు భుజసాధించిరాశ్యాదిలిప్తలుచేసి ౨౨౫ టు భాగించిన లబ్ధం జీవయగును. ఆజీవయొక్క సంఖ్యను వ్రాసుకొని శేషలిప్తవిలిప్తలను ఆజీవయొక్క పైజీవయొక్క అంతరంచాత గుణించి ౨౨౫ టు భాగించిన లబ్ధలిప్తాదికమును మొదట వ్రాసుకున్న జీవయందుకూడితే అది భుజజ్యయగును.

భుజఫలజ్యవశాత్ఫలజ్యాసాధనం.

సూర్యచంద్రస్ఫుటం.

శ్లో॥ త్రిభి 3 న ౯ ౫ ౭ సంగుణితైఖకుంజరై ౮౦ స్వకేంద్రజీవేవిభజేత్ఫలంకలాః । తదూనయుక్తోస్ఫుటతామినోదుపావితాస్వకేంద్రోజతులాదిక్రమాత్॥

అ॥ స్వదేశ సూర్యుని సూర్యమాందమగు ౨।౧౮।౦।౦ యందు శోధించిన కేంద్రము భుజ సాధించి దానిని లిప్తాస్తత్వయామై ఖ౯త్రా అనే న్యాయంచాతను భుజజ్యను సాధించి అభుజజ్యను 3 ట గుణించి ౮౦ ట భాగించిన లబ్ధం లిప్తవిలిప్తలు కేంద్రము మేషాది అయితే ధనమున్ను తులాది అయితే ఋణమున్ను చేస్తే సూర్యస్ఫుటమగును.

చంద్రస్ఫుటమునకు.

శ్లో॥ గతింగ్రహస్యార్కఫలోద్ధలిప్తికాహతాంహరేత్ఖాంబరభూప
లోచనె ౨౧౬౦౦ ఫలంకలాద్యంతుభవేత్తదర్కవ ద్విధేయ
మకారాదిఖగేన్రుణంధనం.

అ॥ సూర్యబాహుభుజాఫలమును గ్రహములయొక్క గతులచాత గుణించి చక్రలిప్తలగు ౨౧౬౦౦ ట భాగించిన కలాదిఫలము సూర్యునివలెనే కడమవారందరు గ్రహములయందు సంస్కరించేది.

చంద్రునియందు చంద్రోచ్చముశోధించి కేంద్రమెరిగి భుజవలన భుజజ్యను సాధించి అభుజజ్యను ౭ట గుణించి ౮౦ట భాగించగా రాబడిన లబ్ధ లిప్తాదికము కేంద్రము మేషాదిషట్కమయితే ఋణమున్ను తులాదిషట్కమయితే ధనమున్ను చేసేది.

స్ఫుటగతిసాధనంబు.

శ్లో॥ స్వభోగ్యఖండంక్షితిఖేందుభి ౧౦౧ హృతంతరవేర్విధోర్ద్ధి
౧౦ గుణితం సురో 33ధృతం। తదూనయుక్తేభవతః స్ఫు
టేగతిః క్రమాత్స్వకేంద్రేమృగకర్కటాదికే॥

అ॥ మాందోచ్చలో తీసిన కేంద్రభుజాంతరమును అనగా మొదటి లిప్తాస్తత్వయమై ఖ౯త్రా అనేన్యాయంచాతను ఏర్పడిన భుజయొక్క అంతరము సూర్యునకు ౧౦౧ చాత భాగించగాలిప్తాదిఫలమున్ను చంద్రునకు ఖండాంతరమును ౧౦ ట గుణించి 33 ట భాగించినలిప్తాదికక్ష్యాదిమకరాదినిబట్టి మధ్యగతియందు అనగా కేంద్రము ఆద్యంతపాదములయందు మకరాది షట్కం గనుక శోధించేది ద్వితీయతృతీయపాదములయందు కటకాదిషట్కంగనుక మధ్యగతియందుకూడితే స్ఫుటగతియగును.

అహస్సుతిథ్యాదులు పూర్వక్రమము.

శ్లో॥ వ్యర్కేందు లిప్తాభక్తాస్స్యస్థిథయః ఖాశ్విపర్వతైః

అవే న్యాయంచాతను తిథినక్షత్రయోగకరణాదులు సాధించుకునేది.

ఒకానొకసమయమునందు పగసగా ౨ గాని 3 గాని అరవై కంటెకి పంచ క్రమమయిన ౧౧ విలిప్తలు గాక అధికం యన్నివచ్చినను ఆకాలమందు గత ౦గాతిథులు తీసుకొనివచ్చి దానిలో అహర్గణము సంస్కరించి గతంగా వ్రాసేది.

ఆర్యభటమాందాలు॥ వస్విశా ౧౧౮ దశబాహవోం ౨౧౦ బరధృతిః ౧౮౦ ఖాంశా ౯౦ రసత్ర్యశ్వినో ౨౩౬ మాందాంశా ఇతి.

కు ౧౧౮ బు ౨౧౦ గు ౧౮౦ శు ౯౦ శ ౨౩౬ ఇవి కుజాదులకు మాందాంశలు.

ద్వితీయ్యాపారం॥ వస్వర్కా ౧౨౮ నఖభాహవో ౨౨౦ ద్వ్యగభువః ౧౭౨ ఖాష్టౌ ౮౦ వసుత్రస్విన్నో ౨౩౮ మాందాంశా ఇతి.

మ ౧౨౮ బు ౨౨౦ గు ౧౭౨ శు ౮౦ శ ౨౩౮ మాందాంశలు.

బ్రహ్మసిద్ధాంతే॥ భౌమాది తుంగ మాందాంశా నగార్కా ౧౨౭ ఖాశ్విదస్రకాః ౨౨౦ ఖాత్యష్టి ౧౭౦ ఖాష్ట ౮౦ ఖాద్వ్యశ్వి ౨౪౦ కేంద్రస్తుం గోనితేగ్రహే॥

మ ౧౨౭ బు ౨౨౦ గు ౧౭౦ శుక్రస్య ౮౦ శని ౨౪౦ మాందాంశలు.

మాందపరిధిభాగలు.

శ్లో॥ మందాంశామను ౧౪ రగ్నిశైల ౭ యుగ ౪ గో ౯ సం
ఖ్యాస్స్వమాందాగుణాః॥

కుజునికి ౧౪ బుధస్య 3 గురువుకు ౭ శుక్రస్య ౪ శనైః ౯ ఇవి ఓజమాందపరిధిభాగలు అగుచున్నవి.

శ్లో॥ భౌమస్యమందగుణకస్యచ్ఛలష్టచంద్ర ౧౪ స్తానేత్ ౫ షట్ ౮ చత్వా ౨ శిఖి చంద్రమ యుగ్మ భాగాః॥

కుజస్య ౧౮ బుధస్య ౩ గురోః ౮ శుక్రస్య ౨ శనేః ౧౩ యుగ్మమాందపరిధిభాగలు.

శీఘ్రగుణకాలు.

శ్లో॥ శైఘ్రాః రామశరా ౫౩ శశాంకదహనా ౩౧ భూపా ౧౬ నవాబ్ధ్యశ్వితాః ౫౯ నందాశ్చ త్రితిజ్ఞజీవభృగుజాఛాయాసుతానాంక్రమాత్॥ ఓజాయుగ్మశశాంకపంచ ౫౧ నవనత్రా ౨౭ త్రిశశాంక ౧౩ నగాశాణా ౫౭ ష్టాత్రితి జ్ఞజీవభృగుజాఛాయాసుతానాంక్రమాత్॥

అ॥ కుజాదులకు మాందగుణకాలు యుగ్మపరిధిభాగలు కు ౧౮ బు ౩ గు ౭ శు ౪ శనికి ౯ ఓజ పరిధిభాగలు॥ కుజునికి ౧౪ బుధునికి ౫ గురువుకు ౮ శుక్రస్య ౨ శనేః ౧౩ కుజాదులకు శీఘ్రపరిధి ఓజాంతభాగలు॥ కుజునికి ౫౩ బుధునికి ౩౧ గురువుకు ౧౬ శుక్రునికి ౫౯ శనికి ౯ ఓజాంతభాగలు కుజునికి ౫౧ బుధునికి ౨౭ గురువుకు ౧౫ శుక్రస్య ౫౭ శనేః ౮ యుగ్మాంతభాగలు.

మాందాంతరాలుకు ౪ బు ౨ గు ౧ శు ౨ శనికి ౪ ఇవి అంతరాలు శీఘ్రాంతరాలుకు ౨ బు ౨ గు ౧ శుక్రస్య ౨ శనికి ౧ ఇవి అంతరాలు.

కుజాదుల ఓజయుగ్మమంద పరిధి భాగలు తెలియుచక్రం.		కుజాదులకు ఓజయుగ్మ శీఘ్రపరిధిభాగలు తెలియజేయు చక్రం.			
గ్రహముల యుగ్మ మంద పరిధిభాగలు.	ఓజయుగ్మాంతరం.	గ్రహముల ఓజ మందపరిధి భాగలు.	కుజాదుల యుగ్మ శీఘ్రపరిధి భాగలు.	కుజాదుల ఓజశీఘ్రపరిధిభాగాది.	ఓజయుగ్మాంతభాగాది.
కు ౧౮	౪ భా	కు ౧౪	కు ౫౧	కు ౫౩	౨ భాగలు
బు ౩	౨ భా	బు ౩	బు ౨౭	బు ౩౧	౪ భాగలు
గు ౮	౧ భా	గు ౭	గు ౧౫	గు ౧౬	౧ భాగలు
శు ౨	౨ భా	శుక్ర ౪	శు ౫౭	శు ౫౯	౨ భాగలు
శ ౧౩	౪ భా	శని ౯	శ ౮	శ ౯	౧ భాగలు
ర ౩	[illegible]				[illegible]
చ ౭	[illegible]				

మాందశీఘ్రస్ఫుటపరిధులు చేయుక్రమము:

శ్లో॥ వేదా ౪ క్ష్మీందుయమాబ్ధయో ౪ |౨| ౪ మృదుభవాందో
జాఽంక్రమేణాహతా | వ్యాసార్ధే ౩౪౩౮ విభజేత్ఫలేషల
యుక్ హీనా౽భృగోః స్ఫుటందివ్యద్వీందుద్వ్యకుభిః ౪|౨|౧
-౨-౪ హాఽశాంచలభవాందో౽జ్యాంభజేత్త్రిజ్యయా ౩౪
౩౮ సర్వేశీఘ్రభవాఃఫలేపరహితాః స్పష్టాస్యురేవంగుణాః॥

టీ॥ కుజాదిగ్రహములను మాంద్యోచ్చలో శోధించి ఆమందకేంద్రమువల్ల భుజసాధించి భుజజ్యను తీసుకవచ్చి ఆభుజజ్యను కుజునికి ౪ ట బుధునికి ౨ ట బృహస్పతికి ౧ ట శుక్రునికి ౨ ట శనికి ౪ ట వారివారి భుజజ్యను గుణించి వేరువేరుగా త్రిజ్యయగు ౩౪౩౮ ట భాగించగా వచ్చిన లబ్ధం స్వకీయ్యమానటువంటి కుజగురు శనులకు స్వమంద గుణకములయందు కూడటమున్ను బుధశుక్రులకు స్వమందగుణకములయందు శోధ్యమున్ను చేస్తేను స్ఫుటమాందగుణకములగును.

శీఘ్రవిషయమై। కుజాదులను శీఘ్రములో శోధించితే కేంద్రమగును ఆకేంద్రమువలన భుజకోట్లు సాధించి భుజజ్యను కోటిజ్యను సాధించుకొనేది.

~~ఆభుజజ్యను కుజునికి ౨ ట బుధునికి ౨ ట గురునకు ౧ ట శుక్రునకు~~
౨ ట శనికి ౧ ట గుణించి త్రిజ్యయగు ౩౪౩౮ ట భాగించిన లబ్ధం స్వకీయమైన శీఘ్రగుణకములయందు శోధిస్తేను స్ఫుటగుణకములగును.

ముఖ్యాభిప్రాయం.

కుజునికి ౪ బుధునికి ౨ గురువుకు ౧ శుక్రునకు ౨ శనికి ౪ ట భుజజ్యను గుణించి త్రిజ్యచేత భాగించిన లబ్ధం మందపరిధిభాగలను కుజానికి ౧౪ గు ౭ శనికి గురుశనులయందు కూడటమున్ను శుక్రునికి బుధులకు శోధిస్తేను స్ఫుటమాంద పరిధులగును.

శీఘ్రవిషయము॥ కుజాదులకు అనగా కు ౨ బు ౨ గు ౧ శు ౨ శని ౧ భుజజ్యనుగుణించి త్రిజ్యచేత భాగించిన ఫలం శీఘ్రపరిధులగు కు ౫౩ బు ౩౦ గు ౧౬ శు ౫౯ శ ౯ టి యందు శోధిస్తేను శీఘ్రస్ఫుటపరిధియగును.

భుజజ్యాకోటిజ్యాచలకర్ణసాధనము.

శ్లో॥ దోర్జ్యార్ధవర్గవిత్రిజ్యావర్గమూలం భవే - త్కోటి
జ్యాభుజభాగవర్జితనవత్యంశేన ౯౦ జీవాధవా న్యేష్టస్య
స్వగుణాహతేఖవసుభిః ౩౬౦ దోఃకోటిజీవేహృతే । సాశీ
తాందోఃఫలకోటిసంజ్ఞిత ఫలేతాభ్యాంశ్రుతింసాధయేత్ ॥

అ॥ త్రిజ్యావర్గమందు కేంద్రమువల్ల రాబడిన భుజాఫలవర్గమును తీసి మూలముకోటి జీవయగును. అట్లా కాకపోయినట్టయితే భుజను భాగలు చేసి ౯౦ ట్లో శోధించి జీవయినను కోటిజీవయగును రెండుపద్ధతులు వకటేను. యిట్లను భుజజ్యాకోటిజ్యలను స్ఫుటపరిధివృత్తములగు గుణకములచాత వేరువేరుగా గుణించి ౩౬౦ ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధం వారివారియొక్క భుజజ్యాఫలమున్ను కోటిజ్యాఫలమున్ను అగును. ఆకోటిఫలము కేంద్రముయొక్క అద్యంత పాదములయందు త్రిజ్యయందుకూడ తగినది. మధ్యపాదములగు ద్వితియ్య తృతియ్య పాదములయందు శోధించతగినది. అనగా ౩ మొదలు ౯ వరకు ఋణమున్ను ౯ మొదలు ౩ వరకు ధనంగా ఉండేది. అది స్ఫుటకోటి యగును. ఆకోటిజ్యావర్గమున్ను భుజాఫలవర్గమున్ను కూడి వర్గమూలంచేస్తేను మందముకు మందకర్ణమున్ను శీఘ్రముకు శీఘ్రచలకర్ణమున్ను అగును.

అందరుగ్రహములకు మాందస్ఫుటం.

శ్లో॥ మందోచ్చభావరహితగ్రహభాగమార్వ్యా । స్పంశోధ్యబాహుఫలమర్ధధనుర్ధనేన । సంస్కృత్యమధ్యమమృణంసమ
వేత్సుకేంద్రాత్సంశోధయేచ్చతమనష్టమతశ్చలోచ్చాత్ ॥

అ॥ సూర్య భుజాఫల సంస్కారమైనటువంటి మధ్యగ్రహములయందు స్వకీయ్యమైన మాందోచ్చను శోధించిన మాంద్రకేంద్రమువల్ల భుజజ్యను సాధించి ఆభుజజ్యను స్ఫుటపరిధిచాత గుణించి ౩౬౦ ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధ లిప్తాది మాందఫలముఅగును ౨౫౧ కి అధికమైనయెడల ధనసంస్కారంచేసి మేషాద్యాది కేంద్రములవల్ల మేషాదిఋణం తులాదిధనం చేసేది.

శ్లో॥ శేషం భవేత్స్వచలకేంద్రభుజోభుజజ్యాం । కోట్యాంచ హ్యాయాచవిదధీతతయోఃఫలేన । కోటీఫలెనరహితాన్వితాత్రి
భజ్యా-కార్యాఫలేనముకరాది గతైశ్చభక్తా

అ॥ వేరువేరుగాను గ్రహములను శీఘ్రములలో శోధించి - ఆశీఘ్ర కేంద్రము వల్లనుంచిన్ని పూర్వోక్తప్రకారము భుజజ్యాను కోటిజ్యాను సాధించి ఆభుజజ్యా కోటిజ్యలను శీఘ్రస్ఫుటపరిధి గుణకములచేత గుణించి ౩౬౦ చే భాగించిన లబ్ధం క్రమముగా భుజాఫలమున్ను కోటిజ్యాఫలమున్ను అగును. ఆకోటిజ్యాఫలము కేంద్రము యొక్క ఆద్యంత పాదములయందు త్రిజ్యయందు కూడేది మధ్యపాదములయిన ౨-౩ పాదములయందు శోధించవలెను గనుక కర్క్యాది మకరాదులనుబట్టి త్రిజ్యలో సంస్కరిస్తే శుద్ధకోటి యగును.

శ్లో॥ తద్వర్గబాహుఫలవర్గసమానమూలంకర్ణోభవేద్భుజఫ
లంగుణితంత్రిజ్యయార్యం । కర్ణోద్ధృతంక్షతధనుశ్ఛలమాశు
శౌఘ్రం । స్యాత్తద్ధనంస్వమథమర్ధమనష్టసౌఖ్యే॥ కార్యంక్రి
యాద్యథతులాద్యనగంస్యకేంద్రంప్రాగ్వత్తతోమ్యాణఫలం
సకలంవిధేయం । మధ్యేపునశ్చలఫలేసతతోఖలేన ప్రాగ్వ
త్యసంస్కృతతనుఃస్ఫుటతాముపైతి॥

అ॥ ఆశుద్ధకోటివర్గమున్ను భుజాఫలవర్గమున్ను రెంటినున్ను కూడి వర్గమూలంచేస్తేను చలకర్ణయగును. భుజాఫలమును త్రిజ్యచేతగుణించి శీఘ్రచలసంబంధమయిన చలకర్ణముచేతను భాగించగా రాబడిన భుజాఫలజ్యకు ఆజ్యాటిక చాపముచేయగాని ధనుశ్ఛలంసంస్కారంచేసి అర్ధంచేసి మేషాది కేంద్రమయిన ధనమున్ను తులాది కేంద్రమయిన ఋణమున్ను చేయతగ్గది.

ఆగ్రహమందయ్యేవే స్వకీయమైన మందోచ్చము శోధించి ఆమంద కేంద్రమువలన పూర్వోక్తప్రకారము మందఫలమును సాధించి దానికి ధనుస్సంస్కారం చేసి ఆమందఫలలిప్తాదికమును సకలమున్ను ౩ సంస్కారంగనుక మొదటి మధ్యగ్రహమందు పూర్వమువలెనే మేషతులాదులయందు ఋణధనములుగా సంస్కరిస్తేను తృతీయమందసంస్కారగ్రహమగును.

ఆమందస్ఫుటగ్రహమును తమతమ స్ఫుటశీఘ్రములలో శోధించి శీఘ్రకేంద్రం వల్లనుంచిన్ని పూర్వమువలెనే తేబడిన శీఘ్రఫలమును ధనుస్సంస్కారంచేసిన లిప్తాదికమును సకలమున్ను మందస్ఫుటగ్రహమందు మేషతులాది లెక్కగా సంస్కరించితే చతుర్థస్ఫుటంచాబడిన స్ఫుటగ్రహమగును. యీప్రకారం కుజాదులకు స్ఫుటము.

శ్లో॥ శీఘ్రాఖ్య ఫలేన దళితేన ఫలేన పూర్వం । సంస్కృత్య మధ్యగ్రహమ
థో విదధీతు మాందం - తేనాఖిలేన సకలేన చ శీఘ్రజేన ప్రాగ్వ
స్ఫుటీభవతి సంస్కృత వార గ్రహస్స్యాత్॥

ఆ॥ గ్రహాంసం శోధ్యం చాయబడిన శీఘ్రకేంద్రమువల్ల రాబడిన శీఘ్రఫలమలో సగము మధ్యగ్రహమందు సంస్కరించవలసినట్టున్న తత్పరి గ్రహములో మందోచ్చను శోధించి ఆమందఫలార్ధమును సంస్కరించి తిరుగా మందోచ్చను శోధించి ఆ కేంద్రమువలన రాబడిన మందఫలమును యావత్తున్ను మొదటిమధ్యగ్రహమందు సంస్కరిస్తే మాందస్ఫుటగ్రహమగును ఆస్ఫుటగ్రహమును స్వశీఘ్రంలో శోధించి ఆశీఘ్రకేంద్రంవల్ల రాబడిన సకల శీఘ్రఫలమున్ను, మందస్ఫుటగ్రహమందు సంస్కరిస్తేను స్ఫుటగ్రహములగుచున్నారు.

మాందస్ఫుటగతులుసాధనము.

శ్లో॥ జ్యాఖండకేనగుణితామృదుకేంద్రజేన భుక్తిర్గ్రహస్య దళయు
గ్మయమై ౨౨౫ విభక్తా త్తుంగాంస్ఫుటేన గుణకేన హృతా
ఖనాగైః ౭౦ లిప్తాగతిః ఫల॥

ఆ॥ స్వకీయ్యామయిన మాంద్రకేంద్రభుజయొక్క అంతరమును ఆ గ్రాహగతులచేత గుణించి ౨౨౫ ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధమును మాందస్ఫుటపరిధి గుణకములచేత గుణించి ౭౦ ట భాగించగా వచ్చిన లిప్తాదిఫలము ౬౦ ట భాగిస్తే కలాదిఫలము గతిఫలమగును. కేంద్రంయొక్క ఆద్యంత పాదములయందు మధ్యగతియందు శోధ్యమున్ను మధ్యపాదములయందు స్వభుక్తియందు యోజ్యమున్నూ చేస్తే స్ఫుటమాందగతియగును.

శీఘ్రస్ఫుటగతిసాధనంబు.

శ్లో॥ తద్వర్జితా స్వచలతుంగగతి స్వభోగ్యఖండా, హతా శరయ
మాశ్వి ౨౨౫ హృతా హతా చ స్వీయస్ఫుటేనగుణకేనఖ
నాగభక్తా త్రిజ్యాహతా శ్రుతిహృతా చలకేంద్ర వ్యాప్తాత్॥

ఆ॥ మందఫలసంస్కృతస్ఫుటమాందభుక్తి స్వకీయ్యామయిన శీఘ్రభుక్తిలో శోధిస్తే కేంద్రగతియగును. ఆ కేంద్రగతిని స్వకీయ్యమయిన శీఘ్రకేంద్రభుజభోగ్య

ఖండంభాగ గుణించి ౨౨౫ట భాగించిన లబ్ధమును స్వకీయమయిన స్ఫుటగుణక మును ఖాన గుణించి ౪౦ ను భాగించిన లబ్ధము తిరుగా త్రిజ్యచాత గుణించి స్వకీయమయిన చలకర్ణచాతను భాగించగా లబ్ధ ప్రాచీకము శీఘ్రఫలమగును యీ ఫలము ౧-౪ పాదములయందు ధనమున్ను మధ్య పాదములయందు రుణమున్ను చేసేది.

ధనుసంస్కారంచేయుక్రమము.

శ్లో॥ విశోధ్యజీవాశరదృక్కరా ౨౨౫ హతేప్యతా వశేషేవివ
ర్త్యజీవయోః । విశుద్ధజీవాచహతేచసంఖ్యయాశరద్విదస్రే
౨౨౫సహితే ధనుర్భవేత్ ॥

అ॥ భుజాఫలలిప్తలు ౨౨౫ టికి హెచ్చు అయిన ధనుసంస్కారం చాయవలెను ఎట్లనగా పోయినజీవను తీసివేసి శేషమును ౨౨౫ ట గుణించి పోయినజీవయొక్కయున్ను ఆపైజీవయొక్కయున్ను అంతరంచాతను భాగించగా వచ్చినలిప్తాదిఫలము మొదటయున్నది ౨౪ జీవలలో పోతుంటే ఆజీవ సంఖ్యను ౨౨౫ ట గుణించి కలాదిఫలముకూడితే ధనుఃసంస్కారమగును.

ప్రత్యక్షం.

౪౫౦ భుజాఫలము వచ్చినకాలమందు ౨ జీవ ౪౪౯ పోతే నిల్వశేషం ౧ లిప్తలున్ను విలిప్తలు ౨ న్ను శేషములు ౨౨౫ ట గుణించితే ౨౨౫ ను ౨౩౨। ౩౦ న్ని ఆజీవాంతరమును ౨౩౨ ట భాగించిన కలాది ౧-౨ న్ను ౨ జీవపోయినది గనుక ౨౨౫ న్ను ౨ ట గుణించగా ౪౫౦।౦ అందులో కలాదిఫలము ౧।౨ కూడగా ధనుసంస్కారభుజాఫలము ౪౫౧।౨ యీఫలము గ్రహములో సంస్కారించేది.

ముఖ్యాభిప్రాయంకుజాదులకు

మొదటను యీశాస్త్రోక్తప్రకారముమాందఫలసంస్కారమున్ను రెండవ సార్యాయం శీఘ్రార్ధసంస్కారమున్ను తృతీయమాందఫలము యీవత్తు మొదటి మధ్యగ్రహమునకు సంస్కారమున్ను నాల్గవది శీఘ్రఫలసంస్కారమున్ను చేయవలసినట్టు అచ్యుతకృష్ణాచార్యులుగారి అభిప్రాయం [illegible] ముఖ్యంశముగా తోస్తున్నది॥

శ్లో॥ మాందార్ధం మధ్యమేకుర్యా। త్తథాశీఘ్రార్ధమేవచ మ
ధ్యగ్రహోమందఫలం। సకలంశీఘ్రమేవచ॥

సూక్ష్మమధ్యాధికారము.

శ్లో॥ యచ్ఛాస్త్రం సవితాచకార విపులంస్కంధై స్త్రిభిర్జ్యోతి
షం - తస్యచ్ఛిత్తిభయాత్పునః కలియుగే సంస్కృత్యయో
భూతలం। భూయస్స్వల్పతరం - వరాహమిహిరో - వ్యా
ఖ్యాంతుసర్వార్థా - దిగ్ధంయత్ప్రవదంతియోగకుశలా।
స్తస్మైనమోభాస్వతే॥

నతింకృత్వాగణేశాయ। విఘ్నవిధ్వంసకారిణే। నిర్విఘ్న
కృతిసాధ్యాయ। కమలాపతయేనమః॥

అవ్యక్తమవ్యయంశాంతం। నితాంతంయోగినాంప్రియం।
సర్వానందస్వరూపంయ। తత్వం దేబ్రహ్మసర్వగం॥

మోహాంధకారమగ్నానాం। జనానాంజ్ఞానరశ్మిభిః। కృత
ముద్ధరణయేన। తంనౌమిశివభాస్కరం॥

పూర్వాచార్యమతేభ్యో। యద్యచ్ఛ్రేష్టంలఘుస్ఫుటంబీజం।
తదుద్ధిదంశుభకరం। రహస్యమభ్యుద్యతేవక్తుం॥

కల్పాదద్యుగణసాధనం.

శ్లో॥ కల్పాబ్దోర్క ౧౨ గుణోమాసయుక్త్రిఘ్నస్థరసాబ్ధి రహయుక్
శూన్యాద్రిలబ్ధమను యుక్సరలబ్ధోధిమాసయుక్ ఖత్రి ౩౦
ఘ్నంతిథియుక్తోధరుద్రఘ్నం వంప్యాఖాద్రిభిః ౭౦౩ లబ్ధక్షయః
విశోధ్యంచశుక్రవారాదికం దినం వర్జయేద్వ్యర్థఘ్నేదేకంవా
రోనాయాతిచేతసః॥

అ॥ యీశ్లోకార్ధము ప్రథమాధ్యాయములో వున్నది అయితే ౨ భేదము
లుకలవు ౧ కల్పాబ్దాలు ౧౨ ట గుణించమనన్నీ తత్థాన్నలుకూడాకనే అధిమాసము
లురావటంఇది భేదము.

మధ్యగ్రహసాధనము.

సూర్యస్య.

శ్లో॥ అహర్గణాత్ఖాద్రి ౭౦ లవేనవర్జితః। ఖరాంశురంశాదిర యంప్రజాయతే। అహర్గణాలోచన ౨ సంగుణాశ్చ ౧౬ వ్యాశావిలిప్తాదిఫలేనవర్జితః॥

అ॥ ద్యుగణమును రెండుప్రతులుగావుంచి ౭౦ టి భాగించగా రాబడిన భాగాదిని ద్యుగణములో శోధించేది తిరుగా ద్యుగణమును ౨ టి గుణించి ౧౬ టి భాగించగా రాబడిన విలిప్తలు రుణముచేసి భాగలు ౬౦ టి భాగిస్తె రాశ్యాదిసూర్యుడు రాబడును.

చంద్రస్య.

శ్లో॥ చంద్రగ్రహేవిశ్వసమాహతాద్విధా వేదాచలా ౭౪ ద్యుక్త లవేషుదద్యా। స్వఖాభ్ర ౧౩ చంద్రాంశశశిర్విభాజితే కలాదివిహారకర్త్రప్రసిద్ధయో॥

అ॥ ద్యుగణమును ౧౩ టి గుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి వకప్రతి ౭౪ టి భాగించిన భాగాదిన్ని రెండోప్రతిని ౧౩౫౦ టి భాగించిన భాగాదిన్ని ౧౩ గుణించిన ద్యుగణములోకూడేను భాగాదిచంద్రుడగును.

కుజసాధనము.

శ్లో॥ కుజధృవెకస్ర ౨ హ్యాతంద్యుసంచయంలవేషుయాహాత్మి ౨౧ లవేనసంయుతం। త్రిపేద్యుపింశాద్గగనేభ ౮౦ భాజితాత్కలాదిలబ్ధంచభవేన్మహీసుతః॥

అ॥ ద్యుగణమును ౨ టి భాగించి రెండుప్రతులుగావుంచి రెండోప్రతిని ౨౧టి భాగించగా రాబడిన భాగాదిని కూడేది. ద్యుగణమును ౮౦ టి భాగించగా రాబడిన విప్తాదికములుకూడితే భాగాదిమధ్యకుజుడగును.

బుధశీఘ్రసాధనము.

శ్లో॥ ద్విఘ్నేదినేశ్చాగ్నచతుష్టయంత్రిపేచ్ఛరతుర్భిః ౬౪ షట్ప్రభుశ ధ్రువేచలం॥

అ॥ ద్యుగణమును ౪ ట గుణిస్తె భాగాదియగును. తిరుగా ద్యుగణమును ౬ ట గుణించి ౬౫ ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిఫలం ౪ ట గుణించిన భాగాదిలో కూడితేను బుధశీఘ్రోచ్చయగును.

బృహస్పతిసాధనము.

శ్లో॥ శర ౫ ఘ్నమబ్ధ్యగ్నిగుణాంశ ౩౫౪ వర్జితంకలాదిజీవధ్రువకే దినాదికం॥

అ॥ ద్యుగణమును ౫ ట గుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి కిందప్రతిని ౩౫౪ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలముపై ప్రతిలో శోధిస్తేను కలాది బృహస్పతియగును,

శుక్రశీఘ్రోచ్చసాధము.

శ్లో॥ అహర్గణఃకుంజర ౮ తాడితఃపృథక్‌శరై ౫ ర్ద్విషష్ట్యా ౬౨ చహృతాంశలిప్తికాః । సితస్యశీఘ్రోచ్చసముద్భవేన క్రమేణదేయాసితశీఘ్రసిద్ధయే॥

అ॥ ద్యుగణమును ౮ ట గుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి ౫ ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిఫలమున్ను రెండోప్రతి ౬౨ ట భాగించగా రాబడిన లిప్తాది ఫలమును యివి రెండుకూడితేను శుక్రశీఘ్రోచ్చయగును.

శనిసాధనం.

శ్లో॥ కలాద్వయఘ్నంద్యుగణంశనిధ్రువే శరేందురామాంశ ౩౧౫ యుతంవినిక్షిపేత్ ॥

అ॥ ద్యుగణమును ౨ ట గుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి కిందిప్రతి ౩౧౫ ట భాగించగా రాబడిన లిప్తాది పైప్రతిలోకూడితేను లిప్తాదిగా శనియగును.

ఉచ్చకు.

శ్లో॥ నవోద్ధృతా ౯ రూపరసైః ౬౧ ధృతాస్తథాశ్వశాంకతుంగే ద్యుగణేంశలిప్తికాః॥

అ॥ ద్యుగణమును ౯ ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిఫలమున్ను ద్యుగణమును ౬౧ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలమున్ను యివి రెండు కూడితేను భాగాదిచంద్రోచ్చయగును.

II

రాహుసాధనం.

శ్లో॥ నవేందు ౧౯ భక్తావసువేద ౪౮ భాజితాస్తమాద్యవేభాగ
కలాదినిక్షిపేత్ - శశాంకతుంగేభవనత్రయం ౩ క్షిపేత్తమ
స్పష్టం ౬ భగణాద్విశోధయేత్॥

అ॥ ద్యుగణమును ౧౯ టిచేత భాగించగా వచ్చిన భాగాదిఫలమున్ను ద్యుగణమును ౪౮ టి భాగించగా వచ్చిన కలాదిఫలమున్ను యీ రెండున్ను కూడితేను రాహువగును చంద్రోచ్చయందు ౩ రాసులుకూడితేగాని చంద్రోచ్చ సరిపడదు రాహువందు ౬ రాసులుకూడి చక్రశోధనం జేస్తేనే కాని రాహువు సరిపడదు గనుక తెలిసేది.

ఈప్రకారము మధ్యగ్రహముల సిద్ధపరుచుకొనవలెను.

పూర్వము చెప్పినప్రకారము దృక్సిద్ధము కాగలందులకు కల్యాదిసంస్కారమున్ను దృక్సంస్కారమున్ను దేశాంతరసంస్కారమున్ను భుజాఫలసంస్కారమున్ను చేసి స్ఫుటము చాయవలెను ఆర్యభటసిద్ధాంత తుల్యమధ్యగ్రహములగుదురు.

కల్యాదిసంస్కారము.

శ్లో॥ గోన్నైకగుణయుక్కలిది ౧౦ గ్గుణాభాస్కరాదితః। ద్వ్యా
ఘ్రాంగాంకై ౯౬౭౨ ఖనందాంగైః ౬౯౦ రబ్ధితత్త్వైః
౩౫౪ ముపంచభిః ౫౧ గజాంకాబ్ధిభి ౪౯౮ రగ్న్యష్ట
౧౬౩ ఖఖాష్టైః ౫౦౦ కృతఖేందుభిః ౧౨౪ ఖేంద్రై
౧౪౦ రాప్తంవిధూచ్చస్యాలిప్తాద్యంసూర్యసమ్మితం। జ్ఞశీఘ్రకు
జభౌమేషుయుంజ్యాదం న్యేషుశోధయేత్॥ భచక్రాదధి
కంయాంతి చక్రాద్విగుణశోధితే॥

అ॥ కల్యాదిని ౧౦ టి గుణించి ర ౯౬౭౨ చ ౬౯౦ కు ౩౫౪ బు ౫౧ గు ౪౯౮ శుక్ర॥ ౧౬౩ శని॥ ౫౦౦ రాహు ౧౨౪ చంద్రోచ్చకు ౧౪౦ టి భాగించగా వచ్చిన కలాదిఫలము రవి చంద్ర చంద్రోచ్చ గురు శుక్ర శీఘ్రరాహువుల యందు శోధించేది. కుజబుధ శీఘ్ర శనియందు కూడేది. యీసంస్కారంచేస్తేను సూర్యసిద్ధాంత తుల్యములగుచున్నారు.

దృక్సంస్కారము.

శ్లో॥ కల్యాద్యబ్దాఃఖఖరసగుణా ౩౬౦౦ భాజమొచ్చేషసంఖ్యా

ష్టాత్యా శేషం ఖఖగజకుతః ౧౮౦౦ న్వల్పసంఖ్యాయదిస్యా-
త్తస్మాదస్మాదధికమిహాచేషష్టిక్ళత్యో ౩౬౦౦ నితంతెచ్ఛేవం
ప్రాజ్ఞైఃఖచరగుణకై స్తాడయేద్వక్ష్యమాణైః॥

అ॥ అనేశ్లోకముకు ప్రథమాధ్యాయంలో అర్థంవ్రాశియున్నాము అది చూచుకునేది.

గుణకములు హారము ఆర్యభటసిద్ధాంత ప్రకారముచేసేవి.

శ్లో॥ శాకేనఖాబ్ధిరహితే శశినోక్షదస్రైః ౨౫ [illegible]
కృతశివై ౧౧౪ స్తమసషడంకైః ౯౬ శైలాబ్ధిభిస్సుర
గురోః ౪౭ గుణితెసితోచ్చ శోధ్యంత్రిపంచకుభిః ౧౫౩ అ
భ్రశరాక్షిభక్త ౨౫౦ స్తంఖే రమాంబుధి ౪౮ హతేక్షితి
నందనస్య - సూర్యాత్మజస్యగుణితాం వసుభిరధిస్వం ౪౮
వ్యోమాగ్ని వేద ౪౩౦ నిహతేవిదధీతలబ్ధం॥శీతాంశుసూను
చలతుంగకలానువిద్భిః॥

ఆర్యభటుమందు తొమ్మిది వెంకు పైగా కల్యాది అయినకాలమందు యీద
క్సంస్కారముందే యింకొకసంస్కారముచేశి దృక్సంస్కారం రాయవలశినట్లు చె
ప్పియున్నారు ఆవిషయంవెనక చెప్పినదానియందు చూచుకుంటే తెలుసును.

దేశాంతరసంస్కారం.

శ్లో॥ గత్యధ్వయోజనాహాన్యేవిలిప్తాఖాష్ట ౮౦ హ్యాత్యజేత్॥

అ॥ మధ్యగతి అధ్వయోజనాలగు ౪౦ ను గుణించి ౮౦ టు భాగించగా వచ్చిన కలాదిఫలము మనము ప్రాగ్భాగమందున్నందున తీశేది,

భుజాఫలసంస్కారం.

శ్లో॥ పంచతుర్రామై ౩౬౫ మునినేత్రయోశ్చ ౨౭ శైలాష్టర
కైశ్చ॥

అని వెనక చెప్పియున్నాను అప్రకారం చేసుకొనేది.

అయనాంశసాధనం.

శ్లో॥ త్రిఘ్నః౩ కలిగతాబ్దాఖశి॥ఖనఖా ౨౦౦ ప్తాం శకాశిఫలం
వేదాధ్రాప్తానశేషైర్వా । తయోరల్పంచలాంశకాః॥

అ॥ కల్యాదిగతాబ్దాలను 3 ట గుణించి ౨౦౦ ట భాగించగా వచ్చినభాగాద్యఫలమును భాగలను మాత్రం ౫౪ ట భాగించిన శేషము భాగలున్న శేషం లిప్తవిలిప్తలు పూర్వమే వచ్చియున్నవి.

అహస్సుపూర్వప్రకారమే సాధించుకునేది.

సూక్ష్మస్ఫుటాధ్యాయప్రారంభము.

శ్లో॥ భౌమాదితుంగమాందాంశా నగార్కా ౧౨౭ ఖాశ్విదస్ర
కాః ౨౨౦ ఖాత్యష్టి ౧౭౦ ఖాష్ట ౮౦ ఖాబ్ధ్యశ్వి ౨౪౦
కేంద్రస్తుం గోనితేగ్రహే॥

అ॥ కుజునకు ౪।౭।౦।౦ బుధునికి ౭।౧౦।౦।౦ గురువుకు ౫।౨౦।౦।౦ శుక్రునకు ౨।౨౦।౦।౦ శనికి ౮।౦।౦।౦ మాందాలు.

గణకానందములో చెప్పినప్రకారము కైలెండుబాణై ౫౧౭.

అని మాందములలో యీసంస్కారం చాయటం ముఖ్యాంశమయినట్టుతోస్తున్నది. అందువల్ల విశేషంతేడా లేదు.

మాందస్ఫుటీకరణము

నిమిత్తమయి ముందు ఛేదములు చెప్పుతున్నాను.

శ్లో॥ మందఛేదాస్త్రిషడ్దస్రా ౨౬౩ గతిశా ౧౧౪ శ్చంద్రసాయ
కాః ౫౧ గజార్కా ౧౨౮ రవిచంద్రాశ్చ ౧౧౨ త్రిషడ్ద
స్రా ౨౬౩ శ్శరాచలాః ౭౫ మాందేదోర్జ్యాం దశా
౧౦ భ్యస్తాస్వఛేదాప్తాః కలాఫలం। స్వర్ణం కేంద్రతులాజా
ద్యే - తేనార్కేందూస్ఫుటౌతయోః॥

అ॥ భుజజ్యను సాధించుకొని ఆభుజజ్యను ౧౦ ట గుణించి సూర్యునికి ౨౬౩ ట చంద్రునకు ౧౧౪ ట, కుజునకు ౫౧ ట బుధునకు, ౧౨౮ ట బృహస్పతికి ౧౧౨ ట శుక్రునకు ౨౬౩ ట శనికి ౭౫ ట భాగించగా వచ్చిన మాందఫలమును సంస్కరిస్తేను సూర్యచంద్రులు స్ఫుటమవుదురు. కుజాదులకు మాందసంస్కారం యీప్రకారమేకాని అయితే చారస్ఫుటం కలదుగనుక అవశ్యకమయినచోట యీసంస్కారం చేశేది.

అందరికి మాందగతులసాధనము.

శ్లో॥ దోర్జ్యాంతరగుణాభుక్తిః । తత్వదస్రోద్ధృతాః పునఃదిఘ్నా
౧౦ ఛేదవ్యాతాలిప్తా। కేంద్రేకర్కిమృగాదికే ।స్వర్ణాలిప్తా
గతిస్పష్టేగతిర్మాందకుజాదిషు॥

అ॥ మధ్యగతిని అగ్రహకేంద్రభుజజ్యాయొక్క అంతరముచాత గుణించి ౨౨౫ ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధము తిరుగా ౧౦ ట గుణించి వారివారిఛేదముల చాత భాగిస్తేను లిప్తాదిగతిఫలమగును.

సూక్ష్మస్ఫుటాధికారము.

అగతిఫలము కర్క్యాదిఅయితే మధ్యగతియందు ధనమున్ను మకరాదిఅయితే రుణమున్ను చేస్తేను మాందస్ఫుటగతియగును.

శీఘ్రపరుధులు.

శ్లో॥ పంచా ౫ గ్ని ౩ దశ ౧౦ లిప్తోనా । ద్విషయో ౫౨ ష్ట
శరా ౫౮ గ్రహాః । భౌమభార్గవసౌరీణాం । గుణాశ్శై
ఘ్రేబుధేజ్యయోః । తిథి ౧౫ రామ ౩ కిలాయుక్తాగుణకా
భూగుణా ౩౧। నృపాః ౧౬॥

అ॥ కుజునికి ౫౨ న్ను శుక్రునికి ౫౮ న్ని శనికి ౯ న్ని పంచాగ్ని దశలిప్తోనంచేస్తేను కుజునికి స్ఫుటపరిధి ౫౧।౫౭ శుక్రునికి ౫౭।౫౭ శనికి ౮।౫౦ న్ని స్ఫుటపరిధియగును. బుధునికి ౩౧ న్ని బృహస్పతికి ౧౬ న్ను తిథిరామకలాయుక్తా అని బుధునికి ౩౧।౧౫ న్ను బృహస్పతికి ౧౬।౩ న్ను స్ఫుటపరిధి యగుచున్నది.

స్ఫుటశీఘ్రగుణకాలు॥ కుజునికి ౫౧।౫౫ బుధునికి ౩౧।౧౫ బృహస్పతికి ౧౬।౩ శుక్రునకు ౫౭।౫౭ శనికి ౮।౫౦. ఇవి స్ఫుటగుణకాలు.

శీఘ్రసంస్కారక్రమము.

శ్లో॥ శీఘ్రూచ్ఛోధ్యాగ్రహైః కేంద్రే - స్వదోర్జ్యాకానాంచకోటి
జాం । గుణాభ్యస్తాంభజేత్కక్షై ః ౮౦ ఖాణాఫలకోటిఫ
లేస్వకే - కోటిలబ్ధోనయుక్తాజ్యా - కేంద్రేకర్కిమృగాదికే
తద్వర్గాదథదోర్లబ్ధవర్గయుక్తాత్పదంశ్రుతిః । త్రిజ్యాబా

హంఫలాభ్యస్తాస్వకర్ణాప్తాఫలజ్యకా । తద్ధనుస్వ్యఫలం శైఘ్రం । కలాద్యంభూసుతాదిషు ।స్వర్ణంతేనగ్రహాఃస్పష్టాః। కేంద్రేమేషతులాదికే।

అ॥ గ్రహముకు శీఘ్రములో శోధిస్తైన కేంద్రమునఉను ఆ కేంద్రమువలన భుజకోట్లు సాధించి భుజజ్యను కోటిజ్యను సాధించేది. ఆభుజజ్య కోటిజ్యలను వారి వారిస్ఫుటగుణకములచాత గుణించి ౩౦ ట భాగించిన లబ్ధం భుజజ్యాఫలం కోటిజ్యాఫలము రాబడును. ఆకోటిజ్యాఫలము త్రిజ్యయందు కేంద్రముకర్క్యాది అయితే కోటిజ్యాఫలము శోధించేది. మకరాది అయితే త్రిజ్యయందు కూడితే శుద్ధకోటియగును. ఆశుద్ధకోటి వర్గమున్ను భుజాఫలవర్గమున్ను రెండుకూడి మూలంచేస్తైన వ్యాసయగును. అదే చలకర్ణ అని పేరుగలదు. భుజాఫలము త్రిజ్యచాత గుణించి చలకర్ణచాత భాగించగా వచ్చినఫలం ఫలజ్య అదే భుజాఫలం । ఆభుజాఫలము ౨౨౫ కి పొచ్చయినది మొదలుకొని ధనుస్సంస్కారం చేయవలెను. ఆభుజాఫలముకు జౌదిగ్రహములయందు మేషాది అయితే ధనమున్ను తులాదిఅయితే ఋణమున్ను చేస్తైన స్ఫుటగ్రహాలగుదురు.

సంస్కారక్రమము.

శ్లో॥ ఆదౌశైఘ్ర దళంమాధ్యే - మాందార్ధంతు తతఃపరం
మాందంసర్వంగ్రహేమధ్యే - శీఘ్రంచేతిస్ఫుటగ్రహాః॥

అ॥ మొదటను శీఘ్రసంస్కారంచేసి అర్ధఫలమున్ను సంస్కరించేది తిరుగా మాందసంస్కారంచేసి అర్ధఫలసంస్కారమున్ను తిరుగా మాందసంస్కారంచేసి ఫలమంతయు మొదటిమధ్యగ్రహముందు సంస్కరించేది తర్వాత శీఘ్రసంస్కారంచేసి ఫలమంతయు సంస్కరిస్తైన స్ఫుటగ్రహములగుదురు.

శీఘ్రస్ఫుటగతుల సాధనము.

శ్లో॥ త్రిజ్యాకర్ణస్తువిశ్లేషాగ్రతో వ్యర్ణశ్లేషసంగుణాత్ శీఘ్రకర్ణ
ధృతంలిప్తాః కర్ణేత్రిజ్యాధికోనకే- స్వకర్ణాప్తాగతిస్స్వ[illegible]
వక్రభు క్తిర్మధ్యమాద్రుణే॥

అ॥ మాందస్ఫుటగతిని శీఘ్రగతియందు శోధిస్తైను కేంద్రగతియగును. ఆ కేంద్రగతిని స్వకీయమైనటువంటి శీఘ్రకర్ణను త్రిజ్యలో పోవటమేగాని లేక

చలకర్ణంలో త్రిజ్యను శోధించిన అంతరంచాతను గుణించి స్వకీయ్యామైన శీఘ్ర చలకర్ణంచాతను భాగించిన లిప్తాదికము శీఘ్రగతిఫలమగును. త్రిజ్య శీఘ్రకర్ణ కంటె అధికమగుచుండగా ధనఫలం శీఘ్రకర్ణం త్రిజ్యకంటె అల్పమగుచుండగా ఋణఫలం ఆశీఘ్రఫలము మందస్ఫుటగతియందు ధనఋణములుగు తెలిసి సంస్కా రించతగినది అదే స్ఫుటగతి ఋణశీఘ్రఫలము మందస్ఫుటగతిలో పోకపోయినప్పు డు ఋణశీఘ్రఫలం అధికమయి ఆఋణశీఘ్రఫలంలో మందస్ఫుటభుక్తి పోయినను అది వక్రగతియగును.

యీప్రకారం స్ఫుటగ్రహం స్ఫుటగతి రాబడును.

కుజాదుల ఓజయుగ్మమంద పరిధి భాగలు తెలియుచక్రం.			కుజాదులకు ఓజయుగ్మ శీఘ్రపరిధిభాగలు తెలియజేయు చక్రం.		
గ్రహముల యుగ్మ మంద పరిధిభాగలు.	ఓజయుగ్మాంతరం.	గ్రహముల ఓజ మందపరిధి భాగలు.	కుజాదుల యుగ్మ శీఘ్రపరిధి భాగలు.	కుజాదుల ఓజశీఘ్రపరిధి భాగాది.	ఓజయుగ్మాంతరభాగాది.
కు ౧౮	౪ భా	కు ౧	కు ౫౧	కు ౫౩	౨ భాగలు
బు ౫	౨ భా	బు ౩	బు ౨౯	బు ౩౧	౨ భాగలు
గు ౮	౧ భా	గు ౭	గు ౧౫	గు ౧౬	౧ భాగలు
శు ౨	౨ భా	శుక్ర ౪	శు ౫౭	శు ౫౯	౨ భాగలు
శ ౧౩	౪ భా	శని ౯	శ ౮	శ ౯	౧ భాగలు
ర ౩	౦				
చ ౭	౦				

ఈ ఆర్యభటశాస్త్రం.

మహాయుగాధిమాసాః ౧౫౯౩౩౩౬.

సూర్యమాసాలు ౫౧౮౪౦౦౦౦

యుగక్షయతిథులు ౨౫౦౮౨౫౮౦

చాంద్రకువాసరాలు ౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦

మహాయుగభగణాలు ౪౩౨౦౦౦౦

చంద్రభగణాలు ౫౭౭౫౩౩౩౬

కుజభగణాలు ౨౨౯౬౮౨౪

బుధభగణాలు ౧౭౯౩౭౦౨౦

గురుభగణాలు ౩౬౪౨౨౪
శుక్రభగణాలు ౭౦౨౨౩౮౮
శనిభగణాలు ౧౪౬౫౬౪
రాహుభగణాలు ౨౩౨౨౨౬
చంద్రోచ్చభగణాలు ౪౮౮౨౧౯
కువాసరాలు ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦
భూభగణాలు ౧౫౮౨౨౩౭౫౦౦
త్రిజ్యావర్గ ౧౧౧౮౧౯౭౪౭

వక్రవక్రోదయాస్తస్థానసాధనం కేంద్రముచ్యతే.

శ్లో॥ స్ఫుటార్కెక్య—శీఘ్రఖేటంతు విశోధ్యస్ఫుటకేంద్రకం ఏతత్కేంద్రవశాత్సాధ్యం । వక్రవక్రోదయాస్తగాః॥

అ॥ కుజాదిపంచగ్రహములలో నే గ్రహముకు వక్రవక్రత్యాగాస్తోదయము లు తెలియవలెనో ఆశీఘ్రస్ఫుటగ్రహమును స్ఫుటసూర్యునిలో శోధించగా నిలచి నది స్ఫుటకేంద్రమనబడు ఆస్ఫుటకేంద్రభాగలవలన ముందు సూచించుభాగలకు సమానరూపముగా తెలుసుకొనేది.

గ్రహములు.	వక్రారంభ భాగలు.	వక్రత్యాగ భాగలు.	పశ్చాదస్త భాగలు.	ప్రాగుదయ భాగలు.	ప్రాగస్త భాగలు.	[illegible] భాగలు.	[illegible]
కుజునికి	౧౩౭	౨౨౩	౩౪౩	౧౭	౦	౦	
బుధునికి	౧౮	౩౪౨	౩౪౮	౧౨	౧౪	౩౪౬	
గురునకు	౧౧౫	౨౪౫	౩౪౯	౧౧	౦	౦	
శుక్రునకు	౨౯	౩౩౧	౩౫౨	౮	౧౦	౩౫౦	
శనికి	౧౦౯	౨౫౧	౩౪౫	౧౫	౦	౦	

వక్రమువక్రత్యాగములప్ప కడమదంతాసరి.

సూర్యచంద్రులకు సూక్ష్మస్ఫుటాధికారం.

శ్లో॥ గ్రహాఃస్వోచ్చోనితఃకేంద్రం । భుజరాశింఖవంహ్నిభిః సంగుణ్యభాగసంయుక్తా । షడ్భక్తాజ్యారవిశ్శశి । జీవాంతరేణభాగాదిలిప్తీకృత్వాథసంగుణాత్ । చక్రాంశై ౩౬౦ విభజే లబ్ధంథోజ్యంశ్యాపిండసాక్షికే । ధనర్ణంమేషజూకాది పూర్వాపరఖగాంతరం స్ఫుటభుక్తావిజానియ్యావత్స్యను గప్రకారతః॥ మధ్యేర్యాల్పాస్ఫుటగతిః । రవివక్రగతిర్భవేత్ । స్ఫుటగత్యాధికేమధ్యగతిః శ్శీఘ్రగతిర్భవేత్॥

అ॥ గ్రహమును మాందోచ్చలో శోధించగా కేంద్రమునబను ఆకేంద్రమును భుజసాధించి రాశిభాగలుచేసి కిందిభాగలు కూడి ౬ ట భాగిస్తె లబ్ధంజ్యాఖండపతకమగును ఆజ్యాపతకములయొక్క అంతరంచాతను శేష భాగాది లిప్తలు చేసి ఆఅంతరంచాతను గుణించి ౩౬౦ ట భాగించినలబ్ధం జ్యాయందు కూడితేను అది భుజాఫలమగును ఆభుజాఫలము మేషాదికేంద్రమయిన ధనమున్ను తులాది కేంద్రమయిన రుణమున్ను చేసేది స్ఫుటగ్రహము పూర్వాపర గ్రహములయొక్క అంతరం స్ఫుటగతి అని తెలిసేది. మధ్యగతికంటె స్ఫుటగతి తక్కువయితే సూర్యచంద్రులకు వక్రగతిఅనిన్ని మధ్యగత్యాధిక్యమాయెనా శీఘ్రగతియనిన్ని సమానమాయెనా సమగతియనిన్ని త్రివిధములు గావుండెను.

చాత్రుస్ఫుటము.

శ్లో॥ గ్రహాస్వోచ్చోనితఃకేంద్రం । భుజర్రాశింఖవంహ్నిభిః । సంగుణ్యభాగసంయుక్తాషడ్భక్తాజ్యాకుజాదిషు । పూర్వోక్తె మాందకర్మేచ । సాధయేచ్ఛీఘ్రకర్మణే । కేంద్రేకక్ష్యామ్యాగాదాతు । జ్యాపిండాగతసాక్షికే । జీవాంతరేణభాగాదిలిప్తీకృత్వాథసంగుణాత్ । చక్రాంశైర్విభజేల్లబ్ధంయోజ్యంజ్యాపిండసాక్షికే । మాందార్ధంమధ్యమేకుర్యా - తదాశీ

ఘ్రూర్ధమేవచ । మధ్యగ్రహోమందఫలం సకలంశీఘ్రమేవచ।
పూర్వోక్తమేవసంస్కుర్యాత్ । ఆర్యభట్టార్యసమ్మతం॥

అ॥ కుజాదులకు మొదట మాందోచ్చసంస్కారము సూర్య చంద్రులవలెనే చేసి రెండవపర్యాయము శీఘ్ర కేంద్రము సాధించి ఆ కేంద్రము కర్కాటాదిమకరాదిగా తెలుసుకొని కర్కాటాదిఅయితే కర్కాటాదిజ్యాఫలకమును మకరాది అయితే మకరాదిజ్యాఫలకమును పెట్టుకొని కడమకనిఅంతా మాందసంస్కారప్రకారముగా చేసి పూర్వక్రమమున సంస్కారంచేస్తేను కుజాదులు స్ఫుటమగుదురు. బుధ శుక్రులకు శీఘ్రము మొదలుగా నే నాల్గుసంస్కారములుచేసేది.

కుజాదుల స్ఫుటగతులసాధనము.

శ్లో॥ తృతీయ్యకర్మజ్యాపిండే । అంతరేమధ్యభుక్తిషు గుణాచ్చక్రాంశకాలబ్ధంకేంద్రేకర్కిమృగాదికే । ధనర్ణంస్యాన్మందగతిశ్శీఘ్రగత్యాంకేంద్రజం । శీఘ్రజ్యాంతరజాభ్యస్తంభగణాంశైర్విభాజితంమందభుక్త్యధనర్ణంస్యాత్స్ఫుటగత్యాఃకుజాదిషు । యథాఫలకలాదిభ్యో శుద్ధామందగతిర్యదితదావక్రగతిస్తస్యాగ్రహస్యభవతి ధృవం॥

అ॥ మూడవకర్మజ్యాంతరంచాతను గ్రహములయొక్క మధ్యగతినిగుణించి ౩౬౦ టు భాగించిన లబ్ధం అస్యగతియందు కర్కాటాది మకరాదిని గుణితాగి మధ్యగతియందు సంస్కరించిన మాందగ్రహగతి ఆగతిని శీఘ్రగతియందు శోధిస్తేను కేంద్రగతియగును దానిని శీఘ్రజ్యాంతరంచాత గుణించి ౩౬౦ టు భాగించినలబ్ధము ధనాంతరమయితే మాందగతియందు కూడేది. కర్కాటాది కేంద్రమయితే ఋణాంతరముగనుక శోధించేది శీఘ్రగతియగును లేక శీఘ్రఫలంలో మాందగతి పోయినను వక్రగతియగును.

సంపూర్ణము.

సూర్యజ్యా.					చంద్రజ్యా.				
౧	ప	౧౩	అ	౧౪	౧	ప	౩౧	అ	౩౨
౨	ప	౨౭	అ	౧౩	౨	ప	౬౩	అ	౩౦
౩	ప	౪౦	అ	౧౨	౩	ప	౯౩	అ	౨౯
౪	ప	౫౨	అ	౧౨	౪	ప	౧౨౨	అ	౨౮
౫	ప	౬౪	అ	౧౨	౫	ప	౧౫౦	అ	౨౬
౬	ప	౭౬	అ	౧౦	౬	ప	౧౭౬	అ	౨౫
౭	ప	౮౬	అ	౧౦	౭	ప	౨౦౧	అ	౨౩
౮	ప	౯౬	అ	౮	౮	ప	౨౨౪	అ	౧౯
౯	ప	౧౦౪	అ	౮	౯	ప	౨౪౩	అ	౧౮
౧౦	ప	౧౧౨	అ	౬	౧౦	ప	౨౬౧	అ	౧౪
౧౧	ప	౧౧౮	అ	౫	౧౧	ప	౨౭౫	అ	౧౨
౧౨	ప	౧౨౩	అ	౩	౧౨	ప	౨౮౭	అ	౭
౧౩	ప	౦౨౬	అ	౨	౧౩	ప	౨౯౪	అ	౫
౧౪	ప	౧౨౧	అ	౧	౧౪	ప	౨౯౯	అ	౨
౧౫	ప	౧౨౯	అ	౦	౧౫	ప	౩౦౧	అ	౦

కుజమందజ్యా	కుజస్పష్టమకరజ్యా	కుజవ్యకరిజ్యా.
౧।౬౮	౧।౧౪౩	౧।౬౮౦
౨।౧౩౩	౨।౨౮౫	౨।౧౨౫౬
౩।౨౦౦	౩।౪౨౬	౩।౧౬౯౪
౪।౨౬౬	౪।౫౬౬	౪।౨౦౦౧
౫।౩౩౦	౫।౭౦౬	౫।౨౨౦౧
౬।౩౯౨	౬।౮౪౩	౬।౨౩౨౮
౭।౪౫౨	౭।౯౭౮	౭।౨౩౭౮
౮।౫౦౭	౮।౧౧౧౩	౮।౨౪౧౪
౯।౫౫౭	౯।౧౨౪౫	౯।౨౪౦౧
౧౦।౬౦౧	౧౦।౧౩౭౨	౧౦।౨౩౬౪
౧౧।౬౩౯	౧౧।౧౪౯౮	౧౧।౨౩౦౮
౧౨।౬౬౯	౧౨।౧౬౨౨	౧౨।౨౨౩౭
౧౩।౬౮౯	౧౩।౧౭౩౮	౧౩।౨౧౫౪
౧౪।౭౦౪	౧౪।౧౮౫౧	౧౪౨౦౫౯
౧౫।౭౦౭	౧౫।౧౯౫౮	౧౫౧౯౫౮

బుధమందజ్యా.	బుధమకరజ్యా.	బుధకర్కజ్యా.	గురుమందజ్యా.	గురుమకరజ్యా.	గురుకర్కజ్యా.
౧|౨౩	౧|౧౦౦౧	౧|౨౨౩	౧|౩౨	౧|౫౯	౧|౮౯
౨|౪౬	౨|౧౯౯	౨|౪౩౫	౨|౬౪	౨|౧౧౮	౨|౧౭౫
౩|౬౯	౩|౨౯౬	౩|౬౨౪	౩|౯౬	౩|౧౭౬	౩|౨౫౬
౪|౯౦	౪|౩౯౦	౪|౭౯౧	౪|౧౨౭	౪|౨౩౧	౪|౩౩౦
౫|౧౧౦	౫|౪౮౩	౫|౯౩౧	౫|౧౫౮	౫|౨౮౪	౫|౩౯౮
౬|౧౨౯	౬|౫౭౪	౬|౧౦౪౪	౬|౧౮౭	౬|౩౩౫	౬|౪౫౮
౭|౧౪౬	౭|౬౬౦	౭|౧౧౩౪	౭|౨౧౫	౭|౩౮౪	౭|౫౧౦
౮|౧౬౨	౮|౭౪౪	౮|౧౨౦౦	౮|౨౪౨	౮|౪౨౯	౮|౫౫౩
౯|౧౭౫	౯|౮౨౪	౯|౧౨౪౫	౯|౨౬౫	౯|౪౭౨	౯|౫౮౯
౧౦|౧౮౭	౧౦|౯౦౦	౧౦|౧౨౩౪	౧౦|౨౮౫	౧౦|౫౧౧	౧౦|౬౧౫
౧౧|౧౯౮	౧౧|౯౭౧	౧౧|౧౨౮౩	౧౧|౩౦౩	౧౧|౫౪౬	౧౧|౬౩౪
౧౨|౨౦౫	౧౨|౧౦౩౭	౧౨|౧౨౭౬	౧౨|౩౧౬	౧౨|౫౭౬	౧౨|౬౪౬
౧౩|౨౧౦	౧౩|౧౦౯౮	౧౩|౧౨౬౨	౧౩|౩౨౬	౧౩|౬౦౧	౧౩|౬౪౯
౧౪|౨౧౪	౧౪|౧౧౫౦	౧౪|౧౨౩౩	౧౪|౩౩౧	౧౪|౬౨౧	౧౪|౬౪౬
౧౫|౨౧౫	౧౫|౧౧౯౭	౧౫|౧౧౯౭	౧౫|౩౩౩	౧౫|౬౩౭	౧౫|౬౩౭

శుక్రమాందజ్య.	శుక్రమకరజ్య.	శుక్రకటకజ్య.	శనిమాందజ్య.	శనిమకరజ్య.	శనికటకజ్య.
౧|౧౯	౧|౧౫౨	౧|౯౨౭	౧|౪౩	౧|౩౮	౧|౪౮
౨|౩౩	౨|౩౦౩	౨|౧౬౫౭	౨|౮౫	౨|౭౫	౨|౯౫
౩|౪౪	౩|౪౫౪	౩|౨౧౬౨	౩|౧౨౭	౩|౧౧౨	౩|౧౩౯
౪|౫౩	౪|౬౦౪	౪|౨౪౬౬	౪|౧౬౮	౪|౧౪౭	౪|౧౮౧
౫|౬౦	౫|౭౫౩	౫|౨౬౪౫	౫|౨౦౭	౫|౧౮౧	౫|౨౨౧
౬|౬౬	౬|౯౦౧	౬|౨౭౫౩	౬|౨౪౪	౬|౨౧౨	౬|౨౫౭
౭|౭౧	౭|౧౦౪౯	౭|౨౭౮౩	౭|౨౭౮	౭|౨౪౩	౭|౨౮౮
౮|౭౫	౮|౧౧౯౭	౮|౨౭౮౮	౮|౩౦౯	౮|౨౭౦	౮|౩౧౭
౯|౭౮	౯|౧౩౪౦	౯|౨౭౩౪	౯|౩౩౭	౯|౨౯౫	౯|౩౩౨
౧౦|౮౧	౧౦|౧౪౮౩	౧౦|౨౬౬౭	౧౦|౩౬౨	౧౦|౩౧౫	౧౦|౩౫౫
౧౧|౮౩	౧౧|౧౬౨౩	౧౧|౨౫౭౯	౧౧|౩౮౩	౧౧|౩౩౫	౧౧|౩౭౦
౧౨|౮౪	౧౨|౧౭౬౧	౧౨|౨౪౮౩	౧౨|౩౯౮	౧౨|౩౫౪	౧౨|౩౮౦
౧౩|౮౫	౧౩|౧౮౯౩	౧౩|౨౪౬౩	౧౩|౪౧౦	౧౩|౩౬౮	౧౩|౩౮౬
౧౪|౮౫	౧౪|౨౦౨౪	౧౪|౨౧౮౯	౧౪|౪౧౭	౧౪|౩౭౮	౧౪|౩౮౭
౧౫|౮౬	౧౫|౨౧౫౦	౧౫|౧౯౫౮	౧౫|౪౨౦	౧౫|౩౮౫	౧౫|౩౮౫

కల్యాదిద్యుగణసాధనము ద్వితీయము.

శ్లో॥ కల్యబ్దార్క- ౧౨ గుణోమాసయుక్త్రత్రిష్ఠా

యీ శ్లో కార్థము పూర్వమే వ్రాసియున్నాము.

మధ్యగ్రహసాధనము.

శ్లో॥ ఏకాదిస్థానసంఖ్యానాపదకానామహార్గణే। సంయోజ్యాన్మ
ధ్యఖేటస్స్యాత్ । పూర్వధ్రువసమన్వితః॥

అ॥ అహర్గణమందు ఏకాదిస్థానసంఖ్యలుగల ఆయాగ్రహగతులను సంకల
నముచేయగా వచ్చిన రాశ్యాదులు పూర్వధ్రువమును కూడగా మధ్యగ్రహాలగును. దేశాంతర
సంస్కారంచేసేది.

పూర్వధ్రువములు.

శివగోత్న్యబ్ధరామాభ్రగుణాస్సూర్యధ్రువస్స్మృతః ౧౧।౭౯।
౩౦।౩౦

రుద్రాశ్వికకరావేద కరాశ్శూన్యాబ్ధి యశ్శశేః ౧౧।౨౩।
౨౪।౪౦

రుద్రారసాశ్చరవయో నాగచంద్రాశ్చ భూభువః ౧౧।౬।
౧౨।౧౮

దశార్కనేత్రాబ్ధయశ్చదంతాస్స్యాంమ్యస్యశీఘ్రకే ౧౦।౧౨।
౪౨।౩౨

ఖంశరాఃగజ రామాశ్చద్వ్యగ్నయస్తు గురోర్ధ్రువః ౦।౫।
౩౮।౩౫

అభ్రంనఖాశ్చ వేదాశ్చ షడ్వేదా భార్గవస్యహి ౦।౨౦।
౪।౪౬

దిశోతారాశూన్యశరాః కాష్ఠాధ్రువశసన్స్మృతాః ౧౦।౨౭
౨౦।౧౦

ద్యుగోత్థితేచ దేశాశ్చ దేవాస్తుంగ శశిధ్రువం ౨౩౮
౫౬౹౩౩
షట్భ్యాన్యమేకందిశరాః రాహూస్స్వధ్రువశోధితః॥ ౬౹౧౦౹
౧౹౫౨

అ॥ సూర్యాదిగ్రహములకు అందరికి పూర్వధ్రువములు కూడేది రాహువుకు మాత్రం పూర్వధ్రువములో శోధించేది.

సూర్యసాధనము.

శ్లో॥ అహర్గణాత్ఖాద్రి ౭౦ హృతేనవర్జితః ఖరాంశురంశాది రయంప్రజాయతే । అహర్గణాలోచన ౨ సంగుణాచ్ఛరైః ౫ హృతాద్విలిప్తాదిఫలేనవర్జితః॥

అ॥ అహర్గణమును ౭౦ ట భాగించగా రాబడిన భాగాది అహర్గణములో శోధించేది తిరుగా అహర్గణమును ౨ ట గుణించి ౫ ట భాగించిన విలిప్తలు శోధించేది పూర్వధ్రువసంస్కారం దేశాంతరసంస్కారంచేసేది.

చంద్రసాధనము.

శ్లో॥ గుణాహతోద్యద్యుగణాద్వినాగై ౮౨ హృతశ్చచక్రాదిరయంప్రజాయతే। వేదాగ్నిబాణాప్తఫలాంశయుక్తపూర్వధ్రువాద్యైశ్చనిశాకరస్యాత్॥

అ॥ ద్యుగణం 3 ట గుణించి రెండుప్రతులుగా వుంచి పైప్రతిని ౮౨ ట భాగించిన భగణాదిగ్రహమునకు రెండోప్రతిని ౫౩౪ ట భాగించిన భాగించిన భాగాదికూడేది పూర్వధ్రువదేశాంతరసంస్కారం చేసేది.

త్రిగుణాబ్దసంస్కారము.

శ్లో॥ త్రిగుణాబ్దాద్వితర్కాక్షి ౨౬౨ హృతాలిప్తోనితోరవిః । ఖాగ్నిదేవ 3330 హృతాలిప్తోయుతసంస్కృతచంద్రమాః॥

అ॥ త్రిగుణాబ్దాలు సూర్యునకు ౨౬౨ ట భాగించిన లిప్తాది ఋణమున్నూ చంద్రునకు 3330 ట భాగించిన లిప్తాదిధనము చంద్రోచ్చరాహువులను పూర్వమే సులభముగా చెప్పితిని.

శ్లో॥ అగజాననపద్మార్కం । గజాననమహర్నిశం । అనేకదంతం భక్తానా । మేకదంతముపాస్మహే॥

సూర్యచంద్రగ్రహణాదులకు గణకరంజని ప్రథమాధికారమధ్యగ్రహములను చెప్పబోవు ప్రకారం దృక్సిద్ధం ఛాయవలయును రాహుకుమాత్రం త్రిగుణాబ్ధ సంస్కారశోధిత రాహుయుండు సంస్కారం.

బీజాధికారము.

శ్లో॥ శశిచక్ష్వద్రిరూపోన ౧౭౨౧ శకాబ్దాంభాద్రి ౭౦ సంహతాత్ అష్టాంబరేషు ౫౦౮ హృల్లబ్ధంకలికాదిరవిర్ధనం॥

అ॥ శాలివాహన శకగతసంవత్సరములలో ౧౭౨౧ శోధించి శేషమును ౭౦ టి చాత గుణించి ౫౦౮ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము సూర్యుని యందు ధనంచేసేది.

శ్లో॥ అద్రిరూపాష్టరూపోన ౧౮౧౭ శకాబ్దాన్ భాగ్ని ౩౦ సంగుణత్ । షట్శక్రాత్మ ౨౭౬ హృతాల్లబ్ధం । కలికాద్యంవిధో ర్ధనం॥

అ॥ శాలివాహనశకగతసంవత్సరములలో ౧౮౧౭ శోధించిన శేషము౩౦ టి గుణించి ౨౭౬ ట భాగించిన కలాదిఫలము చంద్రునికి ధనం.

శ్లో॥ నప్తాంశాంకో ౯౯౭ శకైర్యూనా శేషాదష్టాదశై ౧౮ గుణాత్ ఖభాణ ౫౦ భక్త లిపాద్యం చంద్రతుంగం విశోధయేత్॥

అ॥ శాలివాహనశకగత సంవత్సరములయందు ౯౯౭ శోధించిన శేషమును ౧౮ టి గుణించి ౫౦ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము చంద్రోచ్చలో శోధించేది.

శ్లో॥ నేత్రాగ్నిమునిభి ౭౩౨ ర్యూన శకాబ్దాత్ భాష ౮౦ సంగుణాత్ । తిధివేద ౪౧౫ హృతాల్లబ్ధం । కలాద్యంశో ధయే త్తమః॥

అ॥ శాలివాహనశకగతసంవత్సరములలో ౭౩౨ శోధించిన శేషమును ౮౦ చేత గుణించి ౧౧౫ టు భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము శోధించితేను శాకము వగు.

శ్లో॥ ద్విసహస్రాధికశకం । సబీజంతదవాప్యతేవ్యత్సయేనైనసం స్కార్యా । సబీజఫలమత్ను తే॥ అర్థంస్పష్టం.

సూర్యచంద్రస్ఫుటం.

రవ్యుదయావికలాసంస్కారక్రమం.

శ్లో॥ దృక్సిద్ధాశాంశదిశభి ౧౦ ర్భక్తాల్లబ్ధం భవేత్తథాగత ఖండాంతరహతం । శేషందశహృతంఫలంగతఖండేధనర్ణం స్యాద్విలిపాత్మకఖండకం॥

అ॥ బీజఫలమధ్యసూర్యునియొక్క భాగలను ౧౦ టు పాలుగొన్నలబ్ధము కు సరియైన యీదిగువను వ్రాయబడిన పతకము యొక్క విలువను వ్రాసుకొనిఅ. భాగాది శేషమును ఆఖండము యొక్కయున్ను శేషఖండంయొక్కయున్ను అంతరముచేత గుణించి ౧౦ టు భాగించగా రాబడిన వికలలను పైన వ్రాయబడిన ఘటిక వికలలయందు ధనరుణములు గు తెలిసి సంస్కరించేది అనగా వృద్ధి పతకముల యందు ధనమున్ను క్షయపతకములయందు రుణమున్ను ధనరుణ ధనక్షయాని ఘటాని అనిన్యాయము.

౧౪|౫	ధ ౪	౭|౪	ధ ౩	౧౩|౮	ఋ ౮
౨|౧౦	ధ ౧	౮|౧౧	ధ ౩	౧౪|౧౦	ధ ౧౧
౩|౧౧	ధ ౨	౯|౧౪	ధ ౨	౧౫|౧౨	ధ ౮
౪|౧౩	ధ ౬	౧౦|౧౫	ఋ ౧	౧౬|౨౦	ధ ౯
౫|౯	ఋ ౬	౧౧|౧౪	ఋ ౩	౧౭|౨౮	ధ ౬
౬|౦	ఋ ౪	౧౨|౧౨	ఋ ౩	౧౮|౩౪	ధ ౫

౧౯|౪౦	ధ ౨	౨౫.౦	ధ ౧౨	౩౧|౩౫	ఋ ౫
౨౦|౪౨	ఋ ౨	౨౬|౧౨	ధ ౧౦	౩౨|౩౦	ఋ ౬
౨౧|౪౦	ఋ ౬	౨౭|౨౨	ధ ౧౦	౩౩|౨౫	ఋ ౭
౨౨|౩౪	ఋ ౭	౨౮|౩౨	ధ ౪	౩౪|౧౬	ఋ ౭
౨౩|౨౮	ఋ ౧౩	౨౯|౩౫	ధ ౨	౩౫|౮	ఋ ౮
౨౪|౧౫	ఋ ౧౪	౩౦|౩౮	ఋ ౧౪	౩౬|౦	ఋ ౦

వికలాసంస్కారము.

శ్లో॥ అర్కోదయేస్తువికలా । గుణితామధ్యభుక్తయః । షష్టి ౬౦ భక్తాస్తువికలా । ధనర్ణంమధ్యఖేటయోః॥

శ్లో॥ ఖాదిశూన్యాంగ ౬౦ పర్యంతంభాగాది ఋణసంజ్ఞకాః । తదా దిఖేంద్ర ౧౮౦ పర్యంతం ధనభాగాదిసంజ్ఞకాః । తథాఖ తత్వ ౨౫౦ పర్యంతం ఋణభాగాది సంజ్ఞకాః తథాషష్ట్య గ్ని ౩౬౦ పర్యంతం ధనభాగాది సంజ్ఞకాః॥

అ॥ మధ్యసూర్యోదయానంతరముకాని పూర్వముకాని స్ఫుటసూర్యోదయ ముకలుగుట కలదు కాన నారెంటియొక్క అంతర వికలలను ఆయా గ్రహముల యొక్క మధ్యగతులచాత గుణించి ౬౦ట భాగించగా రాబడిన వికలలును పై మధ్యసూర్యునినే కేంద్రముగా నెంచుకొని ౬౦ భాగలవరకు ఋణమనియును ఆది మొదలు ౧౮౦ భాగలవరకు ధనమనియును ౨౫౦ భాగలవరకు ఋణమనియును ౩౬౦ భాగలవరకు ధనమనియును తెలియుము. యీసంస్కారము అన్నిగ్రహము లకు ఆవశ్యకమవుటవల్లను ముందు సూర్యగ్రహణములోను యీసంస్కారం ము న్నను కుటవల్ల సూచించినాను.

సూర్యభుజాఫలసాధనము.

ఆర్యభటసంమత స్ఫుటాధ్యాయమందు సూర్య చంద్రులకు 30 జ్యాపత కాలు సాధించియున్నాను ఆపఠకములవలన భుజాఫలము సాధించి స్ఫుటముచ్చే యవలయును.

భుజాఫలజనిత ప్రథమసంస్కారము.

శ్లో॥ సూర్యబాహుఫలాద్విస్థా । స్థిధి ౧౫ ఘ్నాద్ధి స్థిధి ౧౫౪ హృతాః । మునిస ౭౭ హృతాల్లబ్ధం । చంద్రేవ్యత్య యమేవచ । తుంగేతురవివత్కార్య మాద్య సంస్కార ఈదృశః॥

టీ॥ సూర్యభుజాఫలలిప్తలను ౧౫ ట గుణించి రెండు ప్రతులుగా వుంచి ౧౫౪ ట భాగించిన కలాదిఫలము చంద్రునియందు సూర్యునిలో చేర్చిన ఋణము న్ను సూర్యునియందు ఋణంచేసిన ధనమున్ను చేశేది.

౧౫ ట గుణించిన రెండో ప్రతిని ౭౭ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫల ము చంద్రోచ్చయందు సూర్యునివలెనే సంస్కరించేది.

ద్వితీయసంస్కారము.

శ్లో॥ తత్తుంగహీనంచంద్రం స్యాత్కేంద్రంవ్యకేంద్రసాధితం వ్య కేంద్రద్విగుణీకృత్య । చంద్రకేంద్రోనకేంద్రజందశభి ౧౦ భాజితఫలంగతఖండాభవంతిచ । ఖండాంతరేణభాగాది హాత్యాదశ ౧౦ హృతాత్ఫలం । ఖండేయోజ్యంధనర్ణం స్యాత్తౌళిమేషాదిగేసతి । తత్కేంద్రాన్నందజఫలంసంస్కృ రాత్పూర్వవత్సదా॥

టీ॥ ప్రథమసంస్కారచంద్రునియందు తుంగమును శోధిస్తేను కేంద్రమవను. వ్యకేంద్రమును సాధించి ద్విగుణించగా ద్విగుణితవ్యకేంద్రమవను దానియం దుచంద్రకేంద్రమును శోధించగా స్ఫుటకేంద్రమగును. ఆకేంద్రమును భుజసా ధించి ౧౦ ట భాగించగా లబ్ధసంఖ్యకు తగినఖండమును పెట్టుకొని ఆ ఖండాంతర ముచేత భాగాదిని గుణించి కింద్రిప్రతులు మానము తీ గానమును ౧౦ ట భాగిం చగా లబ్ధంఖండములోకూడి ఆఖండలిప్తాదిని తులాదిమేషాది కేంద్రమునకు ధనఋ ణములు కేంద్రములో చేశేది.

ఆ కేంద్రమువలన ౩౮ జ్యావళికములవల్ల భుజాఫలం సాధించి పూర్వోక్త ప్రకారము మేషాదియైన ఋణం తులాది ధనముని సంస్కరించేది మాంద స్ఫుట చంద్రుడగును.

౦।౦।౦	అ ౧౪	౩౦।౪౦।౦	అ ౧౦	౬౦।౬౯।౦	అ ౬
				౨౦।౨౫।౦	అ [illegible]
౧౨।౧౪।౦	అ ౧౩	౪౦।౫౧।౦	అ ౧౦	౮౧।౨౭।౦	అ ౨
౩౦।౬౨।౦	అ ౧౩	౫౦।౬౦।౦	అ ౯	౯౦।౭౦।౦	అ ౦

మూడవసంస్కారము.

శ్లో॥ శూన్యాష్ట ౧౮౦ రూపలిప్తాంత మేకభాగకలాద్వయం । చం
ద్రార్కోనంభుజస్యార్ధం మేషేర్ణంజూకగేధనం॥

అ॥ ౧౮౦ లిప్తలకు జ్యాసాధించబడియున్నది భాగ ౧ కి ౨ లిప్తల లెక్కను చంద్రునిలో సూర్యునిశోధించిన కేంద్రమువలన భుజసాధించి ఆభుజభాగలకు భాగ ౧ కి ౨ లిప్తలలెక్కను త్రైరాశికప్రకారం రాబడిన కలాదిఫలము అర్కోన చంద్ర కేంద్రము మేషాదిఅయిన ఋణమున్ను తులాదిఅయిన ధనమున్ను చేసేది.

౪ వ సంస్కారము.

శ్లో॥ వ్యర్కేందుభాగాన్ ఖశరాబ్ధి ౪౫౦ భక్త్వా । లబ్ధ్యంతుఖం
డాంతరమేవగుణ్యం శేషస్యభిభక్తంగతఖండమేళనాత్ కలా
ఫలంకేంద్రమయుగ్మయుగ్మే । ధనంభవేదోజపదేచకేంద్రే
యుగ్మేరుణానక్రకులీరగేక్రమాత్॥

అ॥ వ్యర్కేందుభాగలను ౮ ట భాగించగా రాబడిన లబ్ధమునకు తగిన మకరాద్యాది తెలుసుకొని ఖండమును పెట్టుకొని ఖండాంతరముచేత భాగాదిని గుణించి లిప్తవిలిప్తలను ౬౦ ట భాగించి భాగస్థానమందు కూడి ౪౫౦ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము గతఖండములో కూడిన కలాదిఫలము వ్యర్కేందు కేంద్రము ఓజపదమైయున్న ధనమున్ను యుగ్మపదమైన చంద్రునియందు ఋణముగాను తగినది.

మకరాది.		కర్కాది.	
౧।౧౦	౭।౩౪	౧।౧౬	౭।౩౫
౨।౧౮	౮।౩౦	౨।౧౬	౮।౩౪
౩।౨౫	౯।౨౫	౩।౨౫	౯।౨౮
౪।౩౦	౧౦।౧౨	౪।౩౧	౧౦।౨౧
౫।౩౪	౧౧।౯	౫।౩౨	౧౧।౧౨
౬।౩౫	౧౨।౦	౬।౩౮	౧౨।౦

పంచమసంస్కారము.

శ్లో॥ సూర్యబాహుకలాభ్యస్తా దశ ౧౦ శూన్యాగ్నిసోమ ౧౩౦
హృత్ కలాదికఫలం భానోః । వ్యస్తం త్యయోస్తమః స్ఫుటం॥

అ॥ సూర్యభుజాఫలమును ౧౦ టి గుణించి ౧౩౦ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము సూర్యభుజాఫలము ఋణమయిన ధనము గాను ధనమయిన ఋణము గాను రాహువులో సంస్కరించిన స్ఫుటరాహువగును.

విక్షేపసాధనము.

శ్లో॥ పాతోనకేంద్రభుజభాగశరైః ౫ విభక్తా । విక్షేపయోంశవతకసంఖ్యముపైతిసామ్యే । శిష్టానిపష్ట్యంతర నిఘ్నమద్ధ్యే ౫ విభాజయోర్వాప్తఫలంయుతాన్యో విక్షేపలిప్తమధ్యమేషతులాదిదక్ష్యః॥

అ॥ చతుర్థఫలసంస్కృత చంద్రునియందు స్ఫుటరాహువును శోధించగా పాతోనకేంద్రమనఁబడును దీనిని భుజసాధించి ఆభుజభాగలను ౫ ట భాగించగా రాబడిన సంఖ్యకు సమానమయిన పఠితకంబట్టుకొని అవశేషాంతరంచాతను భాగాదిని గుణించి పూర్వోక్త త్రిభాగస్థానమందు కూడి భాగలను ౫ ట భాగించగా రాబడిన ఫలము పఠితమందు కూడితేను మధ్యవిక్షేపలిప్తాదియగును ఆపాతోనకేంద్రము మేషాదినుత్తరమున్ను తులాదిదక్షిణవిక్షేపమున్ను తెలియవలయును.

స్ఫుటవిక్షేపసాధనం.

శ్లో॥ వ్యర్కేందోర్ద్విగుణీకృత్య । పాతోనేందుంవిశోధయేత్ । త
ద్భుజజ్యాంవంహ్ని 3 నిఘ్నాంహృత్వాషడ్వేదశంకరాః ౧౧
౪౬ దిగైక్యమధ్యవిక్షేపోయుక్తాభిన్నదిశోవియుక్ । స్ఫుట
విక్షేపలిప్తాస్స్యుః । సాధయేన్న్యాసపూర్వవత్ ॥

ఆ॥ వ్యర్కేందువును ద్విగుణించి దానిలో పాతోన కేంద్రమును శోధించగా నిలిచిన కేంద్రమువలన భుజజ్యను సాధించి ఆభుజజ్యను 3 కు గుణించి ౧౧౪౬ చే భాగించిన కలాదిఫలము పాతోనచంద్రకేంద్రమున్ను, మధ్యవిక్షేపమున్ను ఏకదిక్కులయిన చేర్చ్చది భిన్నదిక్కులయిన శోధిస్తేను స్ఫుటవిక్షేపమగును. యీప్రకారముగాక లోగడ స్ఫుటార్థ్యాయపట్టికములయందు విక్షేప క్రాంతిపట్టకములు క్రమము వ్రాసియున్నాము. ఆప్రకారం సరిచూచుకొనవలయును.

విక్షేపపట్టకములు.

౧।౦।౨౬।౪౦	అ ౨౭	౧౦।౩।౫౬।౨౮	అ ౧౬।౩౦
౨।౦।౫౩।౩౯	అ ౨౬।౬	౧౧।౪।౧౨।౫౪	అ ౧౪।౨౪
౩।౧।౧౯।౪౫	అ ౨౫।౩౨	౧౨।౪।౨౩।[illegible]	అ [illegible]
౪।౧।౪౭।౧౭	అ ౨౭।౩౪	౦।౩।౪।౩౯।౪౮	అ ౧౦।౨౬
౫।౨।౬।౮౯	అ ౨౩।౨౨	౧౪।౪।౫౦।౧౪	అ ౭।౭౨
౬।౨।౩౪।౧౧	అ ౨౦।౪౭	౧౫।[illegible]	అ [illegible]
౭।౨।౫౬।౫౮	అ ౨౧।౨౦	౧౬।౭।౩౫।[illegible]	అ ౪।౮
౮।౩।౧౮।౧౯	అ ౧౯।౫౪	౧౭।౫।౭।౪౬	అ ౨।౭౮
౯।౩।౩౯।౧౨	అ ౧౮।౧౨	౧౮।౫।౯।౦	అ ౦

విక్షేపసాధనము.

శ్లో॥ పాతోనచంద్రబాహుభ్యాం నాగవంహ్నా 3౮ హతాత్ల-
లాః కేంద్రాశావశతఃస్యాత్కార । స్యాద్విక్షేపకలాన్ర్వితాః॥

ఆ॥ పాతోనచంద్ర కేంద్రమును భుజచేసుకొని అభుజీవ 3 జీవలనగా మానసజీవచాతను భుజజ్యను సాధించి అభుజజ్యను 3౮ టి గుణించి మానము త్రితే కలాదివిక్షేపమగును. అదియు స్ఫుటవిక్షేపము రెండుసరిచూచుకునేది.

పంచస్ఫుటవిషయమై పాతోనేంద్రు భుజజ్యా.

శ్లో॥ పాతోనచంద్ర బాహుభ్యాం । కోటిజ్యాంచహతాత్పునః ।
ఉద్విక్షేపోత్క్రమజ్యఘ్నాం । ఇష్టవిక్షేపకోటిహ్యాత్ । త్రి
భజ్యయాహరేల్లబ్ధం । కలాదిఫలమీరితం. పాతోనేందోజ
పాదేచ । ఋణంయుగ్మపదేధనం॥

ఆ॥ పాతోనచంద్రునియొక్క భుజజ్యను పాతోన చంద్రకోటిజ్యచేత గుణించి తరుగా దానినే చంద్రపరమవిక్షేపమనగా పరమవిక్షేపము 30౯ అయివున్నది దానికి వ్యుత్క్రమజ్యా యప్పటికిన్ని పద్యాలు ౧౪ నిరుకై యున్నది యీ పద్యాల్ని చాతగుణించి ఇష్టవిక్షేపకోటిజ్య అనగా-స్ఫుటవిక్షేపకోటిజ్యచాత భాగించిన లబ్ధమును త్రిజ్యచాత భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము పాతోనచంద్రుడు ఓజపదమందుండగా చతుర్థఫలసంస్కృత చంద్రునియందు ఋణముప్లు యుగ్మపదమందుండగా ధనంచాయవలయును. పంచమసంస్కారస్ఫుటచంద్రుడగును.

శ్లో॥ దృక్సిద్ధేందుస్ఫుటగతిఃపూర్వాపరఖగ్రాంతరం

ఆ॥ పూర్వాపర స్ఫుటగ్రహముల యొక్క అంతరం స్ఫుటగతియని తెలిసేది

ప్రత్యక్షం.

పాతోనచంద్ర కేంద్రము ౬-౫-౦-౦ భుజ ౦-౫-౦-౦ కోటి ౨-౨౫-౦-౦ భుజజ్య 300-౦ కోటిజ్య 3౪౨౪-౪౦ భుజజ్యచాత గుణించగా ౧౦౨౭౨౦౦ దీనిని ౧౪ గుణించగా ౧౪౩౭౮౦౦ దీనిని త్రిజ్యచాత భాగించగా ౪౧౮3-౦ దీనిని స్ఫుటవిక్షేపము 30-౦ కి కోటిజ్య 3౪3౭-3౦ చే భాగించగా కలాదిఫలము ౧-౧3 చంద్రము ఓజపదముగనుక చంద్రునియందు ఋణంచేసేది. యీప్రకారంచేసిన పం[illegible]స్ఫుట చంద్రుడగును.

కుజాదుల దృక్సాధనము.

శ్లో॥ కల్యబ్దాపష్టిక్స్రోక్యేన ౩౬౦౦ శేషంశరవాత్రైవ్యాతం ఖశూ
న్యాద్రిభిః ౫౦౧ ఖషడ్వేదైః ౪౬౧ గగనాంబరషోడశైః
౧౬౦౦ శూన్యాష్టిపావకైః ౩ ౪౦ ఖాబ్ధివార్ధి ౪౪౦ భక్తంకలా
దికం గురోర్ధనంసదా కార్యమితరేషాంఋణంభవేత్॥

అ॥ కల్యాద్యబ్దాలలో ౩౬౦౦ శోధించిన శేషమును ౨ ట గుణించిన ౫౦౦ బు ౪౬౧ గు ౧౬౦౦ కు ౩౪౦ ళ్ళనిశి ౪౪౦ యీ హారములచాత భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము గురువుకు ధనమున్ను ఇతరులకు ఋణముచాయదగ్గది.

మాంచాలు.

శ్లో॥ ద్వగేందుగజఖావార్ధి ౨ ౧౭।౮।౪ సూర్యమాందధ్రువ
స్సదా
బాణాంకేందుశశాంకాగ్ని నవాంబుధిగురోర్ధ్రువాః ౫।౧౯
౩౯౧।౪౯
అష్టాంగ శాణబాహ్వభ్రభావాం సూర్యసుతస్యతు ౮।౬।
౨౫।౨౦

మాంచాలకుసంస్కారము.

శ్లో॥ భూలోచనాగ్ని ౧౩౨౧ చంద్రోనశాకాత్సూర్యస్య ఖాద్రి
భూః ౧౭౦ గురోర్వేదనవ ౫౪ శాత్ర్యష్టనైః ౬౬ గు
ణితాత్రిత్తైః ౧ ఋతుసహాష్టి ౮౭౬ శూన్యాభ్రబాణా ౫౦౦
భ్రేమభుజా ౨౫౦ ధృతాత్ కలాదికంఫలంయోజం మచ్చే
ర్వ్యక్తసౌరిణాం॥

అ॥ శాలివాహనశకములో ౧౩౨౧ శోధించిన శేషమును సూర్యునకు ౧౭౦ ట బృహస్పతికి ౫౪ ట శనికి ౬౬ ట గుణించి సూర్యునకు ౮౭౬ ట గురువుకు ౫౦౦ ట శనికి ౨౫౦ ట భాగించిన కలాదిఫలము మాంచములో కలుపుచుండవలెను.

అథపాతాః.

శ్లో॥ గేష్వతిలోచనాంకేందు నవాబ్ధి మనుసంజ్ఞితం ౨।౧౯।
౯।౧౪

శనేర్గుణాగ్నిదిక్పాలదంతా ౩।౩।౮।౩౨ పాతస్యసంస్కృతం॥

సంస్కారము.

శ్లో॥ భూలోచనాగ్ని చంద్రోన ౧౩౨౧ శాకాద్ద్వాదశ ౧౨ సంగుణాత్ । గురోశ్శూన్యనగై ౭౦ ర్మాందస్యైభరాప్తై ౩౧ శ్చ భాజితా కలాదికఫలం శోధ్యగురుశనోశ్చపాతయోః॥

మాందకర్ణ సాధించుటకు క్రమము.

అందుకు కోటిగుణకములు.

శ్లో॥ ఖఖాబ్ధిబాణచంద్రాఖ్య మంశాద్యం గుణకం రవేః ౦।౪౦।౧౫ చంద్రబాణేషుబాణేందు దాంశాద్యం గుణకం గురోః ౧।౫।౫। ౧౫ బాహుబాణైకశూన్యాఖ్యమంశాద్యం గుణకం శనేస్తథా ౧౫।౦ ఏతానికోటిగుణకాన్యంశాదిషుయథాక్రమం॥

స్ఫుటకర్ణ సాధనము.

శ్లో॥ కోటిజ్యాం గుణకైర్హన్యాత్ । నఖైరాప్తం తు కోటిషు । ఫలార్ధం త్రిజ్యయా శోధ్యం కర్క్యాదౌ కేంద్రగే సతి । మకరాదౌ తు సంయోజ్యం । మాందకర్ణ ఇతీరితః॥

తా॥ భుజజ్యకోటిజ్యలను సాధించి కోటిజ్యను దానిదాని గుణకములచేత గుణించి ౨౦ ట భాగింపగా వచ్చిన ఫలము సగము చేసి త్రిజ్యయందు కర్క్యాది కేంద్రమైన శోధించేది మకరాది కేంద్రమయిన కూడితేను మాందకర్ణ మగును.

స్పర్శరేఖజ్యాసాధనము.

శ్లో॥ భుజజ్యా త్రిజ్యయాభ్యస్తా కోటిజ్యాం చ విభాజితా స్పర్శరేఖాఫలం సాధ్యమిత్యుక్తం పూర్వసూరిభిః॥

తా॥ భుజజ్యను త్రిజ్యచేత గుణించి కోటిజ్యచేత భాగించగా వచ్చిన లబ్ధము స్పర్శరేఖజ్యలు అవును.

ప్రత్యక్షం.

౧౭ భాగముల భుజజ్య [illegible] దీనిని త్రిజ్యయగు ౩౪౩౮ చే గుణించగా ౩౪

౫౫౪౯౦|౩౦ దీనిని కోటిజ్య ౭౩ జ్యాపతకము ౩౬౦౬౪౯ తో భాగించగా స్పర్శరేఖజ్యా ౧౦౫౧౬ రాబడెను.

స్పష్టాధనువనగా స్పర్శరేఖజ్యాలు.

౧|౬౦|ఆ౬౦|౦	౧౧|౬౬౮|౧౮ఆ౬౨|౨౪
౨|౧౨౦|౦ఆ౬౦|౧౨	౧౨|౭౩౦|౪౨ఆ౬౨|౫౪
౩|౧౮౦|౧౨౯౦|౧౨	౧౩|౭౯|౩౬ఆ౩౬౩|౩౦
౪.౨౪౦|౨౪ఆ౬౦|౨౪	౧౪|౮౫౭|౬ఆ౬౪|౦
౫|౩౦౦|౪౮ఆ౬౦|౩౬	౧౫|౯౨౧|౬ఆ౬౮|౪౮
౬|౩౬౧|౨౪ఆ౬౦|౪౨	౧౬|౯౮౫|౫౪ఆ౬౫|౧౨
౭|౪౨౨|౬ఆ౬౧|౬	౧౭|౧౦౫౧|౬ఆ౬౬|౦
౮|౪౮౩|౧౨ఆ౬౧|౨౪	౧౮|౧౧౧౭|౬|౪౮
౯|౫౪౫|౩౬ఆ౬౧|౩౬	౧౯|౧౧౮౩|౫౪ఆ౬౭|౨౪
౧౦|౬౦౬|౧౨ఆ౬౨|౬	౨౦ ౧౨౫౧|౧౮ఆ౬౮|౧౨

యీజ్యాలకు సమానమయిన భుజాఫలమును శోధించి శేషమును అంతర్జ్యతో గుణించి ౬౦ ట భాగించినఫలము పతకములో కూడితేను ధనుస్సంస్కారమగును.

గురుశనుల స్ఫుటాధ్యాయం.

మొదట మాందస్ఫుటం.

శ్లో॥ రవిభాదిగ్రహాణాంతు । సబీజంతు తతఃస్ఫుటం తన్మంధోచ్చ
విహీనంతు కేంద్రేపదచతుష్టయం । భాగాస్తుషడ్గతాలబ్ధం
జ్యాపిండామాందకర్మణి । శేషభాగాంతరగుణాషడ్భృతాః
పిండసంయుతాః॥

అ॥ సూర్యాదిగ్రహములకు యావన్మందికి బీజసంస్కారం జేసి స్ఫుటము చాయపలయును గ్రహములో మందోచ్చను శోధించిన కేంద్రము ౪ పాదములు గలది ౬ రాసులలోగా అదే కేంద్రము ౬ రాసులకుపయిన ౧౨ రాసులలో శోధించిన కేంద్రమగును ఆ కేంద్రమును భాగలుచేసి ౬ ట భాగించిన లబ్ధం జ్యాఖం

దమగును అశ్వాఖండంబెట్టుకొని అఖండాంతరంచేతను భాగాదిని గుణించి మూనమైత్రి భాగస్థానమందు చేర్చి ౧౦ టు భాగించినలబ్ధము పదకమందుకూడి ఆఫలమ్యాదు కేంద్రము మేషాదిఅయితే ఋణమున్ను తులాదిఅయితే ధనమున్ను చాయపలయు మాందస్ఫుటమగు సూర్య చంద్ర గురు శుక్రుల జ్యాపతకాలు ముందుచూపి వున్నవి.

సంస్కారం పాతోనకేంద్ర జనితఫలసాధనం.

శ్లో॥ పాతోనకేంద్రజనితఫలభాగాదశో ౧౦ ధృత్వాః। శేషంఖం
డాంతరహతం భాగాద్దశహృతాప్తఫలం । సంయోజ్యఖండే
పాతోనకేంద్రోయుగ్మపదేర్ధనం ఓజపాదేఋణం కార్యంసం
స్కారేమాందకర్మణి॥

అ॥ మాందస్ఫుటగ్రహమును పెట్టుకొని పాతోనకేంద్రము భుజసాధించి ఆ భుజను ౧౦ టు భాగించిన లబ్ధముకు సాధ్యమయిన పతకము పెట్టుకొని దాని అంతరంచాతను భాగాదిని గుణించి మూనమైత్రి భాగస్థానమును ౧౦ టు భాగించిన లబ్ధము ఖండమందు కూడి ఆఫలము పాతోనకేంద్రము ఓజపదమందుండగా మాందసంస్కారగ్రహములో ఋణమున్ను యుగ్మపదమందుండగా ధనంచేసేది. పాతోనకేంద్రము 3 రాసులవరకు ఓజపదం ౬ రాసులవరకు యుగ్మ ౯ రాసులవరకు ఓజ ౧౨ రాసులవరకు యుగ్మ గురుశుక్రులకు పాతోనకేంద్రఫలము తెలుపుపట్టి.

గురునికిలిప్తాది.	శనికిలిప్తాది.
౦|౦|౦	౦|౦|౦
౧౦|౦|౭	౧౦|౦|౩౧
౨౪|౦|౨౦	౨౦|౧|౨
౩౦|౦|౨౫	౩ |౧|౮౫
౪౦|౦|౩౫	౪౦|౧|౩౭
౫౫|౧|౩౪	౬౫|౧|౩౭
౫౦|౦|౩౧	౫౦|౧ ౩౫
౬౦|౦|౨౫	౬౦|౧|౨౫
౭౦|౦|౨౭	౭౦|౧ ౧
౮౦|౦|౮	౮౦|౦|౩౨
౯౦|౦|౦	౯౦|౦|౦

౩ సంస్కారం గుణకారములయుక్త విశేష

సంస్కారక్రమము.

భగ్రహసాధనంబు.

శ్లో॥ నేత్రాష్టాబ్ధిశశి ౧౪౮౨ యుక్తాస్యనశాకే వ్యోమగుణిశాహ్యాశాకే అం
గాగ్నిధృతి ౧౮౩౬ హృల్లబ్ధం భగ్రహాణాంభగణాదికం॥

అ॥ శాలివాహనశకమునందు ౧౪౮౨ తీసివేయగా నిలచిన శేషమును రెంటు గుణించి ౧౮౩౬ కు భాగించగా రాబడిన భగణాలు శేషం ౧౨ కు గుణించి ౧౮౩౬ కు భాగించిన రాసులు శేషం ౩౦ కు గుణించి ౧౮౩౬ కు భాగించిన లబ్ధం భాగలు ౬౦ కు గుణించి ౧౮౩౬ కు భాగించిన లబ్ధం లిప్తలు విలిప్తలు యీప్రకారము భగ్రహమును సంవత్సరాంతంవరకు ప్రత్యేకముగా సాధించుకునేది యీ భగ్రహమును మార్చవలెను, సంవత్సరం ౧కి ౧౧ లిప్తల ౩౧ విలిప్తలుకూడితేను ముందు సంవత్సరం భగ్రహమగును.

భగ్రహజనితఫలజ్యాసాధనము.

శ్లో॥ భగ్రహేభుజరాశ్యాదిలిప్తీకృత్యాత్ వేద ౪౫౦ హృత్ల
బ్ధ్యంఖండాంతరంగుణ్యం భాగ్యవేద ౪౫౦ హృచ్ఛేషఫలంగ
తఖండయుతంకార్యం కేంద్రేమేషతులాదిగే ధనర్ణంక్రమ
శాశార్క్యే। మందేవ్యత్యయమేవచ॥

అ॥ భగ్రహరాశ్యాదిని భుజసాధించి ఆభుజమును లిప్తలుచేసి ఆలిప్తలను ౪౫౦ కు భాగించిన లబ్ధమును గతగతఖండమును పెట్టుకొని శేషముఖండాంతరముచే గుణించి ౪౫౦ కు భాగించిన లబ్ధము ఖండములోకూడి అఫలము సూర్యుని భగ్రహము మేషాదిఅయిన ధనంతులాదిఅయిన ఋణం శనికి భగ్రహము మేషాది అయిన ఋణం తులాదిఅయిన ధనం యీప్రకారము యీగురుశనులకు భగ్రహసంస్కారము చేయవలయును.

గురువు భగ్రహజనితకలాది ఫలం ౨౧		శనిభగ్రహజనితకలాది ఫలం ౪౯	
౧।౨।౪౬	౭।౧౬।౪౦	౧।౬।౨౬	౭।౩౮।౫౨
౨।౫।౨౯	౮।౧౮।౧౨	౨।౧౨।౪౨	౮।౪౨।౨౭
౩।౬౯।౪౪	౯।౧౯।౨౪	౩।౧౮।౪౬	౯।౪౫।౨౦
౪।౧।౩౨	౧౦।౨౦।౧౯	౪।౨౪।౩౨	౧౦।౪౭।౨౨
౫।౧౨।౪౭	౧౧।౨౦।౫౦	౫।౨౯।౫౨	౧౧।౪౮।౩౨
౬।౧౪।౫౨	౧౨।౨౧।౨	౬।౩౪।౪౦	౧౨।౪౯।౨

గురువుకు నాల్గు ఉపకరణములుకలవు

అందుకు సంస్కారక్రమము.

శ్లో॥ నేత్రాంకా ౯౨ మూర్ఛనా ౨౧ దింద్రా ౧౪ శాణాగ్నయ ౩౫ ధ్రువాణివై । గురూపకరణానాంతు సంస్కారప్రథమానివై॥

అ॥ గురువుకు నాల్గు ఉపకరణములుకలవు మొదటిది ౯౨ రెండవది ౨౧ మూడవది ౧౪ నాల్గవది ౩౫ ధృవసంఖ్యలు.

శ్లో॥ ఖాత్ర్యష్ట వేదశూన్యాష్ట చంద్రోన ౧౮౦౪౮౩౦ కలివాసరాన్ మునిభిర్విభజేచ్ఛేషం గురువారాదికంభవేత్॥

శేషంశతేన ౧౦౦ గుణితంయుగబాణాక్షివర్జితేః ౨౫౪ రయు గాణావాద్యద్వికైర్హైః ౨౩౨౪౪ ఖాద్రివేదాత్త ౪౭౦ గులక్షితేః । ఖాంకాగ్ని వేద ౪౩౯౦ లబ్ధంతు । యుక్తోక్తవిధి

నాక్రమాత్ । శతేన ౧౦౦ భక్త శేషంతు ఆద్యంపూర్వాధ్యా

[illegible]

అ॥ శాలివాహనశకంయొక్క కల్యాద్యహర్గణమందు ౧౫౦౪౮౭౩౦ న్ని శోధించగా మిగిలిన శేషము ౭ ట భాగించిన గురువారాదిగావారము రాబడును.

ఆశోధనాహర్గణశేషమును ౧౦౦ ట గుణించి నాలుగుప్రతులుగా పెట్టుకొని ఆ నాలుగుప్రతులను వరుసగా ౭౨౪౪ న్ను ౨౨౨౪౪ నున్ను ౧౧౧౧౯ న్ని ౪౩౯౦ టి చాతను భాగించగా రాబడ్డ లబ్ధములను ౧౦౦ టికి హెచ్చుగానున్న ౧౦౦ ట భాగించగా నిలచిన శేషములయందు మీదట చెప్పిన ధృవములనగా ౧ ప్రతిలో ౯౨ న్ను రెండో ప్రతిలో ౨౧ న్ని ౩ ప్రతిలో ౧౪ న్ను ౪ ప్రతిలో ౩౫ న్ను యీ ప్రకారంగా కూడిన ఇది సంస్కారమనబడును దీనివలన రాబడిన సంఖ్యలవల్లనుంచిన్ని గురువుకు యీ నెంబర్ల ప్రకారంగా నాల్గు ఉపకరణములు చూచి అందులో లిప్తాదిని వరుసగా ధనరుణములు గుర్తెరిగి సాధించుకొని గ్రహసంస్కార గ్రహమందు అచ్చటచ్చట రాబడెను ధనరుణములెరింగి ధనమయితే కూడేది రుణమయితే శోధించేది.

ఉపకరణసంస్కారములు కలవు

ఆక్రమంచెప్పెదను.

శ్లో॥ మునిచంద్రా ౧౭ వహ్నియుగా ౪౩ మూర్ఛనా ౯౧ క్రమశో భవేత్ । ఛాయాపుత్రోపకరణంధృవాణి ప్రథమానివై పూర్వోక్తఖండశేషంతు శతేన ౧౦౦ గుణితంక్రమాత్ । యుగార్ణవాద్రిదిక్పక్షైః ౨౨౨౪౪ నందరుద్రైశ్శంకరైః ౧౧౧౧౯ యుగబాణాక్షిమునిభిః ౭౨౫౪ భక్త్వా లబ్ధాధ్రువ యుక్తాః శతేన భక్త శేషంతు । సంస్కృతాని యథాక్రమం । ఇత్థం సాధ్యాస్తు మందేజ్యౌ । తథైవ శీఘ్ర స్ఫుటం న్యసేత్ ॥

అ॥ శుక్రాసురాదులు ఉపకరణములు కలవు క్రమముగా ప్రతిలో ౧౭ న్ను రెండో ౪౩ న్ను మూడవ ౯౧ న్ని ధృవములు.

భాగశాంరశలు వకటి ౩౨౨౪౪ ను రెండు ౧౧౧.౯ న్ని మూడు ౭౨౫౪ న్నికళలు. బృహస్పతికి సాధించిన ప్రకారము పతకములు సాధించి దానివలన రాబడిన ఫలము ధనరుణములు గుర్తెరిగి సంస్కరించి తదుపరి శీఘ్రస్ఫుటము చేయవలయును.

శీఘ్రసంస్కారంసులభోపాయం.

శ్లో॥ గ్రహాంమ్మృదూచ్చాద్ధనస్ఫుటం చలోచ్చాత్త్యక్త్వా వశేషంకథయంతికేంద్రం । మాందేచశీఘ్రేభుజభాగసంఖ్యా షడోద్ధృతాఃజ్యాపదకస్తథైవ । కేకేన్యాగాద్యంతరనిఘ్నకాలభక్తాఫలంస్వర్ణపదాంతరంహీయత్ ॥

అ॥ స్ఫుటశీఘ్రములో గ్రహమును శోధించిన శీఘ్రకేంద్రమగును. ఆ కేంద్రమును భుజసాధించి అభుజభాగలను ౬ ట భాగించగా లబ్ధము కర్క్యాదికాని మకరాదిగాని జ్యాపతకమగును. ఆజ్యాంతరంచాత శేషభాగాదిని గుణించిమానమొత్తి భాగస్థానమందు కూన భాగలను ౬ ట భాగించి ఆజ్యాపిండమందు కూడి ఆఫలము కేంద్రము మేషతులాదు లెరింగి సంస్కరించేది గ్రహము స్ఫుటమగును.

మాందఫలసాధనం సరిచూచుకొగలందుకు

శ్లో॥ మందభేదాస్త్రిషడ్గ్రసా ౨౬౩ గతీశా ౧౧౪ శ్చంద్రసాయకాః ౫౧ గజాకా ౯౧౭ రవిచంద్రాశ్చ ౧౧౨ త్రిషడ్ద్రసా ౨౬౩ శ్శరాచలాః ౭౫ మాందేదోజ్యాం దశాభ్యస్తా । స్వభేదాప్తాః కలాఫలంస్వర్ణం కేంద్రేతులాజాద్యేనా కేంద్రాదౌస్ఫుటతయోః॥

అ॥ గ్రహములో మాందము శోధించిన కేంద్రమగును ఆ కేంద్రమువలన భుజజ్యను సాధించి అభుజజ్యను ౧౦ ట గుణించి సూర్యునికి ౨౬౩ ట చంద్రునకు ౧౧౪ ట కుజునకు ౫౧ ట బుధునకు ౧౨౭ ట గురువునకు ౧౧౨ ట శుక్రునకు ౨౬౩ ట శనికి ౭౫ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము తులాది ధనం మేషాదిఅయితే ఋణంచాయును మాందస్ఫుటమగును.

మాందశీఘ్రస్ఫుటగతి సాధనంబు.

శ్లో॥ మందజ్యాంతరసంహతాంనిజగతిశ్చక్రాంశకై ౩౬౦ సంహృ

తాం । కేంద్రేకిణమ్మృగాదికేధనమృణం కుర్యాత్స్వభుక్తౌపు
నః । తద్భుక్త్యంతరశీఘ్రభుక్తిగుణితజ్యాభేదతశ్చాంతరే ।
శ్చక్రాంశై ౩౬౦ ర్విభజేత్ఫలంధనమృణం ఏణస్యకర్క్యా
గతిః శీఘ్రస్పష్టగతిక్రమాదిదమృణాత్వక్రగతిర్వ్యత్యయే ॥

అ॥ ద్వితీయపర్యాయ మాందజ్యాంతరంచాతను తాను విత్పరుమకున్నగ్రహంయొక్క మధ్యగతిని గుణించి ౩౬౦ టి భాగించిన లబ్ధము ఆ మాందజ్యా కేంద్రము కర్క్యాదిఅయితే ధనమున్ను మకరాదిఅయితే ఋణమున్ను చాయతగ్గది. ఆసంస్కరించబడిన మాందగతిని స్ఫుటశీఘ్రమునకు సూర్యునియొక్క స్ఫుటగతియందు శోధించిన కేంద్రగతియగు ఆకేంద్రగతిని ౪ పర్యాయం స్ఫుటం చాయబడిన శీఘ్రజ్యాయొక్క అంతరంచాతగుణించి ౩౬౦ టి భాగించిన లబ్ధం ఫలంధనఋణము గు తెలియగటమనగా మకరాది అంతరముయితే ఋణమున్ను కర్క్యాది అంతరముయితే ధనమున్ను మాందస్ఫుటగతియందు చాయతగినది. మాందస్ఫుటగతియందు కూడేది ఋణాంతరమయితే శోధించేది స్ఫుటగతియగును ఋణాంతరమయిన కాలమందు ఆమాందగతి ఫలం శీఘ్రగతిఫలంపోయినా వక్రగతియగును.

గురుమాంద దృక్సిద్ధపదకం.

౧-౦-౩౨-౩౦ అ ౩౨	౧౬-౩౩౦-౦ రు ౨
౨-౬౫-౧ అ ౩౨	౧౭-౩౨౬-౪౦ రు ౩
౩-౯౬-౩౦ అ ౩౧	౧౮-౩౧౮-౦ రు ౯
౪-౧౨౭-౦ అ ౩౦	౧౯-౩౦౯-౦ రు ౧౨
౫ ౧౫౭ అ ౨౮	౨౦-౨౯౫-౦ రు ౧౬
౬-౧౮౫ అ ౨౬	౨౧-౨౭౭-౦ రు ౧౯
౭-౨౧౧-౦ అ ౨౫	౨౨-౨౫౫-౩౦ రు ౨౧
౮-౨౩౬-౦ అ ౨౩	౨౩-౨౩౧-౦ రు ౨౬
౯-౨౫౮-౦ అ ౨౧	౨౪-౨౦౪-౦ రు ౨౯
౧౦-౨౭౭-౩౦ అ ౧౮	౨౫-౧౭౪-౦ రు ౩౨
౧౧-౨౯౪-౦ అ ౧౫	౨౬-౧౪౧-౪౦ రు ౩౩
౧౨-౩౦౭-౦ అ ౧౧	౨౭-౧౦౮-౪౦ రు ౩౪
౧౩-౩౧౮-౦ అ ౯	౨౮-౭౩-౦ రు ౩౬
౧౪-౩౨౬-౪౦ అ ౩	౨౯-౩౬-౪౦ రు ౩౬
౧౫-౩౩౦-౦ అ ౨	౩౦-౦-౦ రు ౩౬

శనిమాందదృక్పృథక్పదకం.

౧-౩౭-౪౦ ఋ ౩౮	౧౬-౩౮౬-౩౦ ధ ౧
౨-౬౫-౦ - ౩౭	౧౭-౩౮౩-౦ - ౬
౩ ౧౧౨-౦ - ౩౬	౧౮-౩౭౫-౦ - ౯
౪-౧౬౭-౦ - ౩౫	౧౯-౩౬౩-౦ - ౧౫
౫-౧౮౨-౦ - ౩౩	౨౦-౩౪౬-౫౦ - ౧౮
౬-౨౧౪-౪౦ - ౩౨	౨౧-౩౨౬-౦ - ౨౪
౭-౨౪౫-౪౦ - ౩౦	౨౨-౩౦౧-౨౦ - ౨౭
౮-౨౭౪-౦ - ౨౭	౨౩-౨౭౨-౩౦ - ౩౦
౯-౩౦౦-౩౦ - ౨౪	౨౪-౨౪౦-౫౦ - ౩౩
౧౦-౩౨౩-౦ - ౨౦	౨౫-౨౦౫-౫౦ - ౩౬
౧౧-౩౪౨-౩౦ - ౧౮	౨౬-౧౬౮-౦ - ౩౯
౧౨-౩౫౯-౦ - ౧౪	౨౭-౧౨౮-౦ - ౪౨
౧౩-౩౭౨-౦ - ౯	౨౮-౮౬-౨౧ - ౪౨
౧౪-౩౮౧-౦ - ౬	౨౯-౪౩-౨౦ - ౪౩
౧౫-౩౮౬-౦ - ౩	౩౦-౦-౦ - ౪౩

శీఘ్రభుజజ్యాలు.

గురుమకరజ్యా.	గురుకర్కటజ్యా.
౧-౫౯ ఋ ౫౯	౧-౭౬ ఋ ౮౬
౨-౧౧౮ - ౫౮	౨-౧౭౫ - ౮౧
౩-౧౭౬ - ౫౫	౩-౨౫౬ - ౭౪
౪-౨౩౧ - ౫౩	౪-౩౩౦ - ౬౮
౫-౨౮౪ - ౫౧	౫-౩౯౮ - ౬౦
౬-౩౩౫ - ౪౯	౬-౪౫౮ - ౫౨
౭-౩౮౪ - ౪౫	౭-౫౧౦ - ౪౩
౮-౪౨౯ - ౪౩	౮-౫౫౩ - ౩౬
౯-౪౭౨ - ౩౯	౯-౫౮౯ - ౨౬
౧౦-౫౧౧ - ౩౫	౧౦-౬౧౫ - ౧౯
౧౧-౫౪౬ - ౩౦	౧౧-౬౩౪ - ౧౨
౧౨-౫౭౬ - ౨౫	౧౨-౬౪౬ ౩
౧౩-౬౦౧ - ౨౦	౧౩-౬౪౯ ధ ౩
౧౪-౬౨౧ - ౧౬	౧౪-౬౪౬ ధ ౧౧
౧౫-౬౩౭ - ౦	౧౫-౬౩౭ ధ ౦

శనిమకరజ్యా	శనికేంద్రజ్యా
౧.౩౮ అ ౩౭	౧.౪౮ అ ౪౭
౨.౭౫.౩౭	౨.౯౫.౪౫
౩.౧౧౨.౩౫	౩.౧౩౯.౪౨
౪.౧౪౭.౩౪	౪.౧౮౧.౪౦
౫.౧౮౧.౩౧	౫.౨౨౧.౩౪
౬.౨౧౨.౩౦	౬.౨౫౫.౩౩
౭.౨౪౨.౨౮	౭.౨౮౮.౨౯
౮.౨౭౦.౨౪	౮.౩౧౭.౨౧
౯.౨౯౪.౨౧	౯.౩౩౮.౧౮
౧౦.౩౧౫.౨౦	౧౦.౩౫౫.౧౫
౧౧.౩౩౫.౨౦	౧౧.౩౭౦.౧౦
౧౨.౩౫౫.౧౩	౧౨.౩౮౦.౬
౧౩.౩౬౮.౧౦	౧౩.౩౮౬ ఋ ౧
౧౪.౩౭౮.౭	౧౪.౩౮౭ ఋ ౨
౧౫.౩౮౫.౦	౧౫.౩౮౫ ఋ ౦

రవిచంద్రదృక్సిద్ధ మాందపదకం గ్రహాణములకు

౧-౧౨-౨ అ ౧౨	౧౬-౧౧౪-౩౦ ఋ ౧
౨-౨౩-౩౦ - ౧౨	౧౭-౧౧౩-౦ - ౩
౩-౩౫-౦ - ౧౧	౧౮-౧౧౦-౦ - ౩
౪-౪౬-౦ - ౧౧	౧౯-౧౦౬-౫౦ - ౫
౫-౫౬-౪౦ - ౧౦	౨౦-౧౦౧-౪౦ - ౬
౬-౬౭-౦ - ౯	౨౧-౯౪-౦ - ౭
౭-౭౬-౦ - ౯	౨౨-౮౬-౩౦ - ౮
౮-౮౪-౩౦ - ౯	౨౩-౭౮-౦ - ౯
౯-౯౨-౧ - ౮	౨౪-౬౮-౩౦ - ౧౦
౧౦-౧౦౦-౧ - ౬	౨౫-౫౮-౨౦ - ౧౧
౧౧-౧౦౫-౩౦ - ౫	౨౬-౪౭-౨౦ - ౧౨
౧౨-౧౦౯-౦ - ౪	౨౭-౩౫-౦ - ౧౨
౧౩-౧౧౨-౨౦ - ౨	౨౮-౨౪-౨౦ - ౧౨
౧౪-౧౧౪-౨౦ - ౧	౨౯-౧౨-౦ - ౧౨
౧౫-౧౧౫-౦ - ౦	౩౦-౦-౦ - ౧౨

చంద్రదృక్సిద్ధపదకాని

౧-౨౯-౨౪-౨౮	౧౬.౨౯౮.౦.౧
౨-౫౭-౦-౨౮	౧౭.౨౯౬.౪౦.౪
౩-౮౫-౦-౨౮	౧౮.౨౯౦.౦.౭
౪-౧౧౨-౩౦-౨౭	౧౯.౨౮౧.౩.౧౨
౫-౧౩౯-౧౦-౨౬	౨౦.౨౬౮.౩౦.౧౪
౬-౧౬౪-౦-౨౪	౨౧.౨౫౩.౦.౧౮
౭-౧౮౭-౨౦-౨౩	౨౨.౨౩౪.౦.౨౦
౮-౨౦౯-౧౦-౨౧	౨౩.౨౧౨.౧౦.౨౪
౯-౨౨౯-౨౦-౧౮	౨౪.౧౮౭.౩౦.౨౬
౧౦-౨౪౭-౦-౧౭	౨౫.౧౬౦.౦.౨౯
౧౧-౨౬౨-౩౦-౧౪	౨౬.౧౩౦.౪౦.౩౦
౧౨-౨౭౫-౩౦-౧౨	౨౭.౧౦౦.౦.౩౧
౧౩-౨౮౫-౩౦-౯	౨౮.౯౭.౩౦.౩౩
౧౪-౨౯౩-౦-౬	౨౯.౩౩.౫౦.౩౪
౧౫-౨౯౭-౦-౩	౩౦.౦.౦.౩౪

చాలనసంస్కారము.

అసంక్రాంతి ద్విసంక్రాంతి మాసప్రాప్తికాలే పూర్వోక్తక్రమేణ క్షయాధిమాసద్వయం వికల్ప్యాధిమాస సంక్రాంతిహీనో౽ధిక ఇతి కథితః॥

శీఘ్రవక్రప్రచారైః॥

శ్లో॥ సంసర్పాంహస్పతిస్స్యాత్ సమవిషమతయోశ్చాలనంతత్క్షయస్య పూర్వేచంద్రార్కయోర్వై విరహితసంక్రాంతితచ్చాలనంస్యా ద్వక్రేస్యాత్కస్యమాసేఋదినచలతిర్వై మాసయుగ్మంవిచింత్యం॥

ఆ॥ యస్యసంక్రాంతిహీనోమాసస్తపోధికః శీఘ్రచక్రప్రచారైర్లభ్యతే చాంద్రమాసస్య శీఘ్రగమనేనరవిమాసస్యాల్పగమనేన సంసర్పాఖ్యోధికమాసోజాయతే చాంద్రమాసస్య అల్పగమనేనసౌరమాసస్య శీఘ్రగమనేనవ అంహస్పత్యాఖ్యో న్యూనమాసోజాయతే గ్రంథకారస్యేదం హృదయం మధ్యగతేర్వాల్పస్ఫుటగతిః సావక్రగతిః స్ఫుటగతిరధికాయాస్ఫుటగతిః తాంశీఘ్రగతిరితి కల్పితవాం ఆయమ

ధనః సూర్యస్ఫుటగత్యాధిక్యే నాంత్యాస్ఫుటజాతే చంద్రస్ఫుటగత్యాధిక్యేన సంసర్పో జాయతే సమవిషమత్వయోస్తు తమధ్యగతితుల్యా యోగతిః ప్రాప్నుయాత్॥ మధ్యగతిరధికా వా స్వల్పా వా యోగతిఃసమగతిః స్పష్టం॥

శ్లో॥ మధ్యస్ఫుటపర్వాంతరనాడ్యః స్వాయనాంశతాడితా భక్తాః మధ్యస్ఫుటతిథినాడీ పరమఫలార్ధేనయానాడ్యః మధ్యేపర్వణియోజ్యాః స్ఫుటపర్వణ్యానకేధికేశోధ్యాః ఏవంహిచక్రచాలనసంస్కారం మధ్యపర్వణిప్రథమం కృత్వాసంసర్పాంహస్పత్యధిమాసాన్విచారయేత్ప్రాజ్ఞః॥

వ్యా. క్షయమాసస్యచాలనసంస్కారంకృత్వాత్ తద్యథా క్షయమాసాంతదర్శకాలస్య మధ్యమమానేన తత్పర్వః సాధయేత్ మధ్యదర్శస్ఫుటదర్శాంతరనాడ్యః అయనాంశైః తాడితాః మధ్యస్ఫుటతిథినాడీ పరమఫలార్ధేనభక్తాః తల్లబ్ధం ఘటికాసంఖ్యాత్మకా స్ఫుటదర్శఘటికాఖ్యేన సంఖ్యాక మధ్యదర్శసంఖ్యాసు యోజయేత్ స్ఫుటదర్శఘటికాసంఖ్యాభ్యోధిక మధ్యఘటిక దర్శఘటికాసు శోధయేత్ ఏవంచక్రచాలనసంస్కృత. శుద్ధదర్శవశాత్ చాంద్రమాసః ద్విసంక్రాంతిత్వం యదానప్రాప్నోతి తదాంహస్పతిర్నాస్తి తదానచలతి చేదంహస్పత్యాఖ్యక్షయమాసోస్తి తథా. పరం మధ్యేధిమాసద్వయమప్యస్తి మధ్యస్ఫుటనాడి పరమఫలార్ధేన నేత్యత్ర చంద్రసూర్యమధ్యగతిభ్యాం ద్వాదశభాగస్యాకేంద్రలిప్తాభ్యః ఉక్తప్రకారేణ తిథిమానయేత్ తత్కాలస్ఫుటసూర్యచంద్రగతిభ్యాం ద్వాదశభాగా సమాల్పాధిక లిప్తాభ్యః స్ఫుటతిథిమానయేత్ స్ఫుటతిథిదళం ... కృత్య తద్దళం యద్భవతి తదేవ మధ్యస్ఫుటనాడి పరమఫలార్ధమితి జ్ఞానియాత్ మధ్యస్ఫుటనాడీ పరమఫలార్ధేనేత్యత్ర ప్రకారాంతరమాహ తద్యథా॥

రవేః పరమఫలమన్త్రోంత్యసహితం	౧౩౧
ఏవం చంద్రమందపరమఫలం	౩౦౩
అనయోర్యోగః	౬౩౪
తదర్ధం	౨౧౭
చంద్రసూర్యమధ్యగత్యంతరేణ	౪౩౧ ౨౩

థ క్తలబ్ధఘటికాఃవిఘటికాః ౧౨.౪౫

ఏవః మధ్యస్ఫుటపర్వాంతరనాడి పరమ్పలం.

శ్లో॥ అసంక్రాంతోద్విసంక్రాంతః సంక్రాంతిరహితోయదా మాసఃపూర్వస్యమాసస్య పూర్వదర్శదినోద్గమాః॥ ఉత్తరేమాసిసంక్రాంతినాడికాసువిశోధయేత్ శేషాశ్చాలనసంస్కార సంక్రాంతేస్స్యుశ్చనాడికాః॥

పూర్వదర్శ దినోద్గమాః.

వ్యా॥ సూర్యోదయాత్పరదర్శఘటికా ఇత్యర్థః.

శ్లో॥ తిథిశ్చైవభవేద్యావాన్ ప్రాసవృద్ధిపరేహని తావాన్ప్రాహ్యసపూర్వేద్యు తదర్ధమేవస్వకర్మణి॥

అ॥ సర్వసంక్రాంతిమాసోధమాస ఇత్యుక్త క్రమేణైవాధి మాసనిర్ణయః చాలనసంస్కారక్రమేణ క్షయమాసోయదావచలతిత దా ఆధిమాసద్వయం క్షయమాసం చనియమ్య వ్యవహర్తవ్యఇతి నియమః॥

శ్లో॥ క్షయమాసాంతెకుర్యా చ్చాలనముక్తప్రకారేణ యదినచలత్యధికద్వయమస్తి తదావ్యాస్పతిశ్చనాన్యత్ర॥ మధ్యస్ఫుటపర్వాంతరనాడ్య స్త్వయనాంశ తాడితాభక్తాః మధ్యస్ఫుటతిథినాడిపరస్పరాధార్ధనయనాత్వంమధ్యపర్వాణి యోజ్యాఃస్ఫుటపర్వణ్యేనేధికేశోధ్యాః। ఏవంహిచక్రచాలనసంస్కారంమధ్యపర్వణిప్రథమం। కృత్వాసంగహణంహ్యశ్చధిమాసాంవిచారయేత్ప్రాజ్ఞః॥

అస్య॥ రవిచంద్రమధ్యభుక్త్యరంతరనయంజ్ఞాత్వా। తాభ్యాంపృథగకాంశకలిప్తాభ్యో నాడికాదిఫలయుగంజ్ఞాత్వా తయోస్తు యోగాదర్ధార్ధేర యుక్త వేచ్ఛేదః।

అస్యభాష్యాభిప్రాయః॥ మందశ్శంన్కర్షాయత ఇతివెంకటయజ్వనాస్పష్టిక్రియతే॥

రవిచంద్రమధ్యభుక్త్యోరితి॥ రవేరధికస్ఫుటగతిః । ఏకషష్టి లిప్తికాః ౬౧ పంచదశవిలిప్తికాః ౧౫ తస్యహీనస్ఫుటగతిః ॥ షట్పంచాశల్లిప్తికాః ౫౬ నవచత్వారింశద్విలిప్తికాః ౪౯॥ చంద్రస్య అధికస్ఫుటగతిః । షట్పంచాశదధికాష్టశత ౮౫౬ లిప్తికాః । పంచత్రింశ ౩౫ ద్విలిప్తికాః । తస్యహీనస్ఫుటగతిః । నవదశాధిక సప్తశత ౭౧౯ లిప్తికాః చతుర్వింశతి ౨౪ విలిప్తికాః తథాచసిద్ధాంతేఽభిహితం॥

రవేఃపరమగత్యోర్భ్యలిప్తా । భూషడిష్టేందుతత్॥ హీనషడ్బాణనందాబ్ధిః క్షీణలిప్తావిలిప్తికాః॥ చంద్రస్యకర్తబాణాష్ట షూగ్నిలిప్తికాదయః హీనగత్యంకభూశైలాజినా లిప్తావిలిప్తికాః॥

శ్లో॥ సూర్యాశ్చంద్రమసా తుర్యగతిలిప్తవిలిప్తికాః॥ లిప్తావిలిప్తా
సూర్యస్యగతిర్నఖశరాగజాః । చంద్రస్యశూన్యనందాశ్వవిష
యాగ్నయఏవచ॥

అ॥ సూర్యస్యాధికస్ఫుటగతి మధ్యగతిసంయోజనలిప్తికాః । వింశత్యుత్తరశతం ౧౨౦ త్రయోవింశతి ౨౩ విలిప్తికాః । రవేర్హీనస్ఫుటగతి మధ్యగత్యోస్సంయోజనలిప్తికాః పంచదశోత్తరశతం ౧౧౫ సప్తపంచాశ ౫౭ ద్విలిప్తికాః ఉభావపిసంయోజ్యజాతం షట్త్రింశోత్తరశతం ౨౩౬ వింశతిలిప్తికాః ౨౦ అయం చతుర్థభాగతయాలబ్ధం నవపంచాశల్లిప్తికాః ౫౯ విలిప్తికాః పంచ ౫ అయంతస్యాపంచత్యాష్టశతైర్భాగముపహృత్యలబ్ధం చతస్రో ౪ లిప్తికాః షడ్వింశతి ౨౬ విలిప్తికాః ఇమాధికృతాఽంతరస్యాలిప్తాః ౨ త్రయోదశవిలిప్తికాః ౧౩ పరమార్ధఘటికాః ఇత్యుచ్యంతే॥

ఏవంప్రకారేణ చంద్రస్యాధికస్ఫుటమధ్యగతిసంయోజ్య హీనస్ఫుటమధ్యగతిచసంయోజ్య తత ఉభయమపిసంయోజ్యచతుర్థభాగముపహృత్యలబ్ధంషష్ట్యాసంగుణ్యం అష్టశతైర్భాగముపహృత్యలబ్ధ॥ మధీకృతం ఏకోనత్రింశత్ ౨౯ లిప్తికాః పంచత్రింశద్వి

ష్టిలికాః ౩౫ చంద్రపరమార్ధ సూర్యపరమార్ధ ఘటికాశ్చసం ఘోజనలిప్తికాః ఏకత్రింశతి ౩౧ అష్టచత్వారింశద్విలిప్తికాః ౪౮ తాః తిధిపరమార్ధఘటికా ఇత్యుచ్యంతే॥

మధ్యస్ఫుటనాడీపరమఫలార్థేనేతి.

మధ్యగ్రహమధ్యభుక్తిభ్యాం మానీతామావాస్యా సామధ్యమావాస్యాస్ఫుటగ్రహ స్ఫుటభుక్తి భ్యామానీతామావాస్యాసా స్ఫుటామావాస్యాతయోరంతరంకృత్వా వశిష్టఘటికాః । తత్కాలాయనభాగైస్సంగుణ్య తిధిపరమార్ధ ఘటీభిర్భాగమపహృత్యలబ్ధం స్ఫుటామావాస్యయా మధ్యామావాస్యాన్యూనాచే న్మధ్యామావాస్యాయాం యోజయేత్ మధ్యామావాస్యాయాః స్ఫుటామావాస్యా న్యూనాచేత్ । మధ్యమర్వ్యణిత్యజేత్॥ అనేనక్రమేణసంసర్పాంహస్య వ్యధిమాసానా మాద్యంత మధ్యస్ఫుటామావాస్యామనుచాలన సంస్కారః కుర్యాత్ చాలనసంస్కార దర్శయోర్మధ్యే రవిసంక్రాంతిరహితశ్చేత్ సామత్యాధిమాస ఇతుచ తే చాలనసంస్కారదర్శద్వయోరంతరే సంక్రాంతిద్వయంచేత్ హంసస్పతిరిత్యుచ్యతే । యదాచాలనమస్తి యదాపూర్వస్యాసంక్రాంతి ర్వ్యసంపాదనాదయం । క్షయమాస ఏకత్వేనైవపరిగణనీయః । యదాచాలనంనాస్తితదామాసద్వయం.

ద్రష్టవ్యం తదుక్తంవటేశ్వరసిధాంతే.

శ్లో॥ మాసస్సంక్రాంతి హీనోధిక ఇతికధితః చ్ఛిద్రఘువక్ర ద్రుచాగ్రై
స్సంసర్పాంహస్పతి స్యాత్సమవిషమ తయాచాలనంతత్సకా
యస్య । పూర్వైర్దైశ్చంద్రార్కయోగస్సమవిషమతయాక్రాం
తితశ్చాలనంస్య ద్వక్రస్యాస్యసత్వమ సాయ దిన చలతివై
మాసయుక్త్యావిచింత్యం.

ముఖ్యాభిప్రాయం.

మధ్యపర్వస్ఫుటపర్వాంతరంచాతను అయనాంశలం గుణించి పరమఫలార్థం చాత భాగించగా రాబడ్డటువంటి ఘడియ విఘడియలు మధ్యపర్వము స్ఫుటప ర్వాంశంకంటె అధికముయినప్పుడు మధ్యపర్వంలో తీసివేయటమున్ను తక్కువయిన ప్పుడు మధ్యపర్వంలో కూడటమున్ను యీప్రకారం చేస్తేను చాలన సంస్కార మగును,

యీసంస్కారముయినప్పటికిన్ని సంక్రాంతిద్వయం చలించకుండా వున్న యెడల క్షయమాసమని నిశ్చయించేది.

చలించటమనగా అమావాస్య ఘడియలలోపల సంక్రమణం ప్రవే శించనియెడల క్షయమాసం లేదు;

పరమఫలార్థమనగా ౨ భేదములుగా చెప్పబడియున్నది.

అందుకు ౧టో విధము.

మధ్యపర్వంయొక్క అరమున్ను స్ఫుటపర్వంయొక్క అర్థమున్ను కూడి సఖం చేస్తే పరమఫలార్థమగుచున్నది,

౨ ప్రకారాంతరమందు

సూర్యునియొక్క పరమఫలమున్ను చంద్రునియొక్క పరమఫలమున్ను కూడి సఖంచేసి సూర్యచంద్రమధ్యగత్యంతరంచాతను భాగిలచగా రాబడ్డది పరమ ఫలమగుచున్నది ఇది ఉత్తమం పరమఫలమనగా సూర్యచంద్రులయొక్క గంప తకఫలమయియుండియున్నది.

యిందులో సౌజ్ఞ.

౧ సంసర్పమనగా అధికమాసం అంహస్పతిక్షమాసం.

చంద్రగ్రహణాధ్యాయం.

శ్లో॥ సరస్వతీంనమస్కృత్య । గణేశంప్రతిపద్యచ । నిర్విఘ్నకృతి
సాధనాయ కమలాపతయేనమః॥

శ్లో॥ పూర్వాచార్యమతేభ్యోయద్యచ్ఛ్రేష్ఠంలఘుస్ఫుటంబీజం। త
ద్బుద్ధిమద్భిశ్శుభకరం । రహస్యమభ్యుద్యతేవక్ష్యతః॥

శ్లో॥ కాత్యాయనతికాబ్ధిచంద్రోఽహం భారద్వాజసగోత్రజః । గోపా
లకృష్ణసిద్ధాంతి గ్రహణప్రక్రియాంబ్రువై॥

చంద్రగ్రహణాధ్యాయం.

శ్లో॥ ఛాదకోభాస్కరస్యేందురధస్థోఘనవద్భవేత్ । భూఛాయా
ప్రాఙ్ముఖశ్చంద్రో విశత్యస్యభవేదసౌ॥

బింబాలసాధనంబు.

॥ కక్ష్యామండలగార్కస్యగతేర్నవశరాః కలాః సూర్యస్ఫుటగతే
ర్యావదంతరేంద్రియభూ ౧౫ హతా తదేవవికలాస్సూర్య
స్ఫుటభుక్త్యోధికేఘనంహీనేఋణంరవేర్బింబం తదాకార్యంకలా
స్మృతాః॥

అ॥ సూర్యునియొక్క కక్ష్యామండలగతి ౫౯ లిప్తలు సూర్యస్ఫుటగతిన్ని
వీటియంతరమును ౧౫ టు గుణించగా వికలలవును ఆవికలలు కక్ష్యామండల గతిక
న్నను స్ఫుటగతి ఎక్కువయితే ౩౨ లిప్తలయందు కూడేది. తక్కువయితే శోధిం
చేది సూర్యస్ఫుటబింబమగును.

చంద్రునకు.

శ్లో॥ చంద్రబింబేశశిర్వహ్ని ౩౧౨౮ మధ్యమానజినాస్మృతాః
భూఛాయాగ్నిస్తవేదాక్షి ౬౬।౨౮ లంబమానాద్రి పంచ
మం । షట్కృత్యానిఃలాస్తైయామధ్యమానముదాహృతం॥
చంద్రస్యఖఖనాగాశ్చ ౬౦౦ కక్ష్యామండలగాస్సదా క్రాం
తిమండలగాశ్చంద్ర స్ఫుటగత్యోర్యదంతరం చంద్రస్యగజవే

ఛా ౮౪ పం భూఛాయాత్రి ౩ ఘ్నతాశ ౮౦ హృత్
లంబనంసార్ధరూప ౧।౩౦ ఘ్నంమండలాప ౦౮౦ కలా
దికం యదాస్పుటగతిహీనా విశోధ్యాఽధికేధనం చంద్ర
బింబాల్లంబమానబింబాని స్ఫుటతోఽభవేత్॥

అ॥ చంద్రబింబంయొక్క మధ్యమానము ౩౧।౨౪ లిప్తాది భూఛాయయొక్క మధ్యమాన లిప్తలు ౮౩।౨౪ చంద్రునియొక్క లంబమానలిప్తలు ౭౬-౩౬ కక్ష్యామండలగతి ౮౦౦ లిప్తలు స్ఫుటచంద్రునియొక్క స్ఫుటగతికిని కక్ష్యామండలగతికిని గల అంతరము ౮౪ ట భాగించగా కలాది చంద్రబింబమగును ౩౧।౨౪ యందునుకూడేది తిరుగా ౩ ట గుణించి ౮౦ ట భాగించిన కలాదిఫలము భూఛాయాబింబమగు ౮౩।౨౪ యందును లంబమానమగు ౭౬।౩౬ టి యందు అంతరమును ౧।౩౦ ట గుణించి ౮౦ ట భాగించిన కలాదిచంద్ర లంబనమందును దృక్సిద్ధ స్ఫుటచంద్రగతి ౮౦౦ కంటె అధికమయినను ధనమున్ను తక్కువఅయితే రుణమున్ను యీ మూడింటియందు చేయవలెను.

ఇంకొకసులభమార్గం.

॥ షడ్భృతత్కాలగత్యర్ధం రవేర్బింబస్యసాధనం షష్ఠాంశో
నార్కబింబస్య స్ఫుటబింబాంశ్చసిధ్యతే॥

శ్లో॥ చంద్రభుక్తిర్దశయుతం తత్త్వాప్తంవిధుబింబజః ఇంద్రాం
శోనం చంద్రబింబెస్ఫుటబింబమిహోచ్యతే॥

అ॥ విక్షేపసాధనమునకుగాను సూర్యసిద్ధాంతప్రకారం భుజజ్యాకావలయు కావనది కష్టతరంబనియుంచి యింకొక సులభమార్గంబుగా భుజజ్యను సాధించుచున్నారము. ప్రస్తుతం గ్రహణములయందు ౧౫ భాగలవరకే పాతోనకేంద్ర భుజజ్య కావలయుకాన అందుకు ౩ పతికములు సూచించెదను.

శ్లో॥ ౧ ప ౨౯౯।౩౭ అ ౨౯౯।౫౫

౨ ప ౫౯౬।౫౮ అ ౨౯౯॥౧౦

౩ ప ౮౮౯।౪౫ అ ౨౯౭।౨౪

శ్లో॥ తద్బాహుబాగాశిపవన్నై దశాంశ శై పంబాదశాం శై రిలిభాగసం జ్ఞాశిష్టంత దేష్టాంతరసిఘ్నమద్గైర్విభాజయే రా _ప్తఫలం భుజజ్యా॥

అ॥ పాతోనకేంద్రభుజభాగలు ౯ కి వకటోపతకము ౧ ౨ పతక మున్న ౧౫ టికి ౩ పతకమున్న గుతేలిరిగి భాగలసంఖ్యచాను ౧౮ పతకముల వరకు ఒకటోపదకొంతరమున్న ౧౦ భాగలవరకు ౨ పదకాంతరమున్న ౧౫ భాగలవరకు ౩ పదకొంతరమున్న తెలుసుకొని నిలచిన భాగాది పతకొంతరము చాత గుణించి ౯ ట భాగించిన లబ్ధం భుజజ్యాయగును.

॥ పాతోనచంద్రబాహుభ్యాం వంహ్నిపూర్ణేందు ౧౦౩ తా డితాః రసాబ్ధి రుద్ర ౧౧౪౬ హృల్లబ్ధ మిందోర్విక్షేపలి _ప్తికాః॥

అ॥ చంద్రునిలో రాహును తీసివేసిన పాతోనకేంద్రము దానికి భుజసా ధించి ఆభుజజ్యను ౧౦౩ ట గుణించి ౧౧౪౬ ట భాగించిన లబ్ధ లిప్తాది విక్షేప ముగును.

॥ వ్యర్కేందుపాతోనకేంద్ర భాగోంకవికలోనితాః ఏకదిగ్యోజ యేభిన్నది_గ్వ్యంతరసంస్కృతః॥

అ॥ వ్యర్కేందును ద్విగుణించి పాతోనకేంద్రము తీసిన కేంద్రము భుజ సాధించి భుజయొక్క భాగ ౧ కి ౯ విలిప్తల చొప్పున వచ్చిన ఫలమును విక్షేప ములో ఏకదిక్కు అయితే కూడేది భిన్నదిక్కు ఐతే శోధిస్తైను స్ఫుటవిక్షేపము ను యిటసరితాదు మానసప్రకారం విక్షేపంసాధించేది.

శ్లో॥ తాత్కాలికేందువిక్షేపం ఛాద్యఛాదకమానయోః యోగా ర్ధాత్ప్రోహ్యయచ్ఛేషంతమఛన్నం తదుచ్యతే॥

అ॥ తాత్కాలించి తెచ్చిన చంద్రవిక్షేపమును బింబయోగార్ధములో శో ధిస్తైను ఛన్నలిప్తలగును అనగా ఇవి గ్రాసలిప్తలు.

॥ గ్రాహ్యమానాధికేతస్మిన్ సకలంన్యూనమన్యథా యోగా ర్ధాదధికేనస్యా ద్విక్షేపోగ్రాససంభవః॥

అ॥ విక్షేపము అధికముగా బింబయోగార్ధంలో పోకపోయినా గ్రహణం లేదు విక్షేపమునంగాను చంద్రబింబంలో చొచ్చి కాటు అందే దాని పేరు విక్షేపం ఛన్నలిప్తలనగాను ఇవే గ్రాసలిప్తలు చంద్రబింబం కప్పేదాని పేరు ఛన్నలిప్తలు.

స్థిత్యర్ధ సాధనంబు.

॥ గ్రాహ్యగ్రాహకసంయోగవియోగాదళితౌపృథక్ విక్షేపవర్గ
హీనాభ్యాంతద్వర్గాభ్యాముభేపదే షష్ట్యాసంగుణ్యాసూర్యేం
దోర్భుక్త్యంతరవిభాజితే - స్యాతాం స్థితివిమర్దార్ధే
నాడికాదిఫలేతయోః॥

అ॥ చంద్రబింబము ఛాయాబింబముకూడివర్గించి విక్షేపవర్గం తీసివేసి దానిమూలముగొని ఆమూలము ౬౦ట గుణించి సూర్యచంద్రుల గత్యంతరంచా తభాగిస్తే స్థిత్యర్ధంరాబడును. విమర్దకు వొకబింబములో వకబింబమును తీసివేసి వర్గించి విక్షేపవర్గంతీసి మూలముగొని వ్యక్తంగా గతిచాత భాగిస్తే విమర్దవచ్చును.

స్థిత్యర్ధవిమర్ధస్ఫుటీకరణము.

॥ ద్విఘ్నాపాతోనఖోభాగాః పలాయుగ్మపదేభుజే స్థిత్యర్ధే
స్యాద్విధో శోధ్యాఃపదేయాతత్రమోక్షకే - నిమిలనోన్మీల
నయోః - విమర్ధార్ధేతథాబుధైః - ఓజేతువిపరీతాస్తా
దేయాశోధ్యాచసర్వతః॥

అ॥ చంద్రునిలో రాహువును శోధించి భుజసాధించి ఆభుజకు అధస్తానమ్ముందున్న భాగలను రెండింటగుణించితే కలలగును. యుగ్మపదభుజమైతే స్థిత్యర్ధయందు తీసివేసేది. ఓజపదముగామంచిన కూడవలయును.

స్పర్శమధ్యమోక్షసమీలన ఉన్మీలన
కాలముల సాధనము.

శ్లో॥ స్ఫుటతిథ్యవసానేతు మధ్యగ్రహణమాదిశేత్ - స్థిత్యర్ధనా

డికాహీనే గ్రాసో మోక్షస్తుసంభవే - నిమీలనోన్మీలనా
ఖ్యభవేతాంసకలగ్రహే॥

ఆ॥ స్ఫుటపర్వాంతకాలమే గ్రహణమధ్యకాలము స్థిత్యర్ధను పర్వములో తోశివేసినదే స్పర్శకాలం ఇదే గ్రహణం పట్టబారంభ్యకాలం పర్వములో స్థిత్యర్ధనుకూడివదె మోక్షకాలం మోక్షకాలమనగా గ్రహణము పూర్తిగా విడచిన కాలం ఈనిర్ణయం అల్పగ్రాసములయందు మూడేకాలములు పూర్ణగ్రాసముల యందు అయిదు కాలములుగనుక స్ఫుటపర్వములో విమర్ధార్ధను శోధిస్తే నిమీలనకాలము నిమీలనకాలమనంగాను బింబదర్శనాభావకాలము చేర్చినది ఉన్మీలనకాలము ఉన్మీలనకాలమనగాను దర్శనప్రారంభకాలం.

యిందుకుశాస్త్రం.

॥ ఖండగ్రాసె స్త్రయఃకాలో - సర్వగ్రాసేషు పంచధా అని
న్యాయం.

॥ దక్షిణవిక్షేపాయద్యుత్తరగోళేభవేశివదిశిస్పర్శః - వాయు
దిశిముక్తిరిందోఃవిహితా విహితేతునైరుతేర్వాంహ్నేః ఉ
త్తరవిక్షేపోయదిదక్షిణగోళేగ్ని భాగతఃస్పర్శః - నైఋతి
మోక్షస్యాత్విహితావిహితే వాయుశంభుహరితోశ్చ॥

శ్లో॥ ధూమ్రఃకృష్ణఃపింగళశ్చ భవేత్కుముదబాంధవః - అల్పా
ర్ధసర్వ గ్రాసేషు కృష్ణః కమలబాంధవః - చంద్రగ్రహ
ణాధికారః॥

సూర్యగ్రహణాధ్యాయం.

॥ పూర్వాహ్నేర్కగ్రహేదర్శే । భవతఃస్పర్శమోక్షకౌ అ
పరాహ్నేప్రతిపది । తద్బీజంలంబనంస్మృతం॥

లంబనసాధనం.

శ్లో॥ సబీజఫలపర్వాంస్యాః । ద్దినార్ధాన్యూనసంభవేత్ । తిధి ౧౫

పూర్ణాన్యాద్దినార్ధాప్త ఘటికాద్యుగతంభవేత్ । ద్యుగతం
తిథిహీనంస్యా । త్ప్రాఙ్నతంఘటికాదికం॥

అ॥ ఉదయాది బీజఫల అమావాస్య ఘటికాదిదినార్ధమునకు తక్కువగా వుంటే ఆఘటికాదిని ౧౫ టి గుణించి దినార్ధముచేత పాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధం ద్యుగతఘడియలగును ద్యుగతమనగా ఉదయస్థానం మొదలు సూర్యుడువుండేస్థానం వరకు వుండేదానికి మధ్య ద్యుగతము యీద్యుగత ఘటికాదిని ౧౫ టిలో తీసివేయగా ప్రాఙ్నత ఘటికాదియగును. నతమనగా మధ్యాహ్నస్థానంనుంచి సూర్యునకు వుండే వ్యవధానతమగును.

శ్లో॥ దినార్ధాదధికంపర్వం పర్వాణ్యూనేఘటీయది - తిథి ౧౫
పూర్ణాన్యాద్దినార్ధాప్త ఫలంద్యుగతమీరితం । పశ్చాన్నతం
తదేవంస్యా । ల్లంబనంసాధితంయది॥

అ॥ దినార్ధానికిపైన అమావాస్య ఘడియలు వుంటే ఆ ఘటికాదిలో దినార్ధను శోధించిన శేషఘటికాదిని ౧౫ ట గుణించి దినార్ధచేత పాలుగొనగా వచ్చిన లబ్ధం ద్యుగతఘటికాదియగును యివే పశ్చాన్నతఘడియలు.

సులభోపాయలంబనసాధనం.

॥ ప్రాక్పశ్చాన్నతనాడీభి । ర్లంబనాత్పదకంభవేత్ । అంతగ
ఘ్నంవిఘటికా । షష్ట్యాప్తఫలయుక్స్ఫుటం । త్రయోదశ
హృతాల్లబ్ధం ఘటికాస్ఫుటలంబనం అసకృత్కర్మసంసాధ్యం
ద్వయోతుస్ఫుటలంబనం॥

అ॥ ప్రాఙ్నతఘడియలుగాని పశ్చాన్నతఘడియలుగాని యిప్పటికి ౧౫ టికి హెచ్చుగాని కాకుండా లంబనపదములుగా సాధించియున్న విగనుక యీ నతఘడియ లెన్నో ఆన్నో లంబనపదకంపెట్టుకొని శేషవిఘడియలను పదకాంతరముచేత గుణించి ౬౦ ట భాగించిన లబ్ధము పదకములో కూర్చగా స్ఫుటపదకమగును ఆపదక ఘటికాదిని ౧౩ ట భాగించిన ఘడియ విఘడియలు లంబనమగును తిరుగా ఆలంబన ఘటికాదిని పర్వంలో సంస్కరించి ఆసంస్కరించిన ఘటికాదులపై పట్టి పూర్వోక్తప్రకారము లంబనము సాధించిన స్ఫుటలంబనమగును లంబ

నటున గా ఛాద్యబింబములయొక్క అనగా సూర్యచంద్రులయొక్క మధ్యమువుండే సందు లంబనస్థానమనబడును.

లంబనపత్రకాలు.

౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧	౧౨	౧౩	౧౪	౧౫
ప ౯	ప ౧౮	పత ౨౬	పత ౩౨	పత ౩౭	పత ౪౩	పత ౪౬	పత ౪౯	పత ౫౦	పత ౫౧	పత ౫౨	పత ౫౩	పత ౫౩	పత ౫౩	పత ౫౩
అ ౯	అ ౮	అ ౬	అ ౫	అ ౬	అ ౩	అ ౩	అ ౧	అ ౧	అ ౧	అ ౧	అ ౦	అ ౦	అ ౦	అ ౦

స్ఫుటలంబనసాధనం.

శ్లో॥ తత్రింశఘ్నాంక ౯ నిఘ్నాక్షిగజరామ ౩౮౨ హృతాదిఫలం
ఖరామ ౩౦ ఘ్నాదశాంశోనశశిబింబాప్త లంబనంవిలిప్తే
మునదాయోజ్యంద్వాదశాంశోనలంబనం॥

అ॥ లంబనమును ౩౦ ట గుణించి తిరుగా ౯ ట గుణించి ౩౮౨ ట భాగిస్తేను ఫలమగును ఆఫలము ౩౦ ట గుణించి పదో అంశమును తీసివేయబడిన చంద్రబింబకలాదిచే భాగించిన కలాదిస్ఫుటలంబనమగును. అందులో ౫ విలిప్తలు కూర్చితే స్ఫుటలంబన మనబడును ప్రాఙ్నతముకు ద్వాదశాంశోన చంద్ర బింబకలాదిచే భాగించినదే స్ఫుటలంబనము.

స్థిరీకృతలంబన సంస్కృతపర్వాంతమే గ్రహణమధ్యకాలము.

గ్రహణమధ్యకాలసాధనం.

॥ సబీజస్ఫుటపర్వస్య । ప్రాగ్లంబెశోధితంయది । పశ్చాల్లంబే
యుతంకార్యం ॥ గ్రహణేమధ్యకాలజం॥

అ॥ ప్రాఙ్నతమువలన రాబడ్డది ప్రాగ్లంబనం పశ్చాన్నతమువలన రాబడ్డదిపశ్చాల్లంబనంగనుక ప్రాగ్లంబనమయిన బీజస్ఫుటమువలన రాబడిన అమావాస్య ఘటికాదులలో ద్వితీయ్య పర్వాయస్ఫుటలంబనమును శోధించగా గ్రహణమధ్య

కాలమగును. పశ్చాల్లంబనమయితే అమావాస్య ఘటికాదిలో కూర్చగా గ్రహణ మధ్యకాలమగును.

నతఘటికా సాధనం.

॥ లంబనసంస్కృతపర్వం । ప్రాఙ్నతేదినార్ధశోధితేశేషం ।
పశ్చాన్నతేదినార్ధాచ్ఛోదితేతిపర్వాంతే । స్ఫుటనతమితి
విఖ్యాతం । ఖార్కస్యసాధయేత్ప్రాజ్ఞః॥

అ॥ లంబనసంస్కృత పర్వాంతఘడియలు దినార్ధను తక్కువగావుంటే దినార్ధంలో తీసిన శేషము ఘటికాదులు ప్రాఙ్నతమవలను దినార్ధముకు హెచ్చుగానుంటే ఆఘటికాదిలో దినార్ధను శోధించిన శేషఘటికాదిపశ్చాన్నతమవనను యీనతఘటికాదులవలన ఖార్కుని సాధించవలయును.

ఖార్కస్యసాధనంబు.

శ్లో॥ పంచభక్తానతాద్రాసి । శేషలిప్తావిలిప్తకం త్రింశఘ్నంపంచ
భాగాప్తం శేషంషష్టిహతంపునః । కలాద్యర్ణంధనంభా
నోః ప్రాక్పశ్చాన్నతనాడిషు॥

అ॥ నతఘటికాదే రాసిస్థానముగా యుంచుకొని నతఘడియలను ౫ట భాగించిన లబ్ధం రాసియగును. శేషలిప్తవిలిప్తలను ౩౦ ట గుణించి ౫ ట భాగించగా భాగలొచ్చును శేషమువలన కలలు వికలలు సాధించుకొని ప్రాఙ్నతమయిన ను లంబనసంస్కృతపర్వాంతర విరాశ్యాదులలో శోధించేది. పశ్చాన్నతమయితే కూర్చేది యీప్రకారం ఖార్కుని సాధించేది.

అవనతిసాధనం.

శ్లో॥ సాయనాంశస్యఖార్కస్య । భుజస్పాధ్యదశో ౧౦ ధృతాఃనత
పిండాభవంత్యేతే । లబ్ధంగతపిండకాః। గతగమ్యాంతరా
భ్యస్తంశేషం దశ ౧౦ హృతంఫలం । గతఖండే నతంకార్య
మర్ధంచావనతిర్భవేత్ - ఉదక్మేషాదిగేఖార్కే । తులా
ద్యాదక్షిణానతిః॥

అ॥ యీఖార్కునియందు అయనాంశలు కూడగా సాయనఖారుడగును. యీఖార్కుడు మేషాది ౬ రాశులలో గావుంటే ఉత్తరావనతిచ్చును. తులాది

౬ రాసులలోవుంటే దక్షిణావనతియనబడు యీ ఛాయనభార్క్యాని భుజచేసి ఆ భుజరాశ్యాదిభాగలుచేసి ఆభాగలను ౧౦ ట భాగించగా నతపిండమొచ్చును ఆ లబ్ధముకు తగిన నతపిండమును పెట్టుకుని అపిండయొక్క అంతరంచాతను శేష భాగాలనిగుణించి ౧౦ ట భాగించి భాగస్థానమందు శిష్ట భాగలను ౬౦ ట భాగించగా వచ్చినఫలమును పిండమందు కూడి సగముచేసేను అవనతియగును అవనతి అనగా లంకామధ్యస్థానమంది సూర్యునివరకు వుండేది. ఇవి దక్షిణోత్తరములు కలవి,

సదాదక్షిణావనతిసాధనం.

శ్లో॥ భాక్షో ౯౦ నోవిషువఛాయా । ద్విఘ్నా తచ్ఛాయసంగుణా।
శ్చరాశిర్భక్తాలిప్తాది । సదాదక్షిణదిగ్భవేత్ । ఏకాయనేతు
సంయుక్తాభింనేశోధ్యంస్ఫుటానతిః॥

అ॥ ౯౦ టిలో స్వదేశవిషువఛాయను శోధించిన శేషమును రెండింటగుణించబడిన విషువఛాయచాతను శేషమునుగుణించి ౨౯ టు భాగించగా వచ్చిన లిప్తాది సదా దక్షిణావనతియగును, పూర్వము తేబడిన అవనతిన్ని యీ దక్షిణావనతిన్ని ఏకదిక్కులయినకూడేది భిన్నదిక్కులయితే శోధిస్తేను స్ఫుటావనతియగును.

ప్రత్యక్షం.

విషువఛాయ ౩।౩౬ దీనిని ౯౦ టిలో శోధించగా ౮౬।౨౪ దీనిని విషువఛాయాద్విగుణం ౭।౧౨ చాతగుణించి ౨౯ టు భాగించగా ౧౩।౪౫ సదా దక్షిణావతియగును.

నతపిండచక్రం.

సంఖ్య.	౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	౯
పిండము.	౯	౧౭	౨౪	౩౧	౩౭	౪౨	౪౬	౪౮	౪౯
అంతర్యం.	౯	౮	౭	౭	౬	౪	౨	౧	౦

స్ఫుటవిక్షేపసాధనం.

స్ఫుటలంబనపర్వాంత। చంద్రోరాహూనితేశరః । మేషే
తులాదుదగ్యామ్యే । విక్షేపోనతిసంస్కారేత్ । స్ఫుటవిక్షేప
బింబార్ధే శోధితేగ్రాససంభవః॥

అ॥ లంబనసంస్కృతపర్వాంత చంద్రునిలో రాహును శోధిస్తే పాతోన చంద్రమవును యీ కేంద్రం మేషాది ఉత్తరదిక్కు తులాది దక్షిణదిక్కు అని తెలుసుకొని భుజసాధించుకొని విక్షేపమును సాధించేది అస్ఫుటవిక్షేపమున్ను అవనతిన్ని ఏకదిక్కులయిన కూడేది భిన్నదిక్కులయిన అంతరించిన శేషం భుజాదిక్కు విక్షేపసంస్కృత స్ఫుటావనతి అని తెలుసుకునేది.

చంద్రగ్రహణాధ్యాయములో పూర్వము చెప్పినప్రకారం బింబాలు తెచ్చుకొని బింబయోగార్ధంలో స్ఫుటావనతి శోధించగా గ్రాసలిప్తలగును. మానయోగార్ధవర్గములో విక్షేపసంస్కృత స్ఫుటావనతి వర్గం శోధించి వర్గమూలంగొని ౬౦ ట గుణించి సూర్యచంద్రగత్యంతరములచే భాగించగా వచ్చిన లబ్ధం మధ్యస్థిత్యర్ధయగును. ఉదయాది బీజఫల అమావాస్యఘడియలలో తీసివేయగా స్పర్శకాలమగును. అమావాస్యపర్వంలో కూర్చగా మోక్షకాలమగును. యీఘడియలవల్ల స్పర్శమోక్షకాలలంబనములు తెచ్చుకునేది.

స్పర్శమధ్యలంబనాంతరం మధ్యస్థిత్యలో కూర్చిచే స్పర్శస్థిత్యర్ధ మధ్యమోక్షలంబనాంతరము మధ్యస్థిత్యర్ధలో కూర్చితే మోక్షస్థిత్యర్ధయగును. పూర్వగ్రాసానికి విమర్ధలు పుట్టును గనుక సాధించి ఉదయాది బీజఫల అమావాస్యలో శోధిస్తే నిమీలనకాలమగును. మధ్యకాలంలో కూడగా ఉన్మీలనకాలమగును.

యీకాలములు రెండున్ను ముందువలెనే లంబనం సాధించి మధ్యలంబన నిమీలకాలలంబనాంతరము మధ్యవిమర్ధలో కూర్చగా స్ఫుటస్పర్శవిమర్ధయగును. అమధ్య లంబన ఉన్మీలన కాలలంబనాంతరమును మధ్యవిమర్ధలో కూర్చగా స్ఫుట ఉన్మీలన మోక్షవిమర్ధయగును. గ్రహణమధ్యకాలముయొక్క ఘడియలు ౫ ప్రతులు కావుంచి స్పర్శాదులు సాధించేది ఎట్లనగా స్ఫుటస్థిత్యర్ధ సాధించి స్ఫుటలంబనంలో కూడి మొదటిస్ఫుటపర్వంలో తీస్తే స్పర్శకాలం స్ఫుట
~~అయిన శేష్యమధ్యకాలపర్వము మధ్యకాలం స్ఫుట లంబనంలో స్ఫుట స్థిత్యర్ధ~~

శోధించిన శేషము స్ఫుటపర్వమందు శోధిస్తే మోక్షకాలం ఇది ఖండగ్రాసవిష యము పూర్ణగ్రాసము ౫ కాలముల గ్రహణమధ్యకాలముడియలు ౫ ప్రతు లుగా వుంచి మొదట స్పర్శస్థిత్యర్ధ తీసివేయగా స్పర్శకాలమగును.

౨ ప్రతిలో స్పర్శవిమర్ధ తియ్యగా నిమీలనకాలం ౩ ప్రతే మధ్యకా లం ౪ ప్రతిలో మోక్షవిమర్ధ కూర్చగా ఉన్మీలనకాలం ౫ ప్రతిలో మోక్షస్థి త్యర్ధ కూర్చగా మోక్షకాలమగును. మోక్షకాలంలో స్పర్శకాలం తియ్యగా ఆద్యంతకాలము ఉన్మీలనంలో నిమీలనంతీస్తే బింబాదర్శనకాలము.

సూర్యగ్రహణాధ్యాయసమాప్తః

గ్రహణోపపత్తి.

౧. సూర్యచంద్రభూగోళములు వరుసగా సమసూత్రస్థములు చంద్రుడు స్వప్రదక్షిణం లేకనే భూమికి అప్రదక్షిణంగా నెలకు వకసా రి తిరుగును గనుక చంద్రగోళార్ధము యన్నటికి సూర్యాభిముఖం గానేయుండును. భూమి దినానికి వక అప్రదక్షిణంగా తాను తిరుగు తూ ౩౬౦ దినాలకు సూర్యునికి వక అప్రదక్షిణం చుట్టును.

౨. చంద్రమధ్యరేఖయొక్క మచ్ఛమునకున్ను భూమధ్యరేఖయొక్క మచ్ఛమునకున్ను సమసూత్రమందు ఊర్ధ్వాధః ౩౦ యోజనములు యడంకద్దు.

౩. గోళములన్నియు గుండ్రముగావున్నవి గుండ్రమౌటకున్ను గగనస్థితికిని చక్రాకారభ్రమణమే కారణము.

౪. చంద్రగోళంబుల ప్రచురము గనుక సూర్యకిరణములు ప్రతిఫలించిన మట్టుకు కళ కానుపించును. చంద్రగోళయన్నటికి అర్ధ భాగం పూర్ణకళగానేయుండును. మనకూ సూర్యునికి మధ్య వచ్చినప్పుడు మనకు అమావాస్యగాను మనము సూర్యచంద్రమధ్యమున కొచ్చినప్పుడ్ల పున్నమగానుయుండును.

౫. భూఛాయలో చంద్రుడు ప్రవేశించు వేళ పూర్ణిమప్రతి పూర్ణిమ గహణముగానే వుంటుందిగాని దాని సమసూత్రమునకు

ఆ వేళలో ఉన్నట్టి దేశానికి గ్రహణం అగుపడుచున్నది. తక్కిన వాటికి అగుపడదు సూర్యరశ్మి చంద్రునిమీద పడకనే భూమి మరుగయ్యే కాలమే పూర్ణిమలో గ్రహణదర్శనయోగ్యమయినది.

భూమధ్యానికంటే చంద్రమధ్యము కొంత పయివర కుగాని కిందవరకుగాని వాలి భూమిని చుట్టుచున్నది అది పదునాలుగు పున్నములలో తక్కువగాయుండు వాటి తారులలో రెండు మధ్యములు సమసూత్రములయియుండును.

౭. ౧౮ సంవత్సరాలలో ౭౦ గ్రహణములు ఇందుసూర్యునికి ౪౧ చంద్రునికి ౨౯ గ్రహణములు కలవు సంవత్సరం ౧ కి ౨ కి తక్కువలేదు ౭ టికి హెచ్చులేదు ప్రతిదేశములో సూర్యగ్రహణములు తక్కువయియుండునట్లు తోచును కొన్ని దేశములకు చంద్రగ్రహణములు హెచ్చు కొన్ని దేశములకు సూర్యగ్రహణములు అధికంగా కనబడును.

౮. చంద్రగ్రహణకాలం అధికం సూర్యగ్రహణకాలం అల్పము సూర్యునికి కంకణగ్రహణమునకు ౩౦ విఘడియలకు హెచ్చుగా ఉండ కాలదు ఖగ్రహణము ౨౦ విఘడియలకు హెచ్చుగాయుండదు పార్శ్వగ్రహణము గ్రాసదశానుగుణకాలికము చంద్రగ్రహణము రాత్రి ౪౮ ఘడియలకాలముకన్నా హెచ్చు ఉండవచ్చును కాలము గ్రహణము అయినకాని హెచ్చదు యిదే బింబాదర్శనకాలము.

౧౨. చంద్రుడు ౧౮ సంవత్సరాల ౧౧ దినములకు సమముగ తిరిగి వస్తాడు చంద్రుడు అడ్డమయితేనే సూర్యగ్రహణం కనబడును.

భూఛాయ అడ్డమయితే చంద్రగ్రహణము.

౧౩. చంద్రుడు భూమికంటె ౫౦ అంతలు చిన్నవాడు చం

ప్రముఖము వకపక్క యంతయు వచ్చినా భూమికి యదురుగావుండు ను గనుక చంద్రుని స్వప్రదక్షిణంలేదు.

౧౧. సంవత్సరం ౧ కి చంద్రుడు భూమిని ౧౩ సార్లు చుట్టును సూర్యుడు ౧౪కి దినములకు వకసారి స్వప్రదక్షిణంవస్తాడు.

౧౨. గ్రస్తోదయగ్రస్తాస్తములు తప్ప తక్కిన చంద్రగ్రహణములన్ని భూగోళముయొక్క రాత్రియర్ధములో వుండేవారికి అగుపడును.

సూర్యగ్రహణమందు చంద్రుడు యవరికి లక్ష్యానికి అడ్డమయితే వారికి గ్రహణము చంద్రుడు చిన్న భూమిపెద్ద అంతకన్న సూర్యుడు పెద్దగనుక చంద్రగ్రహణమే మెండు.

౧౩. మనకు ఖండగ్రాసమయినకాలములో దక్షిణంవారికి పూర్ణం అనగా బింబంపయి నుండి ఛాయలోబడితే మనకుపూర్ణము కిందినుండి ఛాయలోకి దూరితే దక్షిణంవారికి పూర్ణం.

చంద్రకక్ష్యకుమీాద సూర్యకక్ష్యవుండి ఆసూర్యునకు కిందిసంచరించేటివాడైన చంద్రుడు రవికిమేఘమువలె ఛాదకుడగును. సహప్రాగ్గతి కలవారైన సూర్య చంద్రులలోను సూర్యునికంటె అధిక ప్రాగ్గతికలవాడైన చంద్రుడుసూర్యబింబం యొక్క పశ్చిమభాగమును ముందటగప్పి తన అధికప్రాగ్గతివశానను సూర్యబింబంయొక్క ప్రాగ్భాగమందు మోక్షమగును. ఆ కారణంచేత సూర్యబింబంయొక్క పశ్చిమభాగంస్పర్శ అనుటపూర్వభాగం మోక్షమనుట చంద్రగ్రహణమందు భూమివల్ల నుంచి ఆకాశగతమైన భూఛాయయందు చంద్రడుతన బింబంయొక్క ప్రాగ్భాగంచాతను. ప్రవేశించి ప్రత్యగ్భాగంఛాతనునిగర్ముస్తున్నచేసును. అదికారణావ చంద్రునికిప్రాక్ స్పర్శప్రత్యఙ్మోక్షముల అంశమువల్ల భూఛాయాగ్రస్తము ఛాయాగ్రహణమనికూడ వాలము.

గురువునకు ప్రథమఫలాపకరణం నూరు శతకములుగలది. ౧ మొదలు ౨౧ వరకు ధనము ౨౨ మొదలు ౫౦ వరకు ఋణము ౫౧ మొదలు ౭౯ వరకు ధనము ౮౦ మొదలు ౧౦౦ వరకు ఋణము.

౧.౦.౨౫	౨౧.౦.౮	౪౧.౩.౩౮	౬౧.౪.౨౫	౮౧.౦.౫౦
౨.[illegible].౫౦	౨౨.౦.౨౬	౪౨.౩.౨౦	౬౨.౪.౮	౮౨.౧.౧౪
౩.౧.౧౫	౨౩.౦.౫౦	౪౩.౩.౨	౬౩.౪.౧౪	౮౩.౧.౩౮
౪.౧.[illegible]	౨౪.౧.౧౪	౪౪.౨.౪౪	౬౪.౪.౧౪	౮౪.౧.౫౬
౫.౧.౫౬	౨౫.౧.౩౮	౪౫.౨.౨౦	౬౫.౪.౧౪	౮౫.౨.౧౪
౬.౨.౧౫	౨౬.౨.౨	౪౬.౧.౫౦	౬౬.౪.౮	౮౬.౨.౨౬
౭.౨.[illegible]	౨౭.౨.౨౬	౪౭.౧.౨౬	౬౭.౪.౨	౮౭.౨.౩౮
౮.౨.౨౪	౨౮.౨.౫౦	౪౮.౧.[illegible]	౬౮.౩.౫౬	౮౮.౨.౪౪
౯.౨.౬౪	౨౯.౩.౮	౪౯.౦.౩౨	౬౯.౩.౪౦	౮౯.౨.౫౦
౧౦.౨.౪౩	౩౦.౩.౨౬	౫౦.౦.౪౨	౭౦.౩.౨	౯౦.౨.౪౪
౧౧.౨.౪౮	౩౧.౩.౪౪	౫౧.౦.౫౨	౭౧.౩.	౯౧.౨.౬౪
౧౨.౨.౪౬	౩౨.౩.౫౭	౫౨.౧.౨	౭౨.౨.౫౦	౯౨.౨.౪౪
౧౩.౨.౩౮	౩౩.౪.౨	౫౩.౧.౨౬	౭౩.౨.౨౬	౯౩.౨.౩౮
౧౪.౨.౨౬	౩౪.౪.౮	౫౪.౧.౫౦	౭౪.౨.౮	౯౪.౨.౧౪
౧౫.౨.౧౪	౩౫.౪.౧౪	౫౫.౨.౨౦	౭౫.౧.౪౪	౯౫.౧.౫౬
౧౬.౧.౫౬	౩౬.౪.౧౪	౫౬.౨.౪౪	౭౬.౧.౧౪	౯౬.౧.౩౮
౧౭.౧.౩౮	౩౭.౪.౧౫	౫౭.౩.౨	౭౭.౦.౫౦	౯౭.౧.౧౪
౧౮.౧.౧౪	౩౮.౪.౮	౫౮.౩.౨౦	౭౮.౦.౨౬	౯౮.౦.౫౦
౧౯.౦.౫౦	౩౯.౪.౨	౫౯.౩.౩౮	౭౯.౦.౨	౯౯.౦.౨౬
౨౦.౦.౩౦	౪౦.౩.౫౦	౬౦.౩.౫౦	౮౦.౦.౨౭	౧౦౦.౦.౦

గురువుకు ద్విత్రిజ్యాపకరణము. ఇదిన్ని ౧౦౦ వర్తకములుగలది ౦ మొదలుకొని ౪ వరకు రుణం ౪ మొదలుకొని ౫౪ వరకు ధనం ౫౪ మొదలుకొని ౧౦౦ వరకు రుణం కలాది పూర్ణఫలం ౨౧౮.

౧.౦.౨౬	౨౧.౨.౨	౪౧.౧.౪	౬౧.౧.౨	౮౧.౨.౨౦
౨.౦.౨౦	౨౨.౨.౫	౪౨.౧.౩౮	౬౨.౧.౮	౮౨.౨.౧౮
౩.౦.౮	౨౩.౨.౧౪	౪౩.౧.౩౨	౬౩.౧.౨౧	౮౩.౨.౧౩
౪.౦.౨	౨౪.౨.౨౦	౪౪.౧.౧౦	౬౪.౧.౨౬	౮౪.౨.౬
౫.౦.౧౫	౨౫.౨.౨౦	౪౫.౧.౧౪	౬౫.౧.౩౨	౮౫.౨.౫
౬.౦.౨౦	౨౬.౨.౨౦	౪౬.౧.౮	౬౬.౧.౩౮	౮౬.౨.౨
౭.౦.౩౨	౨౭.౨.౨౦	౪౭.౧.౨	౬౭.౧.౪౩	౮౭.౧.౫౬
౮.౦.౩౮	౨౮.౨.౧౯	౪౮.౦.౫౦	౬౮.౧.౫౦	౮౮.౧.౫౫
౯.౦.౪౪	౨౯.౨.౧౯	౪౯.౦.౪౨	౬౯.౧.౫౬	౮౯.౧.౫౦
౧౦.౦.౫౬	౩౦.౨.౨౧	౫౦.౩.౨	౭౦.౨.౨	౯౦.౧.౪౩
౧౧.౧.౨	౩౧.౨.౨౦	౫౧.౦.౨౬	౭౧.౨.[illegible]	౯౧.౧.౪౨
౧౨.౧.౫	౩౨.౨.౨౧	౫౨.౦.౨౦	౭౨.౨.౮	౯౨.౧.౩౭
౧౩.౧.౨౦	౩౩.౨.౧౪	౫౩.౦.౮	౭౩.౨.౧౩	౯౩.౧.౩౦
౧౪.౧.౨౬	౩౪.౨.౧౪	౫౪.౦.౦	౭౪.౨.౧౩	౯౪.౧.౧౮
౧౫.౧.౩౨	౩౫.౨.౮	౫౫.౦.౪	౭౫.౨.౧౮	౯౫.౧.౧౩
౧౬.౧.౩౮	౩౬.౨.౫	౫౬.౦.౨౦	౭౬.౨.౨౦	౯౬.౧.౮
౧౭.౧.౪౪	౩౭.౨.౦	౫౭.౦.౩౨	౭౭.౨.౨౦	౯౭.౧.౨
౧౮.౧.౫౦	౩౮.౧.౫౬	౫౮.౦.౩౮	౭౮.౨.౨౦	౯౮.౦.౫౦
౧౯.౧.౫౬	౩౯.౧.౫౦	౫౯.౦.౫౦	౭౯.౨.౨౦	౯౯.౦.౪౩
౨౦.౨.౨	౪౦.౧.౪౪	౬౦.౦.౫౬	౮౦.౨.౨౦	౧౦౦.౦.౩౨

[illegible] ౧౦. ౦ మొదలుకొని ౧౮ వరకు ఋణం ౧౯ మొదలుకొని ౬౮ వరకు ధనం ౬౯ మొదలుకొని ౧౦౦ వరకు ఋణం కలాదిఫలం ౧౹౩౦.

౧.౧.౧౪	౨౧.౧.౨౧	౪౧.౧.౩౨	౬౧.౦.౩౨	౮౧.౧.౬
౨.౧.౧౪	౨౨.౧.౨౬	౪౨.౧.౩౨	౬౨.౦.౩౨	౮౨.౧.౮
౩.౧.౮	౨౩.౧.౩౨	౪౩.౧.౩౨	౬౩.౦.౨౬	౮౩.౧.౧౦
౪.౧.౮	౨౪.౧.౩౮	౪౪.౧.౩౨	౬౪.౦.౨౦	౮౪.౧.౧౩
౫.౧.౨	౨౫.౧.౪౪	౪౫.౧.౩౨	౬౫.౦.౧౪	౮౫.౧.౧౭
౬.౧.౫౬	౨౬.౧.౫౦	౪౬.౧.౨౬	౬౬.౦.౮	౮౬.౧.౨౧
౭.౧.౫౬	౨౭.౧.౫౦	౪౭.౧.౨౬	౬౭.౦.౦	౮౭.౧.౨౪
౮.౦.౫౦	౨౮.౧.౫౬	౪౮.౧.౨౬	౬౮.౦.౮	౮౮.౧.౨౬
౯.౦.౫౦	౨౯.౧.౨	౪౯.౧.౨౧	౬౯.౦.౧౪	౮౯.౧.౩౦
౧౦.౦.౩౮	౩౦.౧.౨	౫౦.౧.౨౦	౭౦.౧.౨౦	౯౦.౧.౩౨
౧౧.౦.౩౮	౩౧.౧.౮	౫౧.౧.౧౪	౭౧.౦.౨౬	౯౧.౧.౩౨
౧౨.౦.౩౨	౩౨.౧.౧౪	౫౨.౧.౧౪	౭౨.౦.౨౬	౯౨.౧.౩౨
౧౩.౦.౨౬	౩౩.౧.౧౪	౫౩.౧.౮	౭౩.౦.౩౨	౯౩.౧.౩౨
౧౪.౦.౨౬	౩౪.౧.౨౦	౫౪.౧.౨	౭౪.౦.౩౮	౯౪.౧.౩౨
౧౫.౦.౨౧	౩౫.౧.౨౧	౫౫.౧.౨	౭౫.౦.౫౦	౯౫.౧.౨౮
౧౬.౦.౨౦	౩౬.౧.౨౦	౫౬.౦.౫౬	౭౬.౦.౪౦	౯౬.౧.౨౬
౧౭.౦.౮	౩౭.౧.౨౦	౫౭.౦.౫౦	౭౭.౦.౫౬	౯౭.౧.౨౨
౧౮.౦.౨	౩౮.౧.౨౬	౫౮.౦.౫౦	౭౮.౦.౫౬	౯౮.౧.౨౦
౧౯.౦.౮	౩౯.౧.౨౬	౫౯.౦.౪౪	౭౯.౧.౦	౯౯.౧.౨౦
౨౦.౦.౧౪	౪౦.౧.౨౬	౬౦.౦.౩౮	౮౦.౧.౨	౧౦౦.౦.౦

శని స్ఫుటోపకరణం ఇవి వికళలుగనుండును ౧ మొదలు ౪ వరకు ధనం ౫ మొదలు ౨౧ వరకు ఋణం ౨౨ మొదలు ౪౪ వరకు ధనం ౪౫ మొదలు ౭౯ వరకు ఋణం ౮౦ మొదలు ౧౦౦ వరకు ధనం

౧-౧౪	౨౧- ౨	౪౧- ౫	౬౧-౫౪	౮౧-౨౦
౨- ౮	౨౨- ౫	౪౨- ౪	౬౨-౫౦	౮౨-౨౬
౩- ౪	౨౩- ౮	౪౩- ౪	౬౩-౫౦	౮౩-౩౭
౪- ౧	౨౪-౧౪	౪౪- ౨	౬౪-౫౭	౮౪-౩౨
౫- ౪	౨౫-౧౭	౪౫- ౫	౬౫-౪౯	౮౫-౩౮
౬- ౭	౨౬-౨౦	౪౬- ౭	౬౬-౪౯	౮౬-౩౮
౭-౧౪	౨౭-౨౨	౪౭-౧౪	౬౭-౪౪	౮౭-౪౪
౮-౨౦	౨౮-౨౪	౪౮-౧౪	౬౮-౪౪	౮౮-౪౪
౯-౨౦	౨౯-౨౬	౪౯- ౭	౬౯-౪౪	౮౯-౫౦
౧౦-౨౮	౩౦-౨౬	౫౦-౨౦	౭౦-౩౮	౯౦-౫౦
౧౧-౧౯	౩౧-౨౬	౫౧-౨౦	౭౧-౩౮	౯౧-౫౦
౧౨-౧౯	౩౨-౨౬	౫౨-౨౬	౭౨-౩౨	౯౨-౫౦
౧౩-౧౯	౩౩-౨౬	౫౩-౩౭	౭౩-౨౬	౯౩-౫౯
౧౪-౧౯	౩౪-౨౬	౫౪-౩౮	౭౪-౨౦	౯౪-౫౪
౧౫-౧౮	౩౫-౨౬	౫౫-౩౭	౭౫-౨౦	౯౫-౫౮
౧౬-౧౮	౩౬-౨౩	౫౬-౩౭	౭౬- [illegible]	౯౬-౫౬
౧౭-౧౪	౩౭-౨౬	౫౭-౩౭	౭౭-౨౫	౯౭-౫౨
౧౮-౧౧	౩౮-౧౪	౫౮-౩౭	౭౮- ౮	౯౮-౫౨
౧౯- ౮	౩౯-౧౧	౫౯-౩౪	౭౯- ౨	౯౯-౫౬
౨౦- ౫	౪౦-౧౧	౬౦-౪౪	౮౦- ౫	౧౦౦-౦-

శని ద్వితీయోపకరణమువలన లభించె సంస్కారము కలాదిపూర్ణ ఫలం ౦ మొదలు ౩౪ వరకు ఋణం ౩౪ మొదలు ౮౪ వరకు ధనం ౮౫ మొదలు ౧౦౦ వరకు ఋణం.

౧- ౯-౨౬	౨౧-౮-౪౪	౪౧- ౪-౨౦	౬౧-౧౦-౫౦	౮౧-౨-౨౬-
౨- ౯-౪౪	౨౨-౭-౪౪	౪౨- ౪-౫౬	౬౨-౧౦-౪౪	౮౨-౧-౪౪-
౩-౧౦- ౨	౨౩-౭-౧౪	౪౩- ౫-౩౨	౬౩-౧౦-౩౮	౮౩-౧- ౨-
౪-౧౦-౨౪	౨౪-౬-౪౪	౪౪- ౬- ౮	౬౪-౧౦-౨౬	౮౪-౧-౨౦-
౫-౧౦-౨౬	౨౫-౬- ౮	౪౫- ౬-౪౪	౬౫-౧౦-౧౪	౮౫-౧-౨౦-
౬-౧౦-౩౮	౨౬-౫-౩౨	౪౬- ౭-౨౨	౬౬-౧౦- ౨	౮౬-౧- ౧-
౭-౧౦-౪౪	౨౭-౪-౫౬	౪౭- ౭-౪౪	౬౭- ౯-౪౪	౮౭-౦-౫౪-
౮-౧౦-౫౦	౨౮-౪-౨౦	౪౮- ౮- ౮	౬౮- ౯-౨౬	౮౮-౦-౨౬-
౯-౧౦-౫౬	౨౯-౩-౨౪	౪౯- ౮-౩౮	౬౯- ౯- ౨	౮౯-౦- ౨-
౧౦-౧౦-౫౬	౩౦-౩-౩౨	౫౦- ౯- ౨	౭౦- ౮-౩౮	౯౦-౩౪-
౧౧-౧౦-౫౦	౩౧-౨-౩౨	౫౧- ౯-౨౬	౭౧- ౮-౧౪	౯౧-౪-౨-
౧౨-౧౦-౪౪	౩౨-౧-౨౬	౫౨- ౯-౪౪	౭౨- ౭-౪౪	౯౨-౪-౫౬-
౧౩-౧౦-౩౮	౩౩-౧-౨౪	౫౩-౧౦- ౧	౭౩- ౭-౧౪	౯౩-౫-౩౨-
౧౪-౧౦-౨౬	౩౪-౦- ౨	౫౪-౧౦-౨౪	౭౪- ౬-౪౪	౯౪-౬- ౮-
౧౫-౧౦-౧౪	౩౫-౦-౨౦	౫౫-౧౦-౨౬	౭౫- ౬- ౮	౯౫-౬-౪౪-
౧౬-౧౦- ౨	౩౬-౧-౧౪	౫౬-౧౦-౩౮	౭౬- ౫-౩౨	౯౬-౭-౧౪-
౧౭- ౯-౪౪	౩౭-౧- ౨	౫౭-౧౦-౪౪	౭౭- ౪-౫౬	౯౭-౭-౪౪-
౧౮- ౯-౨౬	౩౮-౨-౪౪	౫౮-౧౦-౫౦	౭౮- ౪-౨౦	౯౮-౮- ౮-
౧౯- ౯- ౨	౩౯-౩-౨౬	౫౯-౧౦-౫౬	౭౯- ౩-౪౪	౯౯-౮-౩౮-
౨౦- ౮-౩౮	౪౦-౩- ౨	౬౦-౧౦-౫౬	౮౦- ౩- ౨	౧౦౦-౯-౨౬-

శకప్రథమారంభమువల్లలభించు గుర్వాద్యాదికలాది పూర్ణఫలం ౭-౦ ధనం ౦ ఘడియ ౪ వరకు ధనం ౪ ఘడియలు ౫౪ వరకు ఋణం ౫౪ ఘడియలు ౧౦౦ వరకు ధన.

౧-౧-౩౬	౨౧-౬- ౮	౪౧-౫-౧౪	౬౧-౨-౫౬	౮౧-౬-౫౬
౨-౦-౫౬	౨౨-౬-౨౦	౪౨-౪-౫౬	౬౨-౩-౨౦	౮౨-౬-౫౦
౩-౧-౩౨	౨౩-౬-౩౨	౪౩-౪-౩౬	౬౩-౩-౪౪	౮౩-౬-౪౪
౪-౧- ౧	౨౪-౬-౩౮	౪౪-౪-౧౪	౬౪-౪- ౨	౮౪-౬-౩౮
౫-౦-౨౫	౨౫-౬-౫౦	౪౫-౩-౫౦	౬౫-౪-౨౬	౮౫-౬-౩౦
౬-౧-౩౦	౨౬-౬-౫౬	౪౬-౩-౨౬	౬౬-౪-౪౪	౮౬-౬-౨౦
౭-౧-౨౦	౨౭-౬-౫౯	౪౭-౩-౨౮	౬౭-౫- ౨	౮౭-౬- ౮
౮-౧-౪౪	౨౮-౭- ౨	౪౮-౨-౪౪	౬౮-౫-౨౦	౮౮-౫-౫౬
౯-౨- ౮	౨౯-౭- ౧	౪౯-౨-౧౪	౬౯-౫-౩౮	౮౯-౫-౪౪
౧౦-౨-౩౨	౩౦-౭- ౧	౫౦-౧-౫౦	౭౦-౫-౫౦	౯౦-౫-౫౬
౧౧-౨-౫౬	౩౧-౭- ౧	౫౧-౧-౨౬	౭౧-౬- ౮	౯౧-౫- ౮
౧౨-౩-౨౦	౩౨-౬-౫౬	౫౨-౧- ౨	౭౨-౬-౨౦	౯౨-౫-౫౦
౧౩-౩-౪౪	౩౩-౬-౫౦	౫౩-౦-౩౨	౭౩-౬-౨౯	౯౩-౪-౩౨
౧౪-౪- ౮	౩౪-౬-౪౨	౫౪-౦- ౨	౭౪-౬-౩౮	౯౪-౪- ౮
౧౫-౪-౨౬	౩౫-౬-౩౨	౫౫-౦-౨౬	౭౫-౬-౪౪	౯౫-౩-౫౦
౧౬-౪-౪౪	౩౬-౬-౨౩	౫౬-౦-౫౦	౭౬-౬-౪౦	౯౬-౩-౨౬
౧౭-౫- ౮	౩౭-౬-౧౪	౫౭-౧-౧౪	౭౭-౬-౫౬	౯౭-౩-౨౬
౧౮-౫-౨౬	౩౮-౬- ౨	౫౮-౧-౩౮	౭౮-౬-౫౯	౯౮-౨-౨౬
౧౯-౫-౩౮	౩౯-౫-౪౭	౫౯-౨- ౮	౭౯-౭- ౧	౯౯-౨-౨౦
౨౦-౫-౫౬	౪౦-౫-౩౨	౬౦-౨-౩౨	౮౦-[illegible]	[illegible]

గురువునకు చతుర్థోపకరణం కలాదిపూర్ణవృద్ధులు ౨-౪౮ ౦ మొదలు ౩౫ వరకు ధనం ౩౫ మొదలు ౭౫ వరకు ఋణం ౭౫ మొదలుకొని ౧౦౦ వరకు ధనం.

౧-౨-౨౬	౨౧-౨-౮	౪౧-౧-౮	౬౧-౨-౫౦	౮౧-౦-౩౬
౨-౨-౩౨	౨౨-౨-౨	౪౨-౧-౨౦	౬౨-౨-౫౦	౮౨-౦-౨౬
౩-౨-౩౮	౨౩-౧-౫౬	౪౩-౧-౨౬	౬౩-౨-౪౪	౮౩-౦-౧౮
౪-౨-౩౮	౨౪-౧-౪౯	౪౪-౧-౩౮	౬౪-౨-౪౪	౮౪-౦-౫౬
౫-౨-౩౮	౨౫-౧-౩౮	౪౫-౧-౪౪	౬౫-౨-౩౮	౮౫-౦-౯
౬-౧-౪౪	౨౬-౧-౩౨	౪౬-౧-౫౧	౬౬-౨-౩౨	౮౬-౦-౨౦
౭-౨-౫౦	౨౭-౧-౨౦	౪౭-౨-౪౨	౬౭-౨-౩౨	౮౭-౦-౨౬
౮-౨-౫౦	౨౮-౧-౧౦	౪౮-౨-౮	౬౮-౨-౨౬	౮౮-౦-౩౮
౯-౨-౫౦	౨౯-౧-౨	౪౯-౨-౧౪	౬౯-౨-౨౦	౮౯-౦-౪౯
౧౦-౨-౫౦	౩౦-౦-౫౦	౫౦-౨-౨౦	౭౦-౨-౧౪	౯౦-౦-౫౬
౧౧-౨-౫౦	౩౧-౦-౩౮	౫౧-౨-౨౬	౭౧-౨-౧౨	౯౧-౧-౮
౧౨-౨-౫౦	౩౨-౦-౩౨	౫౨-౨-౩౧	౭౨-౨-౬	౯౨-౧-౨౦
౧౩-౨-౪౯	౩౩-౦-౨౦	౫౩-౨-౩౨	౭౩-౨-౦	౯౩-౧-౨౬
౧౪-౨-౪౪	౩౪-౦-౮	౫౪-౨-౩౮	౭౪-౧-౫౪	౯౪-౧-౩౮
౧౫-౨-౩౮	౩౫-౦-౨	౫౫-౨-౩౮	౭౫-౧-౪౫	౯౫-౧-౪౪
౧౬-౨-౩౨	౩౬-౦-౧౪	౫౬-౨-౪౨	౭౬-౧-౩౬	౯౬-౧-౫౨
౧౭-౨-౩౦	౩౭-౦-౨౬	౫౭-౨-౩౪	౭౭-౧-౩౦	౯౭-౨-౨
౧౮-౨-౨౬	౩౮-౦-౩౮	౫౮-౨-౧౬	౭౮-౧-౧౯	౯౮-౨-౮
౧౯-౨-౨౧	౩౯-౦-౫౦	౫౯-౨-౪౮	౭౯-౧-౬	౯౯-౨-౧౪
౨౦-౨-౧౪	౪౦-౦-౫౬	౬౦-౨-౫౦	౮౦-౧-౦	౧౦౦-౨-౨౦

శ్రీరస్తు

శ్లో॥ మృద్వీ శ్రీగణజనోశ్వగణ్యా రధరంజత్కృత్యభూహర్మ్యదా।
విద్యాన్మృత్యక్రపాకణ్ణిరభజన్నిష్ణాతధీర్భార్చితా॥
హృద్యా సింధుఫల ప్రకల్పరజనీశార్యద్యుతావుజ్జ్వలా।
లావణ్యామృత భావితాసుహృదిశంధాత్రీస్తుతాసాకలా॥
౨ గుంటూర్మండలదేశే। రేపల్ల్యాఖ్యోపమండలప్రాంతే।
పెదపల్ల్యభిధానపురే। విలసద్గ్రామాధికారీయః॥
౩ యల్లాప్రగడాన్వయవా। ధుర్యల్లాసకపూర్ణశశిమాచంద్రః।
రామార్యాభిధసోదర। ప్రేమామృతసత్కలాసాంద్రః॥
౪ విద్వజ్జనగోష్ఠీసుఖ। సద్వల్లీసుప్రచారసహకారః।
నిత్యాన్నదాననిరత। సత్యాదిసమస్తసుగుణసంపన్నః॥
౫ పరహరిపదకమలార్చా। దరణప్రవణోత్తపూర్ణసౌభాగ్యః
శ్రీమన్నృసింహరావితి। నామ్నాసోసౌవిరాజతేవిజ్ఞః॥
౬ వంగోలుపమండలగత। తమ్మవరగ్రామవాస్తవ్యం।
శ్రీరాళ్లభండికులజల। ధీందుంగోపాలకృష్ణార్యం॥
౭ సద్గణకరంజనీకృతి। కర్తారంసద్గుణాభరణం।
స్వీయరసజవుదార్యా। దిగుణాకృష్టప్రహృష్టసుస్వాంతం॥
౮ కృత్వాసాహ్యంసత్కృతి। ముద్రాక్షరముద్రణాయ ముదిత
మనాః। ప్రకటితవాన్నిజగణక। గ్రామాధికృతిప్రగల్భార్థం॥
౯ ప్రోత్సాహకోభవత్కిల। సోత్సాహంరాజ్యలక్ష్మీస్తం।
కృత్వావ్యాన్నిరపాయం। సత్వాఢ్యంపాయురారోగ్యం॥

శాలివాహన శకోత్పత్తి ౧

అ॥ ప్రభవాది సంవత్సరములు ౬౦ గనుక షష్టిః అని చెప్పినాడు. త్రయో వింశతిగుణితమనగా ౨౩ టగుణించటము కారణమేమనగా శకోత్పత్తి అయిన్న కొంత కాలము మొదలుకొని ౨౩ వర్షములు జరిగినవి ఆ కారణంచాత ౨౩ తో గుణించ మన్నాడు. ప్రభవాది సంవత్సరములు కూడటం క్రమమేమిటంటే, శకకర్తాదపల్లకీన కారణముచే శకోత్పత్తి కాలము మొదలుకొని ౧౮౯ సంవత్సరములు జరిగినపిమ్మట

యీశ్లోకంచెవస్య బొవ్వుచు ౬౦౯ మాడమన్నా డు। శ్లోకం సరిపడని కారణముచే యశ్లోకాన్నెప్పినా కొంచ్చెముగా [illegible] శేషమని ౧ [illegible] శాకంను వ చెప్పినట్లు [illegible] న్నది. శాలివాహనశకము [illegible] గిస్తే బహుధాన్య సంవత్సరంమొదలుకొనిలెఖ్ఖ పడితె [illegible] కేవలశకము సంవత్సరం [illegible]

శాలివాహనశకోత్పత్తి బహుధాన్య నామసంవత్సర చైత్రశుద్ధ ౧ శనివారం మేషసంక్రాంతి ప్రవేశంగలకాలం అయియున్నది. యిప్పటికి శాలివాహనశకంలో వచ్చులు ౧౨౩ [illegible] తిరిగినవి

కల్యాది సాధనం

ప్రస్తుతం సాధారణ సంవత్సరంవరకు [illegible] తిరిగినవి ప్రభవాది సంవత్సరము లు ౬౦ గనుక [illegible] గుణించవలెను వచ్చినది

కలియుగాది ప్రమాదిసంవత్సర చైత్రశు ౧ శుక్రవారం మేషసంక్రాంతి ప్రవేశకాలం అయియున్నది [illegible] మధ్యమా సర్వదా ప్రథమతిథ్యాది వంశిత [illegible] ఇతరగ్రహములు యీవన్ను మధ్యమానంచాల మధ్యగ్రహ ములు అశ్వన్యాది [illegible] ప్రమా దిమొదలుకొని [illegible] క ల్యాది ౫౦౧౧ [illegible] భాగిస్తే శేషం ౩౧ గనుక గత సంవత్సరాలు ౩౧ [illegible] తిరిగినవి

ధృవోత్పత్తిసాధనము

[illegible] ధృవోత్పన్నకు [illegible] సంవత్సరములు కల్యాది మొదలు [illegible] చినందువల్ల అధికల్యాదిలో [illegible] శేషము [illegible] కాలము మొదలుకొని సం వత్సరాలు [illegible] కలవు

ద్యుగణసాధనోత్పత్తి క్రమము ౨

ధృవాబ్దోర్క ౧౨ గుణో మాసయుక్ [illegible] ౩ [illegible] యుక్ అనే

[illegible] ధృవాబ్దాలు ౧౨ టగుణించేట [illegible] మాసాలు ౧౨ గనుక ౧౨ [illegible] మాసములు [illegible] కేవలిన మాసములను

[illegible] మాసములు [illegible] ౩౩ [illegible]

[illegible] మాసములకు [illegible] అధికమాసం పుట్టు [illegible] అందువల్ల [illegible] అధిమాసములు [illegible] 30 [illegible] తిథులు [illegible] గుణించినారు [illegible] సంవత్సరానికి [illegible] చాంద్రమాన [illegible] క్షయ [illegible] అందువల్ల [illegible]

అధి మాసక్షయ మాసోత్పత్తి

సూర్యుడు సౌరమానం ప్రకారము సంవత్సరం [illegible] రోజులు [illegible] ఘడియలు [illegible] విఘడియ [illegible] వరకు మేషప్రవేశం [illegible] పునః మేషప్రవేశము [illegible] ఇది సౌరప్రమాణ సంవత్సరము అయియున్నది.

చాంద్రమానము సంవత్సరం [illegible] చాంద్రతిథులు [illegible] క్షయతిథులు [illegible] అయియున్నవి క్షయతిథి హీనమైన చాంద్రతిథులు [illegible] సౌరచాంద్రమానాంతరము సంవత్సరం [illegible] దినములు [illegible] ఘడియలు [illegible] విఘడియ [illegible] అయియున్నది ఆ కారణంచేత [illegible] మాసముల 3 దినములకు పైగా ఒకమాసం అధికమాసం సంభవించుచున్నది [illegible] యీ లెఖ ప్రకారము [illegible] అధికమాసము సంభవించుటకు [illegible] కారణమేమనగా మధ్యమానమునకు దృగాంతరము [illegible] గోచరమయ్యే స్ఫుటమానము వల్ల పృథక్ కారణమై [illegible] విధికి భిన్నమైనది ప్రతిమాసమునకు మధ్యమాన స్ఫుట మానములు భిన్న రూపకమై మధ్య మానసంబంధమైన [illegible] యము [illegible] నది [illegible] స్ఫుటగత్యాధిక్యంచేత యప్పటికి అధికమాసం పుట్టక పోవటమే కాకుండా [illegible] మాస సంభవమునకు కారణమైయున్నది [illegible] మాస విషయమును [illegible] అని [illegible] సంవత్సరములకు ఒకపర్యాయం [illegible] మాసం పుట్టుచున్నది [illegible] తక్కువగాగాని [illegible] గాగాని [illegible] మాసంపుట్టిన [illegible] సంవత్సరములకే [illegible] మాసంపుట్టుచుండనే ప్రచారరీ కలిగియున్నది

అట్లా సంభవించినప్పటికి చాలనసంస్కారాది క్రియలవల్ల నిశ్చయమై ప్రవేశములు కలిగినయడల తప్పకగినదికాని లేనియడల ఆయా [illegible] మాసములను [illegible] కారంకాదని శాస్త్రములయందు [illegible] డియున్నది

అసంక్రాంతిమాసాధిమాసస్ఫుటస్యాత్ । ద్విసంక్రాంతిమాసః క్షయాఖ్యః [illegible] । క్షయః [illegible] నాన్యథా [illegible] । [illegible] వర్షే [illegible] ధిమాసద్వయం [illegible]

అ॥ గణాద్య గ్రీష్మాభిః ౧౩౫లో మితేశ్వాశకాలేఽని భాద్రపదమాసో అసంక్రాంతిర్మాసః అస్మిన్వర్షే మార్గశీర్షమాసే ద్విసంక్రాంతిః క్షయమాసో భవతి। గతిరల్పత్వాత్ । చైత్రేవ్యసంక్రాంతిః। అధికమాసో భవతి। అదికార ణంచాతను వర్షేఘధ్యే అధికమాసం సంభవతి త్యుపపన్నం.

స్త్రీయా ప్రకారము క్షయమాసము రాబడినందున అటుల సంభవించిన సంవత్సరమందు మాత్రం నిజచైత్ర మాసమందు రామాదుల నిర్ణయము సంవత్సరారంభము మొదలయినవి నిజమాసమందు నిశ్చయింపనగును

అధిమాస సాధనంబు.

శ్లో॥ శాకేషష్టిహృతానిశేష బహుధాన్యాదితో వత్సరాః శాకో ర్క౧౨ ఘ్నుననేదు ౧౯ శేషమధికామం కాధికేపోధికాః। అంకాద్యాయవిబాణ ౫ మల్పమధికాకర్ణాది ౨ హీనాధికాః। బాణాల్పంతు శశి ౧ ర్వ్యహీనమధికామాసా భవంతిత్వ్యధిః॥

అ॥ శాలివాహనశకం ౬౦ట భాగించగా మిగిలిన శేషం బహుధాన్యాసవత్సరం మొదలుకొని సంవత్సరములగును

శాలివాహనశకమును ౧౨ట గుణించి ౧౯ట భాగించగా మిగిలిన శేషము ౯ కి అధికమాయనా అదికమాసం లేదు శేషం ౯ అయినయడల ౨ తీసి మిగిలిన శేషమును చైత్రాధిగా అధికమాసమగును ఐదుమొదలుకొని శేషము మిగిలినయడల ౧ తీసివేసి అధికమాసమును తెలుసుకునేది చైత్రమాసము మాత్రం యీ ప్రకారం రాదుగనుక వైశాఖమాసం వొచ్చినసంవత్సరం చైత్రమాసమువచ్చునేమో అని ఆలోచించతగినది

క్షయతిధీఉత్పత్తిలక్షణము.

కలియుగమునకు నిర్ణయమయిన క్షయతిధులను పట్టి విచారించగా మన్ని ప్రత్యక్షము ఇట్టి చూడగా మన్న చాంద్రసంవత్సరం ౧౯౬ క్షయతిధులు క్షయమని వచ్చునోతగియున్నది

మధ్యగ్రహసాధనంబు.

సూర్యసిద్ధాంతే ॥ యథాస్వంభగణాభ్యస్తం। దినరాశిఃకువాసరైః। విభాజితోమధ్యగత్యా। భగణాదిగ్రహోభవేత్ ॥